

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตาม
แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
กรณีศึกษา : จังหวัดพิษณุโลก

ทองสุข บุญเสือ
๒

ฉบับแก้ไข

ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2543

ISBN 974-664-254-5

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

๒พ
ท ๒๕๔๓
๒๕๔๓
๑.๓

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการ
เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด : กรณีศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

.....

นายทองสุข บุญเสือ
ผู้วิจัย

.....

รองศาสตราจารย์รุ่งจรัส หูตะเจริญ, วท.ม.
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์สัญญาชัย สุดิพันธ์วิหาร, วท.ม.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์ปิยะกาญจน์ เทียรทิพย์, วท.ม.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

ศาสตราจารย์เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์, Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวดี โรจนกนันท์, M.Sc.
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการ

เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด : กรณีศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม

วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

นายทองรูป บุญเสือ

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์รุ่งจรัส หูตะเจริญ, วท.ม.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์สัญญาชัย สูดิพันธ์วิหาร, วท.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ปิยะกาญจน์ เทียะทรัพย์, วท.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

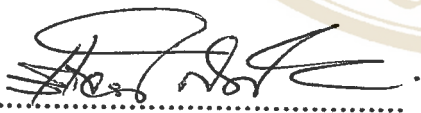

รองศาสตราจารย์อนุชาติ พวงสำลี, Ph.D.

คณบดี

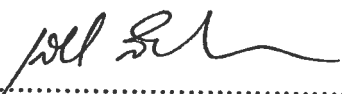
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์วิโรจน์ กิตติคุณ, Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ถัมถ้อยวงศ์, Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยพรหมวิหารธรรมของ รองศาสตราจารย์รุ่งจรัส หูตะเจริญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ โดยการให้โอกาสและ ให้อำนวยให้ข้าพเจ้าได้พัฒนาตนเองจนได้บรรลุในสิ่งที่ต้องการศึกษาอีกขั้นหนึ่ง ขอขอบพระคุณ อาจารย์สัญญาชัย สุตพันธ์วิหาร กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้สานโอกาสนี้ด้วยการทุ่มเทเอาใจ ใส่ติดตามให้ข้อชี้แนะ แนะนำ และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ถ่ายทอดวิทยาการและความเป็นครู ขอขอบพระคุณอาจารย์ปิยะกาญจน์ เทียธิทรัพย์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ผู้ซึ่งชี้แนะและ อำนวยทางที่ดี ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วิโรจน์ กิตติคุณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ ข้อชี้แนะอันทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์และเสร็จสิ้นในเวลาอันควร ขอขอบคุณอาจารย์และ ข้าราชการคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทร และเป็น กันเองตลอดมา

ขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมรุ่นปี 2537 และคณาจารย์เพื่อนข้าราชการของวิทยาลัยการสาธารณสุข ทุกท่านที่ให้ความห่วงใยเป็นกังวลและช่วยเหลือกิจการ ชี้แนะแนะนำอยู่เสมอ ขอขอบคุณอาจารย์ รุ่งภา ฉิมพูนที่คอยให้กำลังใจปลุกปลอบให้มีความพยายามสู้ต่อไปและช่วยเหลือทุกข์สุขอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 ที่สนับสนุนเอกสารและพูดคุยชี้แนะแนะนำ ขอขอบคุณเจ้าของเอกสาร ตำราทุกเล่มที่ให้ทาง และที่สำคัญคือเพื่อนข้าราชการจังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้ให้ประสบการณ์และร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งจะลืมเสียมิได้คือ ผู้บริหารและข้าราชการทุกหน่วย งานราชการของจังหวัดพิษณุโลกที่ได้เสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม และชี้แนะแนวทางที่อยาก ให้มี ให้เป็น เช่น ท่านแรงงานและสวัสดิการจังหวัดพิษณุโลก และต้องขอบคุณหน่วยงานอื่นที่มีได้ ตอบแบบสอบถามเพราะท่านได้มีส่วนร่วมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างดี สุดท้ายด้วยสำนึกในพระคุณของทั้งบิดามารดาที่ท่านเป็นห่วงเป็นทุกข์เดือดร้อน แม้ท่านไม่เคยมี ประสบการณ์ด้านนี้มาก่อนเลยก็ตาม คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้แม้มีอันสูงส่ง บารมีจริง ขอให้แผ่คลุมให้เกิดสิริมงคลแก่ทุกท่านที่มีส่วนร่วมสร้างบุญในครั้งนี้ และขอให้ มี สิ่งแวดล้อมที่ดีอยู่กับทุก ๆ ท่านตลอดไป

ทองสุข บุญเสือ

3736422 ENTM/M : สาขาวิชาเอก:เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม/การบริหารจัดการ/หน่วยงานราชการ/แผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ทองชุบ บุญเสื่อ : ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (Factors Affecting The Participation for Administration of Government Agencies on The Provincial Environmental Quality Management Action Plan : A Case Study of Pitsanulok Province) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : รุ่งจิรศ หุตเจริญ, วท.ม., สัตยชัย สุตพันธ์วิหการ, วท.ม., ปิยะกาญจน์ เทียธิทรัพย์ วท.ม., 214 หน้า.

ISBN 974-664-254-5

ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อประชากรไทยและนานาชาติ ประเทศไทยได้พยายามแก้ปัญหาโดยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กับจังหวัดต่างๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535ให้จัดทำแผนงานโครงการในรูปแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการต่อสิ่งแวดล้อมในแต่ละปีงบประมาณ ภายใต้ระบบการพัฒนามาตรฐานแห่งชาติ (กชช.) หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพิษณุโลกสามารถจัดทำโครงการการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2542 แต่การดำเนินการไม่ประสบความสำเร็จตามที่ควร จึงเป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการในจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ การศึกษาใช้แบบสอบถามข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของปัจจัยต่างๆ ของหน่วยงานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺

ผลการศึกษาพบว่าหน่วยงานต่างๆ มีส่วนร่วมบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย และปัจจัยของหน่วยงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การสังกัดกระทรวง การสังกัดส่วนราชการ การมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน การเคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ จำนวนคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน การมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะ ระดับ(ซี)ของผู้รับผิดชอบเฉพาะ จำนวนชนิดโครงการตามแผนงาน การให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นๆ ในหน่วยงาน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการสิ่งแวดล้อมที่ทำ สภาพความพร้อมข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการฯ การได้รับการกระตุ้น ชี้แนะ/สนับสนุนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ การได้รับโอกาสได้รับรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน การรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัด งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณที่สนับสนุนจากภายนอก และการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ

ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดย ปรับแก้ปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ รวมทั้งกระตุ้นให้มีการประสานงานที่ดีเพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานราชการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

3736422 ENTM/M : MAJOR : TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

M.Sc. (TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT)

KEY WORD : PARTICIPATION/ADMINISTRATION/GOVERNMENT AGENCIES/

THE PROVINCIAL ENVIRONMENTAL QUALITY MANAGEMENT ACTION PLAN

TONGCHOOB BOONSEUR: FACTORS AFFECTING THE PARTICIPATION OF GOVERNMENT AGENCIES FOR ADMINISTRATION ON THE PROVINCIAL ENVIRONMENTAL QUALITY MANAGEMENT ACTION PLAN: A CASE STUDY OF PITSANULOK PROVINCE. THESIS ADVISORS: RUNGJARAT HUTACHAROEN M.Sc., SANCHAI SUTIPANWIHAN M.Sc., PIYAKARN TERATISUP M.Sc., 214 p. ISBN 974-664-254-5.

Environmental issues are very important to both Thais and other people around the world. According to the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act of 1992, the Thai Government has attempted to solve this by decentralizing the power of handling it to local and the provincial levels where they can organize their own The Provincial Environmental Quality Management Action Plan. Pitsanulok, a province in the North has set the Provincial Development Committee to organize various involved agencies responsible for environmental management. But, the overall result has yet to get the desired level of satisfaction. Thus, it was a point of interest to study the factors affecting the success or failure of participation among agencies at the provincial level and this province was then selected as a case study. The survey method and questionnaires were used throughout the study. The variable factors were categorized and tested by using closed and open-ended questionnaires. ANOVA was used to justify the level of significance at 0.05 by the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS/PC⁺)

The results of the study revealed that government agencies had a low participation level due to various independent variables such as: variables of the Ministry; sectoral agencies; experiences in environment of personnel; making project on The Provincial Environmental Quality Management Action Plan; number of persons in committee; delegation for specific person; class-level of the specific person responding; number of projects in each plan; sectors' helping; outcome of projects; ready state of environmental data; receiving message on The Provincial Environmental Quality Management Action Plan; support from top agencies; opportunity for experience in environmental plan; community's request; perception for environmental policy of the province; external budget; needs for external budget; and coordination among co-operate agencies.

Therefore, it is recommended that all cooperating agencies including responsible and concerned sectors must be reorganized and an indepth seminar given to develop a cooperative package to apply and promote an effective participation in environmental quality management suitable for eager either the local or provincial area. These agencies must be tested and evaluated prior to implementation.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	9
1.3 กรอบแนวความคิดการวิจัย	9
1.4 ขอบเขตการวิจัย	11
1.5 สมมติฐานการวิจัย	11
1.6 ตัวแปรที่ใช้ศึกษา	12
1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	14
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดทฤษฎีองค์การ ระบบราชการไทย	21
ทฤษฎีและกระบวนการบริหาร	
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักและกระบวนการ	48
ตัดสินใจด้านสิ่งแวดล้อม	
2.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร	
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	50
2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนในการจัดการ	53
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.5 แนวคิดการบริหารทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	58
2.6 แนวคิดนโยบายการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับต่าง ๆ	62
2.7 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)	72
2.8 แผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	73
2.9 จังหวัดพิษณุโลกและสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม	81
2.10 เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง	86
3 ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย	
3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	94
3.2 ประชากรศึกษา	94
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการทดสอบเครื่องมือ	96
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	101
4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	103
4.2 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก	115
4.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยของหน่วยงานราชการที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	118
4.4 ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข ความต้องการ และข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่มีต่อการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	156

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	
5.1 สรุปผลการศึกษา	161
5.2 การอภิปรายผลการวิจัย	166
5.3 ข้อเสนอแนะ	182
บรรณานุกรม	186
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์	194
ภาคผนวก ข หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ข้อมูล	209
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	211
ประวัติผู้วิจัย	214

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนหน่วยงานราชการในจังหวัดพิษณุโลก	95
ตารางที่ 4.1 คำร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลกตามการศึกษาการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผน ปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	108
ตารางที่ 4.2 ร้อยละของหน่วยงานจังหวัดพิษณุโลกกับระดับการมีส่วนร่วมบริหาร จัดการตามแผนปฏิบัติการฯ	116
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ ตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ช่วงปี พ.ศ.2537-2542 ของจังหวัดพิษณุโลก	116
ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการ ฯ จำแนกตาม สังกัดกระทรวง	118
ตารางที่ 4.5 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหาร จัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสังกัดกระทรวง	119
ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการ สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามสังกัดส่วนราชการ	119
ตารางที่ 4.7 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหาร จัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการ สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามสังกัดส่วนราชการ	119
ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมี ส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการ จัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามอายุของหน่วยงานที่ตั้ง ปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก	120

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.9 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามอายุหน่วยงานซึ่งตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก	120
ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	121
ตารางที่ 4.11 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	121
ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามการมีบุคลากรที่มีวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม	122
ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามจำนวนบุคลากรที่มีวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม	123
ตารางที่ 4.14 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม	123
ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพเฝ้าต่อการรับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงาน	124
ตารางที่ 4.16 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพเฝ้าต่อการรับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงาน	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามงบประมาณปกติ	125
ตารางที่ 4.18 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความเพียงพองบประมาณปกติ	125
ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ความสนใจ สำนึก ตระหนัก ต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	126
ตารางที่ 4.20 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ความเพียงพอความสนใจ สำนึก ตระหนัก ต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	126
ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	127
ตารางที่ 4.22 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	127
ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการจำแนกตามการเคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ	128
ตารางที่ 4.24 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามการเคยจัดทำ/ดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	128
ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติ การฯ จำแนกตามการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ	129

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.26	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตาม จำนวนคนในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม	130
ตารางที่ 4.27	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนก ตามจำนวนคนในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม	130
ตารางที่ 4.28	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการ มีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตาม แผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม	131
ตารางที่ 4.30	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมบริหาร จัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการ	132
ตารางที่ 4.31	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการ	132
ตารางที่ 4.32	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการ ฯ จำแนกตามระดับ (ซี) สูงสุดของตำแหน่งของคณะกรรมการรับผิดชอบ สิ่งแวดล้อม	133
ตารางที่ 4.33	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ระดับ(ซี) สูงสุดของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม	133
ตารางที่ 4.34	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการ	134

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.35 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม	134
ตารางที่ 4.36 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่มีบทบาทมากที่สุด	135
ตารางที่ 4.37 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของคณะกรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด	135
ตารางที่ 4.38 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม	136
ตารางที่ 4.39 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม	136
ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม	137
ตารางที่ 4.41 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม	137
ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระดับ (ซี) ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.43	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ระดับ (ซี) ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม	138
ตารางที่ 4.44	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติ การฯ จำแนกตามหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม	139
ตารางที่ 4.45	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม	139
ตารางที่ 4.46	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติ การฯ จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของผู้รับผิดชอบเฉพาะ	140
ตารางที่ 4.47	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของผู้รับผิดชอบเฉพาะ	140
ตารางที่ 4.48	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวน โครงการในแผนงานบำบัดฟื้นฟู	141
ตารางที่ 4.49	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามจำนวน โครงการในแผนงานบำบัดฟื้นฟู	141
ตารางที่ 4.50	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวน โครงการตามแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน	142
ตารางที่ 4.51	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม จำนวน โครงการตามแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน	142

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.52	143
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวนโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก	
ตารางที่ 4.53	143
วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม จำนวนโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก	
ตารางที่ 4.54	144
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามที่มีจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ	
ตารางที่ 4.55	144
วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามที่มีจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ	
ตารางที่ 4.56	145
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นในหน่วยงาน	
ตารางที่ 4.57	145
วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามการให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นในหน่วยงาน	
ตารางที่ 4.58	146
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติ การฯจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ตามโครงการที่ทำของหน่วยงาน	
ตารางที่ 4.59	146
วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ตามโครงการที่ทำของหน่วยงาน	
ตารางที่ 4.60	147
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพความพร้อมของข้อมูลพื้นฐานสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี	

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.61	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม สภาพความพร้อมของข้อมูลพื้นฐานสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี	147
ตารางที่ 4.62	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม	148
ตารางที่ 4.63	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม	148
ตารางที่ 4.64	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับการกระตุ้น ชี้แนะ/สนับสนุน โครงการสิ่งแวดล้อมจาก หน่วยเหนือ	149
ตารางที่ 4.65	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม การได้รับการกระตุ้น ชี้แนะ/สนับสนุน โครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ	149
ตารางที่ 4.66	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับโอกาสรับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ	150
ตารางที่ 4.67	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม การได้รับโอกาสรับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ	150
ตารางที่ 4.68	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติ การฯจำแนกตามการมีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้องของชุมชนในพื้นที่	151
ตารางที่ 4.69	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อม	151

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.70	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม สภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อม	152
ตารางที่ 4.71	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัด	152
ตารางที่ 4.72	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม การรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัด	153
ตารางที่ 4.73	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความจำเป็นที่ต้องงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก	153
ตารางที่ 4.74	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ความจำเป็นที่ต้องงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก	154
ตารางที่ 4.75	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก	154
ตารางที่ 4.76	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก	155
ตารางที่ 4.77	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ	155

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.78	วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตาม การประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ	156
ตารางที่ 4.79	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาอุปสรรคที่มี ตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก	156
ตารางที่ 4.80	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานที่มีปัญหาอุปสรรคระดับต่างๆ ต่อแผน ปฏิบัติการฯ ของจังหวัดพิษณุโลก	158

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย	10
แผนภูมิที่ 2.1 สถาบันและองค์การในระบบบริหารราชการไทย (Thai Government Organization Chart)	28
แผนภูมิที่ 2.2 โครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น	29
แผนภูมิที่ 2.3 กระบวนการบริหารแผน	37
แผนภูมิที่ 2.4 รูปแบบการรับรู้และทำความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและ การแสดงพฤติกรรมตอบสนองของมนุษย์	49
แผนภูมิที่ 2.5 รูปแบบโครงสร้างขององค์กรในการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ	64
แผนภูมิที่ 2.6 ฝั่งองค์กรบริหารด้านสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535	70
แผนภูมิที่ 2.7 โครงสร้างองค์กรการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ระดับจังหวัด	76
แผนภูมิที่ 2.8 โครงสร้างองค์กรการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ระดับจังหวัด	77

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา นับได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตกว่าร้อยละ 8 ติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปีตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2539 (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540 :13) แต่ในทางกลับกันผลจากการพัฒนาประเทศนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านสังคม ประชากรและปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาด้วย ปัจจุบันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ทวี ความรุนแรงและขยายวงกว้างไปทุกพื้นที่ของประเทศ ก่อผลเสียหายแก่สังคมและชุมชนเป็นอย่างมาก แม้รัฐบาลจะหามาตรการเพื่อดำเนินการแก้ไขนับตั้งแต่การประกาศพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2518 ได้จัดตั้งองค์การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้มีบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ได้มีการจัดทำนโยบายและมาตรการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นเสมือนนโยบายแห่งชาติด้านสิ่งแวดล้อมโดยมีจุดมุ่งหมายที่สนับสนุนงานส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการทรัพยากรและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยเน้นหนักการป้องกันมากกว่าการตามแก้ปัญหา สร้างคุณภาพของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมกับการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มีการพิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไปด้วยกัน ทั้งได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภาค และระดับท้องถิ่นให้ประสานสอดคล้องกันสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน มีการสนับสนุนงบประมาณแก่โครงการแก้ไขปัญหามลพิษหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งแบบที่เร่งด่วนและแบบปกติ สนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรเอกชนต่างๆ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีการประสานนโยบายและงานด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยราชการต่างๆ ให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน และอยู่ในกรอบของนโยบายและมาตรการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2524:1-4) ต่อมาโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 เรื่องการปรับปรุง

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้ทุกจังหวัดต้องจัดทำแนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของตนออกมาเป็นแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด โดยให้นำไปไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้ระบบบริหารการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) โดยมีคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เป็นผู้ดำเนินงาน ให้สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ มีการจัดตั้งงบประมาณในรูปเงินอุดหนุนไว้ที่สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทยเพื่อใช้สนับสนุนให้จังหวัดนำไปปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการที่จัดทำขึ้น (คณะอนุกรรมการเพื่อจัดทำคู่มือการจัดทำแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดและอำเภอ, 2533 :1-2) แต่จากความพร้อมของหน่วยงานราชการต่างๆ ในระดับจังหวัด/อำเภอและการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนกลาง การทำแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ได้เริ่มจริงในปีงบประมาณ 2533 มีการสนับสนุนงบประมาณประจำปีจำนวน 15 ล้านบาท เพื่อทดลองทำใน 3 จังหวัด และงบประมาณในปี 2534 จำนวน 45 ล้านบาท รวมกับเงินสนับสนุนจากองค์การพัฒนาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา(USAID) อีกจำนวน 25 ล้านบาท ให้แก่จังหวัดทั่วประเทศ ขณะเดียวกันตามมติคณะรัฐมนตรีครั้งนี้ให้มีการจัดทำแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดไปพร้อมกันด้วย การดำเนินการดังกล่าวทั้งหมดนี้มิได้ทำให้สถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมลดลง แต่แนวโน้มกลับเปลี่ยนไปในทางที่เลวลง รัฐบาลเห็นความสำคัญต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงได้ปรับปรุงและประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 โดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนทั้งประชาชนโดยทั่วไปได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและได้ร่วมกันคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดบทบาทหน้าที่ของจังหวัดให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารและจัดการเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่/ท้องถิ่นของตนนับว่าเป็นส่วนหนึ่งในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นทางการมากขึ้น ตามมาตรา 37 กำหนดให้ทุกจังหวัดสามารถจัดทำ “แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด” เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดของตน โดยขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ แผนปฏิบัติการจึงนับเป็นเครื่องมือในการประสาน เชื่อมโยงโครงการกิจกรรมของส่วนราชการต่าง ๆ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน เพื่อการป้องกัน บำบัดและฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบเกิดเอกภาพให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันและยังเป็นการเชื่อมสานต่อการดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2533-2535 ให้มีความต่อเนื่อง

ครอบคลุม ครอบคลุมและมีความสมบูรณ์ด้วย (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 : 3) และเพื่อให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการฯ ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีผลทางปฏิบัติจริง มาตรา 39 กำหนดให้ต้องมีคำขอจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดิน โดยให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ในการรวบรวมและวิเคราะห์แผนปฏิบัติการฯ ระดับจังหวัด เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมไว้เพื่อการนี้โดยเฉพาะเพื่อนำจ่ายอุดหนุนให้จังหวัดต่อไป

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) กำหนดให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเอาจริงเอาจังมากขึ้น เน้นการใช้หลัก 3 ประการคือ 1) การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายได้แก่ภาครัฐบาลทุกระดับ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น 2) การกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทั่วถึงทุกระดับ และ 3) การจัดการทรัพยากรต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และนำแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยใช้พื้นที่เป็นหลัก มีการกำหนดโครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมและมีการประสานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ นโยบายการเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และครบวงจรนี้ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบทั้งด้านองค์กรที่รับผิดชอบและกฎหมายมีผลทำให้จังหวัดต่าง ๆ ได้มีโอกาสรับผิดชอบบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของตนเองมากขึ้น โดยอาศัยกลไกการพัฒนาชนบทที่มีอยู่ดั้งเดิมภายใต้ระบบแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งมีคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) ทำหน้าที่เชื่อมประสานโครงการกิจกรรมของส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน เพื่อการป้องกัน บำบัดและฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบมีเอกภาพที่ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันโดยแต่ละจังหวัดจัดตั้งคณะกรรมการบริหารและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมขึ้นมาทำหน้าที่พิจารณาดำเนินการควบคุม ดูแล ป้องกันแก้ไขปัญหา กำหนดกรอบและแนวทางในการแก้ไข พิจารณาแผนงาน/โครงการของส่วนราชการ ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและช่วยกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมที่วางไว้ ซึ่งการที่จะสามารถจัดการพัฒนาเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและความสามารถทั้งของประชาชน เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ และผลจากการเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน และประชาชนในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ทำให้ทุกหน่วยงานในแต่ละจังหวัดสามารถริเริ่มและดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของตนเสนอรวมเป็นแผนพัฒนาจังหวัด โดยมีขอบเขตตามที่แผนปฏิบัติการฯ ได้เน้นไว้ใน 4 เรื่องสำคัญ คือ คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ ภาค

ของเสีย และวัตถุอันตราย รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรดิน และการใช้ที่ดิน ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรประมงและชายฝั่งทะเล และแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยพิจารณาลำดับเรื่องที่เป็นปัญหาและมีความสำคัญเร่งด่วน ตามสภาพข้อเท็จจริงและเงื่อนไขของแต่ละจังหวัดนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ในรูปแบบแผนงาน/โครงการ 4 แผนงาน/กลุ่มโครงการ คือ 1) แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก 2) แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน 3) แผนงานบำบัดและฟื้นฟู และ 4) แผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ ในแต่ละปีงบประมาณนั้นทำให้จังหวัดต่าง ๆ ได้มีโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2537 เป็นต้นมา โดยมีสำนักงานจังหวัดในฐานะเลขานุการ กพจ. เป็นผู้ประสานงานให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำและดำเนินการโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ มีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เป็นหน่วยงานจัดทำคำของบประมาณและนำจ่ายสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการนั้นๆ จากทั้งสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของแต่ละหน่วยงาน/พื้นที่ และจากผลการกระตุ้นด้วยเงินงบประมาณสนับสนุนนี้ ทำให้จังหวัดต่างๆ จัดทำแผนปฏิบัติการฯ เพื่อขอรับงบประมาณจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมกันอย่างมากมายเป็นต้นว่า (กรุงเทพมหานคร : 22 มิ.ย. 2538) ในปีงบประมาณ 2538 มีจำนวน 67 จังหวัด เป็นงบประมาณสนับสนุนในเขตภาคเหนือ 16 จังหวัด (จากทั้งหมด 17 จังหวัด) จำนวน 89 โครงการ เป็นเงิน 44,992,705 บาท ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17 จังหวัด เป็นเงิน 103,873,880 บาท และในปีงบประมาณ 2539 ได้มีการอนุมัติงบประมาณสนับสนุนแผนสิ่งแวดล้อมแก่จังหวัดทั่วประเทศ 75 จังหวัด มีจำนวน 386 โครงการ เป็นเงินจำนวน 577,536,668 บาท ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขอรับงบประมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยส่วนใหญ่แล้วงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมแต่ละจังหวัดได้นำไปจัดการกับปัญหาขยะและน้ำเน่าเสีย ทั้ง ๆ ที่ปัญหาเหล่านี้หากประชาชนในจังหวัดร่วมมือช่วยกันจัดการแล้วก็ไม่จำเป็นต้องสูญเสียเงินถึง 570 ล้านบาทในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั้งกับจังหวัดใหญ่ๆ อย่างเช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น หรือแม้กับจังหวัดเล็กๆที่ได้เสนอของบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับจังหวัดของตน นอกจากนี้การจัดสรรงบประมาณบางจังหวัดได้รับการจัดสรรเงินจำนวนเพียงเล็กน้อยซึ่งถึงกระบวนการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นต้องมีหลายปัจจัย หลายขั้นตอนที่ทำให้การขอเงินงบประมาณยังไม่สะดวกและแต่ละจังหวัดยังไม่มี ความเข้าใจในการทำแผนปฏิบัติการเพื่อของบประมาณจึงเป็นเหตุให้จังหวัดต่างๆ ต้องสูญเสียโอกาสที่จะได้งบประมาณไปบริหารจัดการที่เพียงพอด้วยสาเหตุขาดกระบวนการจัดการและจัดทำแผนที่ดีเสนอให้เป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการผู้พิจารณาของบประมาณ อีกทั้งปัญหาที่สำคัญคือจำนวนงบประมาณสิ่งแวดล้อมที่มากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความรุนแรงของปัญหา และความต้องการของแต่ละจังหวัดนั้น ควรจะ

นำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก คือนำไปถึงการแก้ไข
ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ผลจริงด้วย แต่จากผลการประเมินการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ตั้งแต่
ปีงบประมาณ 2538 - 2539 โดยโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2539) พบว่า ผลการดำเนินงานยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เท่าที่ควร
พบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อม
ไม่สามารถประเมินสภาพปัญหาเพื่อนำมาใช้สำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ได้ เจ้าหน้าที่รัฐมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานตามแผนงานฯ
ความพร้อมของระบบราชการในการส่งเสริมหรือจูงใจ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การให้ข้อ
มูลข่าวสารเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมยังมีไม่เพียงพอและไม่ได้ผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
ของเจ้าหน้าที่ ด้านงบประมาณที่เสนอขอสำหรับกิจกรรมต่างๆ รวมถึงวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ ขาด
ความยืดหยุ่นและไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้าน
บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินการตามแผนฯเกิดความซ้ำ
ซ้อนในการจัดการเพื่อแก้ปัญหา และแต่ละหน่วยงานเกิดความไม่มั่นใจในการเข้าไปแก้ปัญหาบาง
ครั้งจึงไม่กล้าหรือไม่อยากเข้าไปดำเนินการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและสุดท้ายคือปัญหาการประสาน
งานระหว่างเจ้าหน้าที่ขาดเอกภาพทั้งในการกำหนดนโยบาย การเขียนแผน โครงการ และการนำ
แผนโครงการไปปฏิบัติ ก่อให้เกิดความยุ่งยากใน ทางปฏิบัติจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำและเกิด
ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานในการปฏิบัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 70, 76 และ 78 ได้กำหนดถึง
การมีส่วนร่วมเป็นบทบาทสำคัญของหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนและประชาชน
ในท้องถิ่นให้ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ คิด ทำ ดำเนินการ ติดตาม ควบคุมกำกับ และประเมินผล
ในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
ของตนเอง อีกทั้งนักวิชาการ นักคิด นักทฤษฎีและนักปฏิบัติการพัฒนาชนบทต่างกล่าวยอมรับถึง
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ของชุมชนหรือหน่วยงาน หน่วยงานท้องถิ่นว่ามีผล
ต่อความสำเร็จในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างแน่นอน แต่จากผลการวิจัยที่
สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2541) พบว่าการจัดการและกำจัดมูลฝอยของ
ชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศรวมทั้งกรุงเทพฯ ประสบกับปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากขาดแผนงาน
ในการจัดการ ขาดเทคโนโลยี ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสมตาม
หลักวิชาการ ปัญหาดังกล่าวยังคงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน ควร
ที่หลาย ๆ ฝ่ายต้องร่วมมือแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยที่การจัดการนั้นควรใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกันและให้

เอกชนเข้าดำเนินการหรือร่วมรับผิดชอบ มีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย จัดตั้งองค์กรที่มีความรู้ความสามารถเข้ารับผิดชอบจัดการมูลฝอยและพัฒนาทักษะผู้ประกอบการให้มีคุณภาพมากขึ้น

ปัจจุบันจังหวัดพิษณุโลกนับได้ว่าเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคอันเป็นผลมาจากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ ความสำเร็จในการเป็นเมืองที่เติบโตและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว (เทศบาลเมืองพิษณุโลก, 2542) เกิดจากปัจจัยทางด้านความสามารถในการประสานงาน ประสานแผนประสานเงินงบประมาณกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี กอปรกับนโยบายการพัฒนาของประเทศไทยต้องการให้พัฒนาพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนล่าง จึงถูกกำหนดให้เป็นเมืองนำร่องโครงการพัฒนาเมืองภูมิภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 โดยสภาพนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและจากธนาคารโลก พร้อมกับมีโครงการพัฒนาเมืองเป้าหมายในภูมิภาค (Region Urban Development Facility : RUDF) จึงถูกกำหนดให้เป็นเมืองที่มีลักษณะพิเศษจากรัฐบาลโดยได้รับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อท้องถิ่นที่มีลักษณะพิเศษ ปีละ 50 ล้านบาท อีกทั้งอยู่ในโครงการพัฒนาเมืองหลักรอบที่ 2 ระยะแรกมีงบประมาณลงทุนพัฒนาเมือง 800 ล้านบาท นอกจากนี้ยังเป็นเมืองที่ได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัยเพื่อวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองและโครงการความช่วยเหลือทางการศึกษาจากองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) และอยู่ในโครงการความช่วยเหลือทางวิชาการจากธนาคารโลก มีโครงการความร่วมมือกับรัฐบาลเยอรมัน (GTZ) เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบกับจังหวัดพิษณุโลกมีภูมิรัฐศาสตร์เป็นจุดตัดของเครือข่ายเส้นทางการคมนาคมขนส่งทางบกระหว่างประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงหรือเอเชียอาคเนย์ 2 เส้นทางคือ เส้นทางจากคุนหมิงของจีน -เชียงรุ่งของพม่า -เชียงราย -พิษณุโลก -กรุงเทพฯ -ภาคใต้ไทย กับเส้นทางสะพานเศรษฐกิจเอเชียอาคเนย์ (ASEAN Land-bridge) จากเมืองดานังของเวียดนาม -สุวรรณเขตของลาว -มุกดาหาร -ขอนแก่น -พิษณุโลก -แม่สอด -เมียวดีและมะละแหม่งของพม่า แนวโน้มการลงทุนต่าง ๆ ในพื้นที่ในช่วงที่ผ่านมาทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว คาดว่า ใน 20 ปีข้างหน้า โฉมหน้าของเมืองพิษณุโลกและกลุ่มจังหวัดจะเปลี่ยนไปอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ซึ่งหากไม่มีการวางแผนและประสานงานที่เหมาะสมอาจจะเกิดปัญหาส่งผลกระทบอันไม่พึงประสงค์ทั้งต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดังเช่นที่ได้เกิดกับเมืองอื่น ๆ เช่นกรุงเทพฯ เชียงใหม่มาแล้ว ดังนั้นนักวิชาการ ข้าราชการ ผู้นำชุมชน นักธุรกิจ และนักพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงจึงได้รวมตัวกันเพื่อศึกษาหาความรู้และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโสของไทย (พลเดช ปิ่นประทีป บรรณาธิการ, 2540) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นลักษณะประชาสังคมเพราะเป็นสังคมที่มีการรวมกลุ่มกันทำงานในรูปแบบต่าง ๆ เต็มพื้นที่ การรวมกลุ่มกันจะมีพลังจากองค์ประกอบ 3 ประการคือ ความเอื้ออาทรต่อกัน

มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และมีการจัดการที่ดี ประชาคมพิษณุโลกควรเกาะกันให้แน่น พยายามสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไปอย่างบูรณาการ และนายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป กล่าวว่าการปกครองที่มีการกระจายอำนาจและระบบควบคุมกำกับที่เหมาะสมและการเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวพันกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำนึกของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ (Civic Consciousness) เมื่อต้องมีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านระบบราชการแบบไทย ๆ ความเร่งด่วนในการรวมตัวบุคคล ซึ่งมีความสนใจเข้ามาพัฒนาเป็นแกนนำขับเคลื่อนส่วนของภาคราชการจึงมีความจำเป็นไว้รองรับความเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่จากวิกฤติการณ์ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ประกอบกับสังคมที่เปลี่ยนไปมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงที่สลับซับซ้อนขึ้นทำให้สถาบันต่าง ๆ ทั้งในระบบการเมือง ระบบราชการ ระบบการศึกษา ระบบศาสนา มีประสิทธิภาพน้อยลงๆ เพราะสถาบันต่าง ๆ มีความโน้มเอียงที่จะอยู่กับที่แต่ว่าสังคมเปลี่ยนไปจึงต้องการความคิดใหม่ ต้องการวิธีการใหม่เพราะวิธีการเก่า ๆ แนวคิดเก่า ๆ จะใช้แก้ไขในสภาพที่สลับซับซ้อนอย่างนี้ไม่ได้ การเปลี่ยนแนวความคิดใหม่ ความเข้าใจใหม่ในการแก้ปัญหาวิกฤตและพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนได้นั้นหน่วยราชการหรือคนของราชการควรมีสักยภาพพอที่จะทำงานทางความคิดเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผลกระทบของภาคทุนกับภาครัฐที่จับมือกันร่วมบริโภคนหรือใช้ทรัพยากรของแผ่นดินอย่างไร้ขีดจำกัด จังหวัดพิษณุโลกมีป่าไม้ (ที่เสื่อมโทรม) เหลือ 1.5 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 23 ของพื้นที่จังหวัดเป็นปัญหาที่สังคมต้องเข้าร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมแก้เพื่อรักษาและเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่เมืองพิษณุโลก

การพัฒนาเมืองพิษณุโลกให้เป็นเมืองศูนย์กลางต้องให้เติบโตได้อย่างสมดุลกับเมืองรอบข้าง ไม่คิดพัฒนาเพียงด้านเดียวโดยลืมนึกถึงสิ่งแวดล้อมและเมืองรอบๆ เพื่อส่งต่อเมืองพิษณุโลกให้ลูกหลานในลักษณะที่ดีกว่าเดิมโดยทุกฝ่ายทุกคนร่วมมือกัน การพัฒนาสังคมจำเป็นต้องใช้สิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งนักปราชญ์ทั่วโลกเห็นว่าคนทุกคนเป็นบุคคลเรียนรู้ (Learning Person) โดยเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเป็นระบบ จังหวัดพิษณุโลกที่ประกอบด้วยชาวนา กรรมกร ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แพทย์ คหบดี และทุกคนมีความสำคัญต่อความเป็นไปของพิษณุโลก จึงต้องการปัญญาของคนพิษณุโลกทั้งหมดร่วมกันทำให้พิษณุโลกทั้งหมดอยู่ในดุลภาพ และจากการจัดตั้งประชาคมจังหวัดและแนวทางการพัฒนาสี่แยกอินโดจีนเพื่อพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ การเกษตร อุตสาหกรรม สังคม การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเน้นให้ทุกภาคฝ่ายมีส่วนร่วมโดยเฉพาะองค์การหน่วยงานภาคราชการทั้งระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และราชการส่วนท้องถิ่น ควรมีสักยภาพอยู่ใน

แนวทางที่จะทำหน้าที่เป็นแกนนำการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกให้สมดังพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานเนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช 2541 ว่า “ การปฏิบัติงานทุกอย่างของข้าราชการมีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมือง และประชาชนทุกคน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่ข้าราชการทุกคนจะต้องทำหน้าที่ทุก ๆ ประการให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ความสามารถเพื่อผลการปฏิบัติราชการทุกอย่างจักได้บรรลุความสำเร็จอย่างสูง และเกิดประโยชน์อย่างดีที่สุดแก่ตนแก่หน้าที่ และแก่แผ่นดิน”

ผลการจัดสรรงบประมาณดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ จากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ให้แก่จังหวัดในเขตรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี สุโขทัย น่าน แพร่ เพชรบูรณ์และพิษณุโลกนั้น จังหวัดพิษณุโลกได้รับการพิจารณาอุดหนุนงบประมาณในแต่ละปีมีจำนวนมากรวมเป็นอันดับหนึ่งของกลุ่มจังหวัดในภาค 9 มาโดยตลอด แต่ลักษณะของโครงการที่ได้รับการอนุมัติในปีงบประมาณ 2537-2540 จำนวน 88.05 ล้านบาท (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541) มีลักษณะกระจายตัวใน 4 แผนงานที่ผดผกกันไป โดยได้รับอนุมัติงบประมาณในแผนงานบำบัดฟื้นฟูจำนวนมากคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 98 ของงบประมาณทั้งหมด ส่วนงบประมาณแผนงานสร้างจิตสำนึก-ตระหนัก และงบแผนงานเฝ้าระวังป้องกันมีเพียง ร้อยละ 1.7 และ 0.3 ตามลำดับเท่านั้น ไม่มีงบประมาณเพื่อแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมาเริ่มมีในปีงบประมาณ 2541 จำนวน 10.6 ล้านบาทจากทั้งหมด 170.9 ล้านบาทเท่านั้น (คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก, 2541) และมีลักษณะของหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ใคร่หลากหลายเท่าที่ควรโดยจากจำนวน 22 โครงการในช่วงปี พ.ศ. 2537-2540 และปี พ.ศ. 2541 จำนวน 25 โครงการที่เสนอมา เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทยและเป็นหน่วยงานที่อยู่ในกลุ่มชุมชนเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ เช่น เทศบาลเมืองพิษณุโลก สุขาภิบาล และสำนักงานจังหวัด เป็นต้น จากศักยภาพที่เอื้อและสภาพการณ์ดังกล่าวของจังหวัดพิษณุโลกซึ่งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดอย่างสม่ำเสมอมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 แสดงว่าต้องมีปัจจัยหลายประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้แตกต่างกัน จึงเป็นที่มาของการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และ หาข้อปฏิบัติที่ควรมีต่อหน่วยงานต่างๆ พร้อมข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของในจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอื่น ๆ ได้นำไปปรับประยุกต์ใช้ตามที่มุ่งหวังเพื่อการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาที่ศึกษาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการในจังหวัดพิษณุโลกตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 -2542

1.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ

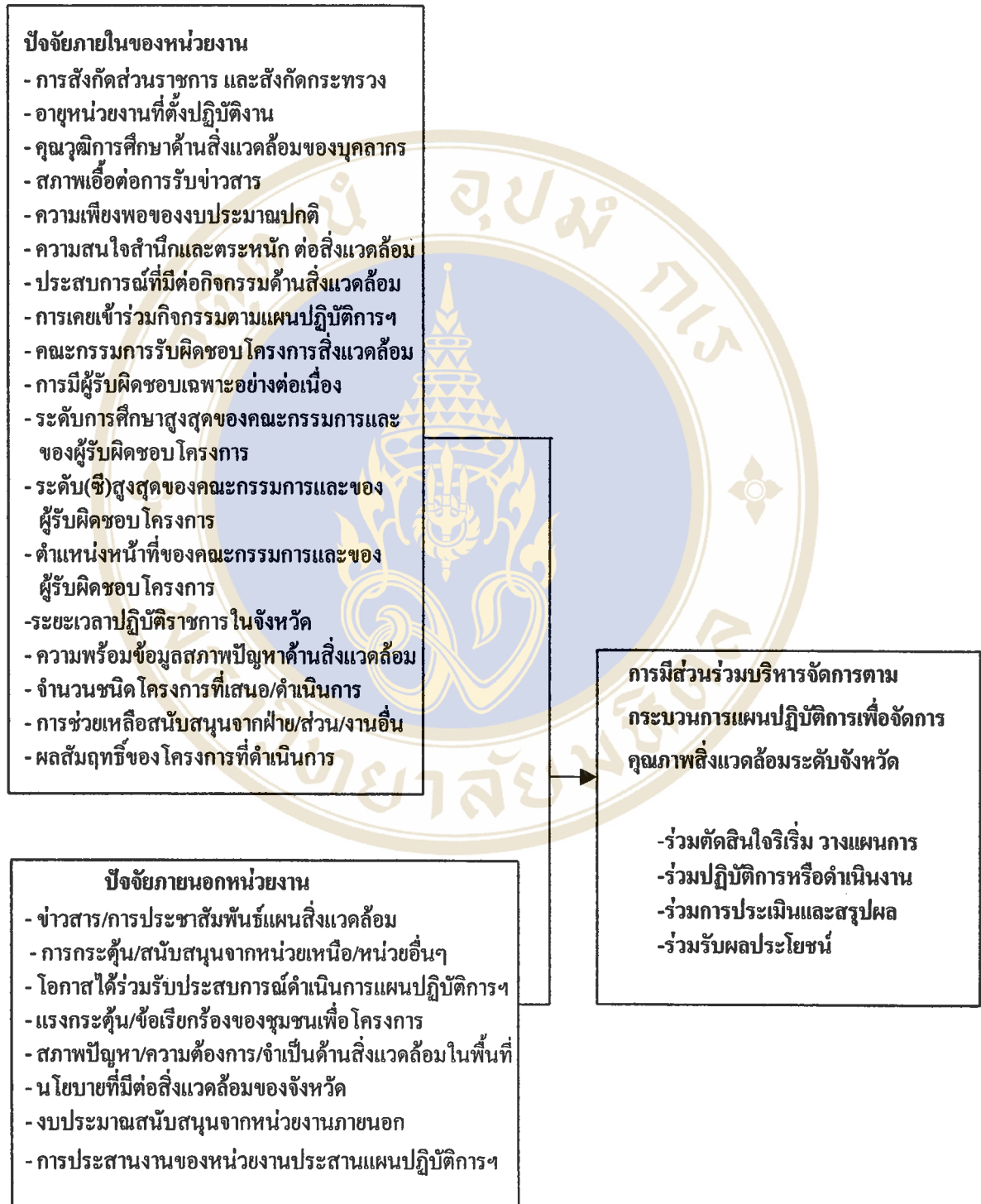
1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขและความต้องการของหน่วยงานราชการที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการแผนปฏิบัติการฯ

1.3 กรอบแนวความคิดการวิจัย

การวิจัยหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการในการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดครั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมนุษย์ในฐานะองค์การของรัฐที่มีหน้าที่จัดการต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หนึ่ง ๆ คือจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมขึ้นมาใช้เพื่อหวังให้เกิดการประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกิจกรรมการบริหารจัดการโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานหลายฝ่าย หลายหน่วยงาน

ปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อนุญาตให้มีส่วนร่วมในการจัดทำดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดนั้นคือสามารถเข้าร่วมระดมความคิดเห็น ศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุเพื่อวางแผนโครงการ ปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ติดตามประเมินและสรุปผลการแก้ไข รวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นซึ่งการกระทำเหล่านี้ย่อมมีปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีส่วนสัมพันธ์ช่วยเอื้อหรือขัดขวางให้หน่วยงานราชการในจังหวัดนั้นๆ มีส่วนร่วมได้ในระดับมากน้อยต่างกันอย่างแน่นอน และย่อมมีผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ด้วย จึงนำมาเป็นแนวทางและสร้างเป็นกรอบแนว

ความคิดในการศึกษาวิจัย โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตัวแปรต่าง ๆ ได้ตามแผนภูมิที่ 1.1

แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

จากที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วย

1.4.1 พื้นที่ศึกษาข้อมูล คือ จังหวัดพิษณุโลก จากหน่วยงานทุกกระทรวงทั้งสังกัดราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคระดับจังหวัด/อำเภอ และส่วนราชการท้องถิ่น เทศบาล และองค์การบริหารตำบล ทุกหน่วยงานที่ตั้งดำเนินงานในจังหวัดพิษณุโลกจนปี พ.ศ.2542

1.4.2 เนื้อหาที่ศึกษา เป็นการศึกษาถึงปัจจัยตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยภายในหน่วยงานและปัจจัยภายนอกหน่วยงานราชการ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดซึ่งเป็นแผนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ ประกอบด้วย 4 แผนงาน/กลุ่มโครงการ คือแผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน แผนงานบำบัดฟื้นฟู และแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่จังหวัดพิษณุโลกจัดทำขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537-2542

1.4.3 ประชากรที่ศึกษา คือหน่วยงานราชการทุกกระทรวง ที่สังกัดส่วนราชการ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคเฉพาะระดับจังหวัดและอำเภอ กับส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ปฏิบัติราชการในจังหวัดพิษณุโลกจนถึงปี พ.ศ. 2542 จำนวน 334 หน่วยงาน

1.4.4 ระยะเวลาศึกษา 1 ตุลาคม พ.ศ. 2541 – 30 กันยายน พ.ศ. 2542

1.5 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยในการศึกษามีดังนี้ คือ

1.5.1 หน่วยงานที่มีปัจจัยภายในหน่วยงาน คือ การสังกัดกระทรวง การสังกัดส่วนราชการ อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงาน คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร สภาพแวดล้อมต่อการรับข่าวสาร ความเพียงพอของงบประมาณปกติ ความสนใจสำนึกและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ประสพการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร คณะกรรมการรับผิดชอบ การมีผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ ระดับ(ซี)ของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่ของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาปฏิบัติราชการในจังหวัดพิษณุโลกของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ จำนวนชนิดโครงการที่ดำเนินการ การช่วยเหลือสนับสนุนจากงาน/ฝ่าย/ส่วนอื่น ความพร้อมของข้อมูลสภาพปัญหา

ด้านสิ่งแวดล้อม และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ที่แตกต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ 0.05)

1.5.2 หน่วยงานที่มีปัจจัยภายนอกหน่วยงาน ได้แก่ ข้าราชการ/การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานประสาน การกระตุ้น/สนับสนุนจากหน่วยเหนือ/หน่วยอื่นๆ การมีโอกาสได้ร่วมรับ ประสพการณ์ แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องของชุมชน สภาพปัญหา/ความต้องการ/ความจำเป็นของ พื้นที่ นโยบายของจังหวัดที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการประสานงานของหน่วยงานประสานแผนฯ ที่แตกต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ 0.05)

1.6 ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตาม แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ ศึกษาวิจัย ดังนี้

1.6.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ

1.6.1.1 ตัวแปรปัจจัยภายในหน่วยงาน ได้แก่

- 1)การสังกัดกระทรวงและการสังกัดส่วนราชการ
- 2)อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่
- 3)คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร
- 4)สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสาร
- 5)ความเพียงพอของงบประมาณปกติ
- 6)ความสนใจ สำนึกและความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร
- 7)ประสพการณ์ที่มีต่อกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร
- 8)การเคยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม
- 9)คณะกรรมการรับผิดชอบโครงการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม
- 10)การมีผู้รับผิดชอบ เฉพาะอย่างต่อเนื่องใน โครงการที่ดำเนินการ
- 11)ระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ ฯ
- 12) ระดับชีของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบโครงการ

- 11) ระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ ฯ
- 12) ระดับชี้ของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ โครงการ
- 13) ระยะเวลาการปฏิบัติราชการในหน่วยงานหรือในจังหวัดของ
คณะกรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดและของผู้รับผิดชอบ โครงการ
- 14) ตำแหน่งหน้าที่ของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบ โครงการ
- 15) ความพร้อมของข้อมูลสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
- 16) จำนวนชนิดโครงการสิ่งแวดล้อมที่เคยเสนอ/ได้รับอนุมัติดำเนินการ
- 17) การช่วยเหลือสนับสนุน จากงาน/ฝ่ายอื่นในหน่วยงาน
- 18) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการสิ่งแวดล้อม

1.6.1.2 ตัวแปรปัจจัยภายนอกหน่วยงาน ได้แก่

- 1) ข่าวสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานประสานแผนปฏิบัติการ ฯ
- 2) การกระตุ้น/สนับสนุนจากหน่วยเหนือ/หน่วยอื่นๆ
- 3) โอกาสได้ร่วมรับประสบการณ์ดำเนินการเพื่อแผนปฏิบัติการ ฯ
- 4) แรงกระตุ้น/เรียกร้องของชุมชนเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ฯ
- 5) สภาพปัญหา/ความต้องการ/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่
- 6) นโยบายของจังหวัดที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัด
- 7) งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการดำเนินโครงการ
- 8) การประสานงานของหน่วยงานประสานแผนปฏิบัติการ ฯ

1.6.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานตามกระบวนการแผนปฏิบัติการ เพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ในขั้นตอนต่าง ๆ โดยได้ร่วมตัดสินใจริเริ่ม วางแผน โครงการ ร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงานตามแผนโครงการ ร่วมการประเมินสรุปผล และรายงานผล และ ร่วมรับผลประโยชน์

1.6.3 ตัวแปรเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข และความต้องการเพื่อการมีส่วนร่วมตามกระบวนการแผนปฏิบัติการ ฯ ของหน่วยงาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อกระบวนการตามแผนปฏิบัติการ ฯ การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ระยะเวลาการจัดทำแผน บุคลากรในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ฯ งบประมาณ การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินการและแก้ไข

ปัญหา การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภายในและภายนอก สิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ

1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นในสิ่งที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิจัยดังนี้

1.7.1 แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด หมายถึง แผนงาน/โครงการเพื่อปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานในจังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการตามรูปแบบของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่กำหนดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยผ่านกระบวนการตามที่คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก (กพจ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานให้บรรจุไว้ในกรอบแผนพัฒนาจังหวัดในแต่ละปีงบประมาณ และแผนงาน/โครงการนั้นได้รับการพิจารณาอนุมัติสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเพียงส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้

1.7.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม หมายถึง ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการที่มีอยู่

1.7.3 ปัจจัยภายในหน่วยงาน หมายถึง ปัจจัยหรือองค์ประกอบหรือตัวแปรของหน่วยงานที่มีต่อการทำหน้าที่องค์การ ได้แก่ การสังกัดส่วนราชการ การสังกัดกระทรวง อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสาร ความเพียงพอของงบประมาณปกติ ความสนใจสำนึกและความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร ประสิทธิภาพที่มีต่อกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร การเคยเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการรับผิดชอบโครงการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม การมีผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องในโครงการสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการ ระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบโครงการ ตำแหน่งหน้าที่ของคณะกรรมการและของผู้รับผิดชอบโครงการ ระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการในจังหวัดพิษณุโลกของกรรมการที่มีบทบาทมากที่สุดและของผู้ที่รับผิดชอบเฉพาะ ระดับ(ซี)ของคณะกรรมการและของผู้ที่รับผิดชอบโครงการ ความพร้อมของข้อมูลสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนชนิดโครงการที่เคยเสนอ/ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ การช่วยเหลือสนับสนุนจากงาน/ฝ่ายอื่นในหน่วยงาน และผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่มี

1.7.4 ปัจจัยภายนอกหน่วยงาน หมายถึง ปัจจัยหรือองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มาจากภายนอกหน่วยงานมีผลต่อการทำหน้าที่องค์การ ได้แก่ ข่าวดารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานประสานแผนปฏิบัติการฯ การกระตุ้น/สนับสนุนจากหน่วยเหนือ/หน่วยอื่นๆ โอกาสได้ร่วมรับประสบการณ์ดำเนินการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการฯ แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องของชุมชนเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ สภาพปัญหา/ความต้องการ/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นโยบายของจังหวัดที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการดำเนินโครงการสิ่งแวดล้อม และการประสานงานของหน่วยงานรับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ

1.7.5 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามกระบวนการของแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด หมายถึง การที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงานกระทำเองหรือร่วมกระทำส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนก็ได้ในขั้นตอนต่าง ๆ โดยได้ร่วมตัดสินใจริเริ่มวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงานตามแผนโครงการ ร่วมการประเมินสรุปผลและรายงานผล และร่วมรับผลประโยชน์ ตามที่มีในกระบวนการของแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

1.7.6 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ริเริ่ม วางแผนโครงการ หมายถึง การที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบเข้าไปกระทำโดยการตัดสินใจกำหนดกรอบ/นโยบาย หรือค้นหารวบรวมข้อมูลสภาพการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือปริมาณทรัพยากรธรรมชาติของหน่วยงานตัดสินใจกำหนดกรอบนโยบาย นำเสนอ/เสนอแนะว่าควรทำอะไร อย่างไร ร่วมลงมือกำหนดแผน/โครงการออกมา หรือรวมทั้งนำเสนอแผน/โครงการให้หน่วยงานดำเนินการต่อไป อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้

1.7.7 การมีส่วนร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินการ หมายถึง การที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงาน เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง จัดทำคำขออนุมัติงบประมาณ ใช้จ่ายงบประมาณ จัดซื้อ จัดจ้าง ตั้งการ ควบคุม กำกับและหรือลงมือดำเนินการตามวิธีการขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนงาน/โครงการ รวมทั้งปรึกษา แก้ไข ปรับปรุงกิจกรรมที่ระบุหรือที่ควรเป็นควรทำ และ/หรือการประสานงานเพื่อทำงานตามที่แผนงานโครงการของหน่วยงานรับมาทำ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้

1.7.8 การมีส่วนร่วมประเมินผล สรุป และรายงานผล หมายถึง การที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงานเข้าดำเนินการพิจารณาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ หาความเหมาะสมของแผนงาน/โครงการที่ได้รับอนุมัติ อาจมีการปรับแก้หรือไม่ก็ตาม การพิจารณาเก็บรวบรวมข้อมูล ความเป็นไป ความก้าวหน้า ผลสำเร็จของกิจกรรม เทียบกับวันเวลา ค่าใช้จ่าย/จำนวนทรัพยากรที่ใช้ ให้

ดำเนินการต่อไปหรือปรับแก้กิจกรรมโครงการ และ/หรือการอภิปรายซักถาม พูดคุยถึงสภาพการณ์ที่ดำเนินการอยู่ การเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาเปรียบเทียบถึงสิ่งที่ทำได้กับค่าใช้จ่าย ทรัพยากร เวลาที่ใช้ไป เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ รวมทั้งแปลค่าความสำเร็จของสิ่งที่ดำเนินการมาจนถึงที่สุด พร้อมรวบรวมสภาพการณ์ ข้อมูล ผลที่ได้ เรียบเรียงจัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน หรือจัดทำรายงานตามที่หน่วยเหนือกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้

1.7.9 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงาน หรือผู้รับผิดชอบดำเนินการ ได้นำเสนอผลงาน อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ/หรือได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ การได้รับการชมเชย ชื่นชมจากเพื่อนร่วมงานจากชุมชน/หน่วยงานอื่น ได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีมากกว่าเดิม และ/หรือได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้/หาประสบการณ์เพิ่มเติม หรือได้พัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่ดำเนินการให้มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อไป อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้

1.7.10 การบริหารจัดการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัด คือ การที่หน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบได้ร่วมบริหารจัดการโดยจัดให้มีการวางแผน/โครงการ จัดองค์การ บุคลากร งบประมาณ อำนาจการ ประสานงานติดตามตรวจสอบ ประเมินและสรุปรายงาน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้เพื่อสามารถดำเนินการตามขั้นตอนที่คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดและผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน โครงการเพื่อแผนปฏิบัติการเพื่อการ จัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัดกำหนด

1.7.11 จำนวนตามชนิดของโครงการในแผนงานทั้ง 4 กลุ่มแผนงาน/โครงการ คือ จำนวนโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เข้าข่ายตามข้อกำหนดของแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งได้จำแนกไว้ว่าเป็นแผนงานบำบัดและฟื้นฟู แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน และแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้งที่ได้รับการอนุมัติสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแต่ละปีหรือไม่ก็ได้ก็ตาม

1.7.12 สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ก็ได้

1.7.13 คุณภาพสิ่งแวดล้อม หมายถึง คุณภาพของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพด้วยความสุขสมบูรณ์สืบไปของมนุษยชาติและโลก

1.7.14 หน่วยงานราชการ หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ตั้งก่อดอยู่ในระบบการบริหารราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสำนักงานและการบริหารจัดการโดยมีหัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงาน ที่มีอำนาจดำเนินการเป็นของตนเอง และตั้งอยู่ในจังหวัด

พิษณุโลก ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่และบทบาทในการจัดการปัญหา ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในจังหวัดพิษณุโลกได้

1.7.15 **หน่วยงานราชการส่วนกลาง** หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการได้ด้วยตนเอง มีสังกัดราชการส่วนกลาง จากสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือเทียบเท่า ส่งมาประจำในจังหวัดพิษณุโลก

1.7.16 **หน่วยงานส่วนภูมิภาค** หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการได้ด้วยตนเอง มีสังกัดราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งให้ประกอบด้วย หน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอ ที่กระทรวง ทบวง กรม ให้อยู่ปฏิบัติงานประจำในจังหวัด/อำเภอของจังหวัดพิษณุโลก

1.7.17 **หน่วยงานส่วนท้องถิ่น** หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ บริการเฉพาะท้องถิ่นได้ด้วยตนเองตามที่มีกฎหมายกำหนด ประกอบด้วย เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

1.7.18 **สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสาร** หมายถึง การที่หน่วยงานมีสถานที่ตั้งที่อยู่ใกล้ และ/หรือ ไปมาสะดวก มีโทรศัพท์ โทรสาร มีป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกทราบ รวมทั้งมีตัวแทนที่สามารถไปร่วมรับฟัง/ร่วมประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมโครงการ ทำให้ได้รับข่าวสารการติดต่อสื่อสารจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง

1.7.19 **ความพอเพียงของงบประมาณปกติ** หมายถึง สภาพการณ์ของจำนวนงบประมาณที่หน่วยงานได้รับในแต่ละปีเพื่อดำเนินงานประจำที่มีรวมทั้งเพื่องานด้านสิ่งแวดล้อมด้วยว่ามีพอดีหรือมากน้อยต่อการดำเนินการ

1.7.20 **ความสนใจด้านนี้** และ**ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน** หมายถึง การแสดงออกอย่างสมเหตุสมผลและชอบธรรมต่อสิ่งแวดล้อมในรูปของการรับฟังข่าวสาร รู้จักใช้ รู้จักประหยัดทรัพยากร ดูแลรักษาสິงของเครื่องใช้ หรือตั้งใจปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบโดยมีภาพรวมที่คำนึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.7.21 **ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน** หมายถึง การที่หน่วยงานหรือบุคลากรในหน่วยงานได้เคยมีกิจกรรม/ร่วมกิจกรรม ปฏิบัติการทั้งในและนอกหน้าที่ราชการ และ/หรือได้เรียนรู้ ร่วมกิจกรรม ฝึกอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือเป็นสมาชิกกลุ่มชมรม หรือได้ปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์ ดูแล กำกับ ตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า อากาศ แร่ธาตุ พืชพันธุ์เสี่ยง เป็นต้น

1.7.22 **การเคยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด** หมายถึง การที่หน่วยงานหรือบุคลากรในหน่วยงานได้เข้าร่วมกิจกรรมใดก็ตามซึ่งหน่วย

งานที่รับผิดชอบแผนจัดขึ้นเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการฯ เช่น การได้เข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง การเขียนแผนงานโครงการ การเข้าฝึกอบรม หรือศึกษาดูงานในกระบวนการ ประเมินผล และเยี่ยมชม นำเสนอผลงานของโครงการที่เกิดขึ้นตามแผนปฏิบัติการฯ ก็ได้

1.7.23 คณะกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง คณะ/กลุ่มบุคลากรในหน่วยงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในแผนโครงการสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ

1.7.24 การมีผู้รับผิดชอบเฉพาะอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การที่มีบุคคลได้รับมอบหมายเฉพาะให้ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานโครงการสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯอย่างต่อเนื่องทุกปีงบประมาณ

1.7.25 การช่วยเหลือสนับสนุนจากส่วน/งาน/ฝ่ายอื่นในหน่วยงาน หมายถึง การช่วยจัดหา จัดให้ อำนาจความสะดวก ช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนงาน กิจกรรม จากบุคคลที่อยู่ต่างงาน ต่างภาค หรือฝ่ายในหน่วยงานเดียวกัน ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการดำเนินการแผนงานโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อมที่มีขึ้น

1.7.26 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ คือ ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตามโครงการที่ได้ดำเนินการมาจนถึงเวลา ณ ปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานเสนอไป หรือได้รับทราบว่าได้รับอนุมัติ หรือได้ดำเนินการในขั้นตอนใด ๆ เช่น เบิกจ่ายงบประมาณ จัดซื้อจัดจ้าง ฯ และ/หรือประเมินผลโครงการก็ได้ ซึ่งทุกขั้นตอนมีผลที่สามารถประเมินความพึงพอใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น

1.7.27 การกระตุ้น สนับสนุนจากเหนือเหนือหรือหน่วยงานอื่น หมายถึง การที่มีหน่วยงาน บังคับบัญชา หรือหน่วยงานข้างเคียงได้ช่วยบอกกล่าว ได้ชี้แนะ ช่วยจัดการ เป็นปากเป็นเสียงให้เพื่อการได้ดำเนินการแผนงาน/โครงการสิ่งแวดล้อมที่มีตามกระบวนการแผนปฏิบัติการฯ เป็นต้น

1.7.28 โอกาสได้ร่วมรับประสบการณ์ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ หมายถึง การที่หน่วยงานได้รับเอกสาร ได้มีความรู้เกี่ยวกับแผนฯ ได้ถูกเชิญให้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจง ให้ร่วมประชุม ให้ร่วมศึกษาทำความเข้าใจหรือฝึกปฏิบัติ รวมทั้งให้เสนอแผนโครงการ หรือศึกษาดูงาน หรือสัมมนาเพิ่มทักษะ หรือฝึกอบรมทักษะในขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนปฏิบัติการฯ เป็นต้น

1.7.29 งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หมายถึง เงินงบประมาณจำนวนหนึ่งที่ต้องขอรับสนับสนุนจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม หรือกองทุนสิ่งแวดล้อมหรือแหล่งอื่นๆ ในแต่ละปีงบประมาณซึ่งหน่วยงานต้องการนำมาเพื่อใช้ดำเนินการแผนงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อม

1.7.30 การประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ หมายถึง การทำหน้าที่ประสานงานของสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก และ/หรือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 ต่อหน่วยงานราชการต่างๆ

เพื่อการดำเนินงานแผนงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อม เพื่อการติดต่อ ส่งข่าวสาร แจ้งอนุมัติ เบิกจ่ายงบประมาณ หรือติดตาม แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นต้น

1.7.31 ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของหน่วยงานในการมีส่วนร่วมตามกระบวนการแผนปฏิบัติการฯ หมายถึง สภาพที่ไม่เป็นไปตามลักษณะหรือสภาพการณ์ที่ควรเป็น และหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบมีความตระหนักหรือมีความกังวลหรือต้องเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ทั้งที่เกิดจากภายในและภายนอกองค์การ รวมทั้งสิ่งที่จำเป็น สิ่งที่ต้องการของหน่วยงานเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานตามแผนฯ ในด้านเหล่านี้คือ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อกระบวนการตามแผนฯ การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ระยะเวลาการจัดทำแผนฯ บุคลากรในการจัดทำแผนฯ งบประมาณ การนิเทศติดตามช่วยเหลือ สนับสนุนแก้ไขปัญหา การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ เป็นต้น

1.7.32 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่/หน่วยงานรัฐในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่บุคลากรในหน่วยงานมีในเรื่องนโยบาย การจัดทำแผนฯ เขียนแผน/โครงการ การนำแผนไปปฏิบัติการขั้นตอนต่างๆ และเทคนิควิธีการที่จำเป็นต่อการจัดการตามแผน/โครงการสิ่งแวดล้อม

1.7.33 การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การแจ้งข่าว แจ้งข้อมูลข้อเท็จจริงที่มีทั้งในรูปแบบสื่อต่าง ๆ เช่น บอร์ด จดหมาย วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ แผ่นพับ ป้ายประกาศซึ่งมีแหล่งข่าวกระจายหรือส่งไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับผลดีหรือมีประโยชน์ตามมาดังนี้ คือ

1.8.1 ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง และระดับการมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของหน่วยงานราชการในจังหวัดพิษณุโลกอันจักได้นำมาใช้ประโยชน์ในการกระตุ้นหรือปรับแก้ในประเด็นปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคทุกฝ่ายอันหลากหลายให้ได้ดียิ่งขึ้น

1.8.2 ได้ช่วยชี้แนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตามสภาพปัญหา อุปสรรคและความต้องการที่พบ โดยนำมาปรับแก้และเสริมสร้างในส่วนที่ขาดเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องตรงกับสิ่งที่ศึกษาพบมากขึ้น โดยอาศัยการบริหารจัดการภายใต้ระบบการบริหารงานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กษช.) ซึ่งมีคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เป็น

ผู้ดำเนินการร่วมกับส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องในจังหวัดหรือท้องถิ่นเอง ตามที่มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่และให้มีการสนับสนุนงบประมาณตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้

1.8.3 ได้ทราบความสามารถของจังหวัดหรือท้องถิ่นในการดำเนินการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง โดยการระดมและให้โอกาสแก่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่มีอยู่ ในขณะที่ยังไม่มีบุคลากรและหน่วยงานปฏิบัติการเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมประจำการอยู่ในท้องถิ่นหรือในจังหวัด

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะกล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมในส่วน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยพิจารณาแยกแนวทางการศึกษาค้นคว้า ออกเป็น 10 ประการ ดังนี้ คือ

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีองค์การ ระบบราชการไทย ทฤษฎีและกระบวนการบริหาร
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักและกระบวนการตัดสินใจ
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 2.5 แนวคิดการบริหารทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 2.6 แนวคิดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับต่าง ๆ
- 2.7 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)
- 2.8 แผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
- 2.9 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพิษณุโลก
- 2.10 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดทฤษฎีองค์การ ระบบราชการไทย ทฤษฎีและกระบวนการบริหาร

2.1.1 องค์การ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529: 1) ได้ระบุความสำคัญและความเป็นมาขององค์การไว้ว่า การศึกษาเรื่องการบริหารมีความจำเป็นต้องทราบเรื่ององค์การ (organization) ก่อนโดยอ้างถึง William J. Siffin ได้กล่าวไว้ว่า “ทราบใดที่มีสังคมหรือมีคน ตราบนั้นก็ต้องมีองค์การและการบริหาร” และสังคมหรือคนเป็นที่มาขององค์การและเป็นที่มาของการบริหาร เพราะสังคมเป็นการรวมตัวเป็นกลุ่มคน มีความสัมพันธ์ มีความผูกพัน และมีระเบียบข้อตกลงที่จะต้องปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน มีสิ่งที่ตามมาคือ สถาบันทางสังคม หรือองค์การทางสังคม ซึ่งหมายถึง

สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สังคมยอมรับและนับว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระเบียบของสังคม และมีหน้าที่ต่อสังคมเป็นเวลายาวนาน และหมายรวมถึงองค์การ สถานที่ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการ และกลุ่มคนขององค์การด้วย สถาบันทางสังคมแบ่งเป็น สถาบันทางสังคมขั้นต้น ได้แก่ครอบครัว (family) และสถาบันทางสังคมขั้นที่สองเป็นสถาบันที่ให้บริการหรือตอบสนองความต้องการความจำเป็นของสังคม ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม โรงเรียน โรงพยาบาล ตลอดจนบริษัท ห้างร้าน สมาคม ซึ่งเป็นองค์การที่ให้บริการ ต้องมีการทำงานหรือการบริหารเป็นสิ่งสำคัญ

ศาสตราจารย์ ดร.มาลัย หุวะนันท์ (อ้างใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2529:2) ให้ความหมายขององค์การว่าหมายถึง กลุ่มคน (group) ซึ่งได้มีการจัดระเบียบ (Organize) โดยการกำหนดหน้าที่ของสมาชิก การมีข้อบังคับ การมีหัวหน้า สิ่งต่างๆ เหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นองค์การ และ Chester I. Bernard (อ้างใน พยอม วงศ์สารศรี, 2534 : 4) กล่าวว่า “ องค์การเป็นระบบของการร่วมมือร่วมใจของมวลมนุษย ” Marshall E. Dimock กล่าวว่า องค์การคือการจัดระเบียบโดยการนำเอาส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมกันในรูปแบบของส่วนรวม เพื่อให้มีการใช้อำนาจบริหารงานและเป็นศูนย์อำนวยการให้งานดำเนินลุล่วงเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ชมรมลูกพ่อขุนประยุทธ์ มปป.)

พยอม วงศ์สารศรี (2534 :11,19) และประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529 :3) ได้ระบุถึงแบบและชนิดหรือประเภทขององค์การไว้ว่าองค์การที่เกิดขึ้นมีอยู่ 2 ประเภท คือ องค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization) และ องค์การอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Organization) โดย 1) องค์การอย่างเป็นทางการหรือองค์การรูปแบบ เป็นองค์การที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นด้วยความถูกต้องของกฎหมายและสังคมมีการยอมรับ เช่น กระทรวง ทบวง กรม สมาคม บริษัท วัด โรงเรียน ลักษณะสำคัญขององค์การอย่างเป็นทางการจะมีสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) มองเห็นว่าใครเป็นหัวหน้า/ผู้บังคับบัญชา ใครมีหน้าที่ (duty) มีความรับผิดชอบอะไรอย่างไร มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการอำนวยการงาน (Directing) หรือการควบคุม (Controlling) มีทรัพยากร (resources) ดำเนินงาน เช่น งบประมาณ (budget) หรือเงิน มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ รวมทั้งเทคนิควิธีการจัดการ ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงาน หรือ 4 M ในการทำงานเพื่อทำหน้าที่หรือมีหน้าที่ให้บริการที่ประโยชน์ต่อสังคม (Service Organization) ซึ่งรูปขององค์การรัฐบาลมีลักษณะที่มีได้มุ่งผลกำไร (Non-profit Organization) และองค์การธุรกิจเอกชนมุ่งที่ผลกำไร (Profit Organization) องค์การเกิดขึ้นตามลักษณะความต้องการ ความจำเป็นของลูกค้าหรือผู้รับบริการ (clientele) ตามชนิดและประเภทของทรัพยากร หรือเป็นองค์การที่เกิดขึ้นตามชนิดหรือประเภทกิจกรรม (Activity) และความจำเป็นของเขตพื้นที่ (Area) เช่นการรถไฟ การธนาคาร การปกครอง การทหาร พรรคการเมือง สมาคม กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพลศึกษา จังหวัด อำเภอ เทศบาล สุขาภิบาล เป็นต้น และ 2) องค์การอย่างไม่เป็นทางการหรือองค์การไร้รูปแบบหรือองค์การอุปนัยมี

ความสำคัญต่อการบริหารงานให้บรรลุเป้าประสงค์ ศาสตราจารย์ ดร.ชูป กาญจนประกร ได้ให้ความหมายว่า เป็นองค์การที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม มิได้มีกฎหมาย คำสั่งหรือข้อบังคับรับรองรูปแบบแต่เป็นไปตามอรรถศาสตร์และความพึงพอใจอันเป็นเรื่องส่วนตัวบุคคล ไม่มีรูปลักษณะแน่นอนเป็นลักษณะที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทำงานอยู่ในองค์การเดียวกัน หรือต่างองค์การมาร่วมทำการติดต่อกันโดยไม่มีสายบังคับบัญชา ทำเพื่อเหตุผลส่วนตัวบางประการหรือเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติราชการให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ พบองค์การนอกแบบ แฝงอยู่ในองค์การรูปแบบมีผลสำคัญต่อการติดต่อ เกื้อกูลกันช่วยให้องค์การรูปนัยทำงานเกิดผลสำเร็จได้โดยเร็ว เพราะมีการขอร้อง ช่วยการประสานงานได้ดี แต่มีข้อเสีย คือทำให้มีการเล่นพรรค เล่นพวก เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้ ในระบบบริหารราชการไทยพบองค์การรูปนัยและเกิดผลทั้งสองด้านมาโดยตลอด

โดยสรุปองค์การคือ “หน่วยหรือที่ที่มีคนหรือกลุ่มคนมาร่วมกันทำงานภายใต้วัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้” โดยสิ่งสำคัญและจำเป็นขององค์การคือต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ มีการจัดระเบียบในการทำงาน มีการจัดหาทรัพยากรเพื่อการทำงาน มีการควบคุมหรือการอำนวยความสะดวกให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ คือองค์การจะต้องมีการบริหารหรือการดำเนินงานที่ดีเป็นหลักการ และหลักการซึ่งการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของไทยเราในปัจจุบันโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้จังหวัดโดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นองค์การที่สามารถดำเนินการ อำนาจการ ประสานงาน มอบหมายงาน สนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมดำเนินการ ซึ่งองค์การที่เกิดขึ้นมีองค์การทั้งสองแบบที่เกิดขึ้นในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ทฤษฎีองค์การ พยอม วงศ์สารศรี (2534 :20) กล่าวถึงทฤษฎีองค์การไว้ 3 ทฤษฎี คือ

2.1.2.1 ทฤษฎีสัมัยดั้งเดิม เกิดสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม เน้นที่โครงสร้างแน่นอน กำหนดกฎเกณฑ์และเวลา มีระเบียบแบบแผน มุ่งผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีหลักการมุ่งเน้นที่องค์การมีรูปแบบ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน 4 ประการ คือการแบ่งระดับสาย การบังคับบัญชา การแบ่งงาน ช่วงการควบคุม และเอกภาพในการบริหาร ผู้มีบทบาทตามทฤษฎีนี้คือ Frederick Taylor (การบริหารแบบวิทยาศาสตร์) Max Weber (การบริหารระบบราชการ) Lyndall Urwick และ Luther Gulick ซึ่งเป็นผู้สร้างชื่อเสียงเรื่องทฤษฎีองค์การและกระบวนการบริหาร

2.1.2.2 ทฤษฎีสัมัยใหม่ เน้นความสำคัญและคุณค่าของมนุษย์ด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา ใช้มนุษยสัมพันธ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการ Hugo Munsterberg, Elton Mayo และ Dickson เป็นกลุ่มผู้มีบทบาทบุกเบิกและได้รับการสนับสนุนจากนักทฤษฎีมุขสัมพันธ์ เช่น Mc. Gregor และ Maslow

2.1.2.3 ทฤษฎีสัมัยปัจจุบัน เน้นเรื่องการนำวิทยาการหลายสาขาหรือสหวิทยาการ มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์องค์การในเชิงระบบว่ามีปัจจัยทั้งภายในและปัจจัยภายนอกองค์การที่สามารถส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและการจัดองค์การที่แปรเปลี่ยนได้เสมอ จึงต้องมีการปรับตัวตลอดเวลา ผู้ที่มีชื่อเสียงในทฤษฎีนี้ เช่น Chester I Bernard นอกจากนี้ก็ยังมีทฤษฎีองค์การตามสถานการณ์และกรณี (Contingency Theory) มีแนวคิดอิสระโดยธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบ กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผน องค์การที่เหมาะสมที่สุดควรมีโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นจริง ซึ่งมี Fiedler และ Lawrence เป็นผู้ศึกษาวิจัย

ทฤษฎีปัจจุบันเป็นแนวทางในการศึกษาการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดเพราะเน้นที่ปัจจัยหลายอย่าง ที่มีทั้งภายในและภายนอกองค์การที่จะมีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.1.3 การจัดองค์การ

ศ.ดร.มาลัย หุวะนันทน์ (อ้างใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529:7) ได้ระบุถึง การจัดองค์การ (Organization) ว่าเป็นการจัดให้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน ในองค์การนั้นๆ ตลอดจนการจัดให้มีทรัพยากรอย่างเพียงพอในการบริหารงาน ทั้งต้องจัดให้มีการติดต่อและการประสานงานในการทำงานได้เป็นสำคัญ การจัดองค์การเป็นการจัดโครงสร้าง (Structure) และวิธีปฏิบัติ (Operating mechanism) ขององค์การให้มีการทำงานไปด้วยดีมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยในส่วนของโครงสร้างต้องกำหนดตัวบุคคล หน่วยงานต่างๆ ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบอันแน่ชัด มีการแบ่งงานกันทำ มีการประสานงานกัน โดยยึดการบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ส่วนวิธีการปฏิบัติงานหรือวิธีการทำงาน คือ ระเบียบ กลไก ที่กำหนด ควบคุมให้การทำงานของคนในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การจัดองค์การจึงต้องมีการจัดสายบังคับบัญชา มีการแบ่งงานกันทำ มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ การจัดระบบอำนาจการ ที่ปรึกษา และฝ่ายสนับสนุนขึ้นมาด้วย

2.1.4 ระบบราชการ (Bureaucracy)

อุทัย หิรัญโต (2534) กล่าวถึงความหมายของระบบราชการว่า ระบบราชการมีลักษณะเป็นระบบการบริหารงานหรือวิธีปฏิบัติราชการที่รัดกุมอยู่ด้วยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และแบบแผนที่แน่นอน ข้าราชการจะปฏิบัติงานตามระเบียบแบบแผนตายตัวไม่มีการยืดหยุ่น เพราะเป็นสิ่งที่กระทำมิได้ การให้คำจำกัดความของระบบราชการ พอประมวลได้เป็น 4 กลุ่มความคิดเห็น ได้ดังนี้คือ

2.1.4.1 กลุ่มแรก พิจารณาในแง่โครงสร้างขององค์การ Victor Thompson เป็นผู้นำแนวความคิดนี้ อธิบายว่าระบบราชการเป็นองค์การที่มีสายการบังคับบัญชาชาวสลับซับซ้อนมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะอย่าง และการบริหารงานมีระเบียบข้อบังคับจุกจิก

2.1.4.2 กลุ่มที่สอง พิจารณาความหมายในแง่พฤติกรรม หรือกิจกรรมที่องค์การนั้นแสดงออกในรูปปกติวิสัยหมายถึงพฤติกรรมที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แน่นอนและควรทำ ส่วนพฤติกรรมที่ผิดปกติวิสัยมีการยืดหยุ่นกระจัดกระจายไปการล่าช้า รวบรวมอำนาจมากเกินไป

2.1.4.3 กลุ่มที่สาม ให้ความหมายโดยพิจารณาในแง่ของความสำเร็จตามเป้าหมาย องค์การที่บริหารงานถูกลงตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใด ก็เรียกว่าเป็นระบบราชการ เช่น การใช้คนให้ทำงานอย่างเครื่องจักร การบริหารงานที่มุ่งแต่ผลงานโดยไม่เอาหน้าใจคน เป็นต้น

2.1.4.4 กลุ่มที่สี่ พิจารณาทั้งแง่ดีและแง่ร้าย คือแง่ร้ายเห็นว่าระบบราชการเป็นระบบการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการยืดหยุ่นผ่อนผันผ่อนปรนซึ่งเป็นแนวความคิดของ Harold Laske และ Marshall dimock ส่วนแง่ดีเห็นว่าระบบราชการนั้นเป็นระบบที่ดีงามที่รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม เป็นระบบที่มีการเลือกสรรคนเข้าทำโดยยึดถือความรู้ ความสามารถ และมีระเบียบแบบแผนแน่นอนในการบริหารงาน

ทักษะที่ต้องการ การบริหารจัดการต้องการทักษะที่สำคัญเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการ ทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติและผู้บริหารหรือผู้นำ ได้แก่ทักษะด้านต่างๆ ดังนี้

1) ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) เป็นระดับความรู้ความชำนาญในกลวิธี วิธีการ ข้อปฏิบัติในด้านนั้นๆ โดยเฉพาะในการบริหารจัดการบุคลากรระดับล่างควรเป็นผู้มีทักษะนี้สูง

2) ทักษะด้านมนุษย (Human Skill) เป็นระดับที่คนสามารถสร้างความสัมพันธ์ประสาน สื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จ ในการจัดการทุกระดับควรมีทักษะนี้อยู่ในระดับที่มากพอควร

3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skill) เป็นความสามารถในการประมวลและเรียงลำดับและจัดส่วนต่างๆ ให้สอดคล้องเอื้ออำนวยต่อการนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่การบริหารต้องการผู้ที่มีความคิดรวบยอดสูงและจะมีระดับลดลงเรื่อยๆ ในระดับกลางและระดับล่างๆ ขององค์การ

ระบบราชการมีลักษณะสำคัญตามที่ Max Weber (อุทัย หิรัญโต, 2534 :25-6) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงผู้บุกเบิกทำการศึกษาาระบบราชการ มีผลงานดีเด่น และได้รับความนิยมนิยแพร่หลาย จนเป็นรากฐานของความคิดในการศึกษาระบบราชการต่างๆ จนทุกวันนี้ ได้ให้ลักษณะของระบบราชการ ประมวลได้ดังนี้คือ

1) ทำงานในลักษณะของความชำนาญพิเศษ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของระบบราชการ เพราะเนื้อแท้ของการจัดองค์การคือต้องการให้คนงานมีความชำนาญพิเศษ โดยอาศัยหลักการของการแบ่งงานกันทำ คนงานต้องฝึกฝนซ้ำแล้วซ้ำอีก จนมีฝีมืออย่างแท้จริง

2) ทำงานภายใต้กรอบของกฎหมาย ลักษณะการทำงานที่ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนโดยเคร่งครัด และยังมีขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเครื่องโน้มนำให้มีการปฏิบัติอยู่ในวงกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นๆ ด้วย

3) ภาวะผู้นำมีลักษณะในทางใช้อำนาจเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียววินิจฉัยสั่งการมักเป็นไปในทางองถือว่าความเห็นของตนเป็นใหญ่ ควบคุมงานตามสายการบังคับบัญชาโดยเคร่งครัด

4) การบริหารราชการมีลักษณะเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันหยุดๆ ทำๆ ไม่ได้ เพราะองค์การของรัฐต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งไม่มีวันจะสิ้นสุดหรือหมดสิ้นไป มีแต่จะขยายตัวออกไปอย่างไม่หยุดยั้ง

5) การดำเนินงานใดๆ ต้องเป็นไปตามกำหนดกฎเกณฑ์ตามอำนาจหน้าที่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ จะทำการนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับมิได้

6) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของการบังคับบัญชาทำในลักษณะเป็นหน้าที่ราชการ มิใช่เรื่องส่วนตัว

7) การบรรจุแต่งตั้งข้าราชการถือหลักความรู้ ความสามารถในการเลือกสรรบุคคลเข้ารับราชการ จะต้องมีการวัดความรู้ความสามารถที่เชื่อถือได้ และเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่มี ความรู้ความสามารถเข้ารับราชการได้ปราศจากข้อกีดกันใดๆ และการรับราชการมีความมั่นคงในตำแหน่งและยึดถือเป็นอาชีพได้

8) การปฏิบัติราชการนั้น จะต้องกระทำเป็นหลักฐานหรือลายลักษณ์อักษร มีระเบียบปฏิบัติแน่นอน และมีหลักฐานตรวจสอบได้

ลักษณะสำคัญของระบบราชการที่วิพากษ์วิจารณ์กันเป็นอันมาก ประการหนึ่งคือ การทำงานล่าช้า (Red Tape) และข้าราชการเป็นบุคคลประเภทเอาตัวรอด (Saveman) หมายถึง ทำอะไรถือคติเอาตัวรอดไว้ก่อนโดยปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัดเพื่อความถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมอื่นใด เพื่อกลัวจะผิดพลาด อย่างไรก็ตามที่ระบบบริหารงานแบบราชการนั้นจำเป็นต้องยึดในกฎหมาย ระบบแบบแผน คำสั่ง และขนบธรรมเนียมของทางราชการ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

2.1.5 การบริหารระบบราชการไทย ศ.ดร.ชุบ กาญจนประกร ได้อธิบายถึงความหมายไว้ว่าเป็นการศึกษาหรือวิชาการในด้าน “รัฐประศาสนศาสตร์” และการบริหารราชการ คือการบริหารงานหรือกิจกรรมในหน้าที่ของรัฐหรือรัฐบาล จึงหมายถึงการจัดส่วนราชการ (Organization) การจัดระเบียบ วิธีปฏิบัติราชการ (Management) เพื่อให้การใช้คน เงินและวัสดุให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล และอาจให้ความหมายได้อีกก็คือ “การดำเนินงานต่างๆ ขององค์การของรัฐบาลให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐ” (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2529) การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้มีการจัดโครงสร้างองค์การบริหารและบุคลากรไว้ 3 ส่วนหลัก คือ

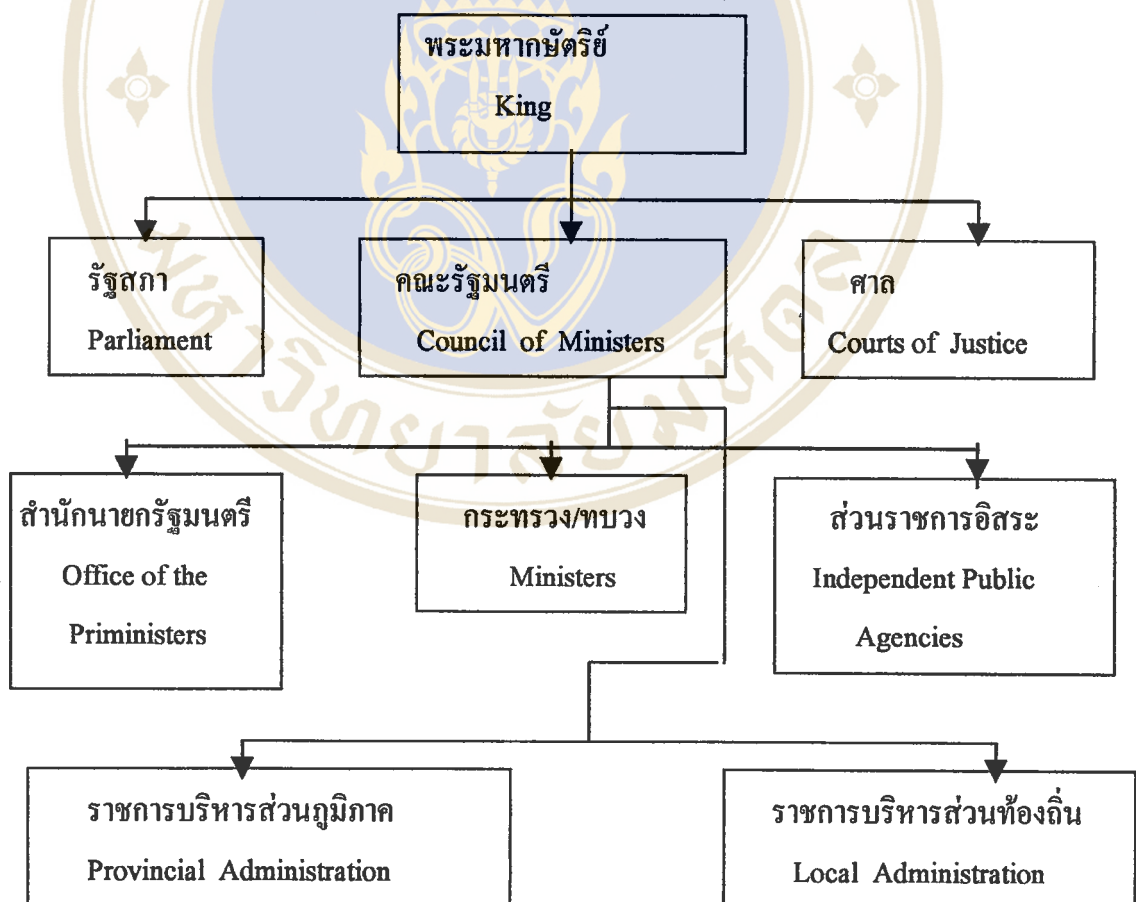
2.1.5.1 การบริหารส่วนกลาง มีพระมหากษัตริย์ รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี และกระทรวง ทบวง กรม เป็นองค์กรหลัก มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานหลักต่างๆ

2.1.5.2 การบริหารส่วนภูมิภาค เป็นการองค์กรและหน่วยงานของส่วนกลางกระจายสู่ภูมิภาค โดยมีจังหวัดและอำเภอเป็นหน่วยงานรับรองที่มี ซึ่งมีหน้าที่ในการนำแผนงานหลัก และนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องและสัมฤทธิ์ผล โดยจะมีส่วนต่างๆของกระทรวง ทบวงกรม ตั้งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ประจำจังหวัดและอำเภอ และนอกจากนี้ตำบลและหมู่บ้านก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารส่วนหนึ่งของการบริหารส่วนภูมิภาค

2.1.5.3 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดการโดยองค์กรและหน่วยงานที่อยู่ประจำท้องถิ่นในระดับต่างๆ ของจังหวัด เพื่อให้สามารถดำเนินการให้ท้องถิ่นของตนเองแก้ไขจัดการกิจกรรมต่างๆ ได้โดยอิสระเช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่เพิ่มขึ้น ดังแผนภูมิที่ 2.1

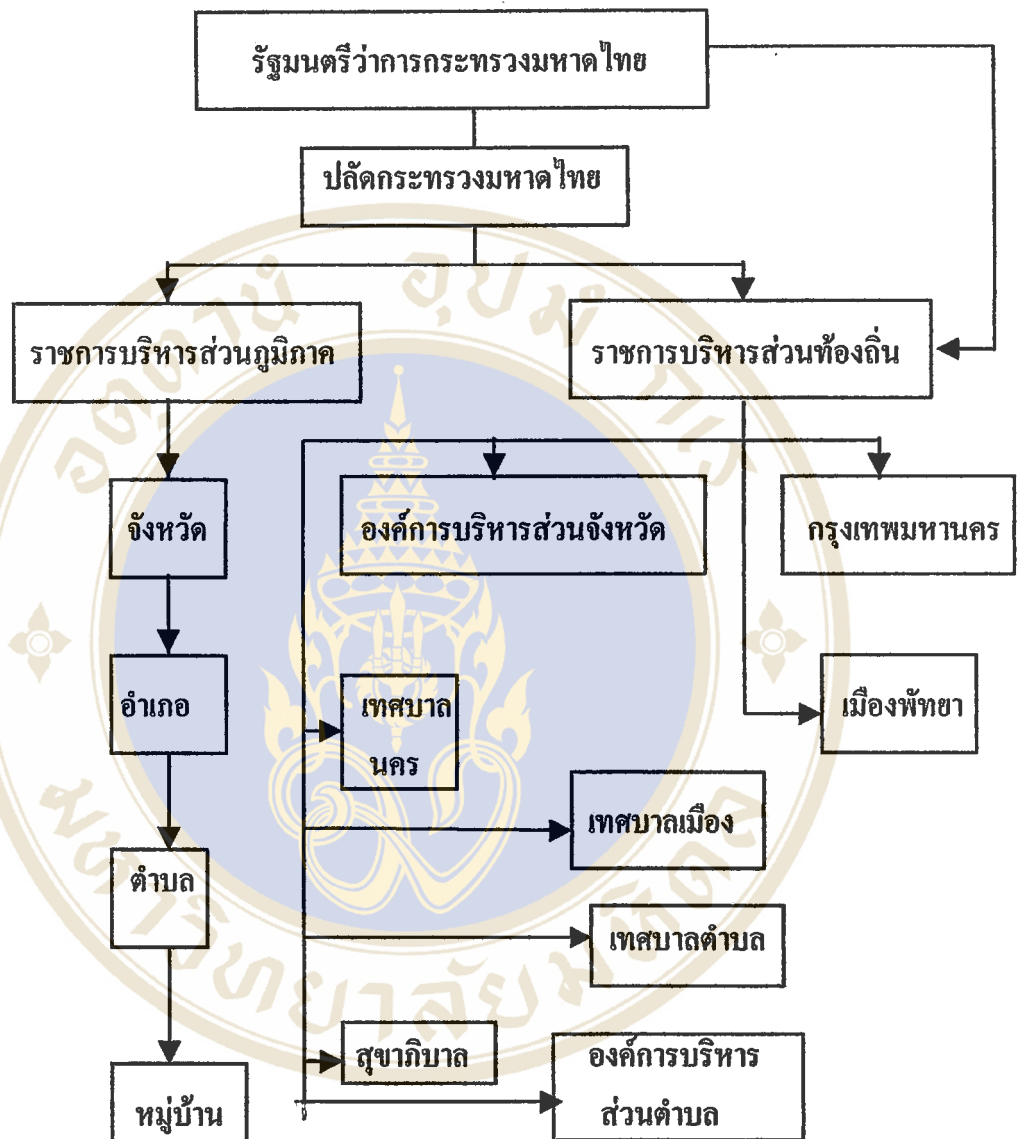
เมธี ครองแก้ว (2535) ได้กล่าวถึง ระบบข้าราชการประจำมีขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาลที่คอยดำเนินการปกครองเป็นกิจวัตรประจำวันตามปกติ และคอยสนองนโยบายของรัฐมนตรี มีข้าราชการประจำที่มีตำแหน่งสูงสุดในกระทรวงคือ ปลัดกระทรวง แต่ละกระทรวงจะ

ถูกแบ่งออกเป็นหลายกรม มีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชา มีขนาดของกรมแตกต่างกัน มีที่ตั้งหรือสำนักงานใหญ่ของกระทรวงต่างๆ อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น กำหนดนโยบายและคำสั่งไปสู่ภูมิภาคทั้ง 76 จังหวัด ซึ่งจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าราชการประจำที่มีตำแหน่งสูงสุดเป็นผู้ปกครองบัญชาที่เป็นข้าราชการของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) และการปกครองในระดับจังหวัดถือได้ว่าเป็นการขยายอำนาจการปกครองไปจากส่วนกลาง ในแต่ละจังหวัดและอำเภอมีการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของรัฐบาลท้องถิ่นคือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ บวกกับรัฐบาลท้องถิ่นพิเศษ 2 แห่ง คือกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ผู้บริหารหรือคณะเทศมนตรี ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นตามแผนภูมิที่ 2.1 และเมื่อนำมาจัดโครงสร้างในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นจะได้รูปแบบตามแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.1 สถาบันและองค์การในระบบบริหารราชการไทย (Thai Government Organization Chart)

ที่มา : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530 : 3

แผนภูมิที่ 2.2 โครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย , 2533: 60

2.1.6 ทฤษฎีการบริหาร

ศ.ดร.ชุบ กาญจนประกรให้ความหมายของคำว่าการบริหาร Administration ไว้ว่า “หมายถึง การร่วมมือดำเนินการปฏิบัติการในองค์การ” และ Joseph B. Kingsbury ให้ความหมายว่าหมายถึง “กิจกรรมของกลุ่มคนในองค์การที่ทำงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์” (อ้างในประธาน คงฤทธิศึกษากร, 2529:39-40) พยอม วงศ์สารศรี (2534) ระบุว่าเป็นกระบวนการที่

เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ควรนำมาใช้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร ได้ใช้ความสามารถ ความถนัดมาสร้างความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานให้องค์กรได้บรรลุเป้าหมายและมีสัมฤทธิ์ผล ขณะที่ Stephen P. Robbins กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการซึ่งปัจเจกบุคคลและกลุ่มดำเนินงานร่วมกันและประสานงานกันเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน” Kast และ Rosenzweig กล่าวว่า “การบริหารเป็นการร่วมมือและประสานงานกันระหว่างมนุษย์และทรัพยากรวัตถุอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้” โดยเสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานต้องมียังน้อย 4 ประการ คือ วัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ มนุษย์ที่พร้อมจะทำงาน เทคโนโลยีในการดำเนินงาน และองค์กรที่จะดำเนินการ (ชมรมลูกพ่อขุนประยุทธ์ มปป.) ส่วน Ernest Dale กล่าวว่า “การบริหารเป็นการจัดการโดยมนุษย์เป็นการตัดสินใจและเป็นกระบวนการรวบรวมและแจกแจงทรัพยากรเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งใจเอาไว้” และ Harol Koontz กล่าวว่า “การบริหารคือการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการบริหารงานนั้น” (อ้างใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2529 :39)

จากคำจำกัดความข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารคือการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขององค์กร ซึ่งหลักการการบริหารงานต้องมี องค์การ (Organization) และองค์การต้องกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) ไว้อย่างแน่ชัด ต้องมีคนทำงานที่ต้องร่วมกันได้ ต้องมีทรัพยากรในการบริหาร คือ คน (Man) และทรัพยากรสำคัญอื่นๆ คือ เงิน (Money) วัสดุ (Material) ในการทำงาน ต้องมีการจัดการในการบริหารหรือการทำงาน เช่น สายบังคับบัญชา ระเบียบวิธีการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมนั้น

2.1.6.1 การบริหารจัดการ มีผู้สรุปไว้เป็นแนวทางหลักๆ คือ

- 1) การบริหารจัดการมุ่งทีมงาน เป็นแนวคิดที่ใช้หลักและแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
- 2) การบริหารจัดการมุ่งที่คน ใช้หลักการทางด้านมนุษย์สัมพันธ์
- 3) การบริหารมุ่งทีมงานและคน เป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการและอาศัยระบบทาง สังคม
- 4) การบริหารจัดการมุ่งที่ระบบ เป็นการบูรณาการวิธีการที่ใช้จัดการมุ่งที่คน และมุ่งทีมงานโดยนำสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีต่างๆ มาประสานกับบทบาทของคนและระบบขององค์กรเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จและความเจริญเติบโต

แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของไทยในปัจจุบันมีลักษณะมุ่งเน้นไปในแนวที่ 1) 3) และ 4) ซึ่งก็แล้วแต่แต่ละพื้นที่หรือจังหวัดว่ามีพัฒนาการอย่างไรแม้ว่าในแนวที่ 4) น่าจะช่วยรักษา

คุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุดตามแนวทางปัจจุบัน แต่หากตัวจักรสำคัญคือคนยังมีศักยภาพที่ไม่เหมาะสมก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้

2.1.7 กระบวนการบริหารจัดการ

กระบวนการในการบริหาร (Process of Administration) หรือเรียกว่า หน้าที่ของนักบริหาร(Executive Function) นั้นได้มีผู้ให้ความเห็นแตกต่างกัน (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2529: 52) เช่น Heri Fayol ได้กล่าวถึง กิจกรรมกระบวนการบริหารจัดการว่าควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวางแผนงาน(Planning) การจัดรูปงาน (Organizing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) ต่อมา กุลิก และเออร์วิค (Gulick & Urwick 1963, อ้างใน จำเียร จวงตระกูล, 2531 : 16-8) ได้เป็นผู้ให้ความเห็นว่ากระบวนการในการบริหารควรประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญๆ 7 ขั้นตอนด้วยกันซึ่งที่เรียกย่อๆ ว่า 'POSDCORB' ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

2.1.7.1 P (Planning) หมายถึง การวางแผนงาน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน การจัดทำแผนงาน จะต้องใช้ความรู้ในทางวิชาการ และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต จึงจะได้แผนงานที่ถูกต้องและมีเหตุมีผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

2.1.7.2 O (Organizing) หมายถึง การจัดรูปงาน ซึ่งในการศึกษาเพื่อจัดรูปงานนี้ควร จะพิจารณารวมไปกับวิธีการปฏิบัติงาน (Method) ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้การจัดรูปงานและวิธีการปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกัน นอกจากนั้นในการพิจารณาจัดรูปงานนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และหรือพิจารณาในแง่หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วย (Auxiliary)

2.1.7.3 S (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลที่มีความรู้และความสามารถมาบรรจุ และแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงการบริหารบุคคล (Personnel Administration) ซึ่งรวมถึงกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลนับตั้งแต่การสรรหาบุคคล การบรรจุและแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทน ตลอดจนการให้พินิจจากงานหรือการเลิกจ้าง และการให้บำเหน็จบำนาญ

2.1.7.4 D (Directing) หมายถึง การอำนวยการ ซึ่งรวมถึงการควบคุมงานและการนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) และการจูงใจ (Motivation) นอกจากนั้นการอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัย

ตั้งการ (Decision-making) และการมอบอำนาจหน้าที่ (Delegation of Authority) ซึ่งเป็นหลักสำคัญยิ่งของการบริหารงานด้วย

2.1.7.5 Co (Co-ordinating) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เป็นการศึกษาลักษณะและวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องกระทำในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกระดับของงาน การร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของนักบริหารที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ และสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการประสานที่ดีก็คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) ที่ดี

2.1.7.6 R (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน รวมตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ (Public relation) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้ความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอยู่มากเช่นกัน

2.1.7.7 B (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมงานด้วย

ฉะนั้นกระบวนการบริหารควรมี การวางแผนงาน การจัดองค์การ บุคลากรหรือผู้ปฏิบัติงาน การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานผล การงบประมาณ

เอกรินทร์ บุญศรี (2541) ได้สรุปแนวคิดการบริหารไว้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2430 อดัม สมิท (Adam Smith) เน้นเรื่องการบริหารงาน โดยการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ คือ การเมืองและการบริการ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ระบุว่า องค์การที่ทรงประสิทธิภาพ คือระบบราชการ เฟรดเดอริก ดับเบิลยู เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) ยึดหลัก การบริหารงานตามหนทางที่ดีที่สุดเพียงหนทางเดียว (One Best way) และหลักการบริหารงานแบบ POSOCORB ของลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) นั้นเป็นการบริหารในยุคแรก ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การบริหารตามกฎหมายและนโยบายที่ฝ่ายการเมืองกำหนด และการบริหารตามแนวทางธุรกิจ ต่อมาในปี 2473 -2510 มีแนวทางการบริหารงานในองค์การระบบราชการ ตามแนวคิดที่ว่า “แท้ที่จริงแล้วการเมืองและการบริหารไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การบริหารงานของรัฐต้องคำนึงถึงค่านิยมและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในสังคม และรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่อยู่ล้อมรอบการบริหารงานของรัฐ นั่นคือองค์ความรู้ด้านการบริหารรัฐนั้นแนวทางสหวิทยาการ” เพื่อนำความรู้จากสาขาวิชาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสังคม เน้นบริหารงานบุคคลการบริหารองค์การ และการบริหารงานคลังให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และ

เป้าหมาย ปี 2523 ได้เน้นการบริหารงานของรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และก่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการเมืองภายใต้กระแสทุนนิยม การค้าไร้พรมแดน ผู้บริหารต้องไม่เป็นผู้วางตัวเป็นกลาง แต่ต้องเป็นผู้ที่ต้องคอยปกป้องพิทักษ์ผลประโยชน์เพื่อคนส่วนใหญ่ในสังคมที่เสียเปรียบ มีธรรมชาติของการสร้างสรรค์ การปรับเทคนิคการบริหารให้เข้ากับภาวะแวดล้อมและมีลักษณะการจัดรูปองค์กรแบบใหม่อันเป็นการปฏิรูปองค์กรที่แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้เสนอไว้ให้มีลักษณะเป็นกลุ่มเป็นทีม องค์กรแบบไม่มีหัวหน้าและลูกน้อง (Consociated Model) ลักษณะการทำงานเป็นคณะทำงานโครงการ โครงสร้างอำนาจเป็นแบบไม่มีช่วงชั้นการบังคับบัญชาที่ถาวร ภาวะผู้นำเป็นไปตามสถานการณ์ แบบแผนอำนาจหน้าที่ จะแปรผันไปตามลักษณะคณะทำงานโครงการ องค์กรจะสร้างขึ้นตามภาวะของเงื่อนไขแห่งเวลา ลักษณะการจ้างงานเป็นการชั่วคราวไม่เป็นการถาวรเป็นต้น การบริหาร องค์กรมุ่งเป้าหมายเน้นไปที่การบริการลูกค้าเป็นหลัก คือการมุ่งให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ขององค์กรกับสิ่งแวดล้อมภายนอกโดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า องค์กรจะอยู่รอดได้ด้วยความร่วมมือทั้งคนภายในองค์กร และความร่วมมือจากลูกค้าประชาชน ผู้รับบริการภายนอกองค์กร

สมยศ นาวิการ (2529, 11) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์ของงาน (MBO: Management by Objective) ว่าจะสามารถทำให้งานนั้นดำเนินการสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการใช้ทรัพยากร องค์กร และอำนาจหน้าที่ การควบคุมติดตาม

2.1.8 ผู้บริหารหรือผู้นำ

2.1.8.1 ลักษณะผู้นำ ผู้นำหรือหัวหน้างาน (Leader) เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เพราะจะมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจ ในการอำนาจการให้เกิดการทำงานของผู้นำได้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้เต็มความสามารถเกิดประสิทธิผลได้เต็มที่ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529: 24) ระบุถึงผู้นำ ว่ามีอยู่ 2 ประการคือ 1) เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมาย (Legal Leaders) ในการดำรงตำแหน่งและมีอำนาจหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา มีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 2) เป็นผู้ที่มีลักษณะพิเศษหรือมีบารมี (Charismatic Leaders) จากบุคลิกภาพ ความเป็นผู้มีความจริงใจ มีความดีต่าง ๆ เกิดความศรัทธา เชื่อถือรักใคร่จากผู้นำได้บังคับบัญชา ซึ่ง ศ.ดร. ขุนการจนประกร ได้ระบุว่าผู้นำแบบแรกเป็นหัวหน้าแบบใช้พระเดช และหัวหน้าส่วนราชการทุกคนย่อมอยู่ในข่ายของหัวหน้างานแบบนี้ ส่วนแบบที่ 2 เป็นหัวหน้าแบบใช้พระคุณ ดร.อาษา เมฆสวรรค์ได้ระบุว่าผู้นำควรมีคุณสมบัติสำคัญๆ 11 ประการ ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 1) มีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาและเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้โดยเร็ว 2) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน และมีความรอบรู้หลายด้าน (well-rounded)

3) มีความมั่นคงเที่ยงธรรมมีศีลมีสัตย์ รักความมีศักดิ์ศรี (integrity) และ 4) มีความสามารถที่จะทำและสอนคนอื่นได้คือ เป็นได้ทั้งนายและครู เป็นต้น

2.1.8.2 บทบาทของผู้บริหาร ศ.ดร.สุข กาญจนประกรได้อธิบายไว้ว่าผู้บริหารควรมีบทบาท อยู่ 10 ประการ คือ

1) เป็นผู้วางแผนปฏิบัติงาน ตามความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ จัดหาปัจจัยในการบริหาร วางรูปแบบการบริหารตามนโยบายและโครงการต่างๆ กำหนดมาตรฐานของงานและของคน และออกคำสั่งให้ปฏิบัติและติดตามฟังผล

2) เป็นผู้จัดระเบียบองค์การและจัดตัวบุคคลให้เข้าทำงาน กำหนดสายบังคับบัญชาและติดต่อราชการทั้งภายในภายนอกเพื่อการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ จัดระบบการบริหารงานบุคคลที่ดี

3) บังคับบัญชาควบคุมการคลัง จัดตั้งงบประมาณ ควบคุมการใช้จ่ายและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) มีหน้าที่ให้ข่าวและการติดต่อทั่วไป ส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารในองค์การอย่างถูกต้อง มีความเข้าใจอันดีในหมู่คณะ และต่อผู้บังคับบัญชา

5) มีหน้าที่ประสานงาน การใช้คน จัดให้มีทีมงานที่ดี ประสานคนกับงาน งานกับงาน ตรวจสอบติดตามรับรู้ผู้ปฏิบัติงาน และแก้ไขปรับปรุงงาน

6) มีหน้าที่บำรุงขวัญ ริเริ่มและส่งเสริมงาน

7) เป็นผู้ตัดสินใจ ออกคำสั่งให้ปฏิบัติ และยอมรับยอมเสี่ยงต่อความผิดพลาดที่อาจพึงมี

8) เป็นทั้งหัวหน้า ผู้ควบคุมและผู้จัดมอบงานให้ผู้อื่นทำ กำหนดตัวบุคคลและหน้าที่ให้รับผิดชอบ ให้คนให้เหมาะกับงาน มอบอำนาจหน้าที่ ติดตาม ตรวจสอบผลงานเพื่อแก้ไขให้ได้มาตรฐาน

9) มีหน้าที่ต้องประเมินผลงานโดยประเมินตัวคน ประเมินผลงาน ใช้หลักฐานต่างๆ ในการปฏิบัติราชการให้ถูกต้อง

10) มีหน้าที่แก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยหาทางให้ผู้ร่วมงานมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ขององค์การ หาทางแก้ไขข้อบกพร่องของผู้ร่วมงานบางคน ปรับปรุงการปฏิบัติงานภายในตามควรแก่กรณีและโอกาส ทั้งการปรับปรุงรูปแบบองค์การให้เข้ากันได้กับปริมาณและคุณภาพของงานและเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ซึ่งบทบาทเหล่านี้ ศ.ดร.สุข กาญจนประกร เรียกว่า บัญญัติ 10 ประการของผู้บังคับบัญชา (ประธาน คงฤทธิศึกษาการ, 2529 : 59) ได้สรุปแล้วบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารหรือ

หัวหน้างานในการบริหารงานต้องตระหนักว่าตนเองจะเป็นคนที่ต้องกำกับดูแลให้งานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่จำ วัตถุประสงค์ขององค์กร รู้จักใช้คน ครองใจคน และต้องมีบทบาทในองค์กรและติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคล หน่วยงานภายนอก และสังคมส่วนรวมเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานและประเทศชาติและหากนำบทบาทเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน คุณสมบัติเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญขององค์กรหน่วยงานราชการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ชูตินันท์ ช้างแก้ว (อ้างใน เอกกรินทร์ บุญศรี, 2541) ระบุจุดเน้นใหม่ในการสร้างบุคลากรในวงการบริหารงานของรัฐในอนาคตต้องสร้างความเข้าใจความตระหนักในตัวผู้บริหารรัฐกิจว่า ตนเป็นผู้รับใช้ประชาชนมิใช่กระทำการตนเป็นนายประชาชนแต่เป็นข้าราชการ เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย/อำนาจบริหาร แทนประชาชน เป็นผู้ใช้ภาษีของประชาชน จึงต้องเป็นผู้บริหารรัฐกิจงานราชการอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และสนองตอบ ตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ของผู้ที่เสียเปรียบในสังคม ต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้าง และยอมรับการซักฟอก วิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนทั่วไปได้นั้นคือผู้บริหารต้องมีคุณธรรมอุดมการณ์และความรู้ อย่างสมบูรณ์ เพื่อปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด อันถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบภายในตัวผู้บริหารงานของรัฐเองว่าคือ การบริหารงานสาธารณะ ต้องมีมโนธรรม (conscious) จริยธรรม(ethics) ความสำนึกทางศีลธรรม (moral) และศักดิ์ศรี (integrity) เป็นของตนเอง และในกระแสโลกาภิวัตน์และการค้าไร้พรมแดน อันนำปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองมานั้น ผู้บริหารงานรัฐกิจต้องเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐ และเป็นผู้นำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเองอีก ซึ่งถือว่าเป็นจุดอันตรายต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าประชาชนคนส่วนใหญ่จะได้รับการตอบสนองผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้บริหารงานรัฐกิจที่มีต่อสังคม

2.1.9 การวางแผน (Planning)

2.1.9.1 ความหมายการวางแผนและความสำคัญ พยอ ม วงศ์สารศรี (2534 :65)

ได้ระบุว่า การวางแผนคือการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตและการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่มีความแน่นอน หรือกระบวนการของการเลือกกลวิธีอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ศาสตราจารย์ มาลย์ หุวะนันท์ Koontz and O. Donnel (1968) George R. Terry (อ้างใน วีรพล สุวรรณันต์, 2534) ที่กล่าวว่า “การวางแผนเป็นกระบวนการขั้นหนึ่งในการบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนด

ไว้ โดยต้องให้การเลือกสรรและการสร้างความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงต่างๆ ใช้ความรู้วิทยาการ และวิจารณ์งานวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคต กำหนดวิธีการ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไร โดยใคร การวางแผนเป็นเสมือนสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตตามที่ต้องการ

โดยสรุป การวางแผนควรประกอบด้วยเรื่องของอนาคตที่ควรวางทุกสิ่งอย่างไว้เรียบร้อยแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายแผนเพื่อให้ทราบทิศทางของการทำงาน มีสถิติ ข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือหลักฐานต่างๆ มาพยากรณ์ล่วงหน้า มีการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีประโยชน์มากที่สุด (ประสิทธิภาพสูงสุด ประหยัดมากที่สุด ใช้เวลาน้อยที่สุด ใช้ต้นทุนต่ำที่สุด) และการวางแผนเป็นกระบวนการขั้นหนึ่งในการบริหารงาน

John D' Millet ระบุว่าแผนเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่ทำให้การบริหารหรือการทำงานได้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์มากที่สุด และ Albert Waterson (อ้างใน ประธาน คงฤทธิศึกษากร : 2529, 57) กล่าวว่า การวางแผนจะเป็นวิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดการประสานงาน และความร่วมมือ เพื่อให้การทำงานนั้นเกิดความสะดวก ประหยัด และบรรลุวัตถุประสงค์ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง? ทำเมื่อไร? และที่ไหน? บรรเทาความตึงเครียดในขณะปฏิบัติงาน แผนงานที่ดีย่อมจะป้องกันการล่าช้าจากการแก้ไขภายหลัง

2.1.9.2 ชนิดและประเภทของแผน การจำแนกแผนมีได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ โดย William Newman (อ้างใน ประธาน คงฤทธิศึกษากร, 2529 :58) ได้แบ่งแผนตามลักษณะของกิจกรรมเป็น 4 ประเภท คือ แผนกลยุทธ์ (Strategic plans) แผนปฏิบัติการ (Operating plans) แผนทั่วไป (Standing plans) และแผนเฉพาะเรื่อง (Single Use plans) ซึ่ง วีรพล สุวรรณนันต์ (2534) ได้จัดแบ่งประเภทของแผนไว้เป็นหลายลักษณะ ดังนี้

1) ประเภทของแผนตามระยะเวลา เช่น แผนระยะสั้น มีระยะเวลาการปฏิบัติการประมาณ 1 ปี หรือน้อยกว่า ทุกหน่วยงานจะนิยมใช้ เช่น หน่วยราชการ ใช้แผนซึ่งเรียกว่า แผนปีงบประมาณ (Fiscal Year : เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกันยายนของปีถัดไป) หน่วยรัฐวิสาหกิจใช้แผนตามปีปฏิทิน (Calendar Year คือ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคมในปีเดียว) แผนระยะปานกลาง มีระยะเวลาปฏิบัติอยู่ในช่วง 3-5 ปี หน่วยงานได้แก่หน่วยงานรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-8 แผนพัฒนาภาคและแผนพัฒนาจังหวัด การวางแผนระยะสั้นมีข้อดีคือมีความแน่นอน นำไปปฏิบัติได้ดีกว่าแผนระยะยาว ซึ่งมีความไม่แน่นอนสูง แต่แผนระยะสั้นมีข้อเสีย คือ เกิดการปฏิบัติเพียงบางส่วนไม่ครบทุกประการ จึงมี Rolling Plan เป็นแผนระยะสั้นบวกกับแผนระยะปานกลางหรือแผนระยะยาว มีลักษณะการวางแผนทุกๆ ปี ในแผนระยะปานกลางหรือระยะยาวก็คงอยู่ด้วย เช่น ประเทศไทยจะมี

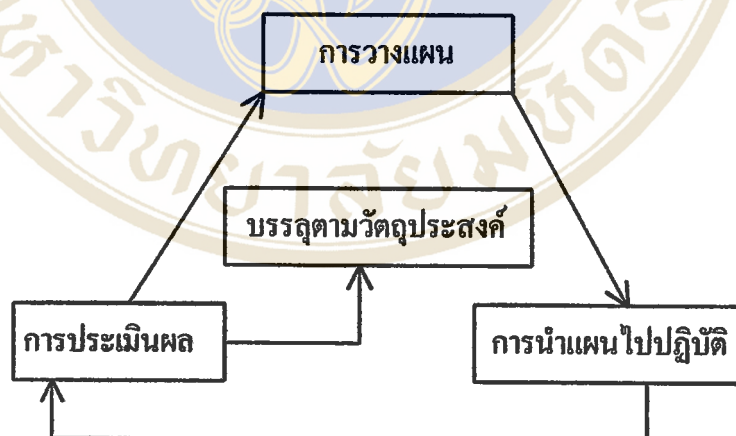
แผนประจำปี 2527-2531 แผนประจำปี 2528-2532 เป็นต้น ซึ่งส่วนหนึ่งของแผนสิ่งแวดล้อมก็ได้กำหนดตามแนวทางนี้ โดยเฉพาะแผนระดับชาติ และระดับจังหวัด

2) ประเภทของแผนตามสถานที่ เช่น แผนระดับชาติ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในปัจจุบัน แผนระดับจังหวัด ได้แก่ แผนของแต่ละจังหวัด แผนระดับอำเภอ

3) ประเภทแผนตามสายงาน คือ แผนระดับชาติ แผนระดับกระทรวง แผนระดับกรม หรือ สำนักงาน หรือ แผนระดับองค์การ แผนระดับกองหรือหน่วยราชการที่รองลงมาจากกรม

4) ประเภทแผนตามหลักเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ แผนมหภาค (Macro-Plan) หรือแผนใหญ่ (Master Plan) และแผนรายสาขา (Sectoral Plan) เช่น แผนสาธารณสุข แผนการศึกษา ฯลฯ

2.1.9.3 กระบวนการบริหารแผน วีรพล สุวรรณนันทน์ (2534) ระบุขั้นตอนการวางแผนนั้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันคือ ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ขั้นการนำแผนปฏิบัติ (Implementation) และขั้นการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งหากวางแผนดำเนินการแล้ว ประเมินผลว่าไม่บรรลุวัตถุประสงค์อาจจะต้องมีการจัดทำแผนใหม่ ดังแผนภูมิที่ 2.3

แผนภูมิที่ 2.3 กระบวนการบริหารแผน

ที่มา : วีรพล สุวรรณนันทน์, 2534 : 15

ในแต่ละขั้นจะแสดงถึงกาลเวลาที่ต่างกัน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) เป็นอนาคตกาล (Ex Ante) จึงมีความไม่แน่นอน (Uncertainty) การจัดทำแผนต้องสามารถลด

ความไม่แน่นอนเพื่อให้แผนใช้ได้มากขึ้น ขั้นตอนการนำแผนปฏิบัติ (Implementation) เป็นปัจจุบันกาล (On-going) ส่วนขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นอดีตกาล (Ex Post) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นตอนการวางแผน การวางแผนเพื่อให้ได้แผนที่สมบูรณ์ นำไปปฏิบัติได้จริง ผู้รู้หลายท่านสรุปไว้ว่าควรมีขั้นตอนการกำหนดปัญหา (Problem Identification) หรือกำหนดสภาพการณ์ที่แน่ชัด ปัญหาคืออะไรเพื่อจะได้สืบค้นวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่จะนำมาแก้ไข การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ (Objective Identification) ต้องกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่มีสาระสำคัญว่า ต้องการให้เกิดอะไร จะทำอะไร เพื่อประโยชน์อะไร แล้วหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา (Alternative solutions) ตามสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น หาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับเหตุนั้น ๆ แล้วจึงเขียนรายละเอียดของกิจกรรม วันเวลา สถานที่ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ และผู้รับผิดชอบสำหรับดำเนินการตามกิจกรรมที่ระบุไว้

2) ขั้นตอนการดำเนินการตามแผน เป็นการนำกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนงานไปปฏิบัติจริงตามกิจกรรม ระยะเวลา บุคคลที่รับผิดชอบ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรที่ต้องใช้รวมทั้งวิธีการขั้นตอนที่ระบุไว้แล้ว ผู้รับผิดชอบและผู้บริหารจะเป็นผู้ทำการที่ระบุ รวมทั้งต้องมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดหา จัดจ้าง เพื่อให้มีกิจกรรมดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

3) ขั้นตอนการประเมินผล การประเมินผลได้มีการพัฒนาการประเมินผลเพิ่มจากการประเมินผลเดิมที่เฉพาะตอนสุดท้ายของโครงการ ซึ่งเรียกว่า Ex-Post Evaluation มามีการประเมินก่อนทำโครงการ (Appraisal) คือการประเมินก่อนที่จะนำแผนมาปฏิบัติหรือการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนหรือโครงการ (Feasibility Study) และมีการประเมินระหว่างดำเนินแผนงานโครงการ (On-going Evaluation) หรือการติดตามผล (Monitoring and Control)

2.1.9.4 โครงการ (Project) วีรพล สุวรรณนันท์ (2534) และสุวัฒน์ พัฒนไพบุญย์ (2537) ได้ระบุว่าโครงการ หมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มาผสมผสานซึ่งกันและกันโดยก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ โครงการมีคุณลักษณะสำคัญคือ

1) โครงการต้องเป็นระบบที่ประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต คือ สิ่งที่ต้องการนำเข้า ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน ทักษะ กรรมวิธีการผลิต (Technical Know-how) และต้องได้ผลผลิตเป็นรูปใดรูปหนึ่ง เช่น การเพิ่มคุณภาพ การเพิ่มจำนวน นอกจากนี้ต้องมีความคาดหวังของกลุ่มบุคคล เจ้าของ องค์กร รัฐบาล ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชน และมีสภาพแวดล้อม คือ ภาวะเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง การปกครอง

- 2) โครงการต้องการมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับชาติ หรือนโยบายแผนงานที่มี
- 3) โครงการต้องเป็นอนาคตกาล (Ex ante) ผู้ตัดสินใจต้องพยายามหาข้อมูลในการตัดสินใจให้ ครบถ้วน เพื่อให้ได้โครงการภายใต้ภาวะที่แน่นอนไม่ใช่โครงการภายใต้ภาวะเสี่ยง
- 4) โครงการต้องมีระยะเวลาที่แน่นอน ต้องทราบระยะเวลาเริ่มต้นและระยะเวลาสิ้นสุดของโครงการ
- 5) โครงการต้องมีลักษณะเปรียบเทียบกันได้กับโครงการอื่นได้ในแนวทางที่เพิ่มขึ้น
- 6) โครงการควรมีลักษณะเร่งด่วนหรือมีต้นทุนต่ำ ทำให้สำเร็จภายในระยะเวลานั้นที่สุด เพื่อจะได้ใช้จ่ายเงินน้อยที่สุด ทำงานทุกงานสิ้นสุดลง ใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าข่ายงาน หรือ PERT/CPM (Program Evaluation and Review Technique/Critical Path Method) ก็ได้
- 7) โครงการควรมีลักษณะเป็นงานริเริ่มหรืองานพัฒนาไม่ใช่งานประจำ เป็นงานแรกเริ่มเป็นการคิดทำงานชิ้นใหม่ๆ หรือเป็นงานที่ต้องการปรับปรุงงานมีประสิทธิภาพ
- 8) โครงการจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและมีคุณภาพ
- 9) โครงการเป็นที่รวบรวมข้อมูล ผู้ทำโครงการควรจะรวบรวมข้อมูลทุกประเภทที่เกี่ยวข้องและจำเป็นแก่การทำโครงการไว้เพื่อได้ทราบ เช่น ข้อมูล คำดำเนินการ คำบำรุงรักษา ผลประโยชน์ตอบแทนทางตรง องค์กรและการแบ่งหน่วยงาน บุคลากรและคุณสมบัติของบุคลากร และ เทคโนโลยี และ Technical Know-how

2.1.9.5 วงจรโครงการ (Project Cycle) และการบริหารโครงการ (Project Management) วีรพล สุวรรณนันท์ (2534: 37) ระบุขั้นตอนการทำโครงการมี 6 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นการหาแนวคิดหลักการกำหนดโครงการ (Project Conception and Identification) เป็นการกำหนดและรับหลักการของโครงการ ซึ่งต้องมีการเลือกปัญหาเพื่อตั้งเป็นโครงการ การพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ในด้านแหล่งเงินทุน -จำนวนเงิน ระยะเวลา แรงงาน ผู้รับผิดชอบ คำดำเนินการ ทรัพยากร ทั้งจำนวนและคุณภาพของทรัพยากร เทคนิค วิธีการ (Technical Know-how) ผลที่ได้ (Out put) แรงสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ความเร่งด่วนของโครงการ ความต้องการของประชาชน ชุมชน สังคมหรือของลูกค้า ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ในด้านเงินทุน Technical Know-how
- 2) ขั้นการพัฒนาและเตรียมโครงการ (Project Development and

Preparation) เป็นขั้นที่ผู้จัดทำโครงการในหน่วยงาน จัดทำการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study)

3) ขั้นการประเมินค่าและการเสนอโครงการ (Project Appraisal and Approval) เพื่อจะพิจารณาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ว่าจะไรบกพร่องบ้าง ในหน่วยงานรัฐ ต้องวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจประกอบการเงิน ทั้งพิจารณาผลวิเคราะห์ด้านเทคนิค ด้านการบริหารและโอกาสสำเร็จ

4) ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ ขั้นนี้เกิดเมื่อโครงการได้รับการอนุมัติ ก็ควรดำเนินการ จัดหาสถานที่ หรือ ก่อสร้างอาคารสำนักงาน ติดตั้งเครื่องจักร เครื่องมือ บรรจุแต่งตั้ง เจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการ

5) ขั้นการควบคุมและประเมินผล (Project Control and Evaluation) ผู้ดำเนินงานต้องควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามลำดับกิจกรรม อาจต้องมีการปรับปรุงแผนกิจกรรม จนกระทั่งการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

6) ขั้นปิดโครงการ (Project Close-Out) ขั้นนี้จะทำเมื่อโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หลังจากมีการปรับปรุงแก้ไขจนผลการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายแล้ว หรือปิดเพราะหมดอายุ ซึ่งต้องรวบรวมผลการติดตามประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการอื่น ๆ ต่อไป

2.1.9.6 การติดตามตรวจสอบและประเมินผล วีรพล สุวรรณนันท์ (2534 :42) ระบุว่า เป็นกรรมวิธีตรวจสอบหาความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละระดับ ตั้งแต่ปัจจัยการผลิต จนถึงผลผลิต ในระดับปัจจัยการผลิต (Input) อาจต้องตรวจสอบเช็คว่าวัตถุดิบถูกต้องตามต้องการหรือไม่ ดังนั้นการตรวจสอบในขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่สำคัญมาก เพราะสามารถจะลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้มาก การตรวจสอบในขั้นนี้ อาจรวมไปถึงการตรวจสอบในด้านกรรมวิธีการผลิตว่าสูตรการผลิต Technical Know-how การทำงานของเครื่องจักร การแบ่งหน้าที่ในการทำงาน การบรรจุคนเข้าทำงาน ฯลฯ ถูกต้องตามหลักการที่จะให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการหรือไม่ และการตรวจสอบในขั้นสุดท้ายก็คือผลการผลิต ต้องตรวจสอบว่าผลผลิตที่ได้ตรงตามที่ต้องการหรือไม่ ทั้งในด้านจำนวนและคุณภาพ

หากการจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดมีลักษณะการดำเนินการในแนวทางนี้จะสามารถนำมาใช้ปฏิบัติการจนเกิดผลดีมากขึ้นกับส่วนประกอบต่างๆ คือทั้งตัวโครงการ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่ดำเนินการและการติดตามดูแล ฯ จึงได้นำขั้นตอนและสิ่งที่ควรกระทำในการบริหารจัดการข้างต้นนี้ มาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงปัจจัยและระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานราชการในจังหวัด

พิษณุโลก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางศึกษาว่าปัจจัยเหล่านี้จะส่งต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดที่หน่วยงานราชการต่างๆ ได้จัดทำโครงการเสนอขึ้นมา

2.1.10 งบประมาณ (Budget)

2.1.10.1 ความหมาย งบประมาณเป็นการคาดหมายผลที่จะได้รับออกมาในรูปของตัวเลขไว้ล่วงหน้า หรือเรียกว่าแผนการรับและจ่ายเงิน อยู่รวมกับแผนการจัดหากำลังคน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแผนอื่นๆ ที่ผู้บริหารเห็นว่าจะจะเป็นเครื่องช่วยในการบริหารงานของเขา งบประมาณมักจัดทำเป็นแผนรวมเบ็ดเสร็จ มีการกำหนดเป้าหมายของแต่ละแผนงานไว้ และแสดงออกมาในรูปของตัวเงิน จำนวน man-hors จำนวนผลผลิต จำนวนเวลา (จำเนียร จวงตระกูล, 2531: 16) งบประมาณก็เช่นเดียวกับแผนงานอื่นๆ คือ เป็นการมองเหตุการณ์ล่วงหน้าและเป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้ที่จัดทำงบประมาณได้คิดจึงต้องมีประสบการณ์และต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับงานนั้นๆ ซึ่งต้องใช้เวลามากในการฝึกให้เกิดความชำนาญ แผนงานงบประมาณอาจใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมได้ตามคำว่า การงบประมาณ (Budgeting) ก็คือการควบคุมโดยงบประมาณเพราะ เมื่อวางแผนแล้วก็มีการควบคุมโดยการเปรียบเทียบรายการรับหรือรายการจ่ายจริงและอาจใช้งบประมาณเป็นเกณฑ์กำหนดอำนาจการใช้จ่ายของหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ตามงบประมาณโดยไม่ต้องขออนุมัติจากผู้บังคับบัญชา (เมธี ครองแก้ว, 2535)

2.1.10.2 วงจรงบประมาณในประเทศไทย เมธี ครองแก้ว (2535: 45) ได้ให้ภาพรวมของกระบวนการงบประมาณว่ามีอยู่ 4 ขั้นตอน โดยเริ่มที่ขั้นการเตรียมงบประมาณ การพิจารณาอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการควบคุมงบประมาณ ตามนโยบายของรัฐบาล พร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นแผนระยะยาว จะมีแผนงบประมาณประจำปีออกมาจากผลลัพธ์ของกระบวนการเตรียมการและการอนุมัติที่ยาวนานโดยขั้นตอนการเตรียมการเริ่มที่การพยากรณ์หรือการคาดการณ์ด้านรายรับและรายจ่ายในปีงบประมาณที่แล้ว สำนักงบประมาณจะเสนอเงินงบประมาณ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายงบประมาณไปให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา อนุมัติตามที่สำนักงบประมาณเสนอ โดยมีสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาร่างงบประมาณที่คณะรัฐมนตรีเสนอทั้ง 3 วาระ แล้วส่งร่างงบประมาณไปให้วุฒิสภาพิจารณารับร่าง 3 วาระร่างงบประมาณก็กลายเป็นกฎหมายให้อำนาจรัฐบาลใช้จ่ายเงินของสาธารณะตามรายการที่ได้รับอนุมัติเป็นการสิ้นสุดลงขั้นตอนการอนุมัติงบประมาณ ต่อมาเป็นการบริหารงบประมาณ โดยหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยทำเรื่องขออนุมัติใช้เงินประจำงวดต่อสำนักงบประมาณ เมื่อสำนักงบประมาณอนุมัติแล้วจะต้องมีการตั้งฎีกาขอเบิกเงินจากกรมบัญชีกลาง ซึ่งจะเป็นผู้สั่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยจ่ายเงินให้หน่วยราชการนั้นๆ เงินที่ได้รับก็จะถูกใช้จ่ายไป

ตามระเบียบกฎเกณฑ์การใช้จ่ายเงินแผ่นดินซึ่งมีอยู่แล้ว หน่วยงานต่างๆ ของรัฐได้รับการจัดสรรวงเงินงบประมาณในแนวนเดิม คือ ส่วนรายการเงินเดือนและค่าจ้างประจำ และในส่วนเพิ่มเติมรายการโครงการใหม่เข้าไป รายการเหล่านี้ต้องผ่านการวิเคราะห์ของสำนักงานงบประมาณก่อน และการประชุมร่วมกันระหว่าง 4 หน่วยงาน คือ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เพื่อกำหนดวงเงินงบประมาณ

ปัจจุบันสำนักงานงบประมาณใช้ระบบงบประมาณ เรียกว่า ระบบวางแผน-แผนงาน หรือ พีพีบีเอส (PPBS: Planning Programming Budgeting System) มีแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ คือ ให้กระทรวงมีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณไปยังกรมต่างๆ ของกระทรวงมากขึ้น และตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลการปฏิบัติงานหรือความสำเร็จของการใช้จ่ายมากกว่าการยึดถือประเภทหรือกลุ่มของการใช้จ่าย กิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่สนับสนุนหรือมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันถูกจัดให้อยู่ในหมวดหมู่หรือกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้นไม่ว่าจะทำโดยกรม กองเดียวกันหรือไม่ก็ตาม ทำให้ตัดสินใจในการวางแผน กำหนดแผนการปฏิบัติงาน จัดสรรเงิน และการประเมินผลได้ดีและง่ายขึ้น งบประมาณตามระบบนี้ถูกแบ่งออกเป็นแผนงานหลัก แผนงานรอง และโครงการต่างๆ ค่าของงบประมาณของแต่ละหน่วยงานของรัฐต้องผ่านการกลั่นกรองจากสำนักงานงบประมาณตามหน้าที่หลักที่พิจารณาอนุมัติให้เฉพาะรายการที่แน่ใจว่าสำคัญและมีประโยชน์ โดยใช้หลักเกณฑ์ว่ากิจกรรมที่เสนอขึ้นมานั้นอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน เป็นไปตามเจตนารมณ์ หรือสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพียงพอ หน่วยงานที่จะทำกิจกรรมต้องมีบุคลากรเพียงพอ และมีความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญที่จะทำ ที่สำคัญที่สุดก็คือตรวจสอบประสิทธิภาพของต้นทุน (cost-effectiveness) ตามขอบเขตหรือจุดมุ่งหมายของหน่วยงาน

2.1.11 การบริหารบุคลากร

2.1.11.1 ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล เฮอร์เบิร์ต เจ. ชรูดิน (Herbert J Chruden, 1968 อ้างใน จำเนียร จวงตระกูล, 2531) กล่าวถึงการจัดการในส่วนบุคลากรว่า ควรมีการฝึกอบรม ตั้งแต่แรกเริ่มทำงาน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมาย กระบวนการ วิธีการองค์ประกอบต่างๆ ที่มีในองค์การ รวมทั้งการวางแผน การควบคุมตรวจสอบ เพื่อให้มีการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกระยะ การบริหารบุคคล คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และการควบคุมควรมีการใช้แผนการบริหารบุคคลเป็นเครื่องกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) นโยบาย (Policies) ระเบียบปฏิบัติ (Procedures) และการงบประมาณ

(Budgets) ที่คลุมถึงภารกิจที่จะต้องปฏิบัติทั้งการคัดเลือก การฝึกอบรมและการประเมินผล การปฏิบัติงานในด้านประสิทธิภาพของงานและเกิดผลงานมากที่สุด (จำเนียร จวงตระกูล 2531:9)

อุทัย หิรัญโต (2531) กล่าวถึงทรัพยากรการบริหารมีปัจจัยสำคัญ 4 ประเภท คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) หรือ 4 M ในทางรัฐประศาสตร์ถือว่าคนเป็นทรัพยากรการบริหาร (Administrative resources) ที่สำคัญที่สุด การบริหารทั้งระบบราชการหรือองค์การเอกชนทรัพยากรแต่ละประเภทมีความสำคัญอยู่ในตัวของมันเอง และพึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน จะขาดเสียอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ การบริหารงานบุคคลมีเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและใช้บุคคลนั้นให้เกิดประโยชน์แก่องค์การทั้งด้านประสิทธิภาพของงานและเกิดผลงานมากที่สุด

2.1.11.2. วัตถุประสงค์และวิธีการที่สำคัญของการบริหารงานบุคคล อุทัย หิรัญโต (2531) ไว้ว่ามีเพื่อการสรรหาและเลือกสรร (Recruitment and Selection) ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความประพฤติดีเข้ามาทำงานให้มีจำนวนเพียงพอ การจัดหาพนักงานที่มีความรู้ความสามารถ (Attract) ตรงตามขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่สุดกับตำแหน่งที่กำหนดตามหลักการที่ว่า “Put the right man into the right job” เพื่อให้การใช้กำลังคนให้เกิดประโยชน์เต็มที่ (Utilization) เพื่อรักษากำลังคน (Maintenance) ด้วยการจ่ายอัตราค่าจ้างที่เป็นธรรมและจัดสวัสดิการที่เหมาะสม บำรุงส่งเสริมสมรรถภาพและกำลังใจ โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง การเลื่อนตำแหน่งเมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมของแต่ละบุคคล การให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ปัญหาหรือเรื่องส่วนตัว เพื่อรักษาไว้ (Retain) ให้ทำงานอยู่กับองค์การนานๆ ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ดีมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยพัฒนาให้บุคคลมีสมรรถภาพเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง (Development) โดยการจัดโครงการฝึกอบรม สอนแนวทางวิธีการปฏิบัติที่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งรวมทั้งการประหยัดเวลา

2.1.11.3 ข้อแตกต่างระหว่างการบริหารงานบุคคลของรัฐกับเอกชน องค์การของรัฐส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย(อุทัย หิรัญโต, 2531) จัดตั้งขึ้นและดำเนินการภายใต้ความรับผิดชอบของรัฐ การบริหารงานบุคคลในองค์การของรัฐกับองค์การเอกชน มีข้อแตกต่างกันในประเด็นสำคัญๆ คือ องค์การราชการจะต้องดำเนินตามกฎหมาย มีระเบียบข้อบังคับ โดยเคร่งครัด ทั้งการเลือกสรรการบรรจุแต่งตั้งการเลื่อนตำแหน่ง การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ แต่องค์การ เอกชนกำหนดระเบียบปฏิบัติเองตามความเหมาะสม การใช้กำลังคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีมากกว่าในองค์การเอกชนซึ่งมุ่งผลกำไรเป็นสำคัญการเลือกสรรคนเข้าทำงาน องค์การของรัฐจะมีการทดสอบความรู้ความสามารถโดยวิธีสอบข้อเขียน และสอบสัมภาษณ์ แต่ในองค์การเอกชนพิจารณาถึงประสบการณ์ในการทำงาน การรับราชการมีความมั่นคงในตำแหน่งมากกว่า

การทำงานในองค์การเอกชน และมีเกียรติภูมิเป็นที่นับถือของสังคมมากกว่าด้วย มีความรับผิดชอบ ต่อ ประชาชน ข้าราชการมีความผูกพันทั้งโดยตรงและโดยอ้อมที่จะต้องปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ สุขของประชาชนและความมั่นคงของบ้านเมือง รวมทั้งจะต้องถูกตรวจสอบจากตัวแทนของ ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น สภาผู้แทนราษฎรและสื่อมวลชน เป็นต้น

2.1.11.4 กิจกรรมการบริหารงานบุคคล จำเนียร จวงตระกูล (2531) ระบุว่า การบริหารงานบุคคลประกอบด้วย กำหนดนโยบาย วางแผนและกำหนดวิธีการปฏิบัติ จัดระบบ งานและวิธีดำเนินงานให้เจ้าหน้าที่ มอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แต่ละคนทำ ตรวจสอบ ความคุมความก้าวหน้าของงาน ออกคำสั่งหรือคำแนะนำตักเตือน ประสานการปฏิบัติงานและ ส่วนประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน ผูกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ เร่งรัดและทำให้เกิด การมีส่วนร่วมในการทำงานแก่บุคคลทั้งปวง

2.1.11.5 ข้าราชการกับการบริหารงานบุคคล ระบบราชการเป็นรูปแบบของ องค์การที่ใช้กฎหมายระเบียบข้อบังคับเป็นหลักในการบริหาร การปฏิบัติราชการจึงต้องดำเนินไป ตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับโดยเคร่งครัด การฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับจะมี ความผิดทางวินัยและมีทางอาญา การมีลำดับขั้นตอน มีสายการบังคับบัญชา ข้าราชการจึงตกอยู่ ในอิทธิพลของผู้บังคับบัญชาหลายคนระบบราชการจึงสร้างความผูกพันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ ได้บังคับบัญชามากกว่าที่จะสร้างความจงรักภักดีกับหน่วยงานหรือมีจิตผูกพันหน่วยงานอย่างลึกซึ้ง

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2541) กล่าวถึงข้าราชการและองค์การใน กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงของโลกปัจจุบันว่า ควรต้องมีการปรับตัวพัฒนาการ ทำงานเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพ และพัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน คนภาคราชการนับเป็นพื้นฐาน สำคัญซึ่งต่อการพัฒนาประเทศ งานหลักของภาคราชการคือพัฒนาบุคลากรภาคราชการเพื่อทำงาน เป็นกลไกการบริหารประเทศให้มั่นคงมีความเจริญก้าวหน้าโดยอาศัยเทคโนโลยี กระบวนการ เรียนรู้ขององค์การ ขกระดับให้สามารถจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาความรู้ และทักษะได้ อย่างเหมาะสม ทุกองค์การต้องปรับตัวและยกระดับความสามารถในการทำงานให้ได้ตามที่ลูกค้า ต้องการทั้งคุณภาพและปริมาณ สร้างความเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต สนับสนุนพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาประเทศองค์การจึงต้องมีวิสัยทัศน์เป้าหมายและกลยุทธ์การทำงาน ที่ชัดเจน การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่ต้องการ ต้องเลือกใช้วิธีการพัฒนา ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความรู้ ทักษะใหม่ๆ เช่นการฝึกอบรม การฝึกงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ให้ปรับใช้สิ่งที่เรียนรู้ใหม่ในการทำงาน และเผยแพร่ให้ผู้ร่วมงานอื่นๆ ได้ร่วมกันเรียนรู้ทักษะใหม่ ให้เข้าใจลึกซึ้งจนสามารถปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยมีระบบการให้รางวัลเพื่อกำลังใจแก่ผู้ที่ สามารถพัฒนางานจนบรรลุเป้าหมายขององค์การ คุณลักษณะของบุคลากรที่ต้องการในทศวรรษหน้า

คือตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องพัฒนาให้มีคุณลักษณะเหล่านี้ คือ รู้คิดพิจารณา รู้จริง คิดเชิงสร้างสรรค์ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำงานเชิงรุก มุ่งผลสัมฤทธิ์ ทำงานด้วยความรับผิดชอบ มีทักษะหลายด้าน ทำงานเป็นทีมและเป็นระบบเครือข่าย ด้วยความโปร่งใสและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการพัฒนาสมรรถนะทีมงานและพัฒนาองค์การที่มีลักษณะแบนราบและแบบเครือข่ายที่มีทีมงานเล็กๆ พัฒนาให้เป็นองค์การเรียนรู้ (Learning Organization) และเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูง (High Performance Organization) องค์การต้องร่วมสร้างและรักษาวัฒนธรรมการทำงานอันดีงามได้แก่ ความซื่อสัตย์ สร้างสรรค์งานเพื่อส่วนรวม เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น บุคลากรพัฒนาดนอย่างต่อเนื่อง สร้างสิ่งเป็นประโยชน์และให้มีคุณค่าเพื่อมุ่งใจให้คนดี คนเก่งและดี สนใจและเต็มใจที่จะทำงานให้องค์กร ข้าราชการควรมีลักษณะทำงานแบบมืออาชีพ และทำงานอย่างมีคุณภาพ โดยเป็นผู้ประสานงาน สร้างสรรเครือข่ายกับหน่วยงานราชการ เอกชน สนับสนุนการสร้างคุณค่า วัฒนธรรมการทำงาน ในลักษณะองค์การเรียนรู้

ดังนั้นลักษณะข้าราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดควรมีคุณลักษณะดังกล่าว แต่หากในช่วงเวลาที่ผ่านมายังมีข้อด้อยคงต้องได้รับการฝึกอบรม ได้รับการพัฒนาหรือพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.1.12 การประสานงาน (Co-ordination)

2.1.12.1 ความหมายของการประสานงาน พจนานุกรม (2532) ได้ให้ความหมายของการประสานงานไว้ว่าเป็น การสร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยสะดวกเรียบร้อยและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด หรือเป็นการจัดให้มีและส่งเสริมให้มีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องในการทำงาน ทั้งตัวคน จิตใจ วัสดุและวิธีการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือโดยถูกต้องเรียบร้อย

ลักษณะของการประสานงานเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งการกระทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานสองฝ่ายหรือมากกว่า เพื่อผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายให้ได้รับการพิจารณาดำเนินการ การประสานงานเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประเมินหรือและแก้ปัญหาหรือหาข้อยุติเมื่อมีความเห็นแตกต่างกันซึ่งอาจกระทำได้โดยผ่านคณะกรรมการหรือการสื่อข้อความระหว่างบุคคลต่อบุคคลในหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม การประสานงานเป็นเรื่องของคน งาน และจิตใจ เพราะการประสานงานต้องชักนำเอา “คน” คือผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายให้เข้ามาทำงานกันเป็นหมู่คณะ (Team work) โดยการสานความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน ความสำคัญของการประสานงาน คือจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมายที่ทุกคนควรทราบทั่วกันและ

เข้าใจให้ตรงกัน การประสานงานช่วยให้เกิดการประหยัคทรัพยากรและช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2.1.12.2 วิธีการประสานงาน มีหลายรูปแบบคือ

1) การสนทนาหรือปรึกษาหารือ ใช้เป็นส่วนติดต่อโดยตรงกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรทำช่วงแรก ๆ ของงานและทำอย่างต่อเนื่องจะช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้ทันที และใช้ได้กับทุกระดับ

2) การประชุมพบปะหรือการสัมมนา ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในประเด็นปัญหา และมีข้อเสนอแนะที่ฟังมีต่อกันได้

3) การแนะนำชี้แจง หรือการซักซ้อมทำความเข้าใจ

4) การใช้เจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นติดต่อ

5) การใช้รูปคณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง สิ่งที่ต้องประสานในการทำงาน คือเรื่องนโยบายหรือวัตถุประสงค์ เรื่องเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ และการประสานในเรื่องการเงิน และวัสดุ

หลักการที่ควรยึดถือในการประสานงาน คือ การจัดองค์การให้ประสานกันเช่นจัดให้อยู่ในหน่วยงานเดียวกัน กำหนดการติดต่อกันให้มีประสิทธิภาพด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรให้เกิดการประสานงานด้วยความสมัครใจ ต้องอาศัยสิ่งที่เอื้ออำนวยหลายอย่าง เช่น การสื่อสาร การลงใจด้วย

2.1.13 กระบวนการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

การสื่อสารของมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็นในการเรียนรู้ที่จะโน้มน้าวจิตใจติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น อรุณีประภา หอมเศรษฐี (2530: 2-4) ได้ให้รายละเอียดส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.1.13.1 องค์ประกอบของการสื่อสารของมนุษย์ ระบุว่าโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ ผู้ส่งสารหรือต้นตอ (sender, source ; S) สาร (message; M) ช่องทางในการส่งสาร (channel; C) และผู้รับสารหรือจุดหมายปลายทาง (receiver , destination; R) เขียนรูปแบบของการสื่อสารตามองค์ประกอบดังกล่าวได้เป็น $S \rightarrow M \rightarrow C \rightarrow R$ ประสิทธิภาพหรือความสำเร็จในการสื่อสารต้องทำให้องค์ประกอบของการสื่อสารครบวงจร (interaction) โดยมีปฏิกริยาการตอบโต้จากผู้รับสารกลับไปยังผู้ส่งสาร เป็นจุดประสงค์สำคัญในการสื่อสาร

2.1.13.2 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) คือการติดต่อสื่อสารหรือการสื่อความหมายทางด้านความคิดเห็นและข่าวสารจากหน่วยงานหรือองค์การสถาบัน ไปสู่กลุ่มประชาชน

เป้าหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นหรือประชามติ (Public opinion) ที่ประชาชนมีต่อหน่วยงานหรือองค์การสถาบัน โดยมุ่งหวังที่จะสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย คือองค์การสถาบัน และกลุ่มประชาชน เป็นการช่วยให้สถาบันได้มีโอกาสปรับตัวให้สอดคล้องกลมกลืนกับสังคมและกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์อันสำคัญของการประชาสัมพันธ์ก็คือการสร้างสรรคความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันกับมวลชน เสริมสร้างภาพพจน์ที่ดี และให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานจากบุคคลทั้งในและนอกหน่วยงานหรือองค์การสถาบันนั้น งานประชาสัมพันธ์เป็นงานในระดับบริหารและไม่อาจแยกออกจากงานบริหารได้ มีลักษณะงานที่ต้องทำต่อเนื่องกัน ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของบุคคล 2 กลุ่ม เพราะถ้ามีความเข้าใจอันดีเกิดขึ้นแล้ว สิ่งที่จะตามมาก็คือความร่วมมือและการยอมรับการที่จะทำใหบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้ดำเนินงานสำเร็จลุล่วงและบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายด้วยดี

2.1.13.3 การเผยแพร่ (Publicity) มีลักษณะของการประชาสัมพันธ์เพราะมุ่งเน้นหนักในการทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารความรู้ต่างๆ เกิดความสนใจ ให้ความร่วมมือในการกระทำต่างๆ เช่นการรักษาความสะอาด การประหยัดไฟ การดื่มนม การเผยแพร่ต่างกับการประชาสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นการส่งสารทางเดียวไปสู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้รู้ให้เข้าใจหรือให้ความร่วมมือ ส่วนใหญ่ถ้าผู้รับสารปฏิบัติตามในสิ่งที่เผยแพร่ก็จะมีความรู้สึกที่ดีกับสถาบันนั้นได้

2.1.13.4 วิธีการที่มนุษย์ใช้ในการแสวงหาความร่วมมือ อรุณีประภา หอมเศรษฐี (2530: 75-6) ระบุว่า มี 5 วิธี คือ การอ้างบัญชาสวรรค์ (God) การใช้ขนบธรรมเนียมประเพณี (Culture) สิ่งที่เป็นปฏิบัติสืบต่อกันมา การใช้กำลัง (Power) อิทธิพลข่มขู่ บังคับ การใช้สิ่งแลกเปลี่ยน (Purchase) เป็นการใช้สิ่งแลกเปลี่ยนล่อใจ เช่นใช้เงินรางวัล หรือตำแหน่งหน้าที่ และการใช้วิธีการจูงใจ (Persuasion) การกระตุ้นให้กำลังใจ (Motivation) ให้คนปฏิบัติด้วยความสมัครใจ

2.1.13.5 ขั้นตอนในการชักจูงใจผู้อื่นให้ร่วมมือ อรุณีประภา หอมเศรษฐี (2530:) แบ่งขั้นตอนการชักจูงใจไว้ 6 ขั้นตอน คือ การรับทราบ (awareness) การให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ (knowledge) การเปลี่ยนทัศนคติ (attitude change) การตัดสินใจ (decision) การยอมรับ (accept) และลงมือปฏิบัติ (action) หรือการไม่ยอมรับ (reject) และเกิดการต่อต้าน (reaction)

2.1.13.6 หลักเกณฑ์ที่ทำให้ผลของการร่วมมือดีขึ้น การจูงใจคนทั่วไปนั้นอาศัยความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการโน้มน้าวโดย หลักความสัมพันธ์อันญาติ โดยการแสดงตนว่าเป็นญาติ หรือมีความสนิทสนมคุ้นเคย หลักความกตัญญูรู้คุณ โดยการสร้างให้เกิดความรู้สึกที่ดีให้เกิดความน่าศรัทธาเลื่อมใส หลักสวัสดิการคือการได้รับความมั่นคงปลอดภัย ความเชื่อถือ ความสะดวกสบาย หลักการยกย่อง คือการสรรเสริญ ชมเชย เห็นคุณค่า หลักการเลือกข้าง คือการที่บุคคลจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับ

สิ่งหนึ่งสิ่งใด หลักเกี่ยวกับความหวัง คือ การสร้างความหวังให้เกิดขึ้น การหาสิ่งต่างๆ มาล่อใจ เช่น เงิน ของรางวัล ของแถม และหลักเกี่ยวกับความเชื่อที่คนเรามีในเรื่องต่างๆ

2.1.13.7 การจูงใจในการทำงาน การสร้างแรงกระตุ้นให้คนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นในการทำงานแล้ว (นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2540: 25) ผู้บริหารควรจะได้วางหลักเกณฑ์ในการทำงาน เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายที่น่าพึงพอใจได้ ควรจัดให้มีสิ่งต่อไปนี้ในการทำงาน

1) นโยบายของสถาบันหรือองค์กร ควรจะได้กำหนดให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งฝ่ายผู้บังคับบัญชา และฝ่ายผู้ได้บังคับบัญชา ได้ทราบถึงเป้าหมายในการทำงานของตนเองอย่างแน่นอน

2) การมอบหมายงาน ควรจัดงานที่มีความเหมาะสมสำหรับคนทำงานแต่ละคน นอกจากนั้นแล้วก็ควรเปิดโอกาสให้เขาได้มองเห็นความก้าวหน้าจากการทำงานนั้น เพื่อจะจูงใจให้เขาอยากจะทำต่อไป

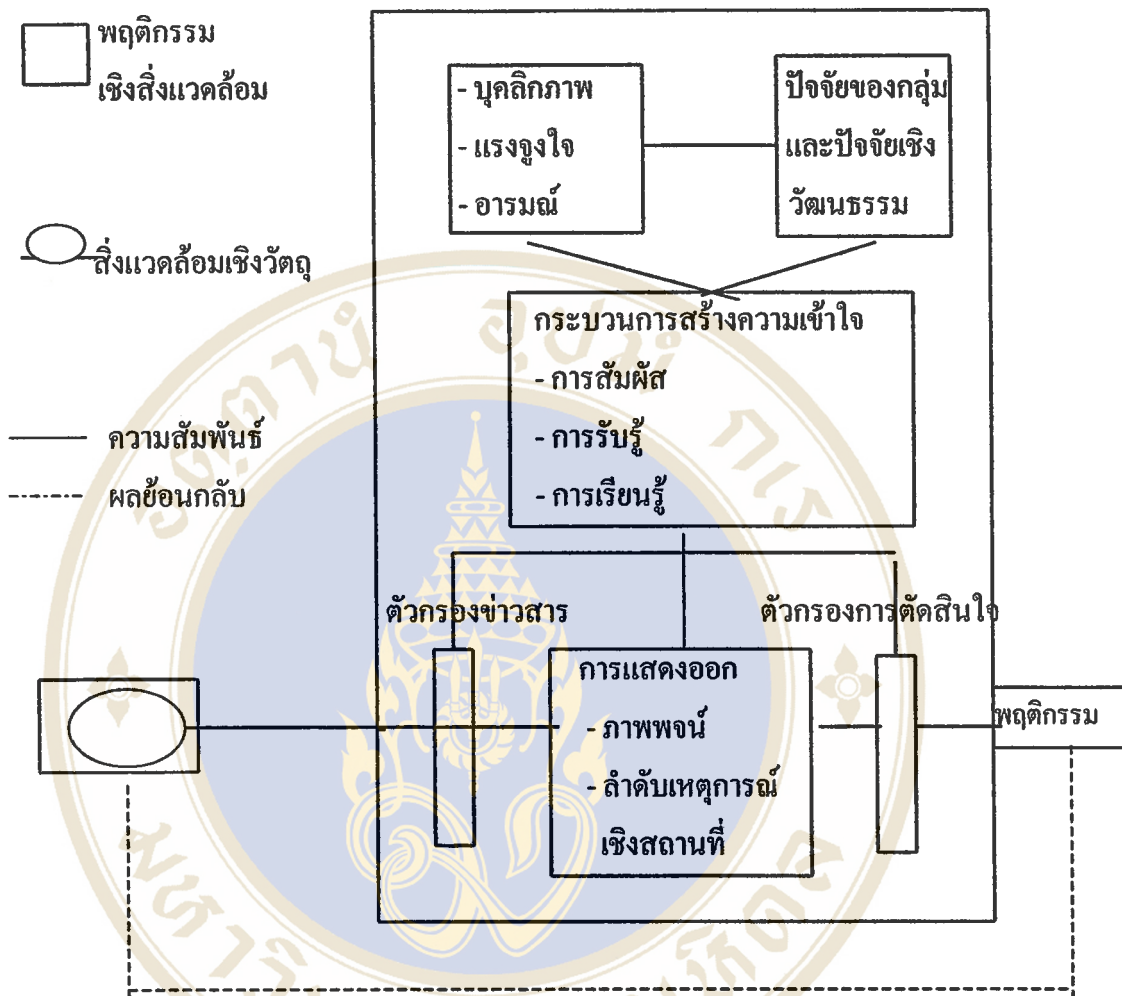
3) การจัดระเบียบในการทำงาน การวางระบบการทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้คนสามารถทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอน เข้าใจถึงการทำงานและจะมีลักษณะที่จูงใจอยากให้คนทำงานด้วย

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักและกระบวนการตัดสินใจสิ่งแวดล้อม

2.2.1 การสร้างความตระหนักเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มนัส สุวรรณ (2532: 1-11) ได้เสนอแนวความคิดในเรื่องนี้ไว้ว่าการจะให้ใครก็ตามมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือในการแก้ปัญหาใดๆ ก็ตาม เขาผู้นั้นควรจะได้มีความตระหนักอย่างแท้จริงในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี กรณีของเจ้าหน้าที่รัฐในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เมื่อพิจารณาตามแนวความคิดดังกล่าว จึงเท่ากับว่าการจะให้เจ้าหน้าที่รัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม อย่างเต็มใจและมีบทบาทในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เขาเหล่านั้นควรจะได้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในสิ่งที่เขาจะต้องทำ อย่างน้อยที่สุดเขาจะต้องมีความรู้จริง มีความรักความหวงแหน มีความวิตกห่วงใยในสิ่งแวดล้อม และประสงค์ที่จะทำจริง

ในการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของคนหรือองค์กรหนึ่ง ๆ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) สิ่งกระตุ้น (2) กระบวนการประเมินสิ่งกระตุ้น (3) การตัดสินใจแสดงพฤติกรรม (มนัส สุวรรณ, 2539: 18-22) ตามแผนภูมิที่ 2.4

แผนภูมิ 2.4 รูปแบบการรับรู้และทำความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและการแสดงพฤติกรรมตอบสนองของมนุษย์

ที่มา : John R. Gold, An Introduction to Behavioral Geography. Oxford : Oxford University Press, 1980, p.42

การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์มีอาจตีความได้จากพฤติกรรมที่เขาแสดงออก (Overt Behavior) เท่านั้น การทำความเข้าใจพฤติกรรมแต่ละอย่างของมนุษย์จำเป็นต้องเข้าใจในปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในของแต่ละบุคคลหรือแต่ละองค์การ เช่น ความสนใจ ความรู้ ประสบการณ์บุคลิกภาพ แรงจูงใจ อารมณ์ การศึกษา เพศ อายุ อาชีพ และอื่นๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจได้ทั้งสิ้น

2.2.2 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การรับข่าวสารและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เห็น ความต้องการของตนเอง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่อกัน นอกจากนี้ข่าวสารยังเป็นปัจจัยสำคัญที่บุคคลใช้ประกอบในการตัดสินใจ (วุฒิชัย จ้างค์, 2533: 3) และ Roger and Shoemaker (1971: อ้างใน วุฒิชัย จ้างค์) ได้กล่าวว่า การได้รับข่าวสารเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ย่อมก่อให้เกิดความตระหนัก และย่อมส่งผลให้เกิดพฤติกรรมหรือสร้างความสนใจในเรื่องใหม่ๆ ขึ้น สำหรับประชาชนในชนบทนั้น การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละบุคคล จะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสนใจในข่าวสารนั้นๆ ของแต่ละบุคคล

2.2.3 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2526 : อ้างใน ครุณี จำรัส, 2528) กล่าวถึงการให้คุณค่าว่าการให้คุณค่าสิ่งที่รับรู้ มีผลให้เกิดความแตกต่างในการรับรู้เพราะว่านอกจากการให้คุณค่าที่ต่างกัน ต่อสิ่งที่รับรู้ตาม ความต้องการในปัจจุบันแล้ว ที่สำคัญ คือ บุคคลมักมีระบบคุณค่าที่ยึดถือแตกต่างกัน ความแตกต่างของระบบที่ยึดถือนี้เป็นไปตามความแตกต่างของวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมและระบบคุณค่า (Value System) เกิดจากความสัมพันธ์ของคุณค่าต่างๆ ที่บุคคลยึดถือ ดังนั้นการให้คุณค่าจึงเป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลเกิดการประเมินและตัดสินใจว่าตนควรจะมีพฤติกรรมหรือการกระทำหรือไม่อย่างไรเมื่อต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ บุคคลแต่ละคนจึงมีระบบการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ การรับรู้ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

ในกรณีของการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของเจ้าหน้าที่รัฐก็เช่นเดียวกันย่อมมีปัจจัยดังกล่าวที่จะมีผลต่อการกระบวนกาตัดสินใจด้วยและส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกด้วย

2.3 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.3.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management)

สมยศ นาวิการ (2525) ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารในรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมไว้ ซึ่งสรุปได้สาระสำคัญดังนี้

2.3.1.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เสนอแนะโดยแนวความคิดของการบริหารเชิงระบบและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมองว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรหลักในองค์การ ผู้บริหารควรได้จัดหาสิ่งจูงใจต่าง ๆ เช่น การเพิ่มเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การให้ความดีความชอบ และให้มีความรับผิดชอบงานมากขึ้น มีสถานภาพที่ดีขึ้นตามทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Abraham Maslow) และมีสิ่งสนองตอบความต้องการที่สำคัญในการทำงาน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ตอบสนองความต้องการ ความสมหวังของชีวิตและความเชื่อถือ ตนเองได้

การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ผู้บังคับบัญชาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหา

ลักษณะสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่บนพื้นฐาน แนวความคิดการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าเป็นของผู้บริหารให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การ ไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใยเท่านั้น

2.3.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสามารถผูกมัดให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องรับผิดชอบต่อการใช้อำนาจหน้าที่ที่มอบหมายด้วยความรู้สึกรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้โดยใช้ความสามารถอย่างดีที่สุด และเต็มใจรับผิดชอบงาน โดยผู้บริหารต้องจำแนกแยกแยะหน้าที่สำหรับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน มอบหมายอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้ใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ให้รับผิดชอบ ให้การยอมรับอำนาจหน้าที่และใช้ความรู้สึกรับผิดชอบปฏิบัติงานเหล่านั้น นั่นคือผู้บริหารต้องสนใจลักษณะทางด้านจิตใจตามแนวความคิดของมนุษย์สัมพันธ์ และต้องระมัดระวังที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ การคัดเลือกบุคคล ระบบการบรรจุ และการฝึกอบรม ระบบการให้รางวัลและการลงโทษขององค์การ รวมทั้งระบบข้อมูลและแบบของการติดต่อสื่อสาร วิทยาการ และระบบโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การ ฉะนั้นผู้บริหารต้องมีทักษะทางด้านความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ต้องเข้าใจคน เป็นนักติดต่อสื่อสารที่ดี สามารถจัดการความขัดแย้งต่างๆ ต้องรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและจุดอ่อนของบุคคล ต้องประนีประนอมตอบสนองความคาดหวังของกลุ่มและองค์การ ทักษะเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างง่ายๆ ต้องฝึกฝนและสรรหา

2.3.1.3 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีอยู่ 2 ประการ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและกำลังใจของพนักงาน และประโยชน์อื่นๆ ได้แก่ การยอมรับและความผูกพันของพนักงานต่อการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร-ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาราบรื่นมากขึ้น ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรสูงขึ้น พนักงานไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การบริหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาง่ายขึ้น และการปรับปรุงการติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนและการทำงานเป็นทีมให้ดีขึ้น ซึ่งทุกอย่างเหล่านี้เป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าขององค์กรทั้งสิ้น ในองค์การแบบเศรษฐกิจจะได้ผลประโยชน์จากพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการทำให้ค่าสูงสุดขององค์การทำให้องค์การธุรกิจมีโอกาสเจริญมากขึ้น หากการดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ แต่ถ้าหากว่าองค์การรัฐบาลสามารถพัฒนาระบบความรับผิดชอบ สิ่งจูงใจ และการวัดผลการปฏิบัติงานขึ้นมาได้เหมือนกับองค์การธุรกิจแล้ว การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นผลมากขึ้นหากนำวิธีการวิเคราะห์ต้นทุน-กำไร การบริหารโดยยึดเป้าหมายวัตถุประสงค์ (MBO.) และระบบการวางแผนงานการงบประมาณ (PPBS-Program Planning Budgeting) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการประเมินผลการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบขององค์การรัฐบาล การใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญอย่างแน่นอน หากต้องเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่คาดไว้ แล้วผู้บริหารและองค์การส่วนใหญ่ได้ประโยชน์จากการบริหารแบบมีส่วนร่วม มากกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเช่นกัน

2.3.1.4 อุปสรรคการบริหารแบบมีส่วนร่วม การนำวิธีการมีส่วนร่วมมาใช้ในองค์การเกิดประโยชน์น่านับการในองค์การรัฐบาลที่เป็นองค์การเพื่อสวัสดิการสังคม จึงขาดสิ่งจูงใจในการผลิต เช่น ค่าจ้าง โบนัส ค่าเหนื่อยน้ำ ค่าตอบแทนแบบลดต้นทุน การปฏิบัติงานไม่ต้องแข่งขัน ไม่มีการประเมินผลได้ผลเสีย กำไรหรือขาดทุนในตอสนปี ไม่มีการเลิกล้มกิจการรวบรวมอำนาจหน้าที่ซึ่งมีอยู่มาก และการปฏิบัติแบบเอาตัวรอดของข้าราชการเป็นอุปสรรคต่อการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งอุปสรรคในการนำมาใช้ก็มีในด้านต่าง ๆ คือ

1) อุปสรรคทางด้านองค์การ ได้แก่ ประเพณี ปรึชญาและค่านิยมขององค์การ คุณภาพของนโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติงาน คุณภาพของเจ้าหน้าที่ การขาดบรรยากาศสนับสนุน

2) อุปสรรคทางด้านสถานการณ์ ได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านเวลา ข้อจำกัดทางด้านงาน และอิทธิพลของสภาพแวดล้อม

3) อุปสรรคทางด้านผู้บริหาร ได้แก่นิสัยของผู้บริหาร ผู้บริหารไม่เข้าใจ สมมติฐานของทฤษฎี X การขาดความมั่นคง ความกลัวสูญเสียอำนาจ กลัวถูกบังคับรัศมี ขาดระเบียบวินัย มองไม่เห็นตัวเอง และทำงานไม่สำเร็จ

4) อุปสรรคด้านผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ การขาดความสามารถ การขาดความต้องการ ขาดความรู้เนื้อหา การไม่รู้ว่าถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วม ความกลัว การคว่ำบาตรจากกลุ่ม กลัวการทำงานหนักขึ้น กลัวการยกเลิกงาน และกลัวความล้มเหลว

การจัดอุปสรรคการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถทำได้โดยการพิจารณาด้วย ตัวของผู้บริหารและองค์การ แล้วนำมาวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ทั้งบรรยากาศ ระดับการร่วมมือ ระดับกำลังใจ การแข่งขันหรืออื่น แล้ววิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมในการกำจัดอุปสรรคนั้น

สรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถใช้ในทางปฏิบัติกับองค์การที่สำคัญทั้งสองประเภทเพราะให้ทั้งผลประโยชน์เบื้องต้นในสิ่งที่ให้บริการอยู่ และเป้าหมายสำคัญที่องค์การต้องการบรรลุถึงความสำเร็จ ซึ่งหากได้ประโยชน์เช่นนี้จริงการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตาม แผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดที่รัฐสนับสนุนงบประมาณลงมาให้ จังหวัดดำเนินการเองโดยการสนับสนุน ส่งเสริมให้แต่ละหน่วยงานมีโอกาสทำการแก้ไข ส่งเสริม รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมาตลอด 5-6 ปี ก็น่าจะมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อทั้งตัวข้าราชการ หน่วยงาน และพื้นที่

2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.4.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ในประเทศที่มีรูปแบบการปกครองแบบเอกรัฐหรือเรียกว่าการปกครองแบบรวมอำนาจนั้น การกำหนดนโยบายและแผนงานพัฒนาใดๆ ก็ตามมักถูกกำหนดโดยรัฐบาลกลางในลักษณะของการกำหนดลงมาเบื้องบน (Top Down Policy) ประสิทธิภาพของหลาย ๆ โครงการที่ดำเนินตามแนวนี้นี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลว เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติงานได้ หรือปฏิบัติได้แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด เพราะผู้กำหนดนโยบายจากเบื้องบนหรือส่วนกลางไม่เข้าใจปัญหาของพื้นที่อย่างถ่องแท้ ด้วยเหตุนี้การกำหนดนโยบายและโครงการในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญต่อหลักการให้ประชาชน หรือชุมชนในพื้นที่เข้ามามีบทบาทร่วมการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่ การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดแนวทาง รวมไปถึงร่วมการดำเนินการโดยเริ่มติดตามประเมินผล โดยยึดแนวคิดที่ว่าประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ย่อมรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น และด้วยความรักความห่วงใยผูกพันที่มีต่อพื้นที่ มีความปรารถนาในการแก้ปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมพัฒนา

ข้อมก้อให้เกิดประสิทธิภาพสูง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นก็คล้ายๆ กับโครงการพัฒนาอื่นๆ ที่รัฐบาลไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นมากขึ้น ดังรายละเอียดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2540)

สำหรับการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน ชุมชนในการพัฒนา หรือทำกิจกรรมใดๆ ต่อชุมชน มีผู้รู้หลายท่านให้แนวความคิดไว้มากมาย สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใคร่นำเสนอส่วนที่เกี่ยวข้องกับนี้หากกระบวนการพัฒนา หมายถึง การทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากการถูกพัฒนามาเป็นผู้นำของการพัฒนา และหมายถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งประชาชนจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการพัฒนาอย่างกระตือรือร้น และมีพลังในขั้นตอนต่างๆ คือ กระบวนการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย และจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น การจัดลำดับความสำคัญ การวางแผนและการปฏิบัติตามแผน การให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะไปสู่พลังแห่งการพัฒนา

การมีส่วนร่วมในความหมายนี้ คือ การกล่าวถึงเป้าหมายให้ประชาชนมีบทบาทมาก ถึงขั้นเป็นผู้นำของการพัฒนา นับตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผน และการปฏิบัติตามแผนเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคม แต่ไม่ได้กล่าวว่าประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างไรในแต่ละขั้นตอน และบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจของประชาชน แต่ละขั้นตอนควรจะทำอย่างไร กล่าวเพียงการเพิ่มบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจของประชาชน แต่ละขั้นตอนควรจะทำอย่างไร กล่าวเพียงการเพิ่มบทบาทของประชาชนเท่านั้น

แนวคิดการมีส่วนร่วมของฝ่ายรัฐในการพัฒนาโครงการ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527:6-7) ระบุว่ากระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัครต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยการเข้า

- 1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) ร่วมคิดหาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน
- 3) รวมวางแผนหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและเพื่อสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้

จากทั้ง 8 ข้อนี้ เป็นการระบุอย่างชัดเจน ถึงการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนกระบวนการพัฒนาของรัฐ โดยที่รัฐส่งเสริมและชักนำให้ประชาชนทำตามขั้นตอนนโยบายการพัฒนาไม่ได้ระบุถึงการคิดริเริ่มขึ้นเองก่อน

พัฒนา บุญรัตน์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้นตลอดตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผน โครงการ การเสียสละกำลัง แรงงาน วัสดุ กำลังเงินหรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2534 : 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบปัจเจกบุคคลหรือเป็นกลุ่มทางการ หรือไม่เป็นทางการและมีส่วนร่วมในการทำงาน

2.4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535 : 120-4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด (Thinking) ตัดสินใจ (Decision - Making) วางแผน (Planning) การลงมือปฏิบัติงาน (Action) หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา (Identify Problem) การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Implementation) การประเมินผล (Evaluation) และการบำรุงรักษา (Maintenance) หรือในอีกแง่หนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอาจอยู่ในระดับหนึ่งหรือหลายระดับได้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision - Making Participation) การมีส่วนร่วมกลั่นกรอง (Screening Participation) และการมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูล (Data Collection Participation)

ในส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายนี้ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ กล่าวถึงประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดโครงการ แต่ไม่ได้กล่าวถึงวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไรในแต่ละขั้นตอนของโครงการ

อดิน ระพีพัฒน์ (2527 : 107) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้ คือ

- 1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

4) การติดตามและการประเมินผล

แก้วสรร อติโพธิ์ (2537) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐที่ส่งผลกระทบกว้างไกล พร้อมได้เสนอให้ดำเนินการสร้างระบบเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รวมตัวกันตามผลประโยชน์หรือแนวทางที่หลากหลายขยายออกไปทุกระดับทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีกระบวนการได้สวนสาธารณะที่มีฐานเป็นสิทธิทางกฎหมายของประชาชน มีสิทธิรับรู้ข่าวสาร และการกระจายอำนาจโดยการปรับปรุงองค์การรัฐเพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรได้ นั่นคือ แก้วสรร อติโพธิ์ ได้เน้นย้ำการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจะต้องมีกระบวนการที่เอื้อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐ ทุกระดับ ตามสิทธิทางกฎหมาย โดยการได้สวนสาธารณะและต้องมีการกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ประสาน ดังสิทบุตร (2538) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

1) ชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานข้อสัญญาของประชาชนที่จะใช้ระบบนิเวศของตนเองภายใต้ขีดจำกัดอย่างเหมาะสม เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความพยายามของชุมชน โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล องค์การพัฒนาเอกชนและองค์การประชาชน

2) ต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นถึงประโยชน์การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยชุมชนเอง

3) องค์การเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน

4) การจัดการเรื่องทรัพยากรเพื่อความเหมาะสมกับการพัฒนาจะต้องผ่านการทำงานขององค์การชุมชน การให้ข่าวสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง การวิจัยและการศึกษาสภาพของชุมชน การติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวความคิดของประสาน ดังสิทบุตร ถึงชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ต้องเกิดจากภาครัฐบาล องค์การพัฒนาเอกชน และองค์การประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการมีส่วนร่วมตั้งแต่การให้ข่าวสาร การวิจัยและการศึกษา และติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม ต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ องค์การพัฒนาเอกชน และองค์การประชาชนในการมีส่วนร่วมการพัฒนา แต่ไม่ได้ระบุถึงวิธีการว่าจะดำเนินการอย่างไรในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาดังกล่าว

2.4.3 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจมส์ คี ปิ่นทอง (2526 : 226-227) ได้กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 2 ด้าน คือ

2.4.3.1 ปัญหาที่ตัวชาวชนบทเองยังมีความเป็นปัจเจกบุคคล ยังอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์หรือพึ่งบุคคลภายนอกจนเกินไป ดุลฐานะของตนเองเลือกผู้นำที่สามารถอุปถัมภ์ตนเองได้

2.4.3.2 ปัญหาที่ตัวของเจ้าหน้าที่และระบบราชการ เกิดจาก

- 1) นโยบายในระบบราชการซึ่งมาจากเบื้องบน
- 2) การจัดสรรงบประมาณทำมาจากส่วนกลาง คำนึงถึงเฉพาะกิจกรรมที่ส่วนกลางกำหนด
- 3) ระบบราชการและเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ขาดการประสานงานและรับผิดชอบต่อนโยบายหลักของหน่วยงาน
- 4) มีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ผู้น้อยมักจะเชื่อว่าตัวเองมีฐานะสูงกว่าชาวชนบท
- 5) เจ้าหน้าที่ราชการชอบทำงานสำนักงาน
- 6) ระบบราชการให้การให้คุณให้โทษ ทำตัวให้พอใจแก่ผู้บังคับบัญชา มิได้ปฏิบัติงานเพื่อชาวชนบทอย่างแท้จริง
- 7) บุคคลภายนอกหรือผู้เกี่ยวข้อง ไม่ต้องการให้ชาวชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

ฉลาดชาย รมิดานนท์ (2527:141) ได้กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมว่าความล้มเหลวของการพัฒนาทุกชนิดในประเทศเกิดจากการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ประชาชน โครงสร้างอำนาจทางการเมืองการปกครอง การบริหารโครงสร้างอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมตกอยู่ในมือของคน 3 กลุ่ม คือ ทหาร (ระดับสูง) ทุน และข้าราชการ หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโครงสร้างการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนไม่เกิดขึ้น เพราะไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม

โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนที่กล่าวอ้างถึงข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยต่างๆ มากมายที่ควรศึกษาทำความเข้าใจว่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมได้มากน้อยอย่างไร เช่น การรับข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร กระบวนการตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมตามบทบาทและหน้าที่เพื่อการพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง ตลอดจนสภาพปัญหาและความคาดหวังที่ประชาชนมีต่อการจัดการ โดยหน่วยงาน

ราชการและข้าราชการ จึงเป็นแนวทางในการวิจัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ แต่หากปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะชนรับทราบ การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจแต่ละขั้นตอน การแสดงบทบาทและความตระหนักความเข้าใจของราชการในทางลบ การไม่มีบทบาทในการวางแผนการจัดการด้วยตัวเองหรือกลุ่ม องค์การแล้วระดับความรู้ความสามารถของหน่วยงาน แสดงให้เห็นว่านโยบายการวางแผนการจัดการทรัพยากรที่ผ่านมายังไม่มีการกระจายอำนาจให้บทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมจัดการของหน่วยงานหรือองค์การของรัฐในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง เพียงแต่กระจายงบประมาณที่ทุกหน่วยทุกฝ่ายต้องการเท่านั้น

2.5 แนวคิดการบริหารทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.5.1 ความหมายและการจัดการสิ่งแวดล้อม มีผู้ให้คำนิยามการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมไว้หลายประการด้วยกัน พบว่าทุกนิยามจะประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ คือ

2.5.1.1 ความหมายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดให้มีหรือนำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ (มิใช่สงวนรักษาหรือมิใช่)

2.5.1.2 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการเพื่อการขจัดข้อขัดแย้งหรือเพื่อประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ที่เหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมต่อสังคมส่วนรวมให้มากที่สุด

2.5.1.3 การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องให้อยู่บนมาตรฐานของการอนุรักษ์ เพื่อสนองประโยชน์ได้ในอย่างต่อเนื่องและยืนยาว เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.5.1.4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานใดๆ ทั้งในแง่การบริหาร การจัดการ การพัฒนา โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นๆ

จึงพอสรุปได้ว่า การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม คือ กระบวนการจัดการแผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการระดับต่างๆ ของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยหลักการใช้ทรัพยากรที่ประหยัด ยืนยาว และก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุด

2.5.2 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.5.2.1 แนวคิดและหลักการบริหารจัดการ ดร.นาท ต้นทวีรุฬห์ และ ดร.พลทรัพย์ สมุทรสาคร (2528 : 95) ระบุถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ นั้น ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้มากเกินไปจนเกิดความเดือดร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรประเภทที่ไม่สามารถจะหามาทดแทนได้ เช่น พลัง โลหะ และน้ำมัน ฯลฯ นับวันจะหมดไป จำเป็นต้องใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่วน ทรัพยากรประเภทเกิดทดแทนได้ถ้าใช้ด้วยความระมัดระวังถูกต้องแล้วก็สามารถอำนวยประโยชน์ ให้แก่ส่วนรวมได้ตลอดเวลา การใช้ทรัพยากรต้องมีหลักการและแผนงาน โดยต้องเข้าใจถึงต่างๆ ที่ อยู่รอบตัวเอง และต้องมีความสนใจต่อการดำเนินการ การบริหารหรือจัดการทรัพยากรเป็นอย่างดี ต้องหลีกเลี่ยงการสูญเสียและการทำลายให้มากที่สุด จำเป็นต้องเข้าใจถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีการจำแนกแจกจ่ายเท่าที่ความสามารถหรือ กำลังผลิตของทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ จะทำได้ จึงให้แนวคิดและหลักการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้คือ (2528 : 100-01)

- 1) ต้องคำนึงถึงทรัพยากรทุกอย่างไปพร้อมๆ กัน เพราะทรัพยากรทุกอย่าง ต่างมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
- 2) การวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดนั้น ต้องไม่แยกมนุษย์ ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพราะได้พัฒนา ตัวเองไปพร้อมกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้น
- 3) การอนุรักษ์เป็นรากฐานแห่งการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และความอยู่รอดของสังคมมนุษย์
- 4) ไม่มีโครงการพัฒนาใดๆ จะประสบความสำเร็จได้โดยสมบูรณ์ นอกเสีย จากผู้บริหารโครงการจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ จัดการอย่างชาญฉลาด
- 5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับทุกคน ไม่ ว่าจะในเมืองหรือชนบท
- 6) ความมั่นคงสุขสมบูรณ์ของประเทศนั้นขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้ใช้ทรัพยากร ของประเทศนั้น
- 7) ต้องมีการร่วมมือกันป้องกันการกอบโกยใช้ทรัพยากรธรรมชาติระดับที่ ฟุ่มเฟือยเกิน

8) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยเหตุใดก็ตามเท่ากับเป็นการทำลายมรดกของมนุษยชาติ

9) มนุษย์สามารถนำวิทยาการต่างๆ มาช่วยเหลือบรรเทา หรือปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ที่เกิดตามธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง แต่มนุษย์ไม่สามารถสร้างทรัพยากรขึ้นมาเองได้

10) การอนุรักษ์ทำเพื่อการกินคืออยู่ดีของมนุษย์โดยให้มีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจด้วย

11) ทุกหนทุกแห่งที่มีการใช้ทรัพยากรนั้นๆ มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้เกิดขึ้นจึงไม่ควรมองแต่ผลดีที่จะเกิดขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว ในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีผลเสียน้อยที่สุดในระยะยาวด้วย

12) ประชากรของโลกเพิ่มมากขึ้นทุกวัน แต่ทรัพยากรธรรมชาติกลับลดน้อยลง ทุกที ทุกคนต้องเริ่มต้นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกันตั้งแต่นี้

2.5.3 หลักการบริหารทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดร.นาท ดันตวิรุฬห์ และ ดร.พูลทรัพย์ สมุทรสาคร (2528 : 95-7) ระบุถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนควรมีหลักการสำคัญ คือ สำรวจตรวจหาสิ่งของหรือวิธีการต่างๆ (Survey and Identify) ที่ต้องใช้ประโยชน์ ป้องกันรักษามิให้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเป็นพิษภัย เสื่อมโทรม เสียหายหรือถูกทำลาย (Protection and Maintenance) ใช้ทรัพยากรให้ถูกประเภท มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด (Wise Use) ใช้ทรัพยากรที่มีคุณภาพรองลงมา เลือกลงของที่มีคุณภาพสูงเท่าที่จำเป็น (Avoidance of the Best) การปรับปรุงคุณภาพทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์อีก (Improvement) ใช้ทรัพยากรทดแทนกัน (Substitution) เช่น พลังแสงอาทิตย์แทนน้ำมัน และการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์อีก (Recycle) เพื่อประหยัดทรัพยากร และอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

หลักการเหล่านี้นับเป็นหลักการเบื้องต้นที่ต้องระลึกไว้เสมอในการที่จะบริหารทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องมีการประสานงานและวางแผนร่วมกันทุกฝ่ายด้วยความระมัดระวัง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษาผลผลิตให้มีอยู่สม่ำเสมอยั่งยืนนาน

อำนาจ เจริญศิลป์ (2539 :35) ได้สรุปแนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้ว่า ต้องให้มีทรัพยากรธรรมชาติสำหรับมนุษย์ได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืนนาน จัดการให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในระบบมีศักยภาพ ให้ผลแบบยั่งยืนถาวร และเป็นไปด้วยความมั่นคงเพิ่มพูนจนมนุษย์สามารถนำมาใช้ได้อย่างถาวร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติต้องรวม

การควบคุมของเสีย (Waste) ในแนวทางการจัดการที่ต้องกำหนดไว้อย่างแน่นอนถึงการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ต้องมีการรักษา ปรับปรุง ซ่อมแซม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้มีอยู่ในภาพที่ดีตามธรรมชาติ ในระบบใดหรือท้องที่ใดจะต้องมีการจัดองค์ประกอบภายในระบบสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์ให้มีชนิด ปริมาณของแต่ละชนิดและสัดส่วนของสิ่งแวดล้อมในระบบให้ทุกสิ่งทุกชีวิตอยู่ในภาวะสมดุลตามธรรมชาติ และทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์และสิ่งที่เกี่ยวข้องดีขึ้นด้วย

2.5.4 วิธีการจัดการสิ่งแวดล้อม เกลิมศักดิ์ วานิชสมบัติ (2529, 11-18) ได้ระบุถึงวิธีการที่นำมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมควรประกอบด้วย กฎหมาย การวางแผนสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนด้านงบประมาณ การศึกษาและการประชาสัมพันธ์

2.5.5 จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคของแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ปณิธาน ชามวินิจ (2537) ได้ระบุว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 นั้น มีจุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค ขาดการกำหนดแนวทางและมาตรการดำเนินการลดและควบคุมมลพิษ มาตรการป้องกันและแก้ไขมลพิษไม่ต่อเนื่องและไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร กลไกการบริหารและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐเท่านั้น และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานหลายสังกัดที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติงานยังขาดกลไกการประสานงาน กำกับงาน ขาดการพัฒนากำลังคนและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการไม่พอต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น

จากการจัดสัมมนาสิ่งแวดล้อมปี 2536 ได้ระบุว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้น หากจัดการโดยรัฐที่มีโครงสร้างการบริหารขนาดใหญ่ ย่อมเป็นไปได้ยากที่จะใช้ความละเอียดอ่อนเข้าจัดการหรือทำความเข้าใจระบบนิเวศน์ด้วยการมองภาพเป็นองค์รวม (Holistic) ได้ทั้งหมด จึงเป็นข้ออ่อนและข้อด้อยของทางราชการ รวมทั้งราชการส่วนกลางเป็นผู้ตัดสินใจจัดการระบบนิเวศน์ที่มีความแตกต่างกันของทุกภูมิภาค การปฏิบัติราชการมาช้านานเป็นอุปสรรคในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ การแบ่งกำลังคนในหน่วยราชการและเครื่องมือเครื่องใช้ในการพัฒนาพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันและที่สำคัญคือ การกระจายทรัพยากรเพื่อการพัฒนา เกิดความไม่เป็นธรรมอย่างต่อเนื่องกันมาช้านานและปัญหาที่พบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกประเด็นหนึ่งของส่วนราชการคือหน่วยราชการมีสภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการคิด

ต่อประสานงานกับประชาชน ทั้งระดับอำเภอและจังหวัด การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรประชาชนเป็นแนวทางที่ควรสนับสนุนให้เข้ามาเกี่ยวข้องสืบไป

ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ กระบวนการจัดการบริหารทรัพยากรจากบนลงล่าง (Top-Down) ในลักษณะแยกส่วนและเน้นประโยชน์จากเศรษฐกิจเฉพาะหน้าในระยะสั้น ทางแก้จึงควรต้องเน้นการจัดการจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up) คือการให้ชุมชนที่อยู่ใกล้กับทรัพยากรธรรมชาติได้เข้ามาจัดการทรัพยากรเหล่านั้นโดยตรง

ในส่วนปัญหาพื้นฐานเฉพาะของเมืองใหญ่ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีมากมาย ที่ควรนำไปสู่การแก้ไข มีอยู่ 3 ส่วน (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2536 : 63-5, 206-10 และ 225) คือ ความไม่ประหยัดอันเนื่องมาจากการรวมตัว (Agglomeration Diseconomies) เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม และการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยในส่วนของเทคโนโลยีนั้นเป็นเพราะเมืองใหญ่ ได้อาศัยพื้นฐานเทคโนโลยีจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมเมื่อสองร้อยกว่าปี ที่มีลักษณะการผลิตสินค้าเป็นจำนวนมาก เน้นการลดต้นทุนการผลิต ไม่คำนึงถึงต้นทุนทางสังคม ใช้วัตถุดิบมาก พลังงานมาก มลภาวะเกิดตามมามาก ทางแก้ไขปัจจุบันเน้นเทคโนโลยีสีเขียวเป็นหลัก ซึ่งเริ่มนำมาใช้มากขึ้น

ส่วนในด้านการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพของเมืองใหญ่นั้น เป็นเพราะลักษณะสังคมที่มีความยุ่งยากซับซ้อน การแก้ไขต้องอาศัยนโยบายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงและทันต่อเหตุการณ์ สามารถวิเคราะห์สภาพการณ์และมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือต่างๆ แต่ปัจจุบันเมืองใหญ่ยังบริหารรูปแบบเดิมที่ใช้มาแต่สมัยที่เมืองยังมีขนาดเล็กไม่ใหญ่ไม่มีความซับซ้อน ทางแก้ต้องอาศัยแรงผลักดันจากประชาชนและระบบอื่นๆ เป็นหลักสำคัญ จากการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีบทบาทมากขึ้นในการวางแผนงานปฏิบัติการร่วมกับกระทรวงและกรมต่างๆ คาดว่าจะมีการแบ่งสรรและการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนระบบหน่วยงานของรัฐให้เหมาะสม และยังให้ความสำคัญอย่างสูงกับโครงการพัฒนาชนบท โดยเน้นการลงทุนด้วยการสร้างฐานอุตสาหกรรมขนาดเล็กแทนโครงการขนาดใหญ่ในต่างจังหวัด เพื่อการกระจายกิจกรรมเศรษฐกิจภูมิภาคและการสร้างงานในต่างจังหวัดซึ่งจะช่วยลดปัญหาของเมืองใหญ่ๆ ได้

2.6 แนวคิดนโยบายการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับต่าง ๆ

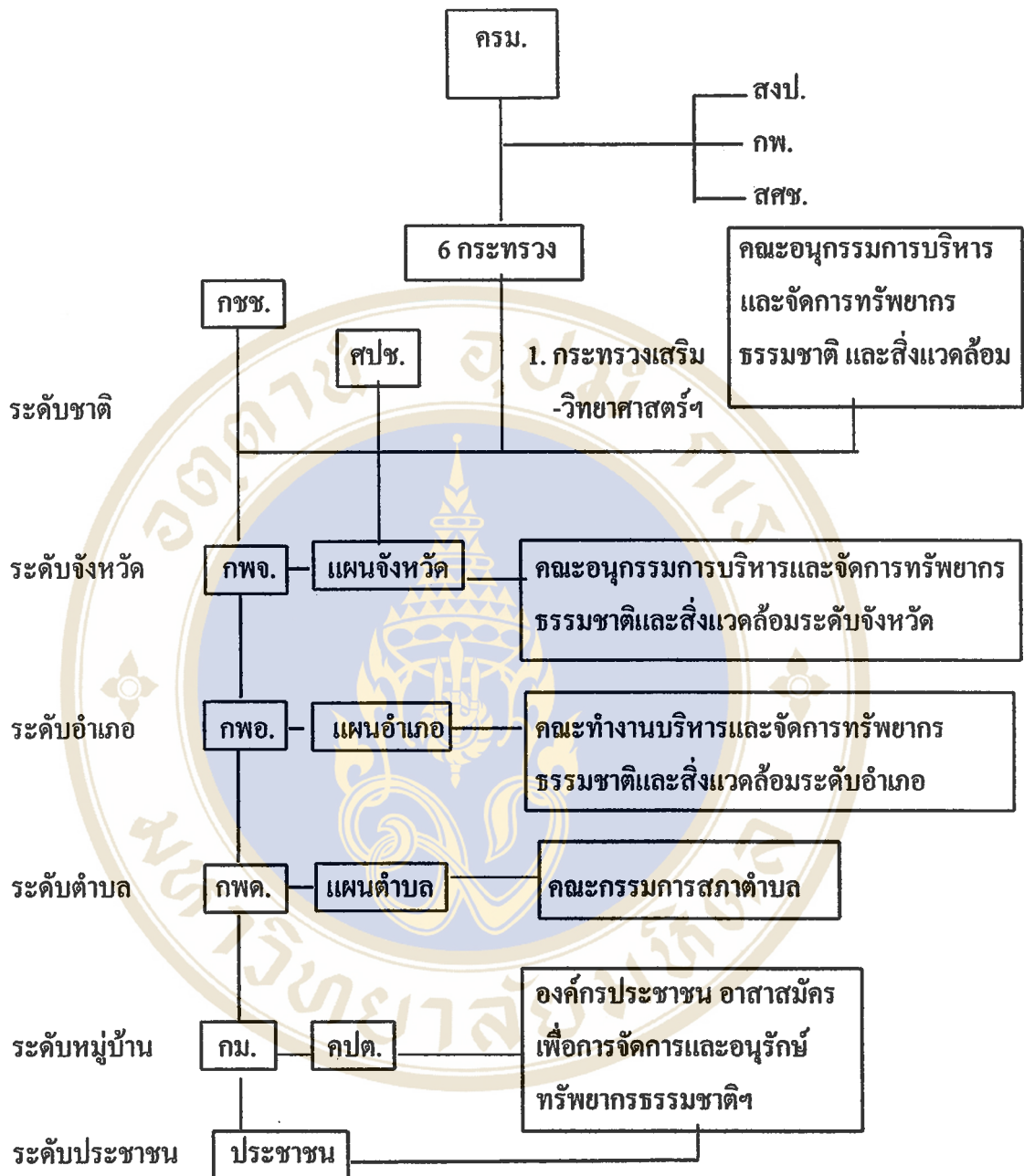
กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา รัฐบาลส่วนกลางเป็นศูนย์กลางการพัฒนาในลักษณะจากเบื้องบนลงสู่ระดับล่าง ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของท้องถิ่นในการแก้ปัญหา ทั้งสภาพการยอมรับและระบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาของผู้ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ควรจะได้รับผลประโยชน์ในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมในแต่ละพื้นที่ตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เพื่อให้มีแผนนโยบายและการจัดการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในสังคมไทย

นโยบายรัฐบาลและโครงสร้างองค์กรของการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ (อุดม เกิดพิบูลย์, 2532 :14) ภายใต้อำนาจพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) รัฐบาลมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) โดยมีองค์กรทั้งระดับระดับชาติ จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน โดยแต่ละระดับมีคณะกรรมการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติขึ้น ภายใต้อำนาจพัฒนาชนบทแห่งชาติทุกระดับ ซึ่งเป็นองค์กรของทางราชการแล้ว ยังมีองค์กรประชาชน อาสาสมัครเพื่อการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามาประสานงานในระดับตำบล เป็นองค์กรของประชาชนที่จัดตั้งโดยประชาชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นตั้งแต่ระดับวางแผนจนถึงระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีรูปแบบโครงสร้างขององค์กรทั้งระบบ ดังแผนภูมิที่ 2.5

ปกรณัม ปรัชญา (2533 : 54-55) กล่าวถึงกลยุทธ์และกระบวนการพัฒนาที่กำหนดจากระดับบน (Top Down Model) โดยรัฐบาลเข้าไปมีบทบาทกำหนดทิศทางเป้าหมายและวิธีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม มีปัญหาถือเป็นลักษณะของการสั่งการว่าควรทำอะไร อย่างไร เมื่อใด โดยใคร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ขาดข้อมูลจากเบื้องล่าง มีลักษณะที่ขาดความยืดหยุ่น ขาดความคล่องตัว และมีความจำเพาะเจาะจงและการตรวจสอบการดำเนินงานได้ยาก มุ่งเน้นเฉพาะความสำคัญในขั้นตอนการวางแผน แต่ขาดความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ขาดเอกภาพด้านแนวความคิด และขาดการติดต่อประสานสัมพันธ์เพื่อเชื่อมความร่วมมือระหว่างนักวางแผน นักการเมือง ข้าราชการและประชาชน อีกทั้งเทคนิคที่ใช้ในการวางแผนไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามีขอบเขตของเวลาที่ไม่เหมาะสมบนกลยุทธ์การพัฒนาที่กำหนดจากระดับล่าง (Bottom Up Model) มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นและทักษะของประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายพัฒนาของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญกับประชาชนในการพัฒนาที่ทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจนมากขึ้น เป้าหมาย และปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคือการเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาและมีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาตามนัยสำคัญของกระบวนการพัฒนา คือ การขยายบทบาทอำนาจหน้าที่และความสามารถขององค์กรราชการ และธุรกิจเอกชนสมัยใหม่ (Modern Organization) ให้เพิ่มมากขึ้น

แผนภูมิที่ 2.5 : รูปแบบโครงสร้างขององค์กรในการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ
ที่มา : อุดม เกิดพิบูลย์, 2532 :14

2.6.1 การบริหารจัดการองค์การด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ทำให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 คณะ ทำหน้าที่ประสานการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการทั้งในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัด กับ การส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรอิสระภาคเอกชนเพื่อการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทาง การจัดตั้งดังนี้ (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม , 2537: 607-11) คือ

2.6.1.1 คณะกรรมการบริหารแผนการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ส่วนกลาง)

อาศัยอำนาจตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ให้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแผนการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้น ซึ่งรองรับ โครงสร้างการบริหาร กำหนดให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการบริหาร และจัดการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

1) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

นายกรัฐมนตรี

รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายฯ มอบหมาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ

ที่เกี่ยวข้อง 8 กระทรวงหลัก

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ

เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 8 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

โดยต้องมีผู้แทนภาคเอกชนรวมอยู่ไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง กรรมการ

ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการนี้จะทำหน้าที่เป็นคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานและให้มีคณะ

ทำงานประสานการทำงานกับคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อให้เป็นไปตามแผนการจัดการ

คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ประกาศใช้บังคับในราชกิจจานุเบกษา คณะกรรมการจะประกอบด้วย ส่วน

ราชการระดับกรมซึ่งอยู่ในกระทรวงที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการ

ประกอบด้วย

ประธานกรรมการ

รองประธานคนที่หนึ่ง

รองประธานคนที่สอง

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

สิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการมอบหมายและความสะดวกในการประสานงานระหว่างส่วนราชการให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนการจัดการ ซึ่งมีหน่วยงานดังต่อไปนี้

2) คณะกรรมการ อำนวยการ จัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	ประธานกรรมการ
ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
สำนักผังเมือง	กรรมการ
กรมโยธาธิการ	กรรมการ
กรมที่ดิน	กรรมการ
กรมศิลปากร	กรรมการ
กรมธนารักษ์	กรรมการ
กรมการศาสนา	กรรมการ
สำนักงานงบประมาณ	กรรมการ
กรมทางหลวง	กรรมการ
กรมเจ้าท่า	กรรมการ
กรมป่าไม้	กรรมการ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กรรมการ
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	กรรมการ
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
กรมควบคุมมลพิษ	กรรมการ
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรรมการและเลขานุการ

ให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการ มีดังนี้

2.1) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 43 และมาตรา 45 และออกกฎกระทรวงได้ตามมาตรา 44

2.2) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่อจังหวัดในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับจังหวัด

2.3) ประสานการปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการในส่วนงานที่แต่ละหน่วยงานในคณะกรรมการรับผิดชอบ โดยแสดงและจัดทำรายละเอียดของจำนวน

แผนงาน โครงการ งบประมาณและระยะเวลาดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจัดการเพื่อความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรม ต้นสังกัด และประสานงานและสั่งการในหน่วยงานในสังกัดที่ประจำอยู่ที่จังหวัด ดำเนินการตามแผนงานและโครงการที่หน่วยงานของตนรับผิดชอบ

3) คณะกรรมการอำนวยการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

อาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ตามมาตรา 53 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดและให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนด โดยคณะกรรมการจังหวัดประกอบด้วย

ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานกรรมการ
ปลัดจังหวัด	กรรมการ
อัยการจังหวัด	กรรมการ
รองผู้บังคับการตำรวจหรือผู้กำกับการตำรวจภูธร	กรรมการ
หัวหน้าหรือเจ้าหน้าที่ส่วนราชการระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ

ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแต่งตั้งให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดหนึ่งคน หรือหลายคน เป็นกรรมการจังหวัดเพิ่มขึ้นเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งก็ได้ และในมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายและ คำสั่งจากนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและประชาชน และมาตรา 57 ระบุอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด ในด้านการบริหารราชการ การกำกับดูแลการปฏิบัติราชการ การประสานงานกับส่วนราชการ เสนอ งบประมาณต่อกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามโครงการหรือแผนพัฒนาจังหวัด กำกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานองค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ควบคุมดูแลการบริหารส่วนท้องถิ่น

การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดนี้ จะเป็นคณะทำงานในพื้นที่รับผิดชอบตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการประสานกับคณะกรรมการบริหารและเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 37 ที่ระบุว่า “เมื่อใดประกาศใช้แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตท้องที่เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 43 หรือมาตรา 59 ในกรณีจังหวัดใดไม่อยู่ในเขตดังกล่าว แต่ประสงค์จะดำเนินการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของตน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมใน

ระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้” ดังแผนภูมิที่ 2.6

4) คณะกรรมการระดับจังหวัด (กจ.) หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นตัวแทนกระทรวง ทบวง กรม ประจำจังหวัด โดยรับนโยบายและประสานการดำเนินงานระหว่างส่วนราชการต้นสังกัดกับส่วนราชการในคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย

ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานกรรมการ
รองผู้ว่าราชการจังหวัด	กรรมการ
ปลัดจังหวัด	กรรมการ
อัยการจังหวัด	กรรมการ
ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด	กรรมการ
นายกเทศมนตรี	กรรมการ
กรมโยธาธิการ	กรรมการ
แขวงการทางจังหวัด	กรรมการ
ศึกษาธิการจังหวัด	กรรมการ
ราชพัสดุจังหวัด	กรรมการ
ป่าไม้จังหวัด	กรรมการ
อุตสาหกรรมจังหวัด	กรรมการ
คลังจังหวัด	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	กรรมการ
ผู้แทนองค์กรอิสระภาคเอกชนซึ่งผู้ว่าราชการแต่งตั้ง	กรรมการ
สำนักงานจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ

ให้มีอำนาจหน้าที่คณะกรรมการระดับจังหวัด คือ

4.1) จัดทำแผนปฏิบัติการฯ ระดับจังหวัดให้เป็นไปตามแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครอง

4.2) ให้คำปรึกษา และเสนอแนะข้อคิดเห็นในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ของจังหวัดต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

4.3) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่อจังหวัดในการออกบทบัญญัติข้อบัญญัติในการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการจัดการฯ และแผนปฏิบัติการฯสิ่งแวดล้อม

4.4) ประสานงานการปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการในส่วนงานที่แต่ละหน่วยงานในคณะกรรมการรับผิดชอบ โดยการแสดงรายการและจัดทำรายละเอียดของแผนงาน โครงการ และระยะเวลาดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการฯ โดยประสานกับหน่วยงานต้นสังกัดที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารแผนฯ ในการอนุมัติโครงการและเห็นชอบในการจัดตั้งงบประมาณ และหน่วยงานที่ดำเนินการ

4.5) กำกับ ดูแล และควบคุมให้มีการดำเนินการตามแผนงานและโครงการต่างๆ ที่กำหนดในแผนปฏิบัติการฯ

4.6) กำหนดมาตรการคุ้มครองดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสิ่งก่อสร้างและบริเวณที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ตลอดจนบริเวณที่กำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์และเขตพื้นที่ คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล นำไปดำเนินการ

2.6.2 การจัดทำแผนและการประสานแผนงานพัฒนาจังหวัด รัฐบาลได้มีนโยบายการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้นพร้อมๆ กับการเร่งรัดกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท จึงได้มีการยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบท พ.ศ.2534 และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค พ.ศ.2535 ซึ่งในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวมีหลักการสำคัญอันได้แก่

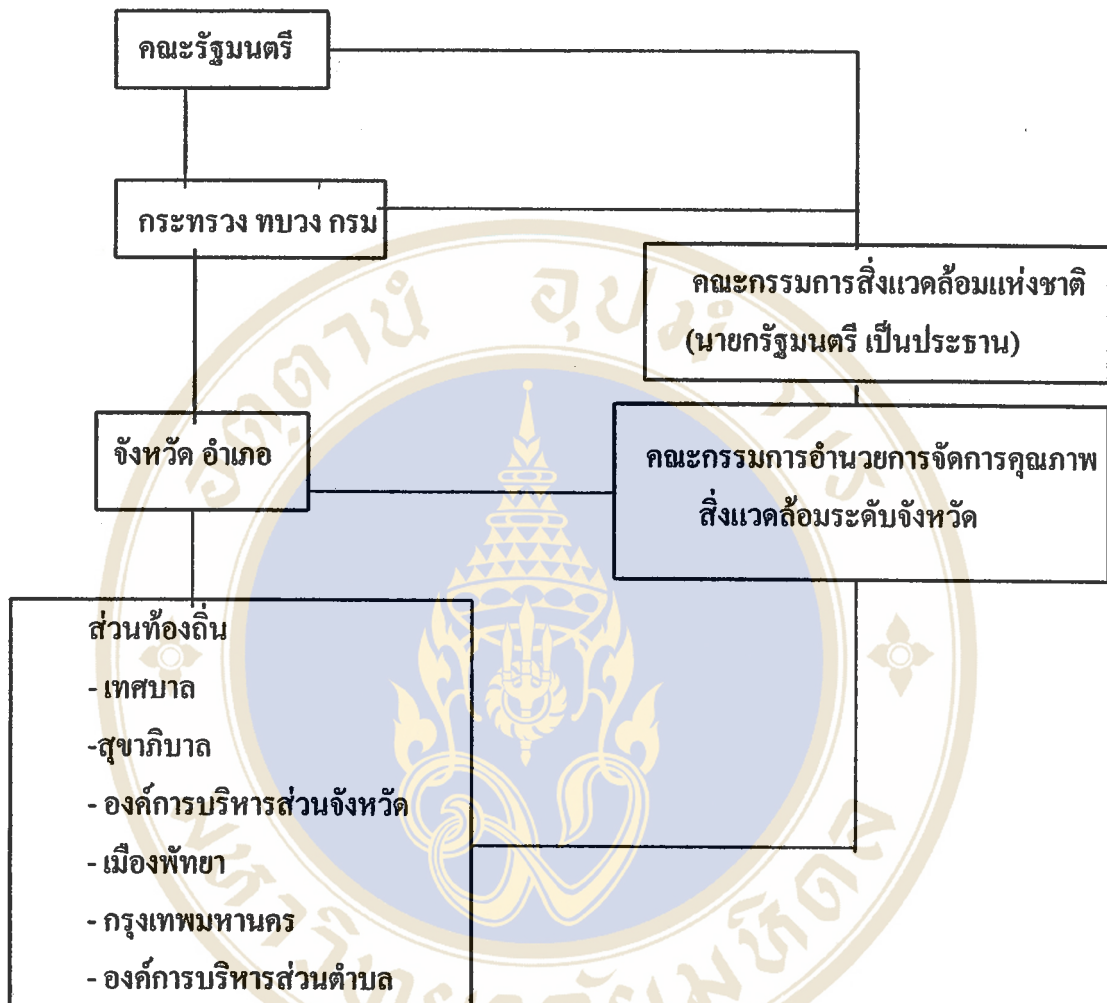
2.6.2.1 ยังคงมาตรการพัฒนาชนบทในระบบ กชช. เดิมไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1) การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาตำบล
2) การดำเนินงานตามแผนและโครงการพัฒนาจังหวัดที่ได้มีการประสานแผนในระบบ กชช. ประกอบด้วยแผนงานและโครงการในส่วนของ 8 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงกลาโหม รวมทั้งแผนงานและโครงการในส่วนของ 2 หน่วยงานเสริม คือ สำนักนายกรัฐมนตรี (การกีฬาแห่งประเทศไทย) และสำนักอัยการสูงสุด

3) การดำเนินโครงการพัฒนาจังหวัดงบประมาณส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

4) การดำเนินงานโครงการพัฒนาตำบล

5) การดำเนินงานกองทุนพัฒนาชนบท

แผนภูมิที่ 2.6 ผังองค์กรบริหารด้านสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539

2.6.2.2 มาตรการสำคัญที่ปรับปรุงใหม่ ปรับปรุงและเพิ่มเติม ประกอบด้วย

- 1) การปรับปรุงองค์กรกลางในการบริหารการพัฒนาชนบทในแต่ละระดับ และการเพิ่มบทบาทขององค์การภาคเอกชนให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนามากยิ่งขึ้น
- 2) การกระจายอำนาจการอนุมัติโครงการพัฒนาตำบล ซึ่งเดิมเป็นอำนาจของคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด(กพจ.)ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.)
- 3) โครงการเร่งรัดการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

2.6.3 บทบาทของจังหวัดในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้จังหวัดสามารถดำเนินการ จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ตรวจสอบและควบคุมแหล่งมลพิษ และจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียรวม ทั้งจัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับ และเรียกrogateค่าเสียหายเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียรวม รวมทั้งการออกใบอนุญาตควบคุมหรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย เป็นต้น

ในส่วนสาระสำคัญของบทบาทในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดนั้นกฎหมายได้กำหนดไว้ว่า “ในกรณีจังหวัดใดไม่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือเขตควบคุมมลพิษ แต่ประสงค์จะดำเนินการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดของตน ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ๆ สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ และเพื่อประโยชน์ในการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ซึ่งต้องมีคำขอจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดิน จึงให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ในการรวบรวมและวิเคราะห์แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด เพื่อเสนอขอตั้งเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมไว้เพื่อจ่ายอุดหนุนให้จังหวัดต่อไป และตามมาตรา 37-41 ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดร่วมกัน เพื่อการจัดการอย่างเป็นระบบตามหลักการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อพื้นที่ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างพื้นที่ของสองจังหวัดขึ้นไป เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์หรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติของพื้นที่นั้น ก็สามารถทำได้

2.7 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จำเป็นต้องเร่งฟื้นฟูพร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันสภาวะสิ่งแวดล้อมในชนบทและเขตเมืองด้วยการสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น ควบคู่ไปกับการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการควบคุมดูแลการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เป็นไปอย่างประหยัด ได้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสูงสุด และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ตลอดจนเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ดังนี้

2.7.1 วัตถุประสงค์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ

2.7.1.1 เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการฟื้นฟูบูรณะให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

2.7.1.2 เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลทั้งในด้านระบบนิเวศน์วิทยาและสภาพแวดล้อม โดยการร่วมมือจากหลายฝ่าย

2.7.1.3 เพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และดูแลรักษาสภาวะแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรธุรกิจ

2.7.2 เป้าหมายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

2.7.2.1 ฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ และจัดทำเครื่องหมายแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้แล้วเสร็จในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

2.7.2.2 รักษาพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อรักษาความสมดุลของสภาวะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้คงไว้ไม่ต่ำกว่า 1 ล้าน ไร่ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

2.7.2.3 ส่งเสริมป่าชุมชนและการดูแลรักษาป่าชุมชน เพื่อการใช้ประโยชน์และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน

2.7.2.4 รักษาระดับคุณภาพน้ำในแม่น้ำ น้ำทะเล ชายฝั่งทะเล และแหล่งน้ำธรรมชาติโดยเฉพาะในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีน เขตควบคุมมลพิษและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ไม่ให้เสื่อมโทรมมากกว่าระดับคุณภาพน้ำในปี 2539

2.7.2.5 ควบคุมดูแลคุณภาพอากาศในเขตเมืองและเขตควบคุมมลพิษให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทยรวมทั้งระดับเสียงในชุมชนให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อการได้ยิน

2.7.2.6 เพิ่มขีดความสามารถในการเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลและสุขาภิบาล รวมทั้งให้มีการกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างถูกสุขลักษณะ

2.7.2.7 ส่งเสริมให้สถานพยาบาลของรับและเอกชนมีการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกวิธีและครบวงจร

โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นฐานการผลิตทางเศรษฐกิจ ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินให้ได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยมียุทธศาสตร์ ได้แก่ การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.8 แผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

2.8.1 แนวคิดและหลักการสำคัญของการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดมุ่งก่อให้เกิดการประสานและเชื่อมโยงอย่างสอดคล้องซึ่งกันและกันของโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ที่ดำเนินการโดยภาคราชการ และองค์กรประชาชนในพื้นที่แต่ละจังหวัด ให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยหลักการยึดพื้นที่เป็นหลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ การกำหนดและประสานโครงการและกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่

และเน้นการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน และประชาชนในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 :7-9)

2.8.2 ขอบเขตของแผน เพื่อให้ทุกจังหวัดสามารถริเริ่มและดำเนินการในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างครบถ้วนตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของจังหวัด และเพื่อให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ระบบแผนพัฒนาจังหวัดให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ขอบเขตของแผนปฏิบัติการฯ เน้นในเรื่องสำคัญ 4 ด้าน คือ คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศเสีย กากของเสีย และวัตถุอันตราย โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวนี้นี้ให้รวมถึงการดำเนินการที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ทรัพยากรดิน และการใช้ที่ดิน ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรประมงและชายฝั่งทะเล และแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ในแต่ละจังหวัด ไม่จำเป็นต้องจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ให้ครอบคลุมทุก ๆ เรื่องตามขอบเขตข้างต้น แต่ควรพิจารณาในเรื่องที่เป็นปัญหาและมีลำดับความสำคัญเร่งด่วน ตามสภาพข้อเท็จจริงและเงื่อนไขของแต่ละจังหวัด โดยจัดทำในรูปแบบ แผนงาน /โครงการ ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ทั้ง 4 แผนงานหรือกลุ่มโครงการ คือ แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน แผนงานบำบัดและฟื้นฟู และแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ

2.8.3 หน่วยงานดำเนินการ หน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) ส่วนราชการระดับจังหวัด อำเภอ ในสังกัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม ฯลฯ และ 2) หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งนี้หน่วยงานดำเนินการสามารถเปิดโอกาสและส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและนอกภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานส่วนกลางในพื้นที่ องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือองค์กรประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงานได้ โดยใช้ระบบการจัดการพื้นที่และภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวกำหนดภายใต้การส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานดำเนินการ ทั้งด้านแนวทางและงบประมาณที่กำหนดไว้

2.8.4 องค์การบริหาร ในการบริหารแผนปฏิบัติการฯ จะใช้องค์การบริหารภายใต้ระบบแผนพัฒนาจังหวัด กล่าวคือให้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) และกรรมการจังหวัด (กจ.) เป็นองค์กรหลักในการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ สำหรับในระดับอำเภอให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) เป็นองค์กรหลักในการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ ระดับอำเภอ ส่วนองค์กรระดับชาติ ให้เน้นการประสานความร่วมมือของ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในการกำกับดูแลการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดเพื่อนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ความเห็นชอบ ก่อนเสนอขอรับงบประมาณดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ ต่อไป

2.8.5 แหล่งงบประมาณ ในด้านการสนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการฯ ให้จัดหาได้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้ คือ

2.8.5.1 งบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรผ่านกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการในพื้นที่ตามปกติ (งบปกติ)

2.8.5.2 งบประมาณซึ่งขอตั้งไว้ที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของจังหวัดโดยตรงต่อการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่ไม่สามารถได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติของกระทรวง ทบวง กรม หรือได้รับการสนับสนุนแต่ไม่เพียงพอไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของจังหวัด/พื้นที่

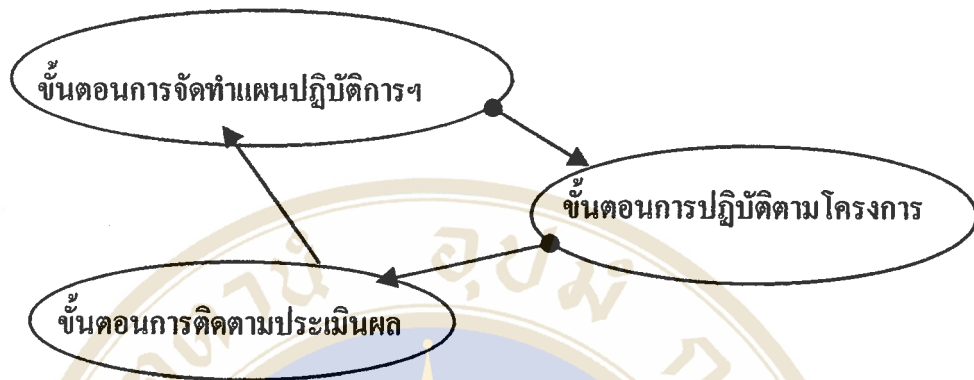
2.8.5.3 กองทุนสิ่งแวดล้อม สำหรับอุดหนุนการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤตเร่งด่วนและส่งผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งนี้ต้องมีงบประมาณสมทบจากท้องถิ่นส่วนหนึ่งและเป็นการกู้ยืมจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

2.8.5.4 เงินรายได้ของท้องถิ่นหรือเงินอุดหนุนท้องถิ่นจากส่วนกลาง

2.8.5.5 แหล่งเงินอื่น ๆ เช่น เงินกู้ เงินช่วยเหลือจากมูลนิธิ หรือองค์กรระหว่างประเทศ

2.8.6 กระบวนการของแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด มีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ และขั้นตอนการติดตามประเมินผล ดังแผนภูมิที่ 2.7 และ 2.8 โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน คือ

2.8.6.1 ขั้นตอนในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด มี 11 ขั้นตอนดำเนินการ คือ

แผนภูมิที่ 2.7 : กระบวนการของแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม , 2539: 12

ขั้นตอนที่ 1 จังหวัดทำการประเมินสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัด โดยการรวบรวม วิเคราะห์ และตรวจสอบข้อเท็จจริงในปัจจุบันแต่ละปี เกี่ยวกับสภาพของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ของจังหวัด จากแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดและส่วนกลาง

ขั้นตอนที่ 2 จังหวัดจัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยกำหนดได้จากการนำเอาข้อเท็จจริงที่สำคัญมาใส่แนวความคิดว่าต้องการจะทำอะไรกับปัญหาแต่ละเรื่องเพื่อให้เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ของจังหวัด

ขั้นตอนที่ 3 คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) และคณะกรรมการจังหวัด (กจ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบและแจ้งส่วนราชการในจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ

ขั้นตอนที่ 4 สำนักงานจังหวัดส่งแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้ง ในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดทำและบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับอำเภอ

ขั้นตอนที่ 5 ส่วนราชการระดับต่าง ๆ จัดทำแผนงาน และโครงการส่งมายังจังหวัดในแต่ละปีงบประมาณ

ขั้นตอนที่ 6 สำนักงานจังหวัดในฐานะเลขานุการ กพจ. รวบรวมและส่งแผนปฏิบัติการฯ ให้ส่วนราชการประจำจังหวัดพิจารณาถ่วงดุลและให้ความเห็นชอบ

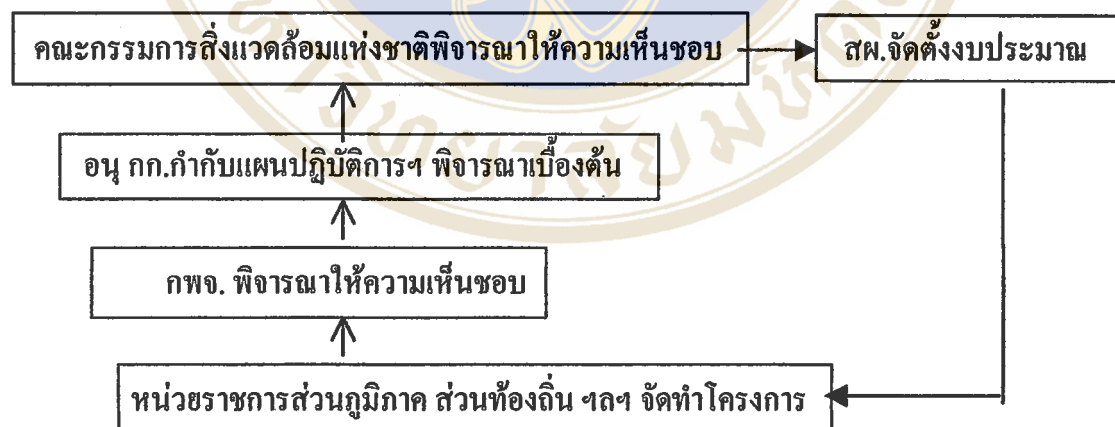
ขั้นตอนที่ 7 ส่วนราชการประจำจังหวัดจัดส่งแผนปฏิบัติการที่ได้มีการเห็นชอบหรือปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้สำนักงานจังหวัดบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดโดยสำนักงานจังหวัดจะต้องดำเนินการตรวจสอบโครงการในแผนปฏิบัติการไม่ให้ซ้ำซ้อนกับโครงการที่เสนอไปแล้ว

ขั้นตอนที่ 8 สำนักงานจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เสนอให้ กพจ. และ กจ. พิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อผ่านความเห็นชอบแล้ว จังหวัดจัดส่งแผนปฏิบัติการฯ ให้กระทรวงมหาดไทย

ขั้นตอนที่ 9 กระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พิจารณากลับกรองแผนปฏิบัติการฯ ของจังหวัดต่าง ๆ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 10 เมื่อคณะกรรมการกำกับฯ เห็นชอบแล้ว กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ จะนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ขั้นตอนที่ 11 กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ดำเนินการของตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อสนับสนุนจังหวัด หรือเสนอขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

แผนภูมิที่ 2.8 องค์การและขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ; 2539 :14

2.8.6.2 ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนโครงการ มีลำดับขั้นตอนกิจกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ

- 1) สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) แจกแผนงานโครงการ/วงเงิน เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร
- 2) จังหวัดทำรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะโครงการที่มีรายละเอียดงบประมาณไม่เพียงพอ แจกกลับไปยัง สผ.
- 3) สผ.ขออนุมัติวงเงิน ไปยังสำนักงบประมาณ
- 4) สำนักงบประมาณอนุมัติวงเงิน
- 5) สผ.แจ้งวงเงิน ไปยังจังหวัด
- 6) จังหวัดแจ้งหน่วยดำเนินการ
- 7) ส่วนราชการ/ราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้
- 8) สำนักงานจังหวัดจะเป็นผู้เบิกงบประมาณแทน โดยหน่วยดำเนินการแต่ละหน่วยจะเบิกผ่านสำนักงานจังหวัด ซึ่งจะขอเบิกต่อสำนักงานคลังจังหวัด เป็นลำดับไป

2.8.6.3 ขั้นการติดตามประเมินผล เพื่อให้ทราบผลการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค และมีข้อมูลพื้นฐานต่อไปจึงให้มีการประเมินผล โดยระดับจังหวัดให้หน่วยงานดำเนินการ รายงานแผนและผลปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรคเมื่อได้ดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่งตามแบบเอกสารที่กำหนด จังหวัดทำการประมวลรายงานผลของการดำเนินการ และหรือจากการประเมินผลของคณะอนุกรรมการบริหารและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัด แจ้งต่อ สผ. ส่วนระดับชาติ โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการโดยประมวลจากจังหวัด หรือมอบให้หน่วยงานกลาง อาทิเช่น สถาบันการศึกษาดำเนินการ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

2.8.7 ระยะเวลาในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เพื่อของบประมาณสนับสนุนเป็นรายปี

2.8.8 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดแล้วให้มีการเสนอขอจัดสรรงบประมาณ ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดโดยลำดับ และส่วนหนึ่งของแผนงาน โครงการให้เสนอขอไปยังกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ผ่านคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาอนุมัติให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นผู้จัดตั้งค่าของบประมาณ ไปยังสำนักงานงบประมาณ

แผ่นดิน เพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป และหากมีแผนงานโครงการใดไม่ผ่านการพิจารณาสนับสนุน หรือผ่านการสนับสนุนเพียงบางส่วน แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนั้นก็อาจนำเสนอแผนงานโครงการนั้นต่อกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อขอกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไปดำเนินการต่อไป

2.8.9 แนวทางการบริหารงบประมาณ ให้เป็นไปตามระเบียบการของสำนักงานงบประมาณ แห่งชาติ ในการเบิกจ่ายเงินในหมวดค่าใช้จ่ายต่างๆ และตามวาระเงินประจำงวดในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งจะมีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ประสานการเบิกจ่ายงบประมาณส่วนที่เกี่ยวข้องที่ได้ตั้งเบิกให้แต่ละจังหวัดนำไปดำเนินการต่อไป

2.8.10 องค์ประกอบของแผนปฏิบัติการฯ ในการจัดการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ดังรายละเอียดข้างต้นต้องระบุถึง

2.8.10.1 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัด ต้องมีการ

1) ระบุปัญหาและสาเหตุของสิ่งแวดล้อมที่กำลังเผชิญอยู่ให้ชัดเจนในแต่ละประเภท ได้แก่ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหามลพิษ และสิ่งปฏิกูล ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง โดยแสดงข้อมูลสถิติตัวเลขประกอบการบรรยายสภาพปัญหา รวมทั้งแนวโน้มของผลกระทบของปัญหาว่าจะมีความรุนแรงในระดับใดหากมิได้รับการแก้ไข

2) ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัด โดยหน่วยงานรัฐ และองค์กรภาคเอกชนเคยทำมาในอดีตและปัจจุบันระบุว่าแก้ไขปัญหาได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

2.8.10.2 วัตถุประสงค์ของแผนให้ระบุให้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหา

2.8.10.3 เป้าหมายของแผน ให้กำหนดเป้าหมายว่าจะสามารถดำเนินการแก้ไขลดปัญหามลพิษ หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในจังหวัด ท้องถิ่น ให้อยู่ในระดับที่ได้มาตรฐานไม่ก่อให้เกิดมลพิษแก่ชุมชน เช่น ลดค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำให้มีค่า บีโอดี (BOD.) ไม่เกิน 4 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อสิ้นสุดแผนในปี 2538 เป็นต้น

2.8.10.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้ระบุรายละเอียดอย่างเพียงพอที่จะชี้ให้เห็นว่ามีวิธีการใดบ้างที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยแนวทางควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางที่สามารถนำมาปฏิบัติได้โดยทันที และแนวทางการจัดการอาจมีหลายวิธีให้จังหวัดหรือท้องถิ่นเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถ ความพร้อมของทรัพยากร บุคคลที่มีอยู่

2.8.10.5 ลักษณะแผนงานโครงการ มีขอบเขตลักษณะ คือ

1) แผนงานและโครงการ ควรประกอบด้วย 4 แผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาของจังหวัดได้แก่ แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน แผนงานการบำบัดและฟื้นฟู และแผนงานการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการฯ โดยการจัดทำแผนงานโครงการควรมีลักษณะดังนี้คือ

1.1) แผนงานและโครงการ ต้องสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดและท้องถิ่น

1.2) ประชาชนหรือเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยส่วนรวม

1.3) มีความเป็นระบบและความต่อเนื่อง

1.4) ไม่ซ้ำซ้อน หรือ ได้รับงบประมาณจากแหล่งอื่นใด

1.5) ส่วนแผนงานโครงการด้านการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่มีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการสำรวจ และออกแบบรายละเอียดและก่อสร้าง

2) ข้อเสนอแผนงานและโครงการ ในแผนปฏิบัติการฯ ควรประกอบด้วยสาระสำคัญคือ

2.1) ชื่อโครงการ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิธีการแก้ไข

2.2) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

2.3) สถานที่ดำเนินการชัดเจน โดยระบุหมู่บ้านตำบลอำเภอที่ตั้ง/ดำเนินงาน

2.4) มีกิจกรรมและระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ

2.5) รายละเอียดที่จำเป็นสำหรับโครงการเฉพาะนั้นๆ

2.6) แหล่งที่มาของเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายประเภทงบประมาณ

2.7) ให้เขียนสาระสำคัญลงในแบบเสนอโครงการและมีแบบสรุปบหน้าแผนงานโครงการและงบประมาณที่กำหนดให้

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2541) ได้ศึกษาพิจารณาแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดของภาคเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มี การวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัดหรือกำหนดเป้าหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมของ จังหวัดอย่างเด่นชัด ทำให้โครงการที่เสนอภายใต้แผนงานต่างๆ ยังไม่มีโครงการแก้ไขปัญหาที่ ครบวงจร และขาดความต่อเนื่องกับงบประมาณที่เคยได้รับ นอกจากนี้โครงการที่เสนอไปยังขาด การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เร่งด่วนอาจไม่ได้รับการแก้ไข

อย่างทันท่วงที อีกทั้งบางโครงการมีความซ้ำซ้อนกันและ/หรือมีรายละเอียดอื่นๆ ไม่ชัดเจน ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณแก่จังหวัดต่างๆ ยังไม่อาจกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.9 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพิษณุโลก

2.9.1 ที่ตั้งและสภาพพื้นที่ทั่วไป จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 377 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 10,896 ตารางกิโลเมตร (6,759,906 ไร่) คิดเป็นเนื้อที่ร้อยละ 6.3 ของภาคเหนือ และเป็นร้อยละ 2 ของประเทศ (จังหวัดพิษณุโลก, 2542: 3-4) มีสภาพภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเอียงลาดจากเขตภูเขาทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกลงสู่ตอนกลางทางทิศตะวันตก มีระดับสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 30 - 80 เมตรเป็น flood plains ของแม่น้ำยมและแม่น้ำน่าน ที่เป็นแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน (ที่ทำการปกครองจังหวัดพิษณุโลก, 2539) มีสภาพภูมิอากาศ เป็นแบบฝนชุกสลับกับแห้งแล้ง (Tropical wet and dry climate Aw-climate) มี 3 ฤดูกาล คือฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี (ระหว่างปี 2535-2537) อยู่ในช่วง 27.5 - 37.5 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,351.9 มิลลิเมตร มีทรัพยากรทางธรรมชาติ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและแร่ธาตุที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิดได้แก่ แร่ธาตุแคลไซต์ หินปูน แร่ควอตซ์ ถ่านหิน และหินอ่อน ใช้ทำอุตสาหกรรมและทำเหมืองแร่ในเชิงพาณิชย์ ทรัพยากรดินมีความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ พบเป็นแนวยาวจากเหนือลงสู่ทิศใต้ตามแนวสองฟากฝั่งของแม่น้ำ และที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำตามบริเวณแอ่งหุบเขา ทรัพยากรป่าไม้ มีป่าสงวนแห่งชาติ 13 แห่ง เนื้อที่รวม 3,177,301 ไร่ หรือ 5,080.68 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 47 ของเนื้อที่จังหวัด เป็นเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ เนื้อที่ 1,088,537 ไร่ (ร้อยละ 34.26) ของเนื้อที่ป่า เป็นป่าเศรษฐกิจ มีเนื้อที่ 1,331,799 ไร่ อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า อุทยานเขื่อนลำนาดกชาติตระการ มีเนื้อที่รวม 1,320,250 ไร่ มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมี่ยง-ภูทอง และมีวนอุทยาน 4 แห่ง คือ วนอุทยานภูแดงร้อน วนอุทยานภูสอยดาว วนอุทยานแก่งเจ็ดแคว วนอุทยานเขาพนมทอง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 3 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ถ้ำผา-ท่าพล เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองน้ำขาว เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาน้อย-เขาประดู่ และสวนรุกชาติ 1 แห่ง คือ สวนรุกชาติสกุโนทยาน สภาพป่าและพืชพรรณไม่มีพืชพรรณไม้ในป่าบริเวณเขตภูเขาและที่สูง (ร้อยละ 23.24) เป็น ป่าดงดิบประเภทไม้ผลัดใบ ป่าสนเขา และป่าประเภทไม้ผลัดใบ ป่าเบญจพรรณ ประกอบด้วยลำน้ำและน้ำตกจึงนับเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีจำนวน 19 แห่ง ประกอบกับมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาช้านานอีก 12 แห่ง

เพราะพิษณุโลกเคยเป็นเมืองเก่าสมัยขอม เรียกว่าเมืองสองแคว เพราะตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำน่านและแม่น้ำแควน้อย เป็นเมืองพระราชสมภพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เคยเป็นเมืองราชธานีฝ่ายเหนือของเมืองแถบลุ่มน้ำยมและน่าน จึงมีโบราณสถานที่สำคัญน่าชมหลายแห่ง มีทรัพยากรแหล่งน้ำผิวดินจาก 5 ลุ่มน้ำ คือ แม่น่าน แม่น้ำยม แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำวังทองและแม่น้ำเหือง แหล่งน้ำใต้ดินในบริเวณที่มีหินเนื้อภูพานและหินเนื้อละเียคพบได้ทั่วไปในพื้นที่ของจังหวัด มีแหล่งน้ำชลประทานขนาดใหญ่จากการพัฒนาชลประทาน โครงการชลประทานพิษณุโลก และโครงการจัดส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนนเรศวร และมีห้วย ลำธาร คลองรวม 868 สาย หนองบึง 415 แห่ง นับเป็นแหล่งทรัพยากรประมงที่สำคัญของจังหวัด

ด้านประชากรของจังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนประชากรจำนวนรวมทั้งสิ้น 865,408 คน เป็นชาย 430,951 คน หญิง 434,457 คน (พ.ศ.2537) มากเป็นอันดับที่ 2 ของภาคเหนือตอนล่าง มีความหนาแน่นเท่ากับ 78 คน ต่อตารางกิโลเมตร (จังหวัดพิษณุโลก , 2542 :9) อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองมีประชากรมากที่สุดคือ 268,182 คน อยู่ในเขตเทศบาลนครเมืองพิษณุโลก จำนวน 78,825 คน ซึ่งปัจจุบันพิษณุโลกเป็นเมืองหลักของการพัฒนาภาคเหนือตอนล่างและเป็น ศูนย์ศูนย์กลางในด้านการบริหารและการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและการคมนาคมขนส่ง มีหน่วยงานราชการระดับภาคและระดับจังหวัด เป็นศูนย์กลางรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรกรรมอุตสาหกรรมขนาดเล็กไปสู่จังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาคและอำเภอต่างๆ ในจังหวัด เป็นศูนย์กลางการเงิน การบริการภาคธุรกิจ การค้าและศูนย์การท่องเที่ยวภาค และมีโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ และเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษาจำนวนมาก

ด้านการปกครองจังหวัดพิษณุโลกมีเขตการปกครองส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 93 ตำบล 933 หมู่บ้าน มีการปกครองในรูปแบบเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 12 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 90 แห่ง (จังหวัดพิษณุโลก , 2542 :3-4) มีหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด จำนวน 33 หน่วยและหน่วยราชการบริหารส่วนกลางสังกัดกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ 82 หน่วยงาน ด้านเศรษฐกิจ-สังคม มีสิ่งสาธารณูปโภค คือ มีการไฟฟ้า ทั้งหมด 17 แห่งมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 155,018 ราย อยู่ในเขตอำเภอเมืองมากที่สุด 60,0345 ราย มีอัตราครอบคลุมหมู่บ้านใช้ไฟฟ้า ร้อยละ 99.34 มีการประปา ปี พ.ศ. 2539 มีหมู่บ้านใช้น้ำประปา 504 หมู่บ้าน (ร้อยละ 37.7) ประปาในเขตเมืองมีปริมาณน้ำที่ผลิต 2,850,904 ลูกบาศก์เมตร มีผู้ใช้ 11,205 ราย โทรศัพท์ มีจำนวนทั้งสิ้น 16,486 หมายเลข (พ.ศ. 2540) มีอัตราส่วนการเช่าใช้ ในอัตราส่วน 18.0 ต่อพันประชากร การไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์ทั้งของภาครัฐและเอกชนกระจายอยู่ทั่วไปถึงระดับตำบลที่สำคัญ ๆ มีถนนจำนวน 837.97 กิโลเมตร(ในปี พ.ศ. 2540) ส่วนใหญ่เป็น

ถนนลาดยาง 540.06 กิโลเมตร (ร้อยละ 64.77) และถนนคอนกรีต 135.07 กิโลเมตร (ร้อยละ 16.12) ทำให้การคมนาคมเดินทางไปมาภายในจังหวัดค่อนข้างสะดวกสบาย มีเส้นทางคมนาคมทั้ง ทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ ทั้งทางรถไฟมีการรถไฟ ทางรถยนต์มีบริษัทขนส่งทั้งภาครัฐและเอกชนให้บริการ ทางอากาศมีเที่ยวบินโดยสารจากสนามบินพิษณุโลกได้สะดวก ส่วนทางน้ำมีการใช้เรือโดยสารเพียงเฉพาะชุมชนข้างลำน้ำ

สภาพเศรษฐกิจ ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 34,530 บาทต่อปี เป็นลำดับที่ 8 ของภาคเหนือ(ปี พ.ศ.2538) โครงสร้างทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ได้จากเกษตรกรรมการผลิต ร้อยละ 20.27 เป็นมูลค่า 5,570.06 ล้านบาท อันดับรองลงมาได้แก่การค้าส่งและการค้าปลีก และสาขาการบริการ มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 17.21 มีโรงงานอุตสาหกรรมประกอบการจำนวน 1,265 แห่ง เงินลงทุน 5,111 ล้านบาท และมีการจ้างงาน 10,781 คนของแรงงานทั้งงานทำนอกภาคเกษตร โดยอุตสาหกรรมประเภทเกษตรอาหารมีมากที่สุด (ร้อยละ 69.3) รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมด้านบริการ (ร้อยละ 18.4) เป็นจังหวัดศูนย์กลางในด้านการพาณิชย์ มีจำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าทั้งสิ้น 8,539 ราย ในปี 2540 มีผู้ประกอบการรายใหญ่ 7 ราย มีธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน จำนวน 39 สาขา 15 ธนาคาร ปี 2535-2539 มีอัตราการเพิ่มเงินฝากเฉลี่ย ร้อยละ 14.81 ต่อปี

การศึกษา (ปี พ.ศ. 2540) สถานการศึกษา 553 แห่ง เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน 543 แห่งและการศึกษานอกระบบโรงเรียน 10 แห่ง มีอัตราส่วนครูอาจารย์ ต่อ นักเรียน 1: 20 ประชากร 6 ปี ขึ้นไป อ่านออกเขียนได้ 191,177 คน ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมหาวิทยาลัย จำนวน 151,557 คน มีพุทธศาสนิกชน ร้อยละ 98.93 มีวัด 492 แห่ง โบสถ์คริสต์ 11 แห่ง มีมัสยิดอิสลาม 2 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็ก 63 แห่ง รับอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2,531 คน มีศูนย์เยาวชน ตำบล 90 แห่ง และคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับต่าง ๆ รวม 937 คณะ

ด้านสาธารณสุข มีสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน จำนวน 19 แห่ง 2,399 เตียง มีโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลชุมชน สถานีนอนมัย ในทุกอำเภอ มีโรงพยาบาลเอกชน 5 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 280 แห่ง มีบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาล คิดเป็น แพทย์ :ประชากร เท่ากับ 1 : 5,031 มีพยาบาลต่อประชากรอัตราส่วน 1 : 787 การเจ็บป่วยของประชากร ด้วยโรคต่างๆ ระหว่างปี พ.ศ.2535-2537 มีสาเหตุการเจ็บป่วยในอันดับแรก คือ โรคระบบหายใจ จำนวน 228,383 ราย อัตราต่อแสนประชากร 271.9 อันดับ 2 คือกลุ่มอาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทางคลินิก อัตราต่อแสนประชากร 142.78 พบอุบัติเหตุจากการขนส่ง และผลที่ตามมา มีอัตราต่อแสนประชากร 41.74 มีสาเหตุการตายที่สำคัญ (ปี พ.ศ.2537) มาจาก อุบัติเหตุจากการขนส่ง รองลงไปได้แก่ โรคหัวใจ และโรคมะเร็ง เป็นอัตราค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ จึงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตที่มีผลสะท้อนมาจากการพัฒนาสุขภาพความเป็น

เมืองมากขึ้น ผลการตรวจเลือดกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาสารพิษกำจัดศัตรูพืชตกค้าง ระหว่างปี พ.ศ.2535 -2537 จำนวนผู้ที่มีผลการตรวจเลือดที่มีความเสี่ยง และไม่ปลอดภัยอยู่ในอัตราส่วนร้อยละ 22.23 และ 36.67 ตามลำดับ และด้านคุณภาพชีวิตตามตัวชี้วัด จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 17 ตัวชี้วัด(ปี พ.ศ.2539) มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น(เมื่อเทียบกับตัวชี้วัด จปฐ. ปี พ.ศ.2537) ที่บรรลุเป้าหมายทั้งหมด 14 ตัวชี้วัด เช่น การรับวัคซีนครบ ครวเรือนได้ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ครวเรือนได้ร่วมป้องกันสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุเป้าหมายครบทุกครวเรือน คือเด็ก 0-5 ปี ขาดสารอาหาร ครวเรือนยังไม่มีน้ำสะอาดดื่มพอเพียง และครวเรือนจัดบ้านไม่ถูกสุขลักษณะ

2.9.2 สภาพปัญหา สิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก บริษัทเอ็นไวรอนเมนทอล แคร่ เซ็นเตอร์ จำกัด (2539 : 1-3) ได้ระบุว่าในปี พ.ศ. 2537 จังหวัดพิษณุโลกเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนประมาณ 1,265 โรงงาน มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายประเภท เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานทอผ้า โรงงานอบเมล็ดพืช โรงงานผลิตยางมะตอยน้ำ โรงสี และมีสถานประกอบธุรกิจการค้าหลายประเภทที่เป็นแหล่งมลพิษด้านต่างๆ รวมทั้งการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ชุมชนและการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่างๆ คือ

2.9.2.1 ปัญหาน้ำเสียจากชุมชนขนาดใหญ่ จากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานบริการต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนและบริเวณใกล้เคียงจากการระบายน้ำเสียลงแหล่งน้ำสำคัญและคูคลอง อันได้แก่ แม่น้ำน่าน แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำยม แม่น้ำวังทอง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค และการเกษตรกรรม เกิดมลพิษน้ำเสียและความเสียหาย

2.9.2.2 ปัญหามูลฝอยจากชุมชนขนาดใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานบริการต่างๆ ในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งกำจัดทำลายโดยวิธีฝังกลบ และวิธีเทกองเผา

2.9.2.3 ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม จากการเพิ่มของประชากรต้องมีการบริโภคมากขึ้น ใช้ทรัพยากรป่าไม้ แร่ธาตุ และที่ดิน มีการบุกรุกที่ดินป่าสงวน ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดลดลงเหลือเพียง 1,517,500 ไร่ ในปี พ.ศ.2536 คิดเป็นร้อยละ 22.45 ของพื้นที่ และมีสารพิษทางการเกษตรตกค้างมีผลกระทบต่อพันธุ์สัตว์น้ำด้วยโดยเฉพาะพันธุ์ปลาท้องถิ่น

2.9.2.4 ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งแหล่งน้ำ พื้นดินเสื่อมโทรม น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาการบุกรุกที่ป่าสงวนเพื่อทำการเกษตรกรรม และตัดไม้เพื่อแปรรูป ฯลฯ

2.9.2.5 ปัญหาคุณภาพชีวิตจากประชากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติขาดจิตสำนึกและความตระหนักในความร่วมมือดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ได้อาศัยเทคโนโลยี

ทางการเกษตรมีการนำปุ๋ยเคมี สารควบคุมกำจัดศัตรูพืชมาใช้ซ้ำๆ และเพิ่มความเข้มข้นขึ้น ส่งผลต่อสถานะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของจังหวัดคือการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศน์ธรรมชาติที่ดี และในเขตอำเภอเมืองประสบปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย ปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน มลพิษทางอากาศจากการคมนาคมและสภาพสาธารณสุขปภค เกิดการว่างงาน และแรงงานเคลื่อนย้ายสู่ภาคอุตสาหกรรมในลักษณะแรงงานด้อยฝีมือ

2.9.2.6 ปัญหาการเฝ้าระวังและป้องกันการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากแผนงานติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ไม่สัมฤทธิ์ผลเพียงพอ

2.9.2.7 ปัญหาการขาดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพและการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนและจำเป็น

2.9.2.8 ปัญหาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จากสภาพความเป็นเมืองคือก่อสร้างอาคารสถานที่และมีการใช้ประโยชน์อาคารไม่เหมาะสมบังคับทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ถ้า น้ำตกและอุทยานแห่งชาติ มีหลายแห่งถูกปรับปรุงเป็นที่บริการนักท่องเที่ยว เช่นมีร้านค้า ที่พัก ที่จอดรถ และอื่นๆ ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาทั่วไปที่เกิดจากนักท่องเที่ยวและประชากรในเขตเมือง เช่น ปัญหามูลฝอย น้ำเสีย

2.9.2.9 ปัญหาทรัพยากรน้ำ ประสบปัญหาภัยแล้งในช่วงฤดูร้อนและปัญหาอุทกภัยช่วงฤดูฝนจากสภาพพื้นที่รองรับน้ำจากหลายจังหวัดในภาคเหนือ และแม่น้ำยมจะมีน้ำไหลบ่าท่วมพื้นที่บริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำเกือบทุกปี ในพื้นที่เขตอำเภอบางระกำและอำเภอเมือง

ซึ่งปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพิษณุโลกดังกล่าวมีสาเหตุของปัญหา คือ

1) เกิดจากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทำให้ขาดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาและผลเสียที่เกิดตามมา นอกจากนี้ทำให้ประชาชนฝ่าฝืนหรือไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นด้วย

2) ขาดการนำแผนการใช้ที่ดินมาใช้ให้เป็นรูปธรรม ทำให้มีการใช้ที่ดินอย่างไม่ถูกต้องเต็มประสิทธิภาพ มีการบุกรุกทำลายป่าเพื่อทำเกษตรกรรม อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของผิวดิน ทำให้ป่าไม้และต้นน้ำลำธารถูกทำลาย

3) ขาดการศึกษาวิจัยและติดตามผลการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างต่อเนื่องทำให้ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นและหาหนทางป้องกันก่อนที่ปัญหาจะเกิดความรุนแรงขึ้นอย่างทันการณ

2.10 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.10.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คำเพชร จันทรธานี (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านดอน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับคณะกรรมการ สมาชิก จุดมุ่งหมาย ขนาด การติดต่อสื่อสาร พัฒนาการ และสิ่งจูงใจพิเศษ ปัจจัยเหล่านี้ที่มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะที่มีผลมากกว่าคุณลักษณะอื่นๆ ได้แก่

ปัจจัยภายในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ การที่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความเป็นประชาธิปไตย มีการวางแผนในการทำงาน สมาชิกกลุ่มกล้าแสดงออกให้ความคิดเห็นต่อกลุ่มและปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม กลุ่มมีจุดมุ่งหมายแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีการแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยๆ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานสม่ำเสมอ

ปัจจัยภายนอกกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานสม่ำเสมอของพัฒนาการประจำตำบล และแหล่งกู้ยืมในท้องถิ่นมีน้อย

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (2542 : 6) ศึกษาพบว่า การดำเนินโครงการพิเศษให้ได้ผลดีควรมีปัจจัยสนับสนุนคือ ข่ายการประสานงานระดับต่าง ๆ กับหน่วยงานส่วนกลาง เช่น สำนักงานนโยบายและแผน และสำนักงานงบประมาณ การกำกับดูแล การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและดูแลรักษา การจัดระบบศึกษาอบรมต่อเนื่องแก่บุคลากร การจัดสรรงบประมาณพิเศษ การยืดหยุ่นในใช้งบประมาณเพื่อแก้ปัญหา มีกลไกการจัดสรรงบประมาณและวางแผนบริหารงบประมาณในระดับจังหวัด การจัดสรร และใช้งบประมาณได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่น

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (2541: 3-78) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยศึกษาจากหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณดำเนินการในรอบปีงบประมาณ 2537 -2540 ของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พบว่าผู้ปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการฯ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ร้อยละ 50 และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการนโยบายจังหวัด ร้อยละ 43.03 มีระดับการศึกษาจบปริญญาตรี ร้อยละ 81.3 ปริญญาโท ร้อยละ 12.5 ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด กับหน่วยงานอื่น ๆ จำนวน 4-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.4 และจำนวน 1-3 ครั้ง ร้อยละ 43.9 และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำแผนโครงการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาก่อน เคยผ่านการอบรมการจัดทำแผนระดับจังหวัดมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง และเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดมาตลอด เป็นหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมมาตลอดทุกปีร้อยละ 50 และการดำเนินงานเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ร้อยละ 68.8 บอกว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ แต่ละหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.8 และคณะกรรมการดังกล่าวให้ความร่วมมือดำเนินงานระดับดี ปานกลาง และน้อย ไม่ต่างกันมากนัก คือ 37.5 31.3 และ 31.3 ตามลำดับ มีปัญหาการดำเนินงานตามแผนระดับมากคือ คือ จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและผู้เชี่ยวชาญด้านประชาสัมพันธ์การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัด และบุคลากรระดับผู้ปฏิบัติงานต้องทำหน้าที่หลายอย่างการประสานงานร่วมมือในระดับปฏิบัติการในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานยังมีความร่วมมือน้อย การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ การพิจารณาจัดสรรงบประมาณยังไม่กระจายให้กับหน่วยงานที่เสนอขออย่างทั่วถึงและไม่เพียงพอ

วิทยา หลิวเสรี, เจริญเสรี แซ่ตั้ง, อังคณา ชีรสวัสดิ์, เฉลิม เครือสาร และ สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่. (2541 : 256-261) ศึกษาประเมินผลการดำเนินงานควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ใน 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2540. พบว่ามีผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะเวลาปฏิบัติงานมานานเฉลี่ย 3-9 ปี มีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าระดับจังหวัดร้อยละ 80 โดยมีครบทั้ง 3 กระทรวง ร้อยละ 60 ตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอมีเพียงร้อยละ 50 ไม่มีการร่วมกันนิเทศงาน ติดตาม กำกับงานในทุกระดับ มีการประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างครบถ้วนมีน้อยกว่าร้อยละ 20 และการทำแผนปฏิบัติงานระดับจังหวัดและระดับอำเภอร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อย คงเป็นเพราะความยากลำบากในทางปฏิบัติ เพราะการทำแผนงานภายในหน่วยงานเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนอยู่แล้ว หากมีต่างกระทรวงก็จะยิ่งยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น การมีนโยบายระดับจังหวัดและท้องถิ่นที่ชัดเจน ร่วมกับการประสานแผนและงานอย่างจริงจังของสาธารณสุข เทศบาล และปศุสัตว์จะมีส่วนผลักดันให้เกิดผลสำเร็จมากขึ้น

จันทนา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, สันชัย คชนทร์ และกองโรคเรื้อน กรมควบคุมโรคติดต่อ (2541 : 262-268) ศึกษาถึงประสิทธิภาพของการควบคุมโรคเรื้อนในจังหวัดโครงการชั่งนัญพิเศษ กับจังหวัดที่รับโอนมอบงานโรคเรื้อน พบว่าหากให้การสนับสนุนทางวิชาการ ฝึกอบรมวิจัย

กำกับดูแล นิเทศและประเมินผลแก่จังหวัดมาก พบว่าการดำเนินงานของจังหวัดท้องถิ่นต่าง ๆ มีประสิทธิผลในการควบคุมโรคเรื้อนได้ในระดับสูง

สุริย์ ภูมิภมร (อ้างใน ครุณี จารัส, 2538) ได้ศึกษาแนวคิดของผู้บริหารงานป่าไม้ระดับสูง ที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่า ผู้ได้บังคับบัญชาส่วนใหญ่มีคุณสมบัติและจิตความสามารถเฉพาะตัวจำกัด วุฒิการศึกษาค่ำ และไม่ค่อยจะรับความรู้ งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ คือ มีไม่เพียงพอ ควรต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน เช่น รถยนต์ปฏิบัติการ วัสดุเชื้อเพลิง วิทยุสื่อสาร และอุปกรณ์สำนักงาน

พิสิษฐ์ บุญไชย (2528: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล ศึกษากรณีเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ สถานภาพของกรรมการสภาตำบล การได้รับทราบเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชน สถานภาพทางเศรษฐกิจ และการจัดหาเชื้อเพลิงหุงต้มอาหารในครอบครัว

ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า คณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับ ปานกลาง และพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น สถานภาพในตำบล จำนวนพื้นที่ถือครอง จำนวนครั้งของการได้รับข่าวสาร การเป็นกรรมการในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการได้รับการอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535: 132-135) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น พบว่า ในกระบวนการดำเนินงานขององค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาตินั้น ส่วนใหญ่จะดำเนินงานตามคำสั่งหรือตามนโยบายของรัฐเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติระดับท้องถิ่นที่เกิดจากความคิดริเริ่มหรือความต้องการขององค์กรในท้องถิ่นโดยตรง และในการบริหารทรัพยากรธรรมชาติขององค์กรท้องถิ่นนั้น แท้จริงแล้วมีปัญหาต่างๆ มากมายซึ่งถ้าหากสามารถจัดปัญหาได้ความสำเร็จในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติขององค์กรในท้องถิ่นก็จะมีความก้าวหน้าอย่างแน่นอน

ประสพสุข ดีอินทร์ (2531: 95) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ พบว่าการเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า

ประสพสุข พันธุ์ประยูร (2535 :81,88) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษาพระสงฆ์

สองนิยายคือ มหานิยายและธรรมยุตนิยาย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก และพบว่าพระสงฆ์ทั้งสองนิยายมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน และยังพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และต้องการให้พระสงฆ์แสดงบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป

2.10.2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กระบวนการกลุ่มมีประสิทธิภาพ

พนม ลิ้มอารีย์ (2522, อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :13) กล่าวว่า การที่กลุ่มจะอยู่รอดและมีการพัฒนาเจริญรุ่งเรือง หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมโทรมจนกลุ่มแตกสลาย ได้แก่ 1) การยึดเหนี่ยวกันและผลผลิตของกลุ่ม ความรู้สึภาคภูมิใจของสมาชิกในกลุ่มของตนและความรู้สึกที่ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จึงยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มร่วมแรงร่วมใจกันฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นการรวมกันเพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม และมีผลทำให้ผลผลิตของกลุ่มสูงตามไปด้วย 2) ขนาดของกลุ่ม กลุ่มขนาดเล็กจะมีการยึดเหนี่ยวกัน สูงกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ สมาชิกของกลุ่มขนาดเล็กมีความเป็นอิสระในการแสดงออกและยอมรับฟังอย่างกว้างขวางมากกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ แต่กลุ่มขนาดใหญ่มีคนจำนวนมาก ความคิดใหม่ ๆ แนวแปลกๆ ก็อาจมีได้มากยิ่งขึ้น 3) จุดมุ่งหมายของกลุ่ม กลุ่มที่มีประสิทธิภาพมีจุดมุ่งหมายของกลุ่มต้องไม่คลุมเครือเป็นที่เข้าใจตรงกันในหมู่สมาชิกและตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ 4) ค่านิยมและปทัสสถาน กลุ่มที่มีประสิทธิภาพปทัสสถานจะต้องบังคับและสมาชิกจะยอมปฏิบัติตามปทัสสถานของกลุ่ม 5) ลักษณะของสมาชิก บุคลิกภาพของสมาชิกที่ได้รับการยอมรับว่าดี ลักษณะนิสัยคล้ายคลึงกัน และความประนีประนอมกันของสมาชิกในกลุ่ม มีส่วนช่วยให้กลุ่มมีประสิทธิภาพสูงขึ้น 6) ผู้นำ ผู้นำที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีความเข้มแข็ง รู้จักใช้อำนาจให้ถูกกาลเทศะ เป็นหลักยึดให้แก่สมาชิก และต่อสู้เพื่อความก้าวหน้าของกลุ่ม 7) การสื่อสารภายในกลุ่ม การถ่ายทอดแนวคิดความหรือมีการเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มเพื่อให้งานของกลุ่มลุล่วงไปตามจุดประสงค์ที่กลุ่มตั้งเอาไว้

ถวิล ชาราโยชน (ม.ป.ป. อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :14) กล่าวว่า อิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มมีดังนี้และมีอีกปัจจัย คือ ตัวบุคคล คือผู้นำและผู้ปฏิบัติ/สมาชิก ซึ่งจำเนียร ช่างโชติ และคนอื่นๆ (2522: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :15) ได้เสนอเพิ่มว่ามีในส่วนของโครงสร้างและลักษณะของกลุ่ม การแบ่งงานภายในกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่ม และบทบาทของสมาชิกสภาพที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สภาพที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและอุปกรณ์. การพัฒนาบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยให้การศึกษาแก่สมาชิก การให้การฝึกอบรม

การพัฒนาความสามารถทางวัฒนธรรมและแรงจูงใจ อีกทั้ง ฉลอง ภิมยรัตน์ (2522: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :16) กล่าวเพิ่มเติมว่าต้องมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มด้วย

สถิตย์ ไสยโสณ (2525: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :23) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการธนาคารข้าว ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลทำให้การจัดตั้งและการดำเนินการของโครงการธนาคารข้าวประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว คือ สภาพที่ไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความไม่พร้อมของชาวบ้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพการเมืองในหมู่บ้าน การทำงานของผู้นำท้องถิ่นที่ขาดความสามารถและขาดการเอาใจใส่ในการทำงาน ความขัดแย้งภายในหมู่บ้าน และกรรมการธนาคารข้าว และประการสุดท้าย ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ

กรมการพัฒนารัฐ (2528: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :23) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน คือมีความแตกต่างกันในระดับรายได้และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่วนด้านอายุไม่มีผลต่อความสำเร็จที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ที่แตกต่างกัน คือ มีความแตกต่างกันในการได้รับการประชุมชี้แจงหรืออบรมเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่วนการได้รับข่าวสาร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ระดับความเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการที่แตกต่างกัน

สุรพล กาญจนะจิตร และคนอื่นๆ (2529: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :24) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มมีความสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกสูง จะประสบความสำเร็จมากกว่า กลุ่มที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ต่ำ กลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการในด้านต่าง ๆ มาก ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนมาก จะประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนน้อย กลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามตรวจสอบและได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพมาก จะประสบผลสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่น้อย รวมทั้งได้รับข่าวสารน้อยกว่าด้วย

สายพิรุณ น้อยศิริ (2531: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :26) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนขุข ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนารธนาคารข้าว ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านชุมชน คือ เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน ประสบการณ์

ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน การเรียนรู้และอำความเชื่อมั่น การมีปัญหและความต้องการร่วมกัน จากการขาดแคลนข้าวบริโภค 2) ปัจจัยด้านผู้นำ ได้แก่ บุคลิกภาพและคุณลักษณะของผู้นำองค์กร ผู้นำมีแนวความคิดการกระจายอำนาจในการบริหาร 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการได้รับผลประโยชน์ และการตรวจสอบการดำเนินงาน 4) ปัจจัยด้านนักพัฒนา ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานของนักพัฒนา นโยบายขององค์กรที่สังกัด บทบาทและวิธีการทำงานของนักพัฒนา เน้นการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของกลุ่มผู้นำในการบริหารงาน

สถลรัตนี อุบแก้ว (2534: อ้างใน คำเพชร จันทรธานี, 2536 :27) ศึกษาเรื่อง กลุ่มสตรีกับการพัฒนาชนบท : กรณีบ้านหนองไช่ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านจากกลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีประสบความสำเร็จได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ สมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ กิจกรรมตอบสนองความต้องการของสมาชิก สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่ม มีตลาดจำหน่ายผลผลิตได้รับ การสนับสนุนจากผู้นำ ชุมชน ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือและติดตามผลจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

คำเพชร จันทรธานี (2536: 28) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่ม พบว่า ผู้นำกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ถ้าบุคคลดังกล่าวมีคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยสูง มีความรู้ความสามารถสูงมีความเข้าใจในหลักการวัตถุประสงค์ของกลุ่มจะส่งผลต่อความสำเร็จ และการติดตามตรวจสอบรวมทั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้กลุ่มมีผลต่อการประสบผลสำเร็จ

2.10.3 บทบาทหน้าที่ ตำแหน่ง ประสบการณ์และระยะเวลาในการอยู่อาศัยต่อการมีส่วนร่วม

สุนีย์ หทัยอารีรักษ์ (2531: 76) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของลูกเสือที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ลูกเสือที่เคยเข้าร่วมกิจกรรม/ชมรมทางสิ่งแวดล้อมมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มากกว่าลูกเสือที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม/ชมรมทางสิ่งแวดล้อม

อานนท์ อาภาภิรมย์ (2528: 280-2) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การมีประสบการณ์ในตำแหน่ง 5 ปี และต่ำกว่า ของกรรมการโดยตำแหน่ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำมาก

กว่ากลุ่มอื่น ๆ และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนและประสบการณ์ในตำแหน่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมนำน้ำจากแหล่งมาใช้ประโยชน์

สุริยา ยีขุน (2534 : 148) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีละกอ อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความแตกต่างในการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ก่อให้เกิดความแตกต่างในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบชุมชน

วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2534 :บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดลำปาง พบว่า ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในท้องถิ่น การมีตำแหน่งทางสังคม การรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.10.4 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พิสิฐ บุญไชย (2528: 17) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การได้รับทราบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชนมีผลต่อความต้องการการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล

สุริยา ยีขุน (2534: 148) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีละกอ อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความถี่ของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน

ขอบ ขอบชื่นชม (2535: อ้างใน เสริมฐพงษ์ ปุจฉาการ, 2541:35) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้และความตระหนักของอาสาสมัครพัฒนาชุมชนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี พบว่า การได้รับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ของอาสาสมัครพัฒนาชุมชนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท

2.10.5 ความตระหนักและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ฟ้ารุ่ง มีบุตร (2539 : 100) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนในองค์กร ชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การให้คุณค่าต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมชุมชน

2.10.6 ระดับการศึกษา

อม ทรัพย์เจริญ (2524 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนท้ออำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า

2.10.7 ระดับการมีส่วนร่วม

สถาพร อธิพงษ์ (2536: 162) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอท่าใหม่ และกิ่งอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี พบว่าคณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับปานกลาง

พิสิษฐ์ บุญไชย (2528) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล ศึกษากรณีเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า กรรมการสภาตำบลมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ในระดับปานกลาง

ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535) พบว่า คณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง

เศรษฐพงษ์ ปุณณาการ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาอำเภอบ้านบึง จ.ชลบุรี พบว่า สมาชิก อบต. มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในระดับปานกลาง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และความต้องการของหน่วยงานราชการที่มีต่อการบริหารจัดการตามกระบวนการของแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งได้ดำเนินการมาแต่ละปีงบประมาณนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 - 2542 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีรายละเอียดของระเบียบและวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีลักษณะข้อมูลที่ต้องการและมีแหล่งข้อมูลดังนี้

3.1.1 ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม กับหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงาน ข้อมูลการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และความต้องการของหน่วยงานที่มีต่อแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

3.1.2 ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะแผนงาน โครงการในแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งเอกสาร คู่มือ งานวิจัย รายงานการศึกษา ตำรา รายงานการประชุม สัมมนาของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดพิษณุโลก

3.2 ประชากรศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive study) กับประชากรเป้าหมายที่

ศึกษาได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลกทุกหน่วยงาน ทุกสังกัดระดับเขต/ภาค ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถเข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินการตามกระบวนการของแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของ จังหวัดพิษณุโลก ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ เป็นทั้งหน่วยงานที่เคยได้ดำเนินการและ/หรือไม่เคยได้รับการอนุมัติโครงการสิ่งแวดล้อมตาม แผนปฏิบัติการฯ ในปีงบประมาณ 2537 เป็นต้นมาจนถึงปีงบประมาณ 2542 รวมทั้งสิ้น 334 หน่วยงาน ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง จำนวน 198 หน่วยงานจำแนกตามสังกัดกระทรวง ได้มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1. จำนวนหน่วยงานที่ศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกจำแนกตามสังกัดกระทรวง

สังกัด	จำนวนทั้งหมดที่ศึกษา	จำนวนตอบแบบสอบถาม
กระทรวงมหาดไทย	140	97
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	50	35
กระทรวงศึกษาธิการ	41	19
กระทรวงสาธารณสุข	36	21
สนง.ตำรวจแห่งชาติ	13	5
กระทรวงกลาโหม	11	0
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ	11	5
กระทรวงยุติธรรม	8	1
กระทรวงพาณิชย์	7	0
กระทรวงคมนาคม	7	3
กระทรวงการคลัง	7	1
สำนักงานกฤษฎีกา	6	4
กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ	3	1
กระทรวงอุตสาหกรรม	2	2
สนง.อัยการ,การประปาภูมิภาค, สนง.ราชพัสดุ,องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, อสมท.,การท่องเที่ยวฯ,การไฟฟ้าฯ, การสื่อสาร โทรคมนาคมฯ, การไปรษณีย์ฯ, ทบวงมหาวิทยาลัย และอื่นๆ	26	4
รวมหน่วยงานทั้งสิ้น	334	198

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการทดสอบเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้สร้างเครื่องมือมาใช้ในการได้มาซึ่งข้อมูลการวิจัย โดยอาศัย การศึกษาแนวทางจากเอกสาร ตำรา หลักการทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 เครื่องมือในการศึกษาวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสร้างขึ้นจากการศึกษาหลักการ กระบวนการ ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการศูนย์อนามัย สิ่งแวดล้อมเขต 9 และผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 9 เป็นผู้ให้คำแนะนำ นำไปทดลอง ใช้และปรับแก้ จนได้องค์ประกอบของแบบสอบถาม มีโครงสร้างดังนี้

3.3.1.1 แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 21 ข้อใหญ่ เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระต่างๆ ได้แก่

- 1) กระทรวงและสังกัดราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น
- 2) อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก
- 3) บุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษา(ประกาศนียบัตร/ปริญญา)ด้านสิ่งแวดล้อม
- 4) สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสารของหน่วยงาน
- 5) ความพอเพียงของงบประมาณปกติของหน่วยงาน
- 6) ความสนใจ สำนักและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน
- 7) ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน (เช่น เป็นงานประจำ ฝึกอบรม สัมมนา สมาชิกกลุ่ม/ชมรม)
- 8) การเคยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการฯ
- 9) คณะกรรมการ และผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน
- 10) ชนิดและจำนวนโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ ที่เคยเข้าร่วม ดำเนินการ
- 11) การช่วยเหลือกิจกรรมโครงการจากฝ่าย/ส่วน/งานอื่นๆในหน่วยงาน
- 12) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่เกิดขึ้น
- 13) สภาพความพร้อมของข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมๆของหน่วยงาน
- 14) การได้รับข่าวสารจากหน่วยงานประสานเพื่อแผนปฏิบัติการฯ
- 15) การได้รับการกระตุ้น/ แรงสนับสนุนจากหน่วยเหนือ/หน่วยงานอื่น
- 16) การได้รับโอกาสเพื่อรับรู้ / ได้มีประสบการณ์กับแผนปฏิบัติการฯ

- 17) แรงกระตุ้น/ ข้อเรียกร้องด้านสิ่งแวดล้อมจากชุมชน
- 18) สภาพปัญหา/ความจำเป็นและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่หน่วยงานรับผิดชอบ
- 19) การรับทราบนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของจังหวัด
- 20) งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกและความจำเป็นต่องบประมาณ
- 21) การประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3.3.1.2 แบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลแสดงถึงระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ แบบสอบถามเป็นแบบวัดมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด(Closed-end Questions) จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการในขั้นตอนตามกระบวนการของแผนปฏิบัติการฯ ดังนี้ คือขั้นตอนการ

- 1) ร่วมตัดสินใจ ริเริ่ม วางแผน/วางโครงการ
- 2) ร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงานตามแผนโครงการ
- 3) ร่วมการประเมิน รายงานผล สรุปผลแผนงานโครงการ
- 4) ร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงานโครงการ

ซึ่งมีข้อคำถามประเด็นในรายละเอียดขั้นตอนการมีส่วนร่วมตัดสินใจริเริ่มวางแผน/วางโครงการ จำนวน 5 ข้อ คือ

- 1) ร่วมกระทำการตัดสินใจกำหนดกรอบ/นโยบายแนวทางเพื่อทำแผน/โครงการ
- 2) ร่วมค้นหา รวบรวมข้อมูล รับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 3) ร่วมตัดสินใจ นำเสนอว่าควรทำอะไร อย่างไร
- 4) ร่วมลงมือกำหนดแผน/โครงการออกมา
- 5) ร่วมนำเสนอขออนุมัติแผนโครงการ

มีข้อคำถามประเด็นการมีส่วนร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินการตามแผนโครงการของหน่วยงาน จำนวน 5 ข้อ คือ

- 1) การที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงานร่วมประชุม รับฟังการชี้แจง หรือศึกษารายละเอียดการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของโครงการที่ได้รับอนุมัติ
- 2) ร่วมจัดทำคำขออนุมัติและใช้จ่ายงบประมาณ จัดซื้อ/จัดจ้าง/สั่งการ อำนวยความสะดวก
- 3) ร่วมกำหนดบุคคลรับผิดชอบ และ/หรือลงมือดำเนินการตามกิจกรรม/

วิธีการที่ระบุไว้ในแผนงานโครงการ

4) ร่วมควบคุม กำกับ ประชุม ปรีกษา แก้ไข ปรับปรุงกิจกรรม
โครงการให้เหมาะสม

5) ประสานงานตามกิจกรรมที่ระบุไว้หรือที่ควรทำ/ควรเป็นในแผนงาน
โครงการกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ข้อคำถามประเด็นของขั้นตอนการมีส่วนร่วมประเมินผล รายงานผลและสรุปผล

แผนงานโครงการ จำนวน 5 ข้อ คือ

- 1) ร่วมวิเคราะห์ความเหมาะสม /เป็นไปได้ของแผนโครงการที่ได้รับ
อนุมัติ /ร่วมปรับแก้ไขให้เหมาะสม
- 2) ร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล /วิเคราะห์ความก้าวหน้า/อภิปรายพูดคุยตาม
สภาพการณ์
- 3) ร่วมหาผลสำเร็จของกิจกรรม เทียบกับทรัพยากรที่ใช้ ตัดสินใจหรือ
ปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย หาความสำเร็จ
- 4) ร่วมกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบการประเมินผลหรือร่วมประเมินผล
- 5) ร่วมจัดทำรายงาน/เรียบเรียงเรื่องราวหรือร่วมสรุปเป็นรูปเล่มรายงาน

ข้อคำถามประเด็นของขั้นตอนการมีส่วนร่วมร่วมรับผลประโยชน์ กิจกรรม

โครงการ มีจำนวน 5 ข้อ คือ

- 1) การที่หน่วยงาน หรือผู้ดำเนินการแผนงานโครงการ ได้ร่วมนำเสนอ
ผลงาน อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์
โครงการ
- 2) ร่วมได้รับการพิจารณาความคิดเห็นความชอบเป็นกรณีพิเศษ
- 3) ร่วมได้รับการชมเชย ชื่นชมจากเพื่อนร่วมงานหน่วยงานอื่น/ชุมชน
- 4) การได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีมากขึ้นกว่าเดิม
- 5) ร่วมได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ประสบการณ์
เพิ่มเติม หรือได้พัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่ดำเนินการให้มีคุณภาพ
เป็นประโยชน์ต่อไป

การวัดระดับการมีส่วนร่วมใช้แบบสอบถามที่มีการวัดแบบประเมินค่า (Rating scales) ประยุกต์ใช้ตามแนวของ พิทยา สุวกันธ์ (2540) ให้ผู้ตอบระบุคะแนนระดับการมีส่วนร่วมแต่ละข้อ โดยมีการแบ่งระดับและค่าคะแนน คือ ไม่มีส่วนร่วม มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมมาก และมีส่วนร่วมมากที่สุด ดังนี้

มีส่วนร่วมมากที่สุด	= 5 คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	= 4 คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	= 3 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	= 2 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	= 1 คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	= 0 คะแนน

3.3.1.3 แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นประเด็น ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น แนวทางการแก้ไขและความต้องการที่หน่วยงานมีต่อกระบวนการตามแผนปฏิบัติการฯ ทุกระยะโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ ในด้านต่างๆ 9 ประเด็นคือ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อแผนและกระบวนการฯ การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ระยะเวลาการจัดทำแผน บุคลากรในการจัดการ/ดำเนินการตามแผนฯ งบประมาณ การนิเทศติดตามช่วยเหลือสนับสนุน แก้ไขปัญหา การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ และอื่นๆ ที่มีต่อแผนปฏิบัติการฯ

ลักษณะแบบสอบถามในส่วนของปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานที่มีต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนฯ ใช้รูปแบบข้อความแบบปลายปิด จำนวน 20 ข้อ ใช้การวัดแบบประเมินค่า (Rating scales) ประยุกต์ใช้ตามแนวของ พิทยา สุวคันธ์ (2540) ให้ผู้ตอบระบุระดับปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ โดยแบ่งระดับปัญหา/อุปสรรคออกเป็น ไม่มีปัญหา มีน้อยที่สุด มีน้อย มีปานกลางมีมาก และมีปัญหามากที่สุด และระบุระดับปัญหาเป็นค่าคะแนนดังนี้ คือ

ไม่มีปัญหา	= 0 คะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	= 1 คะแนน
ปัญหาน้อย	= 2 คะแนน
ปัญหาปานกลาง	= 3 คะแนน
ปัญหามาก	= 4 คะแนน
ปัญหามากที่สุด	= 5 คะแนน

ส่วนประเด็นแนวทางวิธีการแก้ไข ให้เป็นข้อคำถามปลายเปิดในเรื่องต่างๆ ทั้ง 9 ประเด็น

และประเด็นความต้องการ ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ ของจังหวัดและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะข้อความคำถามแบบปลายเปิดในเรื่องต่างๆ ทั้ง 9 ประเด็น เช่นกัน

3.3.2 การทดสอบเครื่องมือ

เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ศึกษามีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบอย่างที่ได้ศึกษาค้นคว้าแบบรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจที่มีในงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสอบถามขึ้น ตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ความครบถ้วน ความครอบคลุมของเนื้อหา ที่มีต่อประเด็นที่ต้องการวัด แล้วนำปรีกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แก่ไขปรับปรุงแล้วนำเครื่องมือขึ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีลักษณะเป็น จังหวัดระดับศูนย์กลางมีสภาพใกล้เคียงกับจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 หน่วยงาน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของข้อความคำถามที่สามารถยอมรับได้เพื่อนำไปใช้ต่อไป การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของครอนบาช (Cronbach) มีสูตรดังนี้

$$\text{ค่าความเชื่อมั่น } (r_a) = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right\}$$

เมื่อ K = จำนวนข้อ

S_x^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวม

$\sum S_i^2$ = ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

โดยใช้วิเคราะห์ในส่วนของการมีส่วนร่วมและระดับปัญหาและอุปสรรค ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบวัดระดับการมีส่วนร่วม จากจำนวน 20 ข้อความ จากแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.891 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ดี (ตารางที่ ผ-1 ภาคผนวก ค) ส่วนการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในส่วนของตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยต่างๆ ของหน่วยงานนั้น ได้พิจารณาถึงความถูกต้อง ครบถ้วน ความครอบคลุม ความชัดเจนของข้อความจากการนำแบบสอบถามทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองใช้ (Try - out) และนำปรีกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคือ ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 9 ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 พิษณุโลก และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3.3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้ศึกษาวิจัยขอความร่วมมือ ศึกษาเอกสาร รายงาน คู่มือ ตำรา จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและ

ห้องสมุดต่างๆ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอทำหนังสือราชการจากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ นำไปยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ หรือผู้รับผิดชอบเป็นผู้ตอบ พร้อมได้อธิบายทำความเข้าใจในประเด็นที่สำคัญเพื่อความน่าเชื่อถือและเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้รับ แล้วเก็บข้อมูลกลับโดยผู้ตอบมอบให้หรือส่งทางไปรษณีย์กลับคืน

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแล้ว นำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล (Editing) แล้วนำมาทำการลงรหัส ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window (Statistic Package for Social Science) ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการศึกษาวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ จำนวนความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในส่วนของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มี และให้มีการแปลความหมายของคะแนนระดับการมีส่วนร่วม โดยการนำค่าเฉลี่ยของแต่ละหน่วยงานและค่าเฉลี่ยทุกหน่วยงานมาแบ่งเป็นเกณฑ์ระดับการมีส่วนร่วม 6 ระดับ ซึ่งเป็นการปรับประยุกต์โดยใช้เกณฑ์ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535: 24-25) ได้ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 0	หมายถึง ไม่มีส่วนร่วม
ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.01 - 1.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ทำการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 1 ตัว (Single Factor) ที่มีระดับการวัดเป็นกลุ่ม กับตัวแปรตาม 1 ตัว (ระดับการวัดเป็นช่วง) โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรโดยใช้สถิติ t-test สำหรับตัวแปรอิสระ 2 กลุ่มขึ้นไปใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรทางเดียว (One Way Analysis of Variance) หาความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยกำหนดให้ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานที่เกิดขึ้น นำข้อมูลแต่ละประเด็น(ข้อ)มาวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่ในรูปของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation) จากทุกหน่วยงาน แล้วจัดระดับการมีปัญหาในในการมีส่วนร่วมแต่ละด้านของแต่ละหน่วยงานและค่าเฉลี่ยทุกหน่วยงาน แบ่งเป็น 6 ระดับ โดยการปรับประยุกต์ใช้ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535: 24-25) คือ

ค่าคะแนนเฉลี่ย 0	หมายถึง ไม่มีปัญหา
ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.01 - 1.50	หมายถึง มีระดับปัญหาน้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง มีระดับปัญหาน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง มีระดับปัญหา ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง มีระดับปัญหามาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง มีระดับปัญหามากที่สุด

แล้วนำมาใช้พรรณนาเพื่อสรุปแนวโน้มแต่ละด้าน ส่วนข้อเสนอแนะ แนวทาง ความต้องการที่มีต่อแผนปฏิบัติการฯ นำมาหาความถี่เพื่อใช้สรุปแนวโน้มในเรื่องที่เสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มีผลการศึกษสามารถสรุปได้เป็น 4 ส่วนสำคัญดังนี้

4.1 ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามลักษณะตัวแปรอิสระที่ศึกษา

4.2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ตามลักษณะตัวแปรตามที่ศึกษา

4.3 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

4.4 ข้อมูลปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข และความต้องการ ข้อเสนอแนะที่มีต่อแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

จากจำนวนหน่วยงานราชการที่ตอบสอบถาม จำนวน 198 หน่วยงาน คิดเป็น ร้อยละ 59.3 ของหน่วยงานทั้งหมด (334 หน่วยงาน) การวิเคราะห์ข้อมูลได้นำจำนวน 198 ตัวอย่างมาคิดเป็นจำนวนเต็มเทียบเป็นร้อยละ 100 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารของหน่วยงาน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบ จำนวน 68 คิดเป็นร้อยละ 34.7 และ เป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น 3 คน (ร้อยละ 1.5) โดยผู้ตอบได้ปฏิบัติราชการอยู่ในหน่วยงานนี้และ/หรือในจังหวัดพิษณุโลกเป็นระยะเวลา ตั้งแต่ 1 ปี ถึง 27 ปี โดยอยู่ 3 ปี และ 2 ปีมากคิดเป็นร้อยละ 26.3 และ 23.7 ตามลำดับ เหลือทั้งหมดอยู่นาน 5.51 ปี

4.1 ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ปัจจัยพื้นฐานหน่วยราชการที่มีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการ

คุณภาพสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

4.1.1 การสังกัดกระทรวง

พบว่าเป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยมากที่สุดร้อยละ 49 รองลงไปเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง ทบวง รัฐวิสาหกิจอื่นๆ เป็นร้อยละ 17.7, 10.6, 9.6 และ 13.1 ตามลำดับ

4.1.2 การสังกัดส่วนราชการ

พบว่าเป็นหน่วยงานที่สังกัดส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และส่วนกลาง ร้อยละ 40.9, 37.9 และ 21.2 ตามลำดับ

4.1.3 อายุของหน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก

พบว่า หน่วยงานเหล่านี้มีอายุของหน่วยงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 58.1 และอายุน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 33.8

4.1.4 คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรหน่วยงาน

พบว่าหน่วยงานที่ไม่มีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 59.6 เป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 40.4 และหน่วยงานที่มีบุคลากรดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างเดียว ร้อยละ 25.3 ใกล้เคียงกับหน่วยงานที่มีบุคลากรจบการศึกษาดำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี ร้อยละ 24.1 มีหน่วยงานที่มีบุคลากรจบการศึกษาทั้ง 3 ระดับ ร้อยละ 13.3 ขณะที่หน่วยงานที่มีบุคลากรจบการศึกษามากกว่าปริญญาตรี เพียงร้อยละ 4.8 เมื่อจำแนกจำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่มีจำนวน 1-5 คน ร้อยละ 61.5 มี 6-10 คน ร้อยละ 21.7

4.1.5 สภาพแวดล้อมต่อการรับข่าวสาร

หน่วยงานมีสภาพแวดล้อมต่อการรับข่าวสารด้วยต่างๆ ถึงร้อยละ 93.9 ไม่เอื้อเพียง ร้อยละ 1.5

4.1.6 งบประมาณปกติของหน่วยงาน

หน่วยงานมีงบประมาณไม่เพียงพอ และเพียงพอบางปีใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 38.4 และ 37.4 ตามลำดับ ขณะที่หน่วยงานที่มีงบประมาณเพียงพอตลอดมา ร้อยละ 24.2

4.1.7 สนใจสำนักตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร

หน่วยงานที่มีบุคลากรสนใจสำนักตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากมีถึงร้อยละ 88.9 หน่วยงานที่สนใจสำนักตระหนักน้อย ร้อยละ 1.5

4.1.8 การมีประสบการณ์สิ่งแวดล้อมบุคลากรของหน่วยงาน

หน่วยงานที่บุคลากรมีประสบการณ์สิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ มีมากถึงร้อยละ 89.8 โดยมีประสบการณ์ในลักษณะ ทั้งประชุมอบรมและ/หรือร่วมรณรงค์/เข้ากลุ่มชมรมทำงานปกติ (มากกว่า 2 ประเด็น) ร้อยละ 32.8 มีประสบการณ์ได้เข้าประชุม/สัมมนาต่างๆ ร้อยละ 19.2 ทำเป็นงานปกติอยู่แล้ว ร้อยละ 13.6 ขณะที่ไม่มีประสบการณ์โดยได้เข้าร่วมกลุ่มชมรม มีน้อยเพียงร้อยละ 2.8

4.1.9 เคยร่วม/เคยจัดทำ/ดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆตามแผนปฏิบัติการฯ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 - 2542 พบว่าหน่วยงานได้เคยร่วม/เคยจัดทำ/ดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 82.3 โดยมีหน่วยงานที่ได้ร่วมครบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประชุมรับฟังการชี้แจงจนได้นำเสนอผลงานหรือใช้งานจากโครงการ ร้อยละ 22.1 ได้ร่วมประชุมอย่างเดียว ร้อยละ 21.5 ได้ร่วมประชุมรับฟังและเสนอโครงการ ร้อยละ 48.5 ขณะที่หน่วยงานไม่เคยร่วมกิจกรรมใดๆ เลย ร้อยละ 17.7

4.1.10 การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานที่ได้เคยร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 70.0 หน่วยที่จัดตั้งมีร้อยละ 30.0 ของทั้งหมด โดยหน่วยงานที่จัดตั้งมีจำนวนคณะกรรมการ 2-5 คน ร้อยละ 61.3ความร่วมมือของคณะกรรมการที่จัดตั้งมีความร่วมมือพอสมควร ร้อยละ 61.3 ร่วมมือกันดี และไม่ร่วมมือ ร้อยละ 30.6 และ 8.1 ตามลำดับ

4.1.11 ระดับการศึกษาสูงสุดของคนในคณะกรรมการ

หน่วยงานที่มีกรรมการมีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี เท่ากับหน่วยที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีคือร้อยละ 35.2 หน่วยงานที่มีระดับต่ำกว่าปริญญา ร้อยละ 30.6

4.1.12 ระดับ (ซี) สูงสุดของคณะกรรมการในหน่วยงาน

คณะกรรมการที่มีระดับ(ซี)สูงสุดเป็น ระดับ 5-6 มากร้อยละ 36.7 หน่วยงานที่มีระดับ (ซี) 7-8 ร้อยละ 32.7 หน่วยงานที่มีระดับ(ซี) 2-4 มีเพียงร้อยละ 30.6

4.1.13 ตำแหน่งหน้าที่ของกรรมการผู้ที่มีบทบาทสูงสุด

หน่วยงานที่มีกรรมการที่มีบทบาทสูงสุดมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหน่วยงานมากร้อยละ 34.7 เป็นหัวหน้างาน/ฝ่าย ร้อยละ 28.6 เป็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผน ร้อยละ 4.1

4.1.14 ระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลกของกรรมการผู้ที่มีบทบาทสูงสุด

พบหน่วยงานที่กรรมการปฏิบัติงานในหน่วยงานนี้และ/หรือในจังหวัดพิษณุโลก มากที่สุด 1-4 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.4 หน่วยงานที่กรรมการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี มีร้อยละ 12.2

4.1.15 การมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ

หน่วยงานที่มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ มี ร้อยละ 50.9 หน่วยที่ไม่มีการมอบหมายให้เฉพาะ ร้อยละ 49.1 โดยหน่วยงานที่มอบให้ผู้รับผิดชอบเฉพาะทำอย่างต่อเนื่องตลอด มีร้อยละ 58.7 ไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 41.3

4.1.16 ระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะ

หน่วยงานส่วนมากมีผู้รับผิดชอบจบระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 46.2 ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 36.3 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 17.5

4.1.17 ระดับ(ซี)ของผู้รับผิดชอบเฉพาะ หน่วยงานส่วนใหญ่มีผู้รับผิดชอบที่มีระดับ (ซี) 2-4 ร้อยละ 48.7 มีระดับ(ซี) 7-8 เพียงร้อยละ 20.0

4.1.18 ตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะ หน่วยงานส่วนใหญ่มีผู้รับผิดชอบ ที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน ร้อยละ 36.3 เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ ,เจ้าพนักงาน เฉพาะด้าน และเป็น หัวหน้างาน/ฝ่าย ร้อยละ 18.7 , 18.7 และ 17.5 ตามลำดับ

4.1.19 ระยะเวลาปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบเฉพาะ หน่วยงานส่วนใหญ่ผู้ที่รับผิดชอบ ได้ปฏิบัติงานในหน่วยงานและ/หรือในจังหวัดพิษณุโลก 1-4 ปี มากเป็นร้อยละ 68.8 อยู่ปฏิบัติงาน มา 5-10 ปี และ มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 17.5 และ 13.7 ตามลำดับ

4.1.20 จำนวนชนิดโครงการในแผนงานที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำ

พบว่าหน่วยงานเคยทำ/เสนอและ/หรือกำลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อมจำแนกตามชนิดโครงการในแผนงานต่างๆ คือ

4.1.20.1 หน่วยงานที่เคย/จัดทำ/เสนอ/กำลังดำเนิน โครงการตามแผนบำบัดฟื้นฟู เป็นหน่วยงานที่ทำเพียง 1 โครงการ มากที่สุด ร้อยละ 25.8 ไม่เคยทำเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.0

4.1.20.2 โครงการตามแผนงานเฝ้าระวังป้องกัน มีหน่วยงานต่างๆ ได้ทำ จำนวน 1 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 18.4 ส่วนใหญ่ไม่เคยทำร้อยละ 75.5

4.1.20.3 โครงการตามแผนงานสร้างจิตสำนึกและตระหนัก มีหน่วยงานต่างๆ ได้ทำจำนวน 1 โครงการมากที่สุด ร้อยละ 38.7 มีหน่วยงานที่ไม่ได้ทำ ร้อยละ 45.4

4.1.20.4 โครงการตามแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ มีหน่วยงานที่ทำเพียง 1 โครงการ ร้อยละ 6.7 ส่วนใหญ่ไม่เคยทำเลย ร้อยละ 89.6

4.1.21 การช่วยเหลือกันในหน่วยงานเพื่อการดำเนินการโครงการสิ่งแวดล้อม พบหน่วย งานที่ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 49.7 มีหน่วยงานที่ช่วยเหลือกันบ้าง และไม่ช่วยเหลือกัน เลย มีร้อยละ 43.6 และ 6.7 ตามลำดับ

4.1.22 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ผ่านมา หน่วยงานส่วนใหญ่ระบุว่า มีระดับพอใจได้ ร้อยละ 54.6 ระดับไม่เป็นที่พอใจ ร้อยละ 25.8 และเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่าย ร้อยละ 19.6

4.1.23 สภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม พบหน่วยงานที่มีข้อมูลเพียงบางส่วน ร้อยละ 44.4 ขณะที่หน่วยที่ต้องรวบรวมขึ้นใหม่ มีร้อยละ 41.5 มีพร้อมใช้ ร้อยละ 14.1

4.1.24 การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานประสานงานเพื่อแผนปฏิบัติการฯ หน่วยงานส่วนใหญ่บอกว่าได้รับพอควรร้อยละ 48.7 และไม่ได้รับเลยหรือได้น้อยครั้ง มีร้อยละ 30.6 หน่วยงานที่ได้รับเป็นอย่างดี ร้อยละ 20.7

4.1.25 การได้รับการกระตุ้น ย้ำ/มีแรงสนับสนุนจากหน่วยเหนือให้ทำแผนโครงการ หน่วยงานส่วนใหญ่ระบุว่าได้รับบ้าง ร้อยละ 68.6 หน่วยงานที่ระบุว่าไม่เคยได้รับเลย มีร้อยละ 13.7

4.1.26 การได้รับโอกาสเพื่อรับความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการจากหน่วยงานรับผิดชอบ พบหน่วยงานที่ไม่ได้รับโอกาสใดๆ เลย มีร้อยละ 19.7 หน่วยงานที่ได้รับโอกาสเข้าร่วมประชุมรับการจัดแจงโครงการ ร้อยละ 26.8 หน่วยงานที่ได้รับโอกาสเข้าร่วมอบรมและร่วมประชุมชี้แจง ร้อยละ 19.2 และหน่วยงานที่ได้รับโอกาสตั้งแต่ 3 กิจกรรม (ประชุม/อบรม/ศึกษาดูงาน) ร้อยละ 15.7

4.1.27 การมีแรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อม พบว่า หน่วยงานที่ไม่มีข้อเรียกร้องจากชุมชน ร้อยละ 54.4 หน่วยงานที่มีข้อเรียกร้องจากชุมชน ร้อยละ 45.6

4.1.28 สภาพปัญหา/ความจำเป็น/ความต้องการของพื้นที่จริงๆ ต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานที่มีปัญหา/ความจำเป็นเพียงบางโอกาส ร้อยละ 76.6 หน่วยงานที่มีความจำเป็นมาก ร้อยละ 13.7 และไม่มี/แทบไม่มีเลย ร้อยละ 10.7

4.1.29 นโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัด มีหน่วยงานระบุว่ามีแต่ไม่แน่ชัด ร้อยละ 64.1 หน่วยงานที่ทราบแน่ชัด ร้อยละ 27.8 หน่วยงานที่ไม่ทราบว่า มีนโยบายมีเพียงร้อยละ 8.1

4.1.30 งบประมาณที่จำเป็นจากหน่วยงานภายนอก มีหน่วยงานที่มีความจำเป็นมากถึง ร้อยละ 58.8 หน่วยงานที่มีความจำเป็นบางส่วน ร้อยละ 34.6 หน่วยงานที่ไม่จำเป็น มีเพียงร้อยละ 6.6

4.1.31 จำนวนงบประมาณจากภายนอกที่จำเป็นต้องขอสนับสนุน หน่วยงานที่มีความต้องการ จำนวน 1 แสนบาท – 1 ล้านบาทมีร้อยละ 38.9 หน่วยงานที่มีความต้องการ จำนวนน้อยกว่า 1 แสนบาท ร้อยละ 26.7 หน่วยงานที่มีความต้องการ จำนวนมากกว่า 1 ล้านบาท ร้อยละ 23.2 แต่ก็มีหน่วยงานที่ไม่จำเป็นแต่ก็จะขอเพิ่มเติม ร้อยละ 11.2

4.1.32 การประสานงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีหน่วยงานที่ได้รับการประสานช่วยเหลือได้ดีพอสมควร ร้อยละ 54.0 หน่วยงานที่ได้รับการประสานที่ระบุว่าควรต้องปรับปรุง ร้อยละ 24.2 และหน่วยงานที่ได้รับการประสานช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี ร้อยละ 20.2

ซึ่งรายละเอียดของทุกปัจจัยที่กล่าวข้างต้นมีดังตารางที่ 4.1.

ตารางที่ 4.1 ค่าร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ตามการศึกษามีส่วนร่วมบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
ปัจจัยภายใน		
สังกัดกระทรวง		
มหาดไทย	97	49.0
เกษตรและสหกรณ์	35	17.7
สาธารณสุข	21	10.6
ศึกษาธิการ	19	9.6
แรงงานและสวัสดิการ;อุตสาหกรรม; ขนส่ง,ตำรวจแห่งชาติ;วิทยาศาสตร์; คมนาคม;รัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ	26	13.1
สังกัดส่วนราชการ		
หน่วยงานส่วนกลาง	42	21.2
หน่วยงานส่วนภูมิภาค	81	40.9
หน่วยงานส่วนท้องถิ่น	75	37.9
อายุของหน่วยงานตั้งในจังหวัดพิษณุโลก		
น้อยกว่า 5 ปี	67	33.8
5-10 ปี	16	8.1
มากกว่า 10 ปี	115	58.1

ตารางที่ 4.1 ค่าร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ฯ (ต่อ)

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ ของบุคลากร		
ไม่มี	115	59.6
มี	83	40.4
มีจำแนกเป็นวุฒิ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	12.0
ปริญญาตรี	21	3
สูงกว่า ปริญญาตรี	4	4.8
ต่ำกว่าป.ตรี และปริญญาตรี	20	24.1
ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี	13	15.7
ต่ำกว่าและสูงกว่าปริญญาตรี	4	4.8
ต่ำกว่าป.ตรี ปริญญาตรี และสูงกว่า	11	13.3
จำนวนบุคลากรในหน่วยงานที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม		
1-5 คน	51	61.5
6-10 คน	18	21.7
มากกว่า 40	13	15.8
สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงาน		
เอื้อมาก	186	93.9
เอื้อปานกลาง	9	4.6
ไม่เอื้อ	3	1.5
งบประมาณปกติที่มีเพื่อการดำเนินงาน โครงการและงานประจำที่รับผิดชอบ		
มีเพียงพอตลอดมา	48	24.2
มีเพียงพอบางปี	74	37.4
ไม่เพียงพอทุกปี	76	38.4
ความสนใจ สำนึกและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคลากรในหน่วยงาน		
สนใจ มาก	176	88.9
สนใจปานกลาง	9	9.6
สนใจน้อย	3	1.5

ตารางที่ 4.1 คำร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ฯ (ต่อ)

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงานของท่าน		
ไม่มี	20	10.2
มี	178	89.8
โดย ทำเป็นงานปกติของหน่วยงานอยู่แล้ว	24	13.6
เข้าร่วมชม อบรม สัมมนาหลักสูตร/โครงการที่เกี่ยวข้อง	34	19.2
เข้าร่วมกลุ่ม ชมรมด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง	5	2.8
เข้าร่วมรณรงค์ / ร่วมมือทำโครงการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ	12	6.8
เป็นงานปกติและร่วมรณรงค์	8	7.9
เข้าร่วมและเป็นสมาชิก	23	16.9
เคยมากกว่า 2 ประเด็น	58	32.8
การเข้าร่วม/จัดทำ/ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการฯ พ.ศ. 2537 – 2542		
ไม่เคย	35	17.7
เคย	163	82.3
โดย เคยร่วมครบทุกขบวนการ	36	22.1
เคย 2-3 ประเด็น	13	7.9
ร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงทำโครงการ		
และเสนอโครงการ	79	48.5
เคยร่วมประชุมอย่างเดียว	35	21.5
การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของ หน่วยงาน		
ไม่จัดตั้ง	114	70.0
จัดตั้ง	49	30.0
จำนวนคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของ หน่วยงาน (49 หน่วยงาน)		
2-5 คน	30	61.3
6-9 คน	5	10.1
มากกว่า 10 คน	14	28.6
ความร่วมมือของคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงาน (49 หน่วยงาน)		
ร่วมมือเป็นอย่างดี	15	30.6
ร่วมมือพอสมควร	30	61.3
ไม่ใคร่ให้ความร่วมมือ	4	8.1

ตารางที่ 4.1 ค่าร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ฯ (ต่อ)

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน(หน่วยงาน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม (49 หน่วยงาน)		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	15	30.6
ปริญญาตรี	17	35.2
สูงกว่าปริญญาตรี	17	35.2
ระดับ(ชั้น)สูงสุดของกนในคณะกรรมการ (49 หน่วยงาน)		
ระดับ(ชั้น) 2-4	15	30.6
ระดับ(ชั้น)5-6	18	36.7
ระดับ (ชั้น)7-8	16	32.7
ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการ (49 หน่วยงาน)		
หัวหน้างาน/ฝ่าย	14	28.6
ผู้บริหารหน่วยงาน	17	34.7
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผน	2	4.1
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	10	20.4
เจ้าพนักงานเฉพาะด้าน	6	12.2
ระยะเวลาปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือในจังหวัดพิษณุโลกของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการฯ(49 หน่วยงาน)		
1-4 ปี	33	67.4
5-10 ปี	10	20.4
มากกว่า 10 ปี	6	12.2
จัดมอบหมายให้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมไว้เฉพาะ (163 หน่วยงาน)		
ไม่มี	83	50.9
มี	80	49.1
ความต่อเนื่องของผู้รับผิดชอบ (80 หน่วยงาน)		
ไม่ต่อเนื่อง	33	41.3
ต่อเนื่องตลอดมา	47	8.7
ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้รับผิดชอบ(80 หน่วยงาน)		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	29	36.3
ปริญญาตรี	37	46.2
สูงกว่าปริญญาตรี	14	17.5

ตารางที่ 4.1 ค่าร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกฯ (ต่อ)

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
ระดับ (ซี)ของผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน (80 หน่วยงาน)		
ระดับ (ซี) 2-4	39	48.7
ระดับ (ซี) 5-6	25	31.3
ระดับ (ซี) 7-8	16	20.0
ตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน (80 หน่วยงาน)		
หัวหน้างาน/ฝ่าย	14	17.5
ผู้บริหารหน่วยงาน	29	36.3
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	15	18.7
นักวิชาการเฉพาะสาขา	4	5.0
เจ้าหน้าที่งานเฉพาะด้าน	15	18.7
อื่นๆ	3	3.8
ระยะเวลาราชการในหน่วยงานหรือในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกของผู้รับผิดชอบ(80 หน่วยงาน)		
1-4 ปี	55	68.8
5-10 ปี	14	17.5
11-30 ปี	11	13.7
จำนวนโครงการในแผนงานบำบัดฟื้นฟูที่หน่วยงานเคยทำ เสนอหรือดำเนินการ (163 หน่วยงาน)		
ไม่เคยทำ	106	65.0
ทำ 1 โครงการ	42	25.8
ทำ 2-5 โครงการ	10	6.1
ทำ 6 -15 โครงการ	5	3.1
จำนวนโครงการในแผนงานเฝ้าระวังและป้องกันที่หน่วยงานเคยทำ เสนอหรือดำเนินการ (./163 หน่วยงาน)		
ไม่เคยทำ	123	75.5
ทำ 1 โครงการ	30	18.4
ทำ 2-5 โครงการ	8	4.9
ทำ 6-10 โครงการ	2	1.2
จำนวนโครงการในแผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนักที่เคยทำ/เสนอหรือดำเนินการ (163 หน่วยงาน)		
ไม่เคยทำ	74	45.4
ทำ 1 โครงการ	63	38.7
ทำ 2-5 โครงการ	22	13.5
ทำ 6-15โครงการ	4	2.4

ตารางที่ 4.1 คำร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ฯ (ต่อ)

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
จำนวนโครงการในแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติที่เคหะฯ เสนอ/ดำเนินการ (163 หน่วยงาน)		
ไม่เคยทำ	146	89.6
ทำ 1 โครงการ	11	6.7
ทำ 2 -9โครงการ	6	3.7
การช่วยเหลือจากงาน/ภาค/ฝ่ายหรือส่วนต่างๆ ในหน่วยงาน (163 หน่วยงาน)		
ช่วยเหลือดี	81	49.7
ช่วยเหลือบ้าง	71	43.6
ไม่ช่วยเหลือ	11	6.7
ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (163 หน่วยงาน)		
เป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	32	19.6
พอใช้ได้	89	54.6
ไม่เป็นที่น่าพอใจ	42	25.8
ความพร้อมของข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน (198 หน่วยงาน)		
พร้อมใช้ได้เสมอ	28	14.1
มีบางส่วนต้องหาเพิ่มเติม	88	44.4
ต้องรวบรวมใหม่	82	41.5
ปัจจัยภายนอก		
การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯจากหน่วยงานประสาน		
ได้รับรู้รับทราบเป็นอย่างดีเกือบทุกครั้ง	41	20.7
ได้รับทราบบ้างพอสมควร	96	48.7
ได้รับน้อยครั้งหรือไม่ได้รับเลย	61	30.6
การได้รับการกระตุ้น ย้ำ หรือมีแรงสนับสนุนจากหน่วยเหนือ/หน่วยงานอื่น ๆ ต่อการดำเนินการแผนปฏิบัติการฯ		
ได้รับเป็นอย่างดีมาก	35	17.7
ได้รับบ้าง	136	68.6
ไม่เคยได้รับเลย/ทำเองทั้งสิ้น	27	13.7
การกระตุ้น หรือข้อเรียกร้องของชุมชนในพื้นที่หรือชุมชนรอบข้าง		
ไม่มีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้องใดๆ	108	54.4
มีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้อง	90	45.6

ตารางที่ 4.1 คำร้อยละของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ฯ (ต่อ)

ปัจจัยของหน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
การได้รับโอกาส ด้านความรู้ ประสบการณ์จากหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ (198 หน่วยงาน)		
ไม่เคยได้เลย	39	19.7
ได้ร่วมประชุมรับการชี้แจง/เขียน โครงการ	53	26.8
ได้เข้าอบรมการจัดทำแผน/ขั้นตอนต่างๆ	20	10.1
ได้ทุนหรือ ไปศึกษาดูงาน	4	2.0
ได้เข้ารับการฝึกปฏิบัติในรายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ	13	6.6
ได้ร่วมเข้าอบรมและร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง	38	19.2
ได้ประชุมและอบรมแผน/ได้ร่วม 3 กิจกรรม ขึ้นไป	31	15.7
สภาพปัญหาหรือความจำเป็น/ ความต้องการของพื้นที่		
ไม่มีหรือแทบไม่มี	21	10.7
มีบ้างบางโอกาส	150	76.6
มีมากตลอดมา	27	13.7
การรับทราบนโยบายคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัด		
ไม่มี/ไม่รับทราบนโยบาย	16	8.1
มีไม่แน่ชัด	127	64.1
มีชัดเจน	55	27.8
ความจำเป็นที่มีต้องประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก		
ไม่จำเป็น	13	6.6
จำเป็นบางส่วนเท่านั้น	69	34.6
จำเป็นมาก	116	58.8
จำนวนงบประมาณที่จำเป็นต้องขอสนับสนุนจากแหล่งภายนอก		
จำเป็นมาก 1 ล้านบาท	46	23.2
จำเป็นมาก 1 แสนบาท- 1 ล้านบาท	77	38.9
จำเป็นมาก น้อยกว่า 1 แสนบาท	53	26.7
ไม่จำเป็น	22	11.2
การประสานงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม		
ได้รับความสะดวกและการร่วมมือเป็นอย่างดี	40	20.2
มีส่วนช่วยเหลือควร	107	54.0
ควรต้องปรับปรุงในหลาย ๆ ด้าน	48	24.2
ไม่เคยประสาน	3	1.6

4.2 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก

ผลการรวบรวมค่าคะแนนทั้งหมด ได้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละข้อ แล้วนำค่าเฉลี่ยไปจัดระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละข้อและระดับการมีส่วนร่วมโดยเฉลี่ยของทุกหน่วยงาน มีผลดังนี้

4.2.1 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมบริหารจัดการ

ผลการจัดระดับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งหมด จากค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมที่ได้พบว่า มีหน่วยงานที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด เพียง 2 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ขณะที่ มีหน่วยงานราชการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด 71 หน่วย ร้อยละ 35.9 และพบหน่วยงานที่ไม่มีส่วนร่วมเลย 35 หน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 17.7 รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

4.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการโดยรวมของหน่วยงานที่ศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของหน่วยงานทั้งหมด มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.58 ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนคือ

4.2.2.1 ขั้นตอน การริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผนโครงการของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับการมีส่วนร่วม น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07 -2.30) โดยส่วนใหญ่ได้ร่วมได้ร่วม ค้นหา รวบรวมข้อมูล/รับรู้ปัญหาในพื้นที่รับผิดชอบ/ของจังหวัด เฉลี่ย 2.30

4.2.2.2 ขั้นตอนการร่วมปฏิบัติการ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ พบว่า หน่วยงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ถึงน้อย (เฉลี่ย 1.25 – 1.89) โดยมากได้ร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง/ศึกษารายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติ เฉลี่ย 1.89 ได้ร่วมประสานงานกิจกรรมที่ระบุกับหน่วย/คนอื่น ๆ เฉลี่ย น้อยที่สุด คือ 1.25

4.2.2.3 ขั้นตอนการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินการ พบว่า หน่วยงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (เฉลี่ย 1.22 –1.39) โดยมีส่วนร่วม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ความก้าวหน้าเฉลี่ย 1.39 แต่ได้ทำการรวบรวมข้อมูลหาผลสำเร็จ/ปรับปรุงโครงการ/เทียบวัตถุประสงค์ น้อยที่สุด (เฉลี่ย 1.22)

4.2.2.4 ขั้นตอนของการได้ร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงานโครงการ พบว่าหน่วยงานได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (เฉลี่ย 0.92 -1.49) โดยมากได้ร่วมอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี เฉลี่ย 1.49 แต่ได้ร่วมรับการพิจารณาความดีความชอบ น้อยที่สุด ที่ 0.92

รายละเอียดของทั้งหมดที่กล่าวมา มี ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของหน่วยงานจังหวัดพิษณุโลกกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ

ระดับการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีส่วนร่วม	35	17.7
มีน้อยที่สุด	71	35.9
มีน้อย	41	20.7
มีปานกลาง	36	18.1
มีมาก	13	6.6
มีมากที่สุด	2	1.0
รวม	198	100.0

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ช่วงปี พ.ศ.2537- 2542 ของจังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การร่วมตัดสินใจ ริเริ่ม วางแผน โครงการของหน่วยงาน			
1. ร่วมกระทำการตัดสินใจกำหนดกรอบ/กำหนดนโยบายคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดและ/หรือของหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการฯ	2.25	1.55	น้อย
2. ร่วมค้นหา รวบรวม/รับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบและของจังหวัด	2.30	1.54	น้อย
3. ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและตัดสินใจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ร่วมริเริ่มและนำเสนอว่าควรทำอะไร อย่างไรบ้าง	2.22	1.55	น้อย
4. ร่วมลงมือทำหรือกำหนดแผน/โครงการออกมาและรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เกี่ยวกับแผนฯจัดการสิ่งแวดล้อม	2.18	1.54	น้อย
5. ร่วมนำเสนอแผน/โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน และ/หรือนำเสนอให้หน่วยงานดำเนินการขอการอนุมัติต่อไป	2.07	1.58	น้อย
การร่วมปฏิบัติการ/ดำเนินแผนตามโครงการ			
6. เข้าร่วมประชุม/ร่วมรับฟังการชี้แจงและ/ศึกษารายละเอียดของการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมโครงการที่อนุมัติ	1.89	1.59	น้อย
7. ร่วมจัดทำคำขออนุมัติและ/หรือใช้จ่ายงบประมาณ โดยจัดซื้อ จัดจ้าง เบิกจ่าย สั่งการ อำนาจการตามกิจกรรมโครงการ	1.42	1.46	น้อยที่สุด

ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน	X	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
8. ร่วมกำหนดบุคคลผู้รับผิดชอบ และ/หรือลงมือดำเนินการตามกิจกรรม วิธีการที่ระบุไว้ในแผนงานโครงการ	1.47	1.50	น้อยที่สุด
9. ร่วมควบคุม กำกับ /ประชุม ประเมิน แก้ไข/ปรับปรุง กิจกรรมต่างๆ ตามโครงการ	1.32	1.47	น้อยที่สุด
10. ร่วมประสานงานตามกิจกรรมที่ระบุ/ที่ควรทำในแผนงานโครงการกับ หน่วยงานหรือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การเข้าร่วมประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมโครงการสิ่งแวดล้อม	1.25	1.45	น้อยที่สุด
11. ร่วมดำเนินการพิจารณาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของ แผนงาน โครงการที่ได้รับอนุมัติ อาจมีการปรับแก้หรือไม่ก็ตาม	1.35	1.47	น้อยที่สุด
12. ร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ความก้าวหน้า และ/หรือร่วมอภิปราย ซักถามา พูดคุยถึงสภาพการณ์ที่ดำเนินการอยู่	1.39	1.47	น้อยที่สุด
13. ร่วมรวบรวมข้อมูล หาผลสำเร็จของกิจกรรม(โดยเทียบกับ วัน เวลา ค่าใช้จ่าย กำลังทรัพยากรที่ใช้)แล้วให้ดำเนินการต่อไป หรือปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมโครงการ และร่วมเปรียบเทียบถึงผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ รวมทั้งแปลค่าความสำเร็จโครงการที่ดำเนินการ	1.22	1.41	น้อยที่สุด
14. ร่วมกำหนดบุคคลรับผิดชอบประเมินผล และ/หรือ ร่วมรวบรวม - สภาพการณ์ ข้อมูล ผลที่ได้เรียบเรียงเรื่องราวไว้	1.32	1.47	น้อยที่สุด
15. ร่วมจัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน หรือจัดทำรายงานตามที่หน่วยเหนือ กำหนด	1.25	1.45	น้อยที่สุด
16. ได้ร่วมนำเสนอผลงาน ร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์โครงการสิ่งแวดล้อม	1.41	1.45	น้อยที่สุด
17. ร่วมได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ	0.92	1.24	น้อยที่สุด
18. ร่วมได้รับการชมเชย ชื่นชมจากเพื่อนร่วมงาน จากหน่วยงานอื่น หรือ จากชุมชน	1.14	1.37	น้อยที่สุด
19. ร่วมได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีถูกสุขลักษณะกว่าเดิม	1.49	1.51	น้อยที่สุด
20. ร่วมได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้/หาประสบการณ์เพิ่มเติม หรือพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่ดำเนินการให้มีคุณภาพเป็น ประโยชน์ต่อไป	1.39	1.50	น้อยที่สุด
รวมค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทั้งหมด	1.58	1.26	น้อย

4.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยของหน่วยงานราชการที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก

จากปัจจัยต่าง ๆ ของหน่วยงานตามรายละเอียดข้างต้น และค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าวสามารถนำมาหาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัยและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์หาค่าความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกที่มีปัจจัยต่างกัน ด้วยการทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ได้ผลโดยลำดับดังนี้

4.3.1 ปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีผลต่อระดับการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการ

4.3.1.1 การสังกัดกระทรวงกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ

หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.84) ขณะที่หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.12) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การสังกัดกระทรวง มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีสังกัดกระทรวงแตกต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.4 และ 4.5

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดจำแนกตามสังกัดกระทรวง

หน่วยงานสังกัดกระทรวง	จำนวน	X	S.D.
มหาดไทย	97	1.84	1.13
เกษตรและสหกรณ์	35	1.21	1.37
สาธารณสุข	21	1.76	1.29
ศึกษาธิการ	19	1.12	1.25
กระทรวงและรัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ	26	1.22	1.32
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.5 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดจำแนกตามสังกัดกระทรวง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	7	21.19	3.53	2.32*
ภายในกลุ่ม	193	284.67	1.52	
รวม	197	305.87		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.2 การสังกัดส่วนราชการกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่สังกัดราชการส่วนภูมิภาค มีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.73) ขณะที่หน่วยงานที่ สังกัดราชการส่วนกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.94) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า การสังกัดส่วนราชการต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีสังกัดส่วนราชการแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.6 และ 4.7

ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามสังกัดส่วนราชการ

สังกัดโดยตรงกับส่วนราชการ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หน่วยงานส่วนกลาง	42	.94	1.17
หน่วยงานส่วนภูมิภาค	81	1.73	1.37
หน่วยงานส่วนท้องถิ่น	75	1.77	1.06
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.7 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามสังกัดส่วนราชการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ภายในกลุ่ม	2	20.91	10.45	7.01*
ระหว่างกลุ่ม	195	284.94	1.49	
รวม	197	305.86		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.3 อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีอายุหน่วยงานตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก น้อยกว่า 5 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.66) ขณะที่หน่วยงานที่มีอายุของหน่วยงานตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก 5-10 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(1.43) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า อายุของหน่วยงานมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีอายุของหน่วยงานตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลกแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.8 และ 4.9

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามอายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก

อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
น้อยกว่า 5 ปี	67	1.66	1.01
5-10 ปี	16	1.43	1.32
มากกว่า 10 ปี	115	1.55	1.38
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.9 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามอายุหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	.87	.43	.27
ภายในกลุ่ม	195	304.98	1.59	
รวม	197	305.86		

4.3.1.4 คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรหน่วยงานกับระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่าหน่วยงานที่บุคลากรมีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีค่าระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ยสูงสุด (2.41) ขณะที่หน่วยงานที่บุคลากรมีวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(1.12) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรหน่วยงานที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า " หน่วยงานที่บุคลากรมีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดัง ตารางที่ 4.10 และ 4.11

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน

คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	จำนวน	X	S.D.
ไม่มี	115	1.53	1.25
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	1.91	1.01
ปริญญาตรี	21	1.71	1.25
สูงกว่า ปริญญาตรี	4	1.98	.38
ต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี	20	1.43	1.38
ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี	13	2.41	2.11
ต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	4	1.98	1.52
ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี	11	1.12	.85
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.11 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	7	8.90	1.27	.80
ภายในกลุ่ม	190	287.64	1.58	
รวม	197	296.55		

4.3.1.5 การมีบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของการหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน ราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.64) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(1.53) และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง โดยทดสอบค่าที (t) พบว่าการมีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีบุคลากรมีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน ราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามวุฒิการศึกษาของบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อม

บุคลากรหน่วยงานมีวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	X	S.D.	t	p
ไม่มีวุฒิทางด้านสิ่งแวดล้อม	115	1.53	1.25	0.23	0.63
มีวุฒิทางด้านสิ่งแวดล้อม	38	1.64	1.26		

4.3.1.6 จำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่บุคลากรมีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 6-10 คน มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.65) ขณะที่หน่วยงานที่บุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวนมากกว่า 10 คน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(1.62) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า จำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "จำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันของหน่วยงาน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.13 และ 4.14

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ ระดับจังหวัด จำแนกตามจำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม

จำนวนคนที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
1-5 คน	50	1.64	1.16
6-10 คน	18	1.65	1.43
มากกว่า 10 คน	15	1.62	1.37
รวม	83	1.64	1.251

ตารางที่ 4.14 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามจำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิ ด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	6.56	3.28	.06
ภายในกลุ่ม	80	128.41	1.60	
รวม	82	128.41		

4.3.1.7 สภาพที่เอื้อต่อข้อมูลข่าวสารกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีสภาพไม่เอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.58) ขณะที่หน่วยงานที่มีสภาพเอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ เอื้อปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ (1.30) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า สภาพเอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงานที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีสภาพเอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงานที่แตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.15 และ 4.16

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามสภาพเอื้อ
ต่อการรับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงาน

สภาพเอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
เอื้อมาก	186	1.58	1.28
เอื้อปานกลาง	9	1.30	0.66
ไม่เอื้อ	3	2.58	0.61
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.16 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามสภาพเอื้อต่อการ
รับข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.72	1.8	1.17
ภายในกลุ่ม	196	302.14	1.58	
รวม	197	305.86		

4.3.1.8 ความเพียงพอของงบประมาณปกติกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
ของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงาน ราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีงบประมาณปกติ
เพียงพอบางปี มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.66) ขณะที่หน่วยงานที่มีงบประมาณ
ปกติเพียงพอตลอดมา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(1.50) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า
ความเพียงพอของงบประมาณปกติของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน
ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีงบประมาณปกติเพียงพอแตกต่างกัน
จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง " ดังตารางที่ 4.17 และ 4.18

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามความสนใจสำนักตอสิ่งแวดล้อมของบุคลากร.

ความสนใจ สำนักและตระหนัก ต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรหน่วยงาน	จำนวน	X	S.D.
สนใจ มาก	176	1.57	1.29
สนใจปานกลาง	19	1.83	1.02
สนใจน้อย	3	.90	.736
รวม	198	1.58	1.26

ตารางที่ 4.20 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามความสนใจสำนักตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร.

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2.51	2	1.25	.78
ภายในกลุ่ม	302.35	195	1.60	
รวม	304.86	197		

4.3.1.10 ประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่บุคลากรมีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยทำมากกว่า 2 กิจกรรมสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.11) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.68) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า "การมีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "การมีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรหน่วยงานที่แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.21 และ 4.22

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากร

ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่มี	20	.68	.20
มีโดยทำเป็นงานปกติของหน่วยงานอยู่แล้ว	24	.94	.24
เข้าประชุม อบรม สัมมนาหลักสูตร/โครงการต่าง ๆ	34	1.57	.09
เข้าร่วมกลุ่ม ชมรมด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง	5	1.51	.50
เข้าร่วมรณรงค์/ร่วมมือทำกับ โครงการสิ่งแวดล้อมต่างๆ	12	1.05	.21
เคยงานปกติ และ ร่วมประชุม	14	1.96	.37
ทำงานปกติ และ เข้าร่วมรณรงค์	8	1.63	.32
เข้าประชุม และ เป็นสมาชิก/ร่วมรณรงค์	23	1.68	.24
เคยมากกว่า 2 ประเด็น	58	2.11	.17
รวม	198	1.26	9.07

ตารางที่ 4.22 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามประสบการณ์ด้าน
สิ่งแวดล้อมของบุคลากร

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	8	46.72	5.84	4.16*
ภายในกลุ่ม	189	258.29	1.40	
รวม	197	305.02		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.11 การเคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่เคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม โดยทำครบทุกกระบวนการมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (3.04) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่เคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 0.00 และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่าการที่เคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า " หน่วยงานที่เคยจัด

ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.23 และ 4.24

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจำแนกตามการเคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ

การเคยร่วม/จัดทำ/ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผน ปฏิบัติการฯของจังหวัดพิษณุโลก (พ.ศ.2537 - 2542)	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่เคย	35	.00	.00
ครบทุกขบวนการ	36	3.03	.91
เคยร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการจัดทำโครงการ และเสนอโครงการ	79	1.65	.86
เคยร่วมประชุมอย่างเดียว	35	1.37	1.11
เคย 2-3 ประเด็น	13	1.68	1.12
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.24 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกจำแนกตามการเคยจัดทำ/ดำเนินการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	168.52	24.07	32.60*
ภายในกลุ่ม	193	137.34	.73	
รวม	197	305.86		

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.12 การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วม
ร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่าหน่วยงานที่จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.57) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.67) และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่าที (t) พบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
 จำแนกตามการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดตั้งคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน	N	X	S.D.	t	P
ไม่จัดตั้ง	114	1.67	1.03	.24	.62
จัดตั้ง	49	2.57	1.10		

4.3.1.13 จำนวนคนในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
จัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีจำนวนคนในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่า 10 คน มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (3.24) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(1.67) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า จำนวนคนในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีจำนวนคนในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.26 และ 4.27

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามจำนวนคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

จำนวนคณะกรรมการที่รับผิดชอบดำเนินการ ด้านสิ่งแวดล้อมของ หน่วยงาน	จำนวน	X	S.D.
ไม่ตั้งกรรมการ	114	1.67	1.03
2-5 คน	30	2.37	1.22
6-9 คน	5	2.43	.20
10 คนขึ้นไป	14	3.24	.61
รวม	163	1.92	1.12

ตารางที่ 4.27 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตาม
จำนวนคนในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	31.86	10.62	9.72*
ภายในกลุ่ม	159	17037	1.09	
รวม	162	202.22		

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4.3.1.14 ความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมดี มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (3.24) ขณะที่หน่วยงานที่มีความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (2.37) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่าหน่วยงานที่มีความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "ความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่มีแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.28 และ 4.29

ตารางที่ 4.28 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

ความร่วมมือของคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ร่วมมือเป็นอย่างดี	15	3.24	.61
ร่วมมือพอสมควร	30	2.37	1.22
ไม่มีใครให้ความร่วมมือ	4	2.43	.20
รวม	49	2.57	1.10

ตารางที่ 4.29 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	5.65	2.82	2.47
ภายในกลุ่ม	46	46.78	1.141	
รวม	48	52.44		

4.3.1.15 ระดับการศึกษาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของกรรมการเป็นระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.82) ขณะที่หน่วยงานที่ ระดับการศึกษาของกรรมการ ต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.99) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระดับการศึกษาของกรรมการสิ่งแวดล้อม มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "ระดับการศึกษาสูงสุดของกรรมการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดังตารางที่ 4.30 และ 4.31

ตารางที่ 4.30 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการ

ระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	15	1.99	.87
ปริญญาตรี	17	2.64	1.25
สูงกว่าปริญญาตรี	17	2.82	1.30
รวม	49	2.51	1.13

ตารางที่ 4.31 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของคณะกรรมการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	5.69	8.60	.06
ภายในกลุ่ม	46	54.35	1.31	
รวม	48	60.04		

4.3.1.16 มีระดับของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีระดับ (ซี) สูงสุดของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม ที่มีระดับ (ซี) 5-6 มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.81) ขณะที่หน่วยงานที่มีระดับ (ซี) ของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม ที่ระดับ (ซี) 2-4 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.95) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระดับ (ซี) สูงสุดของคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีระดับ (ซี) สูงสุดของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดังตารางที่ 4.32 และ 4.33

ตารางที่ 4.32 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
จำแนกตามระดับ (ซี) สูงสุด ของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม

ระดับ(ซี)สูงสุดของคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ระดับ(ซี) 2-4	15	1.95	1.11
ระดับ(ซี) 5-6	18	2.81	1.06
ระดับ(ซี) 7-8	16	2.64	1.12
รวม	49	2.50	1.13

ตารางที่ 4.33 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามระดับ(ซี) ของ
คณะกรรมการที่มีบทบาทมากที่สุด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	6.12	3.06	2.52
ภายในกลุ่ม	40	53.37	1.21	
รวม	48	59.49		

4.3.1.17 ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมกับ
ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่า
เฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วย
ที่กรรมการสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทมากที่สุดเป็นผู้บริหารหน่วยงาน ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วน
ร่วมสูงสุด (3.07) ขณะที่หน่วยงานที่กรรมการที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานเฉพาะด้าน มีค่า
เฉลี่ยต่ำสุด (1.73) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาท
มากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตก
ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาท
มากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง
กัน" ดังตารางที่ 4.34 และ 4.35

ตารางที่ 4.34 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนก
ตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการ

ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดใน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
หัวหน้างาน/ฝ่าย	14	2.39	1.21
ผู้บริหารหน่วยงาน	17	3.07	1.09
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผน	2	2.62	1.23
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	10	2.09	.92
เจ้าหน้าที่งานเฉพาะด้าน	6	1.73	.82
รวม	49	2.51	1.13

ตารางที่ 4.35 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ หน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้
มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	10.35	2.07	1.75
ภายในกลุ่ม	44	49.68	1.18	
รวม	48	60.04		

4.3.1.18 คณะกรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีระยะเวลาปฏิบัติงาน
ในจังหวัดของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด น้อยกว่า 5 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ย
ของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.56) ขณะที่หน่วยงานที่กรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด มีระยะ
เวลาปฏิบัติงาน 5-10 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (2.36) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า
ระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของกรรมการสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทมากที่สุดของหน่วยงาน มี
ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "ระยะ
เวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของกรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดของหน่วยงานที่แตกต่างกัน จะมี
ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.36 และ 4.37

ตารางที่ 4.36 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานของกรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดของหน่วยงาน

ระยะเวลาปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกของกรรมการสิ่งแวดล้อมผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดของหน่วยงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
< 5 ปี	33	2.56	1.17
5-10 ปี	10	2.36	1.08
มากกว่า 10 ปี	6	2.45	1.02
รวม	49	2.51	1.11

ตารางที่ 4.37 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของคณะกรรมการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.34	.17	.13
ภายในกลุ่ม	46	59.72	1.29	
รวม	48	60.06		

4.3.1.19 มอหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มอหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.46) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มอหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.53) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การมอหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มอหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.38 และ 4.39

ตารางที่ 4.38 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนก
ตามการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม

จัดมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมไว้เฉพาะ ของหน่วยงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่มี	83	1.53	.97
ไม่ต่อเนื่อง	33	2.14	1.01
ต่อเนื่อง	47	2.46	1.21
รวม	155	1.93	1.13

ตารางที่ 4.39 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามการมอบหมาย
ให้ผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	26.77	13.38	11.92*
ภายในกลุ่ม	161	170.64	1.12	
รวม	162	197.42		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.20 ระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.41) ขณะที่หน่วยงานที่มีระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (2.28) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดังตารางที่ 4.40 และ 4.41

ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้
รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้รับผิดชอบ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	29	2.28	.87
ปริญญาตรี	37	2.32	1.25
สูงกว่าปริญญาตรี	14	2.41	1.30
รวม	80	2.32	1.13

ตารางที่ 4.41 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบ
เฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.17	8.60	.06
ภายในกลุ่ม	77	99.66	1.31	
รวม	79	99.83		

4.3.1.21 ระดับ(ซี) ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมี
ส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ระดับ(ซี)ของผู้
รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ระดับ (ซี) 7-8 มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.72)
ขณะที่หน่วยงานที่มีระดับตำแหน่ง (ซี) ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ที่ระดับ(ซี) 2-4 มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.93) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า หน่วยงานที่มีระดับ(ซี)ของผู้
รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มี ระดับ (ซี) ของผู้
รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดัง
ตารางที่ 4.42 และ 4.43

ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามระดับ (ซี)ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับ(ซี)ของผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน	จำนวน	X	S.D.
ระดับ (ซี) 2-4	39	1.93	.96
ระดับ (ซี) 5-6	25	2.65	1.21
ระดับ (ซี) 7-8	16	2.72	1.15
รวม	80	2.32	1.13

ตารางที่ 4.43 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนกตามระดับ(ซี) ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	10.90	5.45	4.59*
ภายในกลุ่ม	77	88.90	1.18	
รวม	79	99.80		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.22 ผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม มีตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้างาน มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.90) ขณะที่หน่วยงานที่ผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.77) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.44 และ 4.45

ตารางที่ 4.44 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

ตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	X	S.D.
หัวหน้างาน/ฝ่าย	14	2.90	1.19
ผู้บริหารหน่วยงาน	29	2.42	.98
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	15	1.77	1.02
นักวิชาการเฉพาะสาขา	4	2.51	1.13
เจ้าพนักงานเฉพาะด้าน	15	2.09	1.03
อื่น ๆ	3	2.40	1.10
รวม	80	2.32	1.13

ตารางที่ 4.45 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของ
ผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	5	10.54	3.22	2.62
ภายในกลุ่ม	74	89.30	1.229	
รวม	79	99.84		

4.3.1.23. ระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของผู้รับผิดชอบกับระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมี
ส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ผู้รับผิดชอบ
เฉพาะมีระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดอยู่มากกว่า 10 ปี มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด
(2.52) ขณะที่ หน่วยงานที่ผู้รับผิดชอบมีระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัด 1-4 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
(2.26) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของผู้รับผิดชอบ
เฉพาะของหน่วยงานต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของผู้รับผิดชอบแตกต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.46 และ 4.47

ตารางที่ 4.46 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระยะเวลา
ปฏิบัติงานในจังหวัดของผู้รับผิดชอบเฉพาะ

ระยะเวลาปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือในพื้นที่จังหวัด พิษณุโลกของผู้รับผิดชอบ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
1-4 ปี	55	2.26	1.11
5-10 ปี	14	2.43	1.12
มากกว่า 10 ปี	11	2.52	1.25
รวม	80	2.32	1.12

ตารางที่ 4.47 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงาน
ในจังหวัดของผู้รับผิดชอบเฉพาะ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	10.90	.42	.32
ภายในกลุ่ม	77	88.90	1.28	
รวม	79	99.80		

4.3.1.24 จำนวนโครงการบำบัดฟื้นฟูกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีจำนวนชนิดโครงการบำบัดฟื้นฟู 6 โครงการขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (3.12) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีจำนวนชนิดโครงการบำบัดฟื้นฟู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.16) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า จำนวนโครงการบำบัดฟื้นฟูของหน่วยงานต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีจำนวนโครงการบำบัดฟื้นฟูแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง " ดังตารางที่ 4.48 และ 4.49

ตารางที่ 4.48 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวนชนิดโครงการ
ในแผนงานบำบัดฟื้นฟู

จำนวนโครงการในแผนงานบำบัดฟื้นฟูที่หน่วยงานเคยทำ / เสนอหรือดำเนินการ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่เคยทำ	106	1.16	.10
ทำ 1 โครงการ	42	2.11	.16
ทำ 2-5 โครงการ	10	2.91	.26
ทำ 6 โครงการขึ้นไป	5	3.12	.25
รวม	163	1.57	9.66

ตารางที่ 4.49 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
จังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวนชนิดโครงการบำบัดฟื้นฟู

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	66.21	22.07	17.96*
ภายในกลุ่ม	159	205.17	1.22	
รวม	162	271.38		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.25 จำนวนโครงการตามแผนงานเฝ้าระวังกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
ของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีจำนวนชนิดโครงการ
ตามแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน 2-5 โครงการ มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.73)
ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีจำนวนชนิดโครงการตามแผนงานเฝ้าระวัง ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.38) และเมื่อ
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า จำนวนชนิดโครงการตามแผนงานเฝ้าระวังที่มีของหน่วย
งาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีจำนวนชนิดโครงการตามแผนงานเฝ้าระวังแตก
ต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.50 และ 4.51

ตารางที่ 4.50. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด จำแนก
ตามจำนวนชนิด โครงการตามแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน

จำนวนโครงการในแผนงานเฝ้าระวังและป้องกันที่เคยทำ/ เสนอหรือดำเนินการ	จำนวน	X	S.D.
ไม่เคยทำ	123	1.38	1.28
ทำ 1 โครงการ	30	2.06	.97
ทำ 2-5 โครงการ	8	2.73	.85
ทำ 6 โครงการขึ้นไป	2	2.62	.38
รวม	163	1.57	1.26

ตารางที่ 4.51 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดจำแนกตามจำนวนชนิด
โครงการตามแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	24.77	8.25	5.59*
ภายในกลุ่ม	159	246.61	1.47	
รวม	162	280.38		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.26 จำนวนโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
การของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงาน ราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีจำนวนชนิดโครงการ
ตามแผนสร้างจิตสำนึกและความตระหนักมากกว่า 6 โครงการ มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
สูงสุด (2.82) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีจำนวนชนิดโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึก มีค่าเฉลี่ยต่ำ
สุด (0.98) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า จำนวนโครงการตามแผนสร้างจิต
สำนึกที่มีของหน่วยงาน ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0 .05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีจำนวนโครงการตามแผนสร้างจิต
สำนึกแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง " ดังตารางที่ 4.52 และ 4.53

ตารางที่ 4.52 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการจัดการฯ จำแนกตามจำนวนชนิด
โครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก

จำนวนชนิดโครงการในแผนงานสร้างจิตสำนึกและ ความตระหนัก ที่เคยทำ เสนอหรือดำเนินการ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่เคยทำ	74	0.98	1.21
ทำ 1 โครงการ	63	1.92	1.04
ทำ 2-5 โครงการ	22	2.56	.94
ทำ 6 โครงการขึ้นไป	4	2.82	.71
รวม	163	1.57	1.26

ตารางที่ 4.53 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวนโครงการตาม
แผนสร้างจิตสำนึกและตระหนัก

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	64.05	21.35	17.19*
ภายในกลุ่ม	159	207.33	1.24	
รวม	162	271.38		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.27 โครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหาร
จัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีจำนวนชนิดโครงการตามแผน
ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ จำนวน 2-9 โครงการ มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.71) ขณะที่
หน่วยงานที่ไม่มีจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.47) และเมื่อ
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า จำนวนชนิดโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติที่มีของ
หน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ
แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตาราง ที่ 4.54 และ 4.55

ตารางที่ 4.54 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามที่มีจำนวนชนิดโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ

จำนวนโครงการในแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติที่เคยทำ เสนอหรือดำเนินการ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่เคยทำ	146	1.47	1.24
ทำ 1 โครงการ	11	2.46	.99
ทำ 2-9 โครงการ	6	2.70	.97
รวม	163	1.57	1.26

ตารางที่ 4.55 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	18.01	9.00	5.97*
ภายในกลุ่ม	160	253.37	1.50	
รวม	162	271.38		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.28 ความช่วยเหลือกันของส่วน/ภาค/งานอื่นในหน่วยงานกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีการให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.30) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีการให้ความช่วยเหลือกันของส่วน/ภาค/งานอื่นในหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.07) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า หน่วยงานที่มีการให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่น มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "ที่มีการให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นในหน่วยงานแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.56 และ 4.57

ตารางที่ 4.56 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการให้ความช่วยเหลือ
ของส่วน/ภาค/งานอื่นในหน่วยงาน

การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากงาน/ภาค/ฝ่ายหรือ ส่วนงานต่าง ๆ ในหน่วยงาน	จำนวน	X	S.D.
ช่วยเหลือดี	81	2.30	1.22
ช่วยเหลือบ้าง	71	1.72	.81
ไม่ช่วยเหลือ	11	1.07	.17
รวม	163	2.00	1.08

ตารางที่ 4.57 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการให้ความช่วยเหลือ
ของส่วน/ภาค/งานอื่น

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	16.80	8.40	7.77*
ภายในกลุ่ม	160	157.82	1.08	
รวม	162	174.63		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.29 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่กำกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ทำเป็นที่น่าพอใจ มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.43) ขณะที่หน่วยงานที่มีผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ทำไม่เป็นที่พอใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.49) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ทำของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แตกต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.58 และ 4.59

ตารางที่ 4.58 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์
ของโครงการที่ทำของหน่วยงาน

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ผ่าน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
เป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	32	2.43	1.28
พอใช้ได้	89	2.11	1.04
ไม่เป็นที่น่าพอใจ	42	1.49	.79
รวม	163	2.03	1.08

ตารางที่ 4.59 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ตามโครงการที่ทำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	14.48	7.24	6.60*
ภายในกลุ่ม	142	155.70	1.09	
รวม	144	170.19		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.30 สภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
จัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีสภาพความพร้อม
ของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมีพร้อมใช้ มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.99) ขณะที่
หน่วยงานที่ไม่มีสภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.15) และเมื่อ
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า สภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงาน
มี มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0 .05 สอด
คล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีสภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่าง
จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดังตารางที่ 4.60 และ 4.61

ตารางที่ 4.60 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพความพร้อม
ของข้อมูลพื้นฐานสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี

สภาพความพร้อมของข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
พร้อมใช้ได้เสมอ	28	1.99	1.45
มีบางส่วนต้องหาเพิ่มเติมบ้าง	87	1.82	1.25
ต้องรวบรวมใหม่ถ้าจะทำ	82	1.15	1.06
รวม	198	1.57	1.25

ตารางที่ 4.61 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน
ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพความพร้อมของ
พื้นฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	24.04	12.02	8.17*
ภายในกลุ่ม	195	279.35	1.47	
รวม	197	303.40		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.31 มีการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมโดยได้รับอย่างดีทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.95) ขณะที่หน่วยงานที่มีการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมน้อยครั้งหรือไม่ได้รับเลย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.75) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่ได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.62. และ 4.63.

ตารางที่ 4.62 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม

การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
จากหน่วยงานประสาน			
ได้รับรู้รับทราบเป็นอย่างดีเกือบทุกครั้ง	41	1.95	1.29
ได้รับทราบบ้างพอสมควร	96	1.90	1.16
ได้รับน้อยครั้งหรือไม่ได้รับเลย	61	.75	.99
รวม	198	1.57	1.25

ตารางที่ 4.63 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	54.15	27.08	20.64
ภายในกลุ่ม	195	249.24	1.31	1.31*
รวม	197	303.40		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.32 การกระตุ้น ย้ำ/สนับสนุนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ได้รับการกระตุ้น ย้ำ/สนับสนุนจากหน่วยเหนือเป็นอย่างไรดี มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.51) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่เคยได้รับ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.47) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่าหน่วยงานที่ได้รับการกระตุ้น ย้ำ/สนับสนุนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "การได้รับการสนับสนุนโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือแตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.64 และ 4.65

ตารางที่ 4.64 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับการกระตุ้น ช้า/สนับสนุนโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ

การได้รับการกระตุ้น ช้า หรือแรงสนับสนุนจากหน่วยเหนือ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ต่อการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ได้รับเป็นอย่างดีมาก	35	2.51	1.12
ได้รับบ้าง	136	1.56	1.17
ไม่เคยได้รับรู้จากใคร ๆ เลย	26	.47	.73
รวม	197	1.59	1.25

ตารางที่ 4.65 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	62.44	31.2	24.62*
ภายในกลุ่ม	195	240.88	1.26	
รวม	197	303.33		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.33 รับโอกาสได้รับรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่ได้รับโอกาสได้รับรู้/ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม โดยได้มากกว่า 2 กิจกรรมขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.43) ขณะที่หน่วยงานที่ได้รับโอกาสได้ทุนศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.75) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า หน่วยงานที่ได้รับโอกาสได้รับรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "การได้รับโอกาสได้รับรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม แตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหาร จัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.66 และ 4.67

ตารางที่ 4.66 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการรับโอกาสได้รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ

การได้รับโอกาส ด้านความรู้/ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่เคยได้เลย	39	.398	.85
ได้ร่วมประชุมรับการชี้แจง/เขียน โครงการขั้นตอนต่าง ๆ	53	1.50	.98
ได้เข้าอบรมการจัดทำแผนขั้นตอนต่าง ๆ	20	1.96	1.15
ได้ทุนหรือไปศึกษาดูงาน	4	.75	.14
ได้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติในรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ	13	1.39	1.13
ได้ร่วมเข้าอบรมและได้ร่วมประชุมรับฟัง	38	2.10	1.03
ได้ประชุมและอบรมแผน/ได้ร่วมตั้งแต่ กิจกรรม 2 ขึ้นไป	31	2.43	1.38
รวม	198	1.58	1.25

ตารางที่ 4.67 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการที่ได้รับความรู้ได้รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	91.10	15.18	13.22*
ภายในกลุ่ม	191	214.75	1.14	
รวม	197	305.86		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.34 แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชนกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีแรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.00) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีแรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (1.25) และเมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที (t) พบว่าหน่วยงานที่มีแรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีแรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน แตกต่าง จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน " ดังตารางที่ 4.68

ตารางที่ 4.68 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการมีแรงกระตุ้น
หรือข้อเรียกร้องของชุมชนในพื้นที่

การมีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้องของชุมชนในพื้นที่ รับผิดชอบให้ช่วยดำเนินการจัดการกับ สภาพแวดล้อมบริเวณ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ไม่มีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้องใดๆ	108	1.25	1.09	.54	.02*
มีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้อง	90	2.00	1.32		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.35 สภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
จัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
บริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีสภาพปัญหา/
ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมที่มีบางโอกาส และมีปัญหามาก มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม
สูงสุด (1.66) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีสภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
(0.97) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า หน่วยงานที่มีสภาพปัญหา/ความจำเป็น
ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติ
ฐานที่ตั้งไว้ว่า "สภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่แตกต่างกัน จะมีระดับ
การมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง " ดังตารางที่ 4.69 และ 4.70

ตารางที่ 4.69 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามสภาพปัญหา/
ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อม

การมีสภาพปัญหาหรือความจำเป็น/ความต้องการ ด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่หน่วยงานรับผิดชอบ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่มีหรือแทบไม่มี	21	0.97	1.33
มีบ้างแต่ไม่มากและเป็นบางโอกาส	150	1.66	1.19
มีมากตลอดมา	27	1.66	1.44
รวม	198	1.59	1.25

ตารางที่ 4.70 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดจำแนกตามสภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	8.47	4.23	2.73
ภายในกลุ่ม	195	294.86	1.55	
รวม	197	303.33		

4.3.1.36 การรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่รับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดโดยทราบชัดเจน มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (2.32) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่มีการรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.56) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดที่มีของหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "หน่วยงานที่มีการรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการที่แตกต่างกัน" ดังตารางที่ 4.71. และ 4.72.

ตารางที่ 4.71 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัด

การรับทราบนโยบายที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของ จังหวัดพิษณุโลก	จำนวน	X	S.D.
ไม่มี/ไม่รับทราบนโยบาย	17	.57	.92
มีนโยบายแต่ไม่แน่ชัด	127	1.4	1.13
มีนโยบายแน่นอน กำหนดไว้ให้ปฏิบัติชัดเจน	54	2.3	1.24
รวม	198	1.60	1.25

ตารางที่ 4.72 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน

ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการรับทราบนโยบาย

สิ่งแวดล้อมของจังหวัด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	47.42	23.71	17.69*
ภายในกลุ่ม	195	253.35	1.34	
รวม	197	300.78		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.137 งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงานกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ จังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน จำเป็นมาก มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.82) ขณะที่หน่วยงานที่งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน ไม่จำเป็น มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด 0.59 และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "งบประมาณที่จำเป็นต้องขอสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงานแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง" ดังตารางที่ 4.73 และ 4.74

ตารางที่ 4.73 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความจำเป็นที่ต้องงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก

ความจำเป็นที่ต้องงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก ที่ให้การสนับสนุน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่จำเป็น	13	.58	.91
จำเป็นบางส่วนเท่านั้น	69	1.39	1.11
จำเป็นมาก	116	1.81	1.30
รวม	198	1.59	1.25

ตารางที่ 4.74 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความจำเป็นที่มีต่อ
งบประมาณจากหน่วยงานภายนอก

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	20.55	10.27	6.90*
ภายในกลุ่ม	195	282.78	1.48	
รวม	197	303.33		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.38 ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก จำเป็นมากกว่า 1 ล้าน มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.84) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่จำเป็นแต่ก็ขอเพิ่มจำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 0.66 และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกแก่หน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "จำนวนงบประมาณที่จำเป็นต้องขอสนับสนุนจากภายนอกแตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการที่แตกต่าง" ดังตารางที่ 4.75 และ 4.76

ตารางที่ 4.75 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของ
หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความจำเป็นต่อ
จำนวนงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก

ความจำเป็นที่มีต่อจำนวนงบประมาณจาก หน่วยงานภายนอก	จำนวน	X	S.D.
จำเป็นเพื่อกิจกรรมที่มากกว่า 1 ล้านบาท	46	1.84	1.22
จำเป็นมากเพื่อกิจกรรมที่ใช้งบ 1 แสน-1 ล้านบาท	77	1.83	1.21
จำเป็นมากเพื่อกิจกรรมน้อยที่ใช้บ่น้อยกว่า 1 แสนบาท	53	1.45	1.21
ไม่จำเป็นแต่ก็ขอการสนับสนุนเพิ่ม	22	.66	1.11
รวม	198	1.61	1.25

ตารางที่ 4.76 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน

ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามความจำเป็นต่อจำนวน
งบประมาณสนับสนุนจากภายนอก

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	25.49	8.49	5.82*
ภายในกลุ่ม	195	272.70	1.45	
รวม	197	298.20		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.1.39 การประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการกับระดับการมี

ส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานที่มีการประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ ที่ได้รับความสะดวก ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (1.87) ขณะที่หน่วยงานที่ไม่เคยประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด(0.00) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่าการประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ มีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า "การประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ แตกต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแตกต่าง " ดังตารางที่ 4.77 และ 4.78

ตารางที่ 4.77 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน

ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการประสานงานกับหน่วย
ที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ

การประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบตาม แผนปฏิบัติการฯ ที่หน่วยงานควรได้	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ได้รับความสะดวกและการร่วมมือเป็นอย่างดี	40	1.87	1.29
มีส่วนช่วยได้พอดี	107	1.63	1.16
ควรปรับปรุงในหลายๆ ด้าน	48	1.40	1.37
ไม่เคยประสาน	3	.00	.00
รวม	198	1.25	1.25

ตารางที่ 4.78 วิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน

ราชการจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการฯ จำแนกตามการประสานงานกับ

หน่วยที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	12.64	4.21	2.75*
ภายในกลุ่ม	194	288.14	1.53	
รวม	197	300.78		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข ความต้องการ ข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่มีต่อการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

จากแบบสอบถามมีผลการศึกษาในประเด็นปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข ความต้องการของหน่วยงาน มี ดังนี้

4.4.1 ปัญหา อุปสรรคสำคัญ ๆ ของหน่วยงาน มีปัญหาที่ประสบ/มีอยู่ตามการดำเนินการแผนงานโครงการพบว่า หน่วยงานค่าเฉลี่ยของระดับการมีปัญหาปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) จำแนกในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.4.1.1 ปัญหาต่อเรื่องงบประมาณ ในด้านจำนวนงบประมาณ พบว่ามีระดับเป็นปัญหามาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ในเรื่องระเบียบการใช้งบประมาณ มีปัญหาระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40)

4.4.1.2 ปัญหาบุคลากร ด้านจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนสิ่งแวดล้อม มีระดับปัญหา ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13)

4.4.1.3 ปัญหาด้านเครื่องมือและอุปกรณ์สิ่งสนับสนุน ทั้งด้านปริมาณความเพียงพอ และชนิด ลักษณะ ความเหมาะสมสำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ มีระดับปัญหาปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.10 และ 3.06)

4.4.1.4 ปัญหาด้านอื่น ๆ คือความร่วมมือของประชาชน มีปัญหาที่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) และปัญหาด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับเป็นปัญหาปานกลางทั้งสิ้น

รายละเอียดดังตารางที่ 4.79

ตารางที่ 4.79 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาอุปสรรคที่มีตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการ
คุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก

	ประเด็นปัญหาอุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านความรู้ความเข้าใจ				
1	การจัดทำแผน โครงการ	2.70	1.20	ปานกลาง
2	ขั้นตอนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ทำจริง	2.88	1.20	ปานกลาง
3	การดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติแต่ละเรื่องของสิ่งแวดล้อมตามแผนฯ	2.83	1.25	ปานกลาง
ด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร				
4	เอกสารคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	2.72	1.33	ปานกลาง
5	ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์	2.69	1.28	ปานกลาง
ปัญหาและอุปสรรค ด้านระยะเวลา				
6	ระยะเวลา การจัดทำแผนโครงการเสนอ	2.71	1.32	ปานกลาง
7	ระยะเวลาในการทำ/ดำเนินการตามโครงการที่ได้อนุมัติ	2.70	1.32	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ				
8	จำนวนปริมาณงบประมาณ	3.99	1.67	มาก*
9	ระเบียบ ระบบการใช้งบประมาณ	3.40	1.27	ปานกลาง
ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร				
10	จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนสิ่งแวดล้อม	3.13	1.35	ปานกลาง
11	ความรู้ ความสามารถและความตั้งใจดำเนินการตามแผนสิ่งแวดล้อม	2.91	1.56	ปานกลาง
ปัญหาและอุปสรรคด้านการนิเทศติดตามช่วยเหลือแก้ปัญหา				
12	จำนวนครั้ง	2.96	1.46	ปานกลาง
13	ผู้นิเทศ/ผู้ช่วยเหลือชี้แนะ	2.85	1.45	ปานกลาง
14	เหตุการณ์/คุณภาพ หน่วยงานที่นิเทศช่วย	2.82	1.41	ปานกลาง
ปัญหาและอุปสรรค ด้านการประสานงาน				
15	หน่วยงานที่รับผิดชอบทุกระดับเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหรือส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนฯ	2.96	1.32	ปานกลาง
16	การประสานระหว่างคณะทำงานต่างๆ หรือระหว่างหน่วยปฏิบัติต่างๆ	2.89	1.37	ปานกลาง
ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์สิ่งสนับสนุน				
17	ปริมาณ ความเพียงพอในการจัดทำแผนฯ	3.10	1.45	ปานกลาง
18	ชนิด ลักษณะ ความเหมาะสมสำหรับดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ	3.06	1.35	ปานกลาง

ตารางที่ 4.79 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาอุปสรรคที่มีตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ปัญหาและอุปสรรคด้านอื่นๆ			
19. นโยบายของจังหวัด	2.73	1.32	ปานกลาง
20. ความร่วมมือของประชาชน	3.02	1.31	ปานกลาง
21. การรายงานผล	2.79	1.31	ปานกลาง
22. การอำนวยความสะดวก/สิ่งการ	2.78	1.35	ปานกลาง
รวม ค่าเฉลี่ยปัญหา	2.96	1.55	ปานกลาง

4.4.2 ระดับปัญหาอุปสรรคของหน่วยงาน จากค่าเฉลี่ยและระดับปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่มีต่อแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมพบว่ามี 5 หน่วยงานที่มีระดับปัญหามาก (ร้อยละ 3.5) ขณะที่ 54 หน่วยงาน มีปัญหาระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.3 หน่วยงานมีปัญหา ระดับมาก 36 หน่วยงาน (ร้อยละ 25.3) และหน่วยงานที่มีปัญหาน้อย จำนวน 30 หน่วยงาน ร้อยละ 21.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.80

ตารางที่ 4.80 จำนวนและร้อยละของหน่วยงานที่มีปัญหา อุปสรรคระดับต่าง ๆ ต่อแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อมของจังหวัดพิษณุโลก

ระดับปัญหา อุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	1	0.7
มี ระดับน้อยที่สุด	17	12.1
มีระดับน้อย	30	21.1
มีระดับปานกลาง	54	38.3
มีระดับมาก	36	25.3
มีระดับมากที่สุด	5	3.5
รวม	140	100

4.4.3 การแก้ปัญหาลักษณะของหน่วยงานที่มีต่อแผนการปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จากแบบสอบถามมีผู้ตอบถึงการแก้ไขปัญหาลักษณะของหน่วยงานคือ

4.4.3.1 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขอความช่วยเหลือ

4.4.3.2 นำปัญหาเสนอต่อที่ประชุมระดับจังหวัดหรือระดับเหนือขึ้นไป

4.4.3.3 จัดให้มีการแถลงข่าวชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ และประชาชนได้ทราบ

4.4.4 ความต้องการและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน

จากแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ระบุความต้องการและให้ข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่มีความต่อแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยระบุความสำคัญตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

4.4.4.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

4.4.4.2 ด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการ

4.4.4.3 ด้านบุคลากรในการดำเนินโครงการ

4.4.4.4 การนิเทศติดตามช่วยเหลือการแก้ไขปัญหา

4.4.4.5 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่และส่วนกลาง

4.4.4.6 เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนด้านการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

4.4.4.7 การสื่อสารประชาสัมพันธ์

4.4.4.8 ระยะเวลาในการดำเนินงานควรชัดเจนและระบุระยะเวลาสิ้นสุด อีกทั้งในด้านความชัดเจนของแผนปฏิบัติการฯ ที่ทุกองค์กรควรมีส่วนร่วมดำเนินการอะไรอย่างไร

4.4.4.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ จากแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมแก่บุคลากรในระดับต่างๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน โดยการให้ความรู้ผ่านกระบวนการศึกษาต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา ตลอดจนการสนับสนุนเอกสารเผยแพร่ความรู้ต่างๆ ด้านการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนได้ตลอดเวลา

4.4.4.2 ด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมโครงการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างพอเพียงและต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า กิจกรรมโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และหลายๆ หน่วยงานต้องให้ความร่วมมือดำเนินโครงการร่วมกัน จึงจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณดำเนินการอย่างเพียงพอและควรให้อำนาจในการใช้จ่ายงบประมาณในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หรือมีเงินงบประมาณใช้ในกรณีพิเศษ เช่น เมื่อมีเหตุฉุกเฉินด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้นด้วย

4.4.4.3 ด้านบุคลากรในการดำเนินโครงการ พบว่าหน่วยงานมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยตรง โดยให้เหตุผลว่าบุคลากรที่ดำเนินการด้านนี้ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงทำให้การดำเนินโครงการกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และยังอยากให้มีการแยกบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนในแต่ละหน่วยงานด้วย

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ ตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลและอภิปรายผล พร้อมเสนอแนะการวิจัยได้เป็น 4 ส่วนสำคัญดังนี้

5.1 ปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงานราชการที่มีส่วนร่วมบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามลักษณะตัวแปรอิสระที่ศึกษา

5.2 ระดับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการต่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ซึ่งเป็นลักษณะตัวแปรตามที่ศึกษา

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ หน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

5.4 ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข และความต้องการ ข้อเสนอแนะของหน่วยงาน ที่มีต่อแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สรุปปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงานราชการที่มีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผน ปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก

จากผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานของหน่วยงานราชการที่มีส่วนร่วมบริหารจัดการตาม แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1.1 ปัจจัยภายในหน่วยงาน พบว่าหน่วยงานที่ศึกษาเป็นหน่วยงานที่สังกัด กระทรวงมหาดไทยมากที่สุดร้อยละ 49 โดยมีสังกัดราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 40.9 และ 37.9 ตามลำดับ อายุของหน่วยงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 58.1 และอายุน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 33.8 เป็นหน่วยงานที่ไม่มีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 59.6 มี บุคลากรที่มีวุฒิฯ ร้อยละ 40.4 โดยหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงาน ที่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างเดียวย ร้อยละ 25.3 หน่วยงานที่มีผู้จบการศึกษาดำรงว่า ปริญญาตรีและปริญญาตรีร้อยละ 24.1 ส่วนใหญ่มีหน่วยงานละ 1-5 คน ร้อยละ 61.5

หน่วยงานมีสภาพเอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ มากถึงร้อยละ 93.9

เป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณปกติของหน่วยงานไม่เพียงพอ และเพียงพอ
บางปีใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 38.4 และ 37.4

ความสนใจสำนักตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมีอย่างมาก ร้อยละ 88.9 และบุคลากรในหน่วยงานมีประสบการณ์สิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ มากถึงร้อยละ 89.8 โดยได้
จากประชุมอบรม/ร่วมรณรงค์/เข้ากลุ่มชมรมหรือทำงานปกติ (มากกว่า 2 ประเด็น) ร้อยละ 32.8 เข้า
ร่วมประชุมสัมมนา ร้อยละ 19.2

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537-2542 หน่วยงานได้เคยร่วม/เคยจัดทำ/ดำเนินโครงการ/
กิจกรรมต่างๆตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัด
พิษณุโลก เป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 82.3 โดยมีหน่วยงานที่ได้ร่วมครบทุกขั้นตอน (ตั้งแต่การประชุม
รับฟังการชี้แจงจนได้นำเสนอผลงานหรือใช้งานจากโครงการ) ร้อยละ 22.1 ประชุมรับฟังและ
เสนอโครงการ ร้อยละ 48.5 ขณะที่หน่วยงานไม่เคยร่วมกิจกรรมใดๆ เลย มีร้อยละ 17.7

หน่วยงานที่ได้เคยร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการฯ ไม่จัดตั้งคณะกรรมการ
รับผิดชอบดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 70.0 จัดตั้งเพียงร้อยละ 30.0 โดยมีจำนวนคนใน
คณะกรรมการ 2-5 คน ร้อยละ 61.3 ความร่วมมือของคณะกรรมการ มีพอสมควร ร้อยละ 61.3
โดยคนใน คณะกรรมการมีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีร้อยละ 35.2 ในขณะที่หน่วยงานที่มีระดับ
(ซี)สูงสุดของกรรมการอยู่ในกลุ่มระดับ 5-6 ร้อยละ 36.7 ส่วนใหญ่ผู้ที่มิบทบาทมากที่สุดในคณะ
กรรมการเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารหน่วยงาน ร้อยละ 34.7 และได้ปฏิบัติงานใน
หน่วยงานแห่งนี้และ/หรือในจังหวัดพิษณุโลก 1-4 ปี มากที่สุดเป็นร้อยละ 67.4

หน่วยงานมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมไว้เฉพาะ
ร้อยละ 50.9 ไม่มีการมอบหมายให้บุคคลเฉพาะ ร้อยละ 49.1 โดยมอบให้ผู้รับผิดชอบทำอย่างต่อเนื่องตลอดมาร้อยละ 58.7 ผู้รับผิดชอบเป็นผู้มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 46.2 มีระดับ
(ซี) 2-4 เป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 48.7 มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน ร้อยละ 36.3 และส่วน
ใหญ่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยงานและ/หรือในจังหวัดพิษณุโลก เพียง 1-4 ปี ร้อยละ 68.8

หน่วยงานที่ได้จัดทำเสนอและ/หรือกำลังดำเนินการโครงการตามแผนปฏิบัติการ
เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำแนกตามชนิดโครงการในแผนงานต่างๆ ดังนี้คือ

โครงการตามแผนบำบัดฟื้นฟู ส่วนใหญ่มีหน่วยงานที่ทำเพียง 1 โครงการ
มากที่สุดร้อยละ 25.8 ไม่เคยทำเลย ร้อยละ 65.0

โครงการตามแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน ส่วนใหญ่หน่วยงานทำเพียง 1
โครงการ คิดเป็นร้อยละ 18.4 ไม่เคยทำเลยร้อยละ 75.5

โครงการตามแผนงานสร้างจิตสำนึกและตระหนัก ส่วนใหญ่หน่วยงานทำ 1 โครงการมากที่สุดร้อยละ 38.7 ไม่ได้ทำเลย ร้อยละ 45.4

โครงการตามแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ หน่วยงานทำเพียง 1 โครงการ ร้อยละ 16.7 ไม่เคยทำเลย ร้อยละ 89.6

การช่วยเหลือกันในงานหน่วยงานเพื่อการดำเนินงาน โครงการสิ่งแวดล้อม ได้ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 51.0

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีระดับพอใช้ได้ร้อยละ 54.6 เป็นระดับที่ไม่น่าพอใจ ร้อยละ 25.8

สภาพความพร้อมข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน มีข้อมูลเพียงบางส่วน ร้อยละ 44.4 ที่ต้องรวบรวมขึ้นใหม่ ถึงร้อยละ 41.5

5.1.1.2 ปัจจัยภายนอกของหน่วยงาน พบว่า ปัจจัย การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานประสานงานแผนปฏิบัติการฯ ส่วนใหญ่ได้รับพอควรร้อยละ 48.7 และไม่ได้รับเลย/ได้น้อยครั้ง ร้อยละ 30.6

การกระตุ้น ข้ำ/มีแรงสนับสนุนจากหน่วยงานเหนือให้ทำแผนโครงการ ส่วนใหญ่ได้รับบ้าง ร้อยละ 68.6 มีร้อยละ 13.7 ระบุว่าไม่เคยได้รับเลย

การได้รับโอกาสเพื่อรับความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ จากหน่วยงานรับผิดชอบ ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมประชุมรับการชี้แจงโครงการ ร้อยละ 26.8 ไม่เคยได้รับโอกาสใดๆ เลย ร้อยละ 19.7

หน่วยงานที่มีแรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อม พบว่า ร้อยละ 54.4 ไม่มีข้อเรียกร้องจากชุมชน

สภาพปัญหา/ความจำเป็น/ความต้องการของพื้นที่จริงๆต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีปัญหา/ความจำเป็นเพียงบางโอกาส ร้อยละ 76.6 มีมากเพียงร้อยละ 13.7

หน่วยงานที่ระบุถึง นโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดมีแต่ไม่แน่ชัด ร้อยละ 64.1 ไม่ทราบว่ามี ร้อยละ 8.1

งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีความจำเป็นมากถึง ร้อยละ 58.8 ในจำนวนงบประมาณที่จำเป็น/ต้องการ 1 แสนบาท-1 ล้านบาท ร้อยละ 38.9 มีหน่วยงานที่ไม่จำเป็นแต่ก็ขอเพิ่มเติม ร้อยละ 11.2

การประสานงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดีพอสมควรร้อยละ 54.0 และควรต้องปรับปรุงหลายด้าน ร้อยละ 24.2

5.1.2 สรุประดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการของจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

จากผลการศึกษาสามารถสรุปถึงระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมและมีส่วนร่วมแต่ละประเด็นได้ดังนี้

5.1.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน ตามแผนปฏิบัติการ หน่วยงานราชการมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.58)

5.1.2.2 ขั้นตอน การริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผนโครงการ หน่วยงาน มีระดับการมีส่วนร่วม น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07 - 2.30) โดยส่วนใหญ่ได้ร่วมกันหา รวบรวมข้อมูล/รับรู้ปัญหาในพื้นที่รับผิดชอบ/ของจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 2.30)

5.1.2.3 ขั้นตอนการปฏิบัติการ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ หน่วยงานมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ถึง น้อย (ค่าเฉลี่ย 1.25 – 1.89) โดยมากได้ร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง/ศึกษารายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 1.89)

5.1.2.4 ขั้นตอนการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินการ มีระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.22 – 1.39) โดยร่วม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ความก้าวหน้า (ค่าเฉลี่ย 1.39)

5.1.2.5 ขั้นตอน การได้ร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงานโครงการ มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 0.92 - 1.49) โดยมากได้ร่วมอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี เฉลี่ย 1.49 แต่ ได้ร่วมรับการพิจารณาความคิดเห็นความชอบ น้อยที่สุด ที่ 0.92

โดยหน่วยงานที่มีระดับการมีส่วนร่วม มากที่สุด เพียง 2 หน่วยงาน คิดเป็น ร้อยละ 1.0 หน่วยงานราชการที่มีส่วนร่วม น้อยที่สุด 65 หน่วย ร้อยละ 32.8 และพบหน่วยงานที่ไม่มีส่วนร่วมเลย 35 หน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 17.6

5.1.3 สรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงานราชการที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก

จากการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมกับปัจจัยต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก สรุปผลดังนี้

5.1.3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ

1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การสังกัดกระทรวง การสังกัดส่วนราชการ การมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน การเคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวนคนในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน การมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม ระดับ(ซี)ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนโครงการตามแผนงานบำบัดฟื้นฟู จำนวนโครงการตามแผนงานเฝ้าระวัง จำนวนโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกที่มีของหน่วยงาน และจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีของหน่วยงาน การให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นๆ ในหน่วยงาน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการสิ่งแวดล้อมที่ทำ และสภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี

2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ การได้รับการกระตุ้น/สนับสนุนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ การได้รับโอกาสได้รับรู้/ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน การรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัด งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณที่สนับสนุนจากภายนอก และการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ

5.1.3.2 ปัจจัยของหน่วยงานที่มีผลไม่แตกต่างกันต่อระดับการมีส่วนร่วม
ปัจจัยของหน่วยงานที่ไม่มีความแตกต่างสถิติที่ระดับ 0.05 คือ

1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ อายุของหน่วยงานที่ตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลก การมีบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน คุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรหน่วยงาน จำนวนบุคลากรที่มีคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม สภาพเอื้อต่อการรับข่าวสารต่างๆ ความเพียงพอของงบประมาณปกติ ความสนใจสำนึกตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน ความร่วมมือของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน ระดับการศึกษาสูงสุดของกรรมการสิ่งแวดล้อม ระดับ(ซี)สูงสุดของคณะกรรมการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม ตำแหน่งหน้าที่ของกรรมการสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทมากของหน่วยงาน ระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดของกรรมการที่มีบทบาทมาก ระดับการศึกษาของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม และระยะเวลาปฏิบัติงานในจังหวัดผู้รับผิดชอบ

2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพปัญหา/ความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่

5.1.4 สรุปปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข และความต้องการของหน่วยงานที่มีต่อการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

5.1.4.1 ปัญหา อุปสรรค

ประเด็นปัญหา อุปสรรคสำคัญ ๆ ของหน่วยงานที่ประสบอยู่ตามการดำเนินการแผนงานโครงการ จากค่าเฉลี่ยและระดับปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่มีต่อแผนปฏิบัติการฯ สรุปได้ว่า มีหน่วยงานร้อยละ 27.3 มีปัญหาในระดับปานกลาง และจากค่าเฉลี่ยของระดับการมีปัญหาด้านต่าง ๆ ทั้งหมด มีระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) โดยพบว่าเป็นปัญหาด้านงบประมาณ ระดับการมีปัญหาที่มาก และปานกลาง ในเรื่องจำนวนงบประมาณ (ค่าเฉลี่ย 3.99) และเรื่องระเบียบการใช้งบประมาณ (ค่าเฉลี่ย 3.40) และในประเด็นปัญหาอื่นๆ มีระดับปานกลางทั้งหมด เช่น จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนสิ่งแวดล้อม เครื่องมือและอุปกรณ์สิ่งสนับสนุนทั้งปริมาณ ความเพียงพอและชนิด ลักษณะ ความเหมาะสมสำหรับดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ เป็นต้น

5.1.4.2 แนวทางการแก้ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงาน หน่วยงานส่วนใหญ่อาศัยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือ หรือนำปัญหาที่มีเสนอต่อที่ประชุมระดับจังหวัดหรือระดับเหนือขึ้นไปให้ช่วยพิจารณาหาทางแก้ไข และมีการแถลงข่าวเพื่อชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับได้ทราบ

5.1.4.3 สรุปความต้องการและข้อเสนอแนะของหน่วยงาน ความต้องการของหน่วยงานที่มีต่อแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดได้แก่ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการ บุคลากรในการดำเนินโครงการ การนิเทศติดตามช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา การประสานงาน เครื่องมืออุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ระยะเวลาดำเนินการ และความชัดเจนของแผนปฏิบัติการฯ เป็นสำคัญ

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า ปัจจัยต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการมีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ระดับจังหวัด โดยผลการสรุปปัจจัยของหน่วยงานราชการ ระดับการมีส่วนร่วม และความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของ หน่วยงานราชการ สามารถอภิปรายในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

5.2.1 อภิปรายปัจจัยพื้นฐานทั่วไปของหน่วยงาน

5.2.1.1 ผลการศึกษาพบว่าหน่วยงานราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยในสัดส่วนสูง เพราะตามลักษณะพื้นที่และการแบ่งการปกครองและกระจายอำนาจ จึงมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย เช่นเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่าการอำเภอ พัฒนาชุมชน เป็นต้น

5.2.1.2 หน่วยงานสังกัดราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ค่อนข้างสูงทั้ง 2 ส่วนราชการ เพราะในแต่ละอำเภอจะมีหน่วยงานระดับภูมิภาคมากถึง 5-6 หน่วยงาน และระดับจังหวัดจะมีหน่วยงานเกือบทุกสังกัดกระทรวงที่ปฏิบัติงานอยู่

5.2.1.3 อายุของหน่วยงาน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง มากกว่า 10 ปี เพราะมีพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่นที่มานานทำให้หน่วยงานองค์การเหล่านี้ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่นาน ขณะที่พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล พ.ศ. 2537 จึงทำให้มีหน่วยงานบางส่วนมีอายุ ไม่เกิน 5 ปี

5.2.1.4 บุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานไม่มีในหน่วยงานส่วนใหญ่ เพราะกลุ่มประชากรหน่วยงานในกลุ่มกระทรวงมหาดไทย ศึกษาธิการ ไม่ได้มีผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมมา ส่วนที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมพบได้ในหน่วยงานกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ สาธารณสุข เท่านั้น

5.2.1.5 หน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเพราะหน่วยงานที่มีบุคลากรคุณสมบัติดังกล่าวเป็นหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคที่ต้องรับบรรจุทำงาน ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ของหน่วยงานมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมพบจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัดภาคเหนือ (2541) พบว่าผู้ปฏิบัติการเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

5.2.1.6 สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสารของหน่วยงานอยู่ในเกณฑ์ดีมากเพราะการมีสาธารณูปโภคที่ดีของจังหวัด ทั้งถนนลาดยาง เชื่อมต่อทุกอำเภอและผ่านตำบลสำคัญ ๆ มีโทรศัพท์ใช้จำนวนเพียงพอตามนโยบายกระจายปริมาณสาธารณูปโภคด้านการสื่อสารถึงระดับตำบล หมู่บ้าน

5.2.1.7 งบประมาณปกติของหน่วยงานที่ไม่พอใช้เพราะส่วนหนึ่งเป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นใหม่เพิ่งจัดตั้งองค์การ (1-4 ปี) และประกอบกับเป็นยุคภาวะเศรษฐกิจฟุบตัวถูกรัฐบาลจำกัดงบประมาณจึงทำให้หลาย หน่วยงานมีงบปกติไม่พอเพียง

5.2.1.8 ความสนใจสำนึกตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมีสูงมาก เพราะอาจเป็นที่มีการกระจายทั้งสื่อข่าวสาร และมีสภาพการณ์ที่หลายฝ่ายทั้งองค์การและบุคคลได้ประสบกับตนเองเป็นอันมาก เช่น ภัยแล้ง อากาศร้อน น้ำท่วม ปรากฏการณ์อื่นๆ อีกมากมายทำให้บุคลากรมีความสนใจ อีกทั้งบุคลากรมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ มีกิจกรรมหลายๆ อย่างที่ทางจังหวัดได้รณรงค์ขอความร่วมมือ เช่น เรื่องเมืองน่าอยู่ทุกอำเภอ มีโครงการนำร่องในหลายตำบล และมีโครงการใหญ่ๆ ในวันสำคัญของชาติทั้งจังหวัดและอำเภอได้ระดมการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กร ทุกหน่วยงาน

5.2.1.9 การเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการของแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ได้ร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง ทั้งนี้เพราะหน่วยงานประสานคือสำนักงานจังหวัดได้ทำหนังสือโดยผู้ว่าราชการจังหวัดเรียนเชิญหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมรับฟังทุกปี และในปี พ.ศ. 2541- 2542 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9 มีการจัดประชุมให้กับหน่วยงานกลุ่มเป้าหมายบ่อยครั้ง เช่น ระดับอำเภอ และ อบต. และเข้าไปจัดการประชุมถึงพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ด้วย ส่วนหน่วยงานที่ได้ดำเนินการครบถ้วนมีสัดส่วนจำนวนหนึ่ง เพราะซึ่งนับเป็นระยะเวลา 5 ปี ที่แผนปฏิบัติการฯ ได้ถูกนำมาใช้ในจังหวัดจึงมีหน่วยงานจำนวนหนึ่งได้ดำเนินการครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้ว

5.2.1.10 หน่วยงานไม่จัดตั้งคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม มีร้อยละ 57.6 ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะแต่ละหน่วยงานมีผู้สัดทอดด้านสิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อยหรือเป็นหน่วยงานขนาดเล็กเช่น อบต. มีคนไม่มากหรือหน่วยงานส่วนใหญ่ยังไม่ถึงกับเผชิญกับปัญหาวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมมากนัก และบุคลากรยังมีการะหน้าที่อื่นมากอีกด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัดภาคเหนือ (2541) ที่พบว่าร้อยละ 93.8 ของหน่วยงานที่ได้รับอนุมัติงบประมาณดำเนินการจริงได้จัดตั้งคณะกรรมการ วิชา หลิวเสรีและคณะฯ ศึกษาประเมินผลโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าใน 6 จังหวัดภาคเหนือพบว่าการตั้งกรรมการระดับจังหวัดร้อยละ 80

5.2.1.11 ระดับการศึกษาสูงสุดของคนในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานเป็นเพราะ ผู้ตอบเป็นหัวหน้า/ผู้บริหารต้องมีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตามตำแหน่งที่บรรจุเข้ารับราชการ

อยู่แล้ว หรือเป็นการขยอขอให้เกียรติผู้นำ และเป็นเพราะผู้นำเหล่านี้ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองในหน่วยงานหรือในคณะกรรมการที่มีอยู่ด้วย

5.2.1.12 การมอบหมายหน้าที่ให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ยังมีในปริมาณใกล้เคียงกับหน่วยงานที่ไม่ได้มอบหมายให้เพราะในแต่ละหน่วยงานยังไม่ได้ประสบกับปัญหา หรือยังไม่ได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงจึงยังไม่ได้สนใจแต่งตั้งผู้รับผิดชอบขึ้น ส่วนหน่วยงานที่ต้งขึ้นเพราะเป็นหน้าที่ที่ให้เป็นปกติหรือเป็นงานที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วโดยเป็นส่วนใหญ่ เช่น หน่วยงาน กระทรวงเกษตร และกระทรวงสาธารณสุข

5.2.1.13 หน่วยงานได้ทำโครงการตามแผนงานต่าง ๆ ส่วนมากได้ทำเพียง 1 โครงการ เพราะจากผลการประชุมที่หลายหน่วยงานได้ร่วมประชุม และมีหน่วยงานที่ได้เสนอโครงการหลังจากการร่วมประชุมแล้ว แต่มักได้รับการพิจารณาอนุมัติให้หน่วยงานในแต่ละปีไม่มากนัก คือ ประมาณ 4 - 8 หน่วยงานต่อปีเท่านั้น ในขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ มีจำนวนมากมายที่ต้องรอคอยและอาจไม่ทราบผลด้วยจึงทำให้หลายหน่วยงานไม่ได้ดำเนินการต่อในปีถัดมา หรือเลิกทำไป

5.2.1.14 การช่วยเหลือกันภายในหน่วยงานส่วนใหญ่ช่วยเหลือกันดีทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายรักหน่วยงาน หรือผู้บริหารต้องการให้องค์การของตนมีภาพลักษณ์เป็นเช่นนั้น จึงตอบในลักษณะนี้เป็นส่วนใหญ่

5.2.1.15 หน่วยงานไม่มีแรงกระตุ้นจากชุมชนให้ทำโครงการทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดพิษณุโลกยังมีสภาวะด้านสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างปกติในทัศนะของประชาชนส่วนใหญ่ และยังไม่มีความวิตกกังวลที่ทำให้ประชาชน ชุมชนตระหนัก หรือเพราะชุมชนขาดความสำนึกตระหนัก ตามที่บริษัท เอนไวรอนเมนทอล แคร้ เซนเตอร์จำกัดกล่าวอ้างในการศึกษาเพื่อการจัดทำแผนการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก (2539)

5.2.1.16 สภาพปัญหา/ความจำเป็นที่มีต่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกล่าวอ้างใน 5.2.1.14 ข้างบนว่าจังหวัดพิษณุโลกยังไม่เคยประสบกับภาวะวิกฤตสิ่งแวดล้อมหนักๆ ตัวเจ้าหน้าที่เองยังไม่ตระหนักและเพราะส่วนใหญ่ได้เข้ามาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก อีกทั้งเป็นบุคลากรที่ไม่มี ความสััดทัดด้านสิ่งแวดล้อม จึงละเลยเรื่องเหล่านี้ไปแต่ก็ขัดแย้งกับรายงานของสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก (2542) ที่ระบุว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายด้าน

5.2.1.17 งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกมีความจำเป็น เพราะงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการหรือใช้เป็นทรัพยากรบริหารที่ทุกหน่วยงานต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ได้ระบุว่าหากการดำเนินโครงการพิเศษใดๆ ให้ได้ผลก็ต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมพบจากการศึกษา

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัดภาคเหนือ (2541) พบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ

5.2.1.18 นโยบายสิ่งแวดล้อมที่จังหวัดกำหนดส่วนใหญ่บอกว่ามีไม่แน่ชัด อาจเป็นเพราะในแต่ละปีจังหวัดไม่ได้เขียนป้ายประชาสัมพันธ์ใหญ่ ๆ หรือไม่ได้เน้นการสื่อในด้านต่าง ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียงให้ประชาชน ข้าราชการหรือหน่วยงานทราบ และหน่วยงานที่รับผิดชอบมีภาระงานอื่นๆ มากมายจึงทำให้ขาดความสนใจต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

5.2.2 อภิปรายระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการของจังหวัดพิษณุโลกตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หน่วยงานราชการจังหวัดพิษณุโลก มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยในการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ทั้งนี้เพราะมีหน่วยงานถึงร้อยละ 17.7 ที่ไม่เคยมีส่วนร่วมกิจกรรมตามแผน และมีถึงร้อยละ 40 และมีหน่วยงานที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากถึงมากที่สุดเพียง 14 หน่วยงานที่เคยมีส่วนร่วมเพียงขั้นตอนแรกคือการร่วมประชุม รับฟังการชี้แจงและ/หรือเสนอโครงการเท่านั้นเอง พิสิษฐ์ บุญชัย ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ป่าไม้ สถาพร อิทธิพงษ์ ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และชัยโรจน์ ธนสันติ ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบล ทั้ง 3 ท่านนี้ที่พบว่ามีระดับปานกลาง ทุกกรณี

5.2.3 อภิปรายความสัมพันธ์ของปัจจัยหน่วยงานราชการที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก

5.2.3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

1) ปัจจัยภายในหน่วยงาน

1.1) การสังกัดกระทรวงและการสังกัดส่วนราชการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงมหาดไทย และเป็นหน่วยงานสังกัดราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดสรร

งบประมาณให้ดำเนินการ เช่น สำนักงานจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ เทศบาล และ อบต.ที่ได้รับการกระตุ้นให้จัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในปี 2541-2542 มาก สอดคล้องกันกับ ธวัชชัย บุญโชติ (2532 : 67-70) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของรัฐในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไทย พบว่า บทบาทของกรมศิลปากรในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปกรรม ศิลปวัตถุอย่างมีระบบ ทำให้มีประสิทธิภาพมากกว่าหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสอดคล้องกับ คำเพชร จันทรธานี (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับคณะกรรมการ สมาชิก ที่มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านด่อนเจริญก้าวหน้า และสุริยา ยีขุน (2534 : 148) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีละกอ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความแตกต่างในการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ก่อให้เกิดความแตกต่างในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบชุมชน แต่ไม่สอดคล้องกับ ประสบสุข พันธุ์ประยูร (2535 : 81,88) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษาพระสงฆ์สองนิกายคือ มหานิกายและธรรมยุตนิกาย พบว่าพระสงฆ์ทั้งสองนิกายมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

1.2) การมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะหน่วยงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์และเป็นประสบการณ์ตั้งแต่ 2 ประเด็น และส่วนใหญ่เคยร่วมจัดทำ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการฯ สอดคล้องกับจำเนียร ช่างโชติ และคนอื่นๆ (2522: 75-79) ได้เสนอว่า กระบวนการพัฒนาจะดำเนินไปด้วยดีต้องมีการพัฒนาบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยให้การศึกษาแก่สมาชิก การให้การฝึกอบรม อานนท์ อาภาภิรมย์ (2528 : 280-2) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การมีประสบการณ์ในตำแหน่ง 5 ปีและต่ำกว่า ของกรรมการโดยตำแหน่ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมนำน้ำจากแหล่งมาใช้ประโยชน์ สายพิรุณ น้อยศิริ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนบุย ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาธนาคารข้าวประกอบด้วย ปัจจัยด้านชุมชนที่เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน

เรียนรู้และทำความเข้าใจ การมีปัญหาและความต้องการร่วมกัน จากการขาดแคลนข้าวบริโภค และสอดคล้องกับ ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่การได้รับการอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

1.3) การเคยจัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มี ผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะส่วนใหญ่เคยร่วมจัดทำกิจกรรมครบ ทุกขั้นตอนร้อยละ 22.1 และเคยร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากถึงร้อยละ 82.3 และผู้ตอบเป็น หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบได้ทำอย่างต่อเนื่องมาตลอด สอดคล้องกับสำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2541:3-78) ได้วิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดย ศึกษาจากหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณดำเนินการในรอบปีงบประมาณ 2537 -2540 ของจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พบว่าผู้ปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการฯ ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด กับหน่วยงานอื่น ๆ จำนวน 4-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.4 และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำแผน โครงการกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องมาก่อน เคยผ่านการอบรมการจัดทำแผนระดับจังหวัดมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง และเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานการติดตามแผนปฏิบัติการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดมาตลอด ร้อยละ 50 สอดคล้องกับ อานนท์ อาภาภิรมย์ (2528 : 280-2) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ กรรมการสภาตำบลในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การมีประสบการณ์ในตำแหน่ง 5 ปี และต่ำกว่า ของกรรมการโดยตำแหน่ง มีส่วนร่วมใน การพัฒนาแหล่งน้ำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และ สายพิรุณ น้อยศิริ (2531) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริม การพัฒนาองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าวบ้านโนนขุข ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาธนาคารข้าวประกอบด้วย ปัจจัยเคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของ ชุมชน จากการขาดแคลนข้าวบริโภค

1.4) จำนวนคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน . เป็นปัจจัยที่มีผล ต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะจำนวนกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของแต่ละหน่วยงานมี 2-5 คนเป็นส่วนใหญ่และเป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานและมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า สอดคล้องกับ คำเพชร จันทรธานี (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับคณะกรรมการ ขนาด มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านด่อนเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะที่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความเป็นประชาธิปไตย มีการวางแผนในการทำงาน และ ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ การเป็นกรรมการในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยา หลิวเสรี และคณะ ฯ ศึกษาประเมินผลโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าใน 6 จังหวัดภาคเหนือ ศึกษาประเมินผลการดำเนินงานควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ใน 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2540. มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าระดับจังหวัดร้อยละ 80 โดยมีครบทั้ง 3 กระทรวง ร้อยละ 60 ได้ตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ มีเพียงร้อยละ 50 และสุรพล กาญจนะจิตรา และคนอื่นๆ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มมีความสามารถ ตอบสนองความต้องการของสมาชิกสูง จะประสบความสำเร็จมากกว่า กลุ่มที่ตอบสนอง ความต้องการของสมาชิกได้ต่ำ และ สลิสรัตน์ อุบแก้ว (2534) ศึกษาเรื่อง กลุ่มสตรีกับการพัฒนาชนบท : กรณีบ้านหนองไผ่ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน จากกลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีประสบความสำเร็จได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และกรมการพัฒนาชุมชน (2528) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคมและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1.5) มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะมีผู้รับผิดชอบเป็นผู้ตอบมากเป็นร้อยละ 34 ทั้งเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาขั้นปริญญาตรีและเป็นหัวหน้าหน่วยงานในสัดส่วนที่สูงเป็นผู้ตอบยอมให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ถวิล ธาราโยชน (ม.ป.ป.) กล่าวว่า อิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มกลุ่มอาชีพ ผู้นำและผู้ปฏิบัติ/สมาชิก

ซึ่ง จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่นๆ (2522) ได้เสนอเพิ่มในส่วนโครงสร้างและ การแบ่งงานภายในกลุ่ม บทบาทของสมาชิกสภาพที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สภาพที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและอุปกรณ์ และผลอง ภิรมย์รัตน์ (2522 : 55-58) ระบุว่าต้องมีการกำหนด บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และคำเพชร จันทร์ธานี (2536 : 28) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่ม ที่มีคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตยสูง มีความรู้ความสามารถสูง มีความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ของกลุ่มจะส่งผล ให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ และ สายพิรุณ น้อยศิริ (2531) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนากลุ่มประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนขุย ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนากลุ่มธนาคารข้าว ประกอบด้วยปัจจัยด้านนักพัฒนา ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานของนักพัฒนา บทบาทและวิธีการทำงานของนักพัฒนา เน้นการเสริมสร้าง ศักยภาพและความสามารถของกลุ่มผู้นำในการบริหารงาน

1.6) ระดับ(ชี้)ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับ(ชี้)สูงจึงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบใส่ใจกิจกรรมทุกขั้นตอนและเป็นที่ยอมรับร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง สำนักรนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมพบจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการ แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัดภาคเหนือ (2541) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยศึกษาจากหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณดำเนินการในรอบปีงบประมาณ 2537 -2540 ของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พบว่า ผู้ปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการฯ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ วิเคราะห์นโยบายและแผน ร้อยละ 50 และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการนโยบายจังหวัด ร้อยละ 43.03 และวิไลพร สมบูรณ์ชัย(2534)ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดลำปาง พบการมีตำแหน่งที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.7) จำนวนโครงการตามแผนงานนำบัดพื้น จำนวนโครงการตามแผนงาน ฝักระวัง จำนวนโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกที่มีของหน่วยงาน และจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยที่มีของหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงาน ราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะการได้ทำโครงการต่าง ๆ มากหรือน้อยย่อมทำให้ได้เข้าไปดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ มากขึ้นซึ่งทำให้มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมากขึ้น ตามที่ สายพิรุณ น้อยศิริ

(2531) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนางองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนขุข ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ ส่งเสริมการพัฒนางธนาคารข้าวประกอบด้วยปัจจัยด้านชุมชนคือ เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน ประสพการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน เรียนรู้และย้าความเชื่อมั่น การมีปัญหาและความต้องการร่วมกัน จากการขาดแคลนข้าวบริโภค

1.8) การให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นๆในหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นส่วนที่เอื้อให้ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบหรือ หัวหน้าหน่วยงานทำหน้าที่ได้คล่องตัวมากขึ้นที่จะทำในทุก ๆ ขั้นตอน จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ตามที่ คำเพชร จันทรรณี (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องสมาชิก จุดมุ่งหมาย ปัจจัยภายในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการวางแผนในการทำงาน สมาชิกกลุ่มกล้าแสดงออก ให้ความคิดเห็นต่อกลุ่ม และปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม กลุ่มมีจุดมุ่งหมายแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีการแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยๆ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานสม่ำเสมอ ถวิล ธารา โยชน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า อิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มมีอีกปัจจัย คือ ตัวบุคคล คือผู้นำและผู้ปฏิบัติ/สมาชิกในกลุ่มต้องให้ความร่วมมือรวมพลังกันทั้งทางกายและสมองในการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่รับผิดชอบให้เต็มความสามารถ และ สลิลรัตน์ อุบแก้ว (2534) ศึกษาเรื่องกลุ่มสตรีกับการพัฒนาชนบท : กรณีบ้านหนองไช่ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน จากกลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีประสบ ความสำเร็จได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือและติดตามผลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และพนม ลิ้มอารีย์ (2522) กล่าวว่า การที่กลุ่มจะอยู่รอดและมี การพัฒนาเจริญรุ่งเรือง ลักษณะของสมาชิก บุคลิกภาพของสมาชิกที่ได้รับการยอมรับว่าดี ลักษณะนิสัยคล้ายคลึงกัน และความประนีประนอมกันช่วยเหลือเกื้อกันของสมาชิกในกลุ่ม มีส่วนช่วยให้กลุ่มมีประสิทธิภาพสูง

1.9) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการสิ่งแวดล้อมที่ท่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลกเพราะเมื่อมีผลงานที่ได้ทำไปแล้วเกิดผลดีเป็นความก้าวหน้าหรือ

ผลสำเร็จในแต่ละขั้นจึงเป็นเหตุให้การเข้ามามีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ๑ ซึ่งสอดคล้องกับที่ พนม ลิมอารีย์ (2522) กล่าวว่า การที่กลุ่มจะอยู่รอดและมีการพัฒนาเจริญรุ่งเรือง หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมโทรมจนกลุ่มแตกสลาย การยึดเหนี่ยวกันและผลผลิตของกลุ่ม ความรู้สึกภาคภูมิใจของสมาชิกในกลุ่มของตนและความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จึงยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มร่วมแรงร่วมใจกันฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ทำให้สมาชิกรู้สึกว่าจะต้องเป็นอยู่ร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม และมีผลทำให้ผลผลิตของกลุ่มสูงตามไปด้วย สายพิรุณ น้อยศิริ (2531) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนางานองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าวบ้านโนนขุข ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนารณการข้าวประกอบด้วย ปัจจัยด้านชุมชนที่เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน เรียนรู้และยึดความเชื่อมั่น

1.10) สภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะเมื่อมีการแจ้งข่าวสารเข้ามายังหน่วยงานให้เข้าไปร่วมกิจกรรมหากหน่วยงานนั้นมีข้อมูลพร้อมในระดับหนึ่งก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ ซึ่งหน่วยงานที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือเคยได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ เช่น เทศบาลต่าง ๆ ส่วนหนึ่งมีความพร้อมของข้อมูลสิ่งแวดล้อมขณะที่มีหลายหน่วยงานที่เพิ่งได้รับแจ้ง เพิ่งเข้าร่วมเพียงบางกิจกรรมจึงยังไม่มีข้อมูลที่จะนำมาใช้ยืนยันได้ทันที ตามที่ สฤณี ไสยโสภณ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการธนาคารข้าว ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลทำให้การจัดตั้งและการดำเนินการของโครงการธนาคารข้าวประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว มีปัจจัยสำคัญคือ สภาพท้องถิ่น ความไม่พร้อมของชาวบ้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ความขัดแย้งภายในหมู่บ้านและกรรมการธนาคารข้าว กรมการพัฒนาชุมชน (2528) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคม ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารระดับความเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการที่แตกต่างกัน สายพิรุณ น้อยศิริ (2531) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนางานองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าวบ้านโนนขุข ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนารณการข้าวประกอบด้วย ปัจจัยด้านชุมชนที่เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน เรียนรู้และยึดความเชื่อมั่น การมีปัญาและ

ความต้องการร่วมกัน จากการขาดแคลนข้าวบริโภค

1.11) การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะหากหน่วยงานที่ได้รับการประชาสัมพันธ์ สื่อข่าวสารให้เข้าร่วมกิจกรรมได้เตรียมการทั้งคน ข้อมูล ระยะเวลา ก็จะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้นด้วย สอดคล้อง ตามที่ พนม ลิ้มอารีย์ (2522) กล่าวว่า การที่กลุ่มจะอยู่รอดและมีการพัฒนาเจริญรุ่งเรือง หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมโทรมจนกลุ่มแตกสลาย การสื่อสารภายในกลุ่ม ถ่ายทอดแนวคิดความหรือมีการเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มเพื่อให้งานของกลุ่มลุล่วงไปตามจุดประสงค์ที่กลุ่มตั้งเอาไว้ และ สุรพล กาญจนะจิตร และคนอื่นๆ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มมีความสามารถได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพมาก จะประสบผลสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับข่าวสารน้อยกว่าด้วย และชอบชวนชม (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้และความตระหนักของอาสาสมัครพัฒนาชุมชนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี พบว่า การได้รับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ของอาสาสมัครพัฒนาชุมชนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท และกรมการพัฒนาชุมชน (2528) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ที่แตกต่างกัน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนา ของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ และพิสิษฐ์ บุญไชย (2528 :17) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การได้รับทราบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชนมีผลต่อความต้องการการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล และ สุริยา ยี่ขุน (2534 :148) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีละกอ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่าความถี่ของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่า ชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน และ วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2534) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดลำปาง พบว่า การรับรู้ข่าวสาร ที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคำเพชร จันทรธานี (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณี

บ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านด่อนเจริญก้าวหน้า

1.12) การได้รับการกระตุ้น ย้ำ/สนับสนุนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะว่าหน่วยงานที่ได้รับการชักชวน กำชับหรือเสนอแนะให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยมุ่งหวังได้งบประมาณมาใช้แก้ปัญหาหรือนำมาดำเนินการนั้นย่อมมีความมั่นใจในกิจกรรมที่เข้าไปร่วมที่แตกต่างกันได้ สอดคล้องกับ สุรพล กาญจนะจิตรา และคนอื่นๆ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการในด้านต่างๆมาก ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนมากจะประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนน้อย กลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่มาก จะประสบผลสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามน้อย และ จันทนา รัตนคติถ ภูเก็ต ,สินชัย คเชนทร์ และกองโรคเรื้อน กรมควบคุมโรคติดต่อ.(2541) ศึกษาถึงประสิทธิผลของการควบคุมโรคเรื้อนในจังหวัดโครงการชำนาญพิเศษ กับ จังหวัดที่โอนมอบงานโรคเรื้อน พบว่าให้การสนับสนุนทาง วิชาการ ฝึกอบรมวิจัยกำกับดูแล นิเทศและประเมินผล พบว่าการดำเนินงานของจังหวัดท้องถิ่นต่าง ๆ มีประสิทธิผลในการควบคุมโรคเรื้อนได้ในระดับสูง และ คำเพชร จันทรธานี (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับนักพัฒนากร และสิ่งจูงใจพิเศษ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานสม่ำเสมอจากพัฒนาการประจำตำบล และแหล่งกู้ยืมในท้องถิ่นมีน้อย เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านด่อนเจริญก้าวหน้า และสลิรัตน์ อุบลแก้ว (2534) ศึกษาเรื่อง กลุ่มสตรีกับการพัฒนาชนบท : กรณีบ้านหนองโชัย ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่ม มีตลาดจำหน่ายผลผลิตได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนตลอดจนได้รับความช่วยเหลือและติดตามผลจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง และสฤณดี ไสยโสภณ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการธนาคารข้าว ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลทำให้การจัดตั้งและการดำเนินการของโครงการธนาคารข้าวประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว สภาพการเมืองในหมู่บ้าน การทำงานของผู้นำท้องถิ่นที่ขาดความสามารถและขาดการเอาใจใส่ในการทำงาน ความขัดแย้งภายในหมู่บ้าน และกรรมการธนาคารข้าว และประการสุดท้าย ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ

1.13) การได้รับโอกาสได้รับรู้ / มีประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะทำให้หน่วยงานมีความมั่นใจและพัฒนาศักยภาพของตนเพื่อที่จะทำกิจกรรมทุกขั้นตอนมากหรือน้อยแตกต่างกัน สอดคล้องตามที่คำเพชร จันทรธานี (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สิ่งจูงใจพิเศษ ปัจจัยที่มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านด่อนเจริญก้าวหน้า และ สุรพล กาญจนะจิตรา และคนอื่นๆ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มมีความสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกสูง จะประสบความสำเร็จมากกว่า กลุ่มที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ต่ำ กลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการในด้านต่างๆ มาก ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนมาก จะประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนน้อย กลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามตรวจสอบและได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพมาก จะประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่น้อย และ สลิลรัตน์ อุบแก้ว (2534) ศึกษาเรื่อง กลุ่มสตรีกับการพัฒนาชนบท : กรณีบ้านหนองไช่ ตำบล ท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน จากกลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสตรีประสบความสำเร็จได้ สมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ กิจกรรมตอบสนองความต้องการของสมาชิก สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่ม ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือและติดตามผลจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง และจำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่นๆ (2522) ได้เสนอว่ากระบวนการพัฒนาจะดำเนินไปด้วยดีต้องมี การพัฒนาบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยการให้การศึกษาแก่สมาชิก การให้ การฝึกอบรม และพัฒนาความสามารถ

1.14) แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้มีเหตุและผลที่จะหาทางแก้ไขจึงมีความตั้งใจที่จะดำเนินการจึงเข้าไปมีส่วนร่วมแตกต่างกัน สอดคล้องตามที่สายพิรุณ น้อยศิริ (2531) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนบุย ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนารธนาคารข้าว ประกอบด้วย ปัจจัยด้านชุมชนที่เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน การมีปัญหาและความต้องการร่วมกันจากการขาดแคลนข้าวบริโภค สฤณดี ไสยโสภณ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง

โครงการธนาคารข้าว ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลทำให้การจัดตั้งและการดำเนินการของโครงการธนาคารข้าวประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นความไม่พร้อมของชาวบ้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพการเมืองในหมู่บ้าน และสายพินธุ น้อยศิริ (2531) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริม การพัฒนาองค์กรประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารข้าว บ้านโนนขุบ ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนารธนาคารข้าวประกอบด้วย ปัจจัยด้านชุมชน คือ เคยมีความขัดแย้งมาสู่ความสามัคคีร่วมมือกัน ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน เรียนรู้และเข้าใจความเชื่อมั่น การมีปัญหและความต้องการร่วมกัน จากการขาดแคลนข้าวบริโภค ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการได้รับผลประโยชน์ และการตรวจสอบการดำเนินงาน ปัจจัยด้านนักพัฒนา ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานของนักพัฒนา นโยบายขององค์กรที่สังกัด บทบาทและวิธีการทำงานของนักพัฒนา เน้นการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของกลุ่มผู้นำในการบริหารงาน

1.15) งบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะงบประมาณจากภายนอกที่แต่ละหน่วยงานต้องการนำมาใช้เป็นทรัพยากรบริหารในปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีน้อยงานที่ได้รับการสนับสนุนให้กับหน่วยงานที่ไม่มากหลากหลายนัก เช่น ให้แก่เทศบาล ทั้งที่หน่วยงานอื่นก็ต้องการจึงทำให้การเข้าร่วมในขั้นต่าง ๆ แตกต่างกันได้ สอดคล้องตามที่ พิสิษฐ์ บุญไชย (2528) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสภาพาล ศึกษากรณีเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และการจัดหาเชื้อเพลิงต้มอาหารในครอบครัว และ กรมการพัฒนาชุมชน (2528) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน คือ มีความแตกต่างกันในระดับรายได้และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ คำเพชร จันทร์ธานี (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านด่อน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แหล่งกู่ยืมเงินในท้องถิ่น ตลาด และสิ่งจูงใจพิเศษ ปัจจัยเหล่านี้ที่มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านด่อนเจริญก้าวหน้า สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (2542 :6) การดำเนินโครงการพิเศษให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ควรมีปัจจัยสนับสนุน คือจัดสรรงบประมาณ พิเศษ การยืดหยุ่นในใช้งบประมาณ

เพื่อแก้ปัญหา มีกลไกการจัดสรรงบประมาณและวางแผน บริหารงบประมาณ ในระดับจังหวัด การจัดสรรและใช้งบประมาณได้สอดคล้องกับความเป็นความต้องการของพื้นที่

1.16) ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณที่สนับสนุนจากภายนอก. เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะหน่วยงานต่าง ๆ มีภาระงานที่จะต้องดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันจึงมีความพยายามสรรหาในจำนวนที่แตกต่างกันด้วย สอดคล้องตามที่ พิสิษฐ์ บุญไชย (2528) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสภาพัฒนศึกษากรณีเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และการจัดหาเชื้อเพลิงคัมอาหารในครอบครัว และกรมการพัฒนาชุมชน (2528) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน คือ มีความแตกต่างกันในระดับรายได้และจำนวนสมาชิกในครัวที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

1.17) การประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก เพราะมีหน่วยงานที่คุ้นเคยกันกับผู้ดำเนินการทำให้มีบางหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอในขณะที่บางหน่วยงานยังใหม่ต่อเรื่องเหล่านี้มาก จึงเข้าร่วมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ กรมการพัฒนาชุมชน (2528) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลวัดหงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และตำบลแม่คำมี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยทางการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ที่แตกต่างกัน คือ มีความแตกต่างกันในด้านการได้รับการประชุมชี้แจงหรืออบรมเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ซึ่งจากผลการอภิปรายเปรียบเทียบนี้ได้ชี้ชัดว่าปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการในการเข้ามาจัดการดูแลแก้ปัญหาส่งเสริม

และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเองถือว่าผลการศึกษารั้งนี้ได้รับบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเป็นอย่างดี

5.3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและข้อสรุปที่ได้สามารถเสนอแนะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการที่ควรมีต่อแผนปฏิบัติการฯ ได้ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และแก้ไข

5.3.1.1 ปัจจัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหาร จากการได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก อันได้แก่ปัจจัย การสังกัดกระทรวง การสังกัดส่วนราชการ การมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงาน การเคย จัดทำ/ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม จำนวนคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมของ หน่วยงาน การมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงานด้านสิ่งแวดล้อม ระดับ (ซี) ของผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนโครงการตามแผนงานบำบัดฟื้นฟู จำนวนโครงการตามแผนงาน เฝ้าระวัง จำนวนโครงการตามแผนสร้างจิตสำนึกที่มีของหน่วยงาน และจำนวนโครงการตามแผนศึกษาวิจัยที่มีของหน่วยงาน การให้ความช่วยเหลือของส่วน/ภาค/งานอื่นๆในหน่วยงาน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการสิ่งแวดล้อมที่ทำ สภาพความพร้อมของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานมี การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม การได้รับการกระตุ้น ชี้แนะสนับสนุนให้ทำโครงการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยเหนือ การได้รับโอกาสได้รับรู้ /ประสบการณ์เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม แรงกระตุ้น/ข้อเรียกร้องจากชุมชน การรับทราบนโยบายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกต่อหน่วยงาน ความจำเป็นต่อจำนวนงบประมาณที่สนับสนุนจากภายนอก และการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ ซึ่ง หน่วยงานที่รับผิดชอบคือจังหวัดหรือสำนักงานจังหวัด สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค รวมทั้งหน่วยงานแต่ละหน่วยงานในจังหวัดที่มีปัญหาหรือใส่ใจต่อปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ให้เหมาะสมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดย

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการประสานงานเชิญให้หน่วยงานสังกัดส่วนกลาง หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้เข้าร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนนับตั้งแต่รับฟังการประชุมชี้แจงการเตรียมการ

โครงการของหน่วยงานที่ได้รับการพิจารณาหรือไม่ได้รับการพิจารณาพร้อมการชี้แนะปรับแก้ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นเกิดความเข้าใจในด้านต่าง ๆ และยังคงความต้องการที่จะร่วมดำเนินการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการในปีต่อไป ด้วย

2) หน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ ทั้งสำนักงานจังหวัดและสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคควรกระตุ้นให้หน่วยงานที่ดำเนินการต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นงานปกติของหน่วยงานได้เข้าร่วมในกิจกรรมตามกระบวนการของแผนให้มากขึ้น หรืออย่างน้อยก็ควรให้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 2 ประเด็นขึ้นไป มิใช่ได้ร่วมประชุมรับฟังอย่างเดียวโดยอาจให้มีการประชุมสัมมนา ฝึกอบรมให้ความรู้ในขั้นตอนต่าง ๆ โดยละเอียด จัดศึกษาดูงาน ให้ร่วมรับรู้ผลงานหรือร่วมนิเทศติดตามชี้แนะช่วยเหลือ และ/หรือร่วมประเมินผลงานของหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการหรือต้องการดำเนินการ

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการฯ ร่วมกับทุกหน่วยงานกำหนด/สนับสนุน กระตุ้นให้ทุกหน่วยงานมีการจัดตั้งกรรมการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นจำนวนหนึ่ง ซึ่งหากมีจำนวนมากก็จะเป็นสิ่งที่ดีเพราะทุกคนในหน่วยงานจะได้รับรู้และให้ความร่วมมือดีขึ้น และควรให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะอย่างต่อเนื่องทุกปีก็จะทำให้หน่วยงานนั้นมีข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่พร้อมจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องหรือเป็นไปโดยลำดับ ความช่วยเหลือร่วมมือของทุกภาคฝ่าย/งานในหน่วยงานก็จะดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากโครงการก็จะเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายมากขึ้นระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนน่าจะมากขึ้นด้วย

4) จังหวัดควรมีการประกาศนโยบายที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ทุกหน่วยงานได้รับรู้และตระหนักพร้อมสนับสนุนให้นำไปดำเนินการในทุกหน่วยงานโดยให้มีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ติดตั้งไว้ 4 มุมเมืองและในทุกอำเภอ พร้อมให้มีการประชาสัมพันธ์ทั้งนโยบายแผนงานโครงการพร้อมผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือแจ้งเวียน รวมทั้งการประชุมสัมมนานำเสนอผลงานมอบรางวัลผลงานดีเด่นในแต่ละปี

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบริหารจัดการแบบโปร่งใสในทุกช่วงขั้นตอน โดยประกาศแจ้งเวียนให้ทุกหน่วยงานที่ได้รับทราบแม้หน่วยงานนั้นๆ จะไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ แต่ก็ถือได้ว่าได้รับรู้และรับผลจากโครงการที่หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการด้วยเช่นเดียวกัน

5.3.1.2 ปัจจัยของหน่วยงานที่ไม่พบความแตกต่างของการมีส่วนร่วม ในส่วนปัจจัยของหน่วยงานที่ไม่พบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมแต่หากนำมาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างระดับการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นจากระดับน้อยเป็นมากถึงมากที่สุดได้เช่น

1) สภาพที่เอื้อต่อการรับข้อมูลข่าวสาร ความสนใจสำนึกตระหนักรู้ต่อ

คุณภาพสิ่งแวดล้อม ความเพียงพอของงบประมาณปกติ การมีผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ที่ระดับการศึกษาสูงและมีตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วย/ฝ่าย หรือเป็นผู้บริหารหน่วยงาน เป็นต้นซึ่งหากหน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีกระบวนการที่เข้มแข็ง กระตุ้นชักจูงเช่นจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรมสัมมนาทั้งด้านแนวทางการบริหารจัดการแผนปฏิบัติการฯ หรือองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีการนำเสนอผลงานประกาศรางวัลผลงานดีเด่นให้กับหน่วยงานที่ได้ทำและให้หน่วยงานทุกหน่วยงานได้เข้าร่วมทุกๆปีก็น่าจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานต่อแผนปฏิบัติการฯมีมากขึ้นได้

2) ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ใน

จังหวัดหนึ่ง ๆ สามารถเข้าร่วมทำโครงการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้โดยอาจไม่ต้องมีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม เพราะจากศักยภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปได้บรรจุรับราชการในหน่วยงานและโดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ผู้บริหาร/หัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าฝ่ายเป็นผู้ที่สามารถเขียนแผนโครงการเสนอของบประมาณตามแบบตามลักษณะเงื่อนไขที่หน่วยงานเจ้าของงานและงบประมาณกำหนดได้ถือเป็นเรื่องปกติ ส่วนในรายละเอียดที่มีความเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมก็มอบหมายหรือประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลประสานงานให้ความช่วยเหลือชี้แนะ ติดตามได้ ซึ่งจากผลการศึกษาหน่วยงานราชการมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย แต่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและมีแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมอยู่ในระดับที่เหมาะสมเฉพาะท้องถิ่นเป็นข้อยืนยันได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรจัดให้มีการจัดสัมมนาระดับจังหวัดในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดขึ้นทุกปี

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาวิจัยต่อไป

5.3.2.1 ควรได้มีการจำแนกศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในหน่วยงานแต่ละสังกัดกระทรวงในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อจักได้เปรียบเทียบ การรับรู้ ระดับความสามารถ ความพร้อมของหน่วยงานเหล่านั้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในโครงการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นการเฉพาะ เช่นเฉพาะหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือกระทรวงสาธารณสุข เพื่อจักได้นำมาใช้ประโยชน์ในการกระตุ้นเฉพาะด้านต่อหน่วยงานเหล่านั้นให้มีส่วนร่วมบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หรือแต่ละจังหวัด

5.3.2.2 ควรทำการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในแต่ละแผนงานทั้ง 4 แผนงาน คือแผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน

แผนงานบำบัดและฟื้นฟู และแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ เพื่อจำแนกถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ว่าควรเน้นหนักบทบาทด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ หรือสามารถดำเนินงานต่อ คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาที่หน่วยงานนั้น ๆ มีอยู่ได้เพื่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อไป

5.3.2.3 ควรทำการศึกษาเฉพาะรายละเอียดแต่ละปัจจัยของหน่วยงานที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับใช้จริงกับพื้นที่ให้เหมาะสมต่อไป เช่น การหารูปแบบการประสานงาน การให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ การประมาณค่าใช้จ่าย หรือจำนวนงบประมาณที่ต้องใช้ในการดำเนินงานตามกระบวนการแผนปฏิบัติการฯ หาผลสัมฤทธิ์ในด้านการรับรู้เปรียบเทียบกับผลการเข้าร่วมของหน่วยงาน ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากโครงการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานต่างกระทรวงกับหน่วยงานของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หรือศึกษาผลสัมฤทธิ์ในแต่ละโครงการแต่ละปีที่ได้ดำเนินการ เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2538). ข้อมูลสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี 2538.

กรุงเทพมหานคร : ส่วนท้องถิ่น.

กรมควบคุมมลพิษ. (2536). การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2535). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

กรณีกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2539). เอกสารประกอบการจัดการนิทรรศการ และการสัมมนา เรื่องสิ่งแวดล้อม :ทิศทางการจัดการและการลงทุนของไทย. ม.ป.ท.

กรุงเทพธุรกิจ. (22 มิถุนายน 2538). จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมกับงบประมาณที่ต้องใช้. จุดประกาย .

เกษม สาหร่ายทิพย์. (2540). ระเบียบวิธีวิจัย. นครสวรรค์ : โรงพิมพ์นิวเสรินคร.

แก้วสรร อติโพธิ์. (2537). การมีส่วนร่วมของประชาชน : ฤกษ์เจดอกลำคัญในการพัฒนาระบบ ประชาธิปไตย. ใน สัมมนาสิ่งแวดล้อม 37. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก. (2541). แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับจังหวัด ประจำปี 2541. ม.ป.ท.

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2540). คุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ปี 2538 และ ปี 2539. ม.ป.ท.

คณะทำงานจัดทำคู่มือแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด คณะกรรมการกำกับ การจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด. (2536). คู่มือการจัดทำแผน ปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ:องค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

คณะอนุกรรมการเพื่อจัดทำคู่มือการจัดทำแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับจังหวัด. (2533). คู่มือการจัดทำแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับ จังหวัดและอำเภอ. ม.ป.ท.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- คำเพชร จันทร์ธานี. (2536). ปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณีบ้านดอน ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- จันทนา รัตนดิถก ภูเก็ด , สิ้นชัย คเชนทร์ และกอง โรคเรื้อน กรมควบคุมโรคติดต่อ.(2541). ประสิทธิภาพของการควบคุมโรคเรื้อนในจังหวัดโครงการชำนาญพิเศษ กับ จังหวัดที่โอน มอบงานโรคเรื้อน ในแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 7. วารสารโรคติดต่อ 24(2):262-8.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2531). คู่มือการบริหารบุคคล. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง.(2527). การระดมประชาชนเพื่อการในการบริหารพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2527). สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของสังคม หมู่บ้านชนบทกับการมีส่วนร่วมของประชาชน : วิเคราะห์กรณีหมู่บ้านภาคเหนือ ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- ฉอาน วุฑฒิกรมรักษา. (2526). ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะโครงการที่รับรางวัลดีเด่นตำบล กลุ่มพยอม บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตร มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมศักดิ์ วาณิชสมบัติ. (2529). การวางแผนและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม. รายงานการ ฝึกอบรมเรื่อง การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม. เอกสารอัดสำเนา.
- ชมรมลูกพ่อขุนประยุทธ์. (ม.ป.ป.). ตีพิมพ์รายวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์. เอกสารอัดสำเนา.
- ชัยโรจน์ ธนสมบัติ. (2535). การมีส่วนร่วมของสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ครุณี จำรัส. (2528). อุปสรรคและแนวทางในการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ในทัศนคติของ เจ้าหน้าที่ป่าไม้. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดารณี แฉ่มศรีสุข. (2534). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ การเกษตร ศึกษาเฉพาะกรณี สหกรณ์การเกษตรเมืองกาฬสินธุ์ จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- ถม ทรัพย์เจริญ. (2524). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลเมืองพิษณุโลก. (2542). ผลการดำเนินงานตามนโยบายคณะเทศมนตรีเมืองพิษณุโลก. วารสารเทศบาล . มกราคม ; 8 (1):4
- ธงชัย สันติวงษ์.(2535). พฤติกรรมองค์การ : การศึกษาการบริหารพฤติกรรมองค์การเชิงบริหาร . กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- ธวัช เบญจาทิกุล. (2527). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา กรณีศึกษา : หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิการประกวหมู่บ้านการพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2527. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัชชัย บุญโชติ. (2532). บทบาทของรัฐในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมไทย. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นางเยาว์ หลีพันธุ์. (2537). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี . วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นาท ตันทวิรุพห์ และ พูลทรัพย์ สมุทรสาคร.(2528). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการบริหารทรัพยากร . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2540). ทฤษฎีองค์การ:แนวการศึกษาเชิงบูรณาการ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา . กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- บริษัท เอ็นไวรอนเมนทอล แคร์ เซ็นเตอร์ จำกัด. (2539). โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก รายงานฉบับกลาง เสนอต่อจังหวัดพิษณุโลก. ม.ป.ท.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม. 3 (1) กรกฎาคม : 22-25 .
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น . ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชัย เกิดปัญญาวัฒน์. (2535). การศึกษาความเหมาะสมในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปกรณ์ ปรีชากร. (2533). ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. เอกสารประกอบการบรรยายวิชา ร. 648 สัมมนาบริการการพัฒนา ภาค 2 /2533, เอกสารอัดสำเนา.
- ปณิธณ ขามวินิจ. (2537). การวางแผนสิ่งแวดล้อมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7. เอกสารอัดสำเนา.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2529). การบริหารและการจัดระเบียบบริหารราชการไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สโตร์ โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ประสพสุข ตีอินทร์. (2531). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประสพสุข พันธุ์ประยูร. (2525). บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย. เชียงใหม่. ม.ป.ท.
- ประสาน ตั้งสิกบุตร. (2538). เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนวิชาสังคม เศรษฐกิจ และนโยบายสิ่งแวดล้อม สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม . มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2534). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สุภา.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2540). สองแควเสวนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
พิษณุโลก: สุรสีห์กราฟฟิค.
- พัฒน์ บุญรัตน์. (2527). การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- พัฒน์ สุจำนงค์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการบรรยายการสุศึกษาในชุมชน. เอกสารอัดสำเนา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิทยา สุวคันธุ์. (2540). การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิสิษฐ์ บุญไชย. (2528). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบลศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลไกวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ฟ้ารุ่ง มีอุดร. (2539). บทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสานจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มนัส สุวรรณ. (2532). การสร้างความตระหนักเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2539) กระบวนการตัดสินใจ เอกสารประกอบการศึกษา สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมธี ครองแก้ว. (2535). การบริหารและควบคุมการใช้จ่ายสาธารณะในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยา หลิวเสรี, เจริญเสรี แซ่ตั้ง, อังคณา ชีรสวัสดิ์, เฉลิม เครือสาร และ สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 เชียงใหม่. (2541). การประเมินผลการดำเนินงานควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าใน 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2540. วารสารโรคติดต่อ 24 (2) :256-61
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2535). การบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียน สโตร์.
- วิไลพร สมบูรณ์ชัย. (2534). การมีส่วนร่วมของพัฒนากรในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วีรพล สุวรรณนันต์. (2534). หลักการและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพฯ :
ไทยพริเมียร์พริ้นติ้ง.

วุฒิชัย จานงค์ (2523) พฤติกรรมการตัดสินใจ กรุงเทพฯ . โอเดียน สโตร์ .

เศรษฐพงษ์ ปุ่จนาการ. (2541). ศึกษาความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ
มูลฝอยของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาอำเภอบ้านบึง จ.ชลบุรี .
วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2530). การบริหารส่วนราชการของรัฐบาลไทย. ม.ป.ท.
สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2541) การปรับเปลี่ยนบทบาทข้าราชการพลเรือนไทย. วาร
สารข้าราชการพลเรือน. 15 (8) : 28-30.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล.(2537). โครงการจัดทำแผนการจัดการและ
อนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่. กรุงเทพฯ, ม.ป.ท.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหิดล .(2537). ทิศทางการพัฒนาชนบทไทยกับบทบาทของ
ท้องถิ่น . กรุงเทพฯ. ม.ป.ท.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2542). สรุปประเด็นรายงานโครงการ HMFS. จักระแส. วารสาร
วิจัยระบบสาธารณสุข. 4 (7) :6.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2536). เอกสารประกอบการสัมมนา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมไทย ครั้งที่ 4 . ม.ป.ท.

สถาพร อธิธิพงษ์. (2536). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาพตำบลในการอนุรักษ์ป่า
ชายเลนศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอท่าใหม่ และกิ่งอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี. วิทยา
นิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมยศ นาวิการ. (2525). การบริหารแบบมีส่วนร่วม . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย องค์การความช่วยเหลือการพัฒนาระหว่างประเทศแคนาดา
ประเทศไทย.(2530). ประเด็นและการท้าทายทางนโยบายการพัฒนาประเทศ.
กรุงเทพมหานคร, วิจิตรหัตถการ.

สัญญา สุติพันธุ์วิหการ.(2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองภูเก็ฏ . วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการ
บริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 . ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2524) นโยบายและมาตรการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กรุงเทพฯ , สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2539). คู่มือการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด. ม.ป.ท.
- _____. (2539). สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ม.ป.ท.
- _____. (2540). นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559. กรุงเทพฯ, อินทิเกรเต็คโปโมชั่น เทคโนโลยี.
- _____. (2541). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสร้างเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดภาคเหนือ. ม.ป.ท.
- สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. (2542). จังหวัดพิษณุโลก 2542. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย . (2533). ข้อมูลมหาดไทย. ม.ป.ท.
- สุนีย์ หทัยารักษ์. (2531). บทบาทของลูกเสือที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม . วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สุริยา ยี่ขุน.(2534). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีตำบลศรีละกอ อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา . วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุริย์ ตันต์ศรีสุโรจน์. (2531) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวัฒน์ พัฒนาไพบูลย์. (2537). บริหารโครงการ . กรุงเทพฯ : เอช.เอ็น.กรุ๊ป.
- อคิน ระพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย . กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อรุณีประภา หอมเศรษฐี . (2530). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อานนท์ อาภาภิรมย์. (2528). การมีส่วนร่วมของกรรมการสถาบันในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาด เล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง . วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2539). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ . กรุงเทพฯ . โอเดียน สโตร์.
- อำพล พรอารักษ์สกุล. (2540). บทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณี : คณะกรรมการสุขภาพ ในจังหวัดนครปฐม . วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุดม เกิดพิบูลย์. (2532). คู่มือสำคัญระดับจังหวัดและอำเภอเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กร ประชาชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่ . มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย หิรัญโต. (2531). หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง.เฮาส์.
- อุทุมพร ศิลปบุรุษ .(2534.) การใช้ระบบข้อมูล กษ. ในการวางแผนพัฒนาชนบทระดับจังหวัด ศึกษา เฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา,จังหวัดหนองคาย จังหวัดขอนแก่น ละจังหวัด อุบลราชธานี . วิทยานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบัน บัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.
- เอกรินทร์ บุญศรี. วิสัยทัศน์รัฐประศาสนศาสตรมอผ่านสังคมโลกาภิวัตน์. วารสารวิทยาการ จัดการ คณะวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปี16 ฉบับที่ 1 2541.
- John R. Gold, 1980 An Introduction to Behavioral Geography. Oxford : Oxford University Press, 1980
- Payakapan. S. 1980. People's Participation in Slum Improvement : A Case Study of Wat Sroi Thong Slum in Bangkok . Bangkok : Asian Institute of Technology.
- United Nations. Popular Participation in Decision Making for Development. New York : United Nation Publication, 1975.

/

แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการ
ตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
: กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

****คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม***

1. การศึกษาวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาทางวิชาการ ผลการตอบแบบสอบถามนี้จะนำไปรวบรวมเป็นภาพโดยรวม มิใช่อธิบายผลจากการศึกษาแต่ละชุดสอบถาม ดังนั้นการตอบจะไม่มีผลกระทบทางเสียหายทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด แต่กลับจะเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงขอความกรุณาท่านได้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริงที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เพื่อผลการศึกษาจะได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. ข้อคำถามชุดนี้เน้นเนื้อหาเฉพาะ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก” เท่านั้น ซึ่งมีทั้งแผนงาน และ/หรือโครงการสิ่งแวดล้อมของแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมที่เสนอผ่านคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) โดยสำนักงานจังหวัดเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละปี ไม่เกี่ยวข้องกับแผนงาน/โครงการสิ่งแวดล้อมปกติอื่น ๆ ของหน่วยงาน

3. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานหน่วยราชการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่หน่วยงานมี/ได้ประสบอยู่ แนวทางการแก้ไขและ ความต้องการของหน่วยงานในการบริหารจัดการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ทุกส่วน ทั้งด้าน โครงการ นวัตกรรม งบประมาณ ระยะเวลา และ/หรืออื่นๆ

4. ให้เติมข้อความและ/หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด

ขอขอบคุณในความกรุณาของท่านที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการศึกษาของไทย

ทองหุบ บุญเสื่อ ผู้วิจัย

/

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม (กรุณาตอบตามลำดับข้อ) โดยเติมข้อความในช่องว่าง หรือ ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ต้องการ

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในหน่วยราชการแห่งนี้ ท่านดำรงตำแหน่ง.....
และท่านได้ปฏิบัติราชการอยู่ในหน่วยงานนี้นานเป็น ระยะเวลา.....ปี

1. ชื่อหน่วยงาน.....สังกัดกระทรวง.....

ซึ่งสังกัดโดยตรงกับส่วนราชการใด ? ☐ หน่วยงานส่วนกลาง
☐ หน่วยงานส่วนภูมิภาค
☐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น

2. อายุของหน่วยงานซึ่งตั้งปฏิบัติงานในจังหวัดพิษณุโลกมาเป็นเวลา นานเท่าใด ?

☐ น้อยกว่า 5 ปี
☐ 5-10 ปี
☐ มากกว่า 10 ปี

3. คุณวุฒิการศึกษา (ประกาศนียบัตร, ปริญญา ฯ) ของบุคลากร เฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ (หลักสูตรที่เน้นเฉพาะ แร่ธาตุ ดิน น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน การเกษตร นิเวศวิทยา หรือ ภูมิทัศน์ อากาศ แสงเสียง ผืนคว้น มลพิษ อุตสาหกรรม หรือ สาธารณสุข ฯ) ในหน่วยงานของท่านมีหรือไม่อย่างไร?

☐ ไม่มี ☐ มี จำแนกเป็น(โปรดระบุ)
☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ท่าน
☐ ปริญญาตรี จำนวน ท่าน
☐ สูงกว่า ปริญญาตรี จำนวน ท่าน

4. สภาพที่เอื้อต่อการรับข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานท่านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ โดย

4.1 มีที่ตั้งที่เอื้อต่อการรับแจ้งเวียนหนังสือราชการได้สะดวก/ใกล้ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
4.2 มีโทรศัพท์หรือโทรสารที่ติดต่อสะดวก ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
4.3 มีป้ายหรือประกาศประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบได้ง่าย/เร็ว ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
4.4 การมีคนเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด หรือระดับอำเภอ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

5.งบประมาณปกติที่มีเพื่อการดำเนินงาน โครงการและงานประจำที่รับผิดชอบของหน่วยงานท่าน เพียงพอ หรือไม่อย่างไร?

- ☐ มีเพียงพอตลอดมา
- ☐ มีเพียงพอบางปี เท่านั้น
- ☐ ไม่เพียงพอทุกปี

6. ความสนใจ สำนักและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคลากรในหน่วยงานของท่าน ในด้านเหล่านี้ มีหรือไม่?

6.1 รับรู้ข่าวสารสิ่งแวดล้อมและ/หรือ มีร่วมงานกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี

- ☐ สนใจ ☐ ไม่สนใจ

6.2 ช่วยกันประหยัดใช้ หรือรู้จักใช้น้ำ ไฟฟ้าและทรัพยากรสำนักงาน

- ☐ สนใจ ☐ ไม่สนใจ

6.3 ช่วยลดปริมาณขยะหรือซ่อมแซม /ปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์สำนักงานเก่ามาใช้

- ☐ สนใจ ☐ ไม่สนใจ

6.4 ช่วยกันดูแล/ ตกแต่ง/ รักษา / ป้องกันเพื่อให้สำนักงานมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

- ☐ สนใจ ☐ ไม่สนใจ

6.5 ทำกิจกรรม งานประจำให้ดีโดยเข้าใจว่าเกิดผลดีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- ☐ สนใจ ☐ ไม่สนใจ

6.7 อื่นๆ ที่สนใจ ตระหนักและสำนึก (ระบุ)

7. ประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรในหน่วยงานของท่าน (ในด้าน แร่ธาตุ น้ำ ดิน ป่าไม้ ประมง น้ำเสีย ขยะมูลฝอย ฝุ่นควัน หรือ เชื้ออบรม/จัดอบรมให้ความรู้/จัดทำแผนงาน ฯลฯ) มีหรือไม่?

- ☐ ไม่มี ☐ มี โดย ☐ ทำเป็นงานปกติของหน่วยงานอยู่แล้ว
- ☐ เข้าร่วมชม อบรม สัมมนาหลักสูตร/โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ☐ เข้าร่วมกลุ่ม ชมรมด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง
- ☐ เข้าร่วมรณรงค์ /ร่วมมือทำกับโครงการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
- ☐ ทำกิจกรรมอื่น ๆ ระบุ.....

8. นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2537 จนถึง ปี พ.ศ. 2542 นี้ หน่วยงานของท่าน เคยจัดทำ/ดำเนินการ เพื่อจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ในแผนปฏิบัติการเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของ จังหวัด พิษณุโลก ในประเด็นเหล่านี้บ้างหรือไม่?

- 8.1 ร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงการจัดทำโครงการ ☐ ไม่ทราบ ☐ เคย ☐ ไม่เคย
 8.2 เสนอโครงการ ☐ ไม่ทราบ ☐ เคย ☐ ไม่เคย
 8.3 โครงการได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ ☐ ไม่ทราบ ☐ เคย ☐ ไม่เคย
 8.4 นำเสนอผลโครงการหรือได้ใช้งานจากผลโครงการ ☐ ไม่ทราบ ☐ เคย ☐ ไม่เคย

****หากไม่เคย ทุกประเด็น ให้ข้ามไป ตอบ ข้อ 10+ และส่วนที่ 3.3**

9. หากหน่วยงานของท่านเคยทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดตามข้อ 8. เพื่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โปรดตอบคำถามต่อไปนี้

9.1 มีการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในหน่วยงานของท่านหรือไม่?

☐ ไม่จัดตั้ง (ข้ามไปตอบข้อ 9.7)

☐ จัดตั้ง (โปรดระบุ จำนวนคณะกรรมการที่มีในปัจจุบัน=จำนวน....ท่าน)

9.2 ความร่วมมือของคณะกรรมการ ฯ ในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างไร ?

☐ ร่วมมือเป็นอย่างดี

☐ ร่วมมือพอสมควร

☐ ไม่ใคร่ให้ความร่วมมือ

9.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของคนในคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานสิ่งแวดล้อมคือ?

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

9.4 ระดับตำแหน่งสูงสุดของคนในคณะกรรมการรับผิดชอบของหน่วยงานท่านเพื่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันคือ?

ระดับ(ซี).....

9.5 ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการรับผิดชอบของหน่วยงานท่าน เพื่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันคืออะไร ?

☐ หัวหน้างาน/ฝ่าย

☐ ผู้บริหารหน่วยงาน

☐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผน

☐ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

- ☐ นักวิชาการ (เฉพาะสาขานั้น ๆ) ☐ นักวิชาการศึกษา
☐ เจ้าหน้าที่งานเฉพาะด้าน ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

9.6 ระยะเวลาปฏิบัติงานในหน่วยงานและ/หรือในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกของผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน ปัจจุบัน คือ ?

ระยะเวลา ปี

9.7 หน่วยงานได้มีการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้หรือไม่?

- ☐ ไม่มี (ข้ามไปข้อ 9.13) ☐ มี

9.8 หน่วยงานท่านได้มอบหมายผู้รับผิดชอบ ตามข้อ 9.7 ให้เขาเป็นผู้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปีนับตั้งแต่ดำเนินการเพื่อบริหารจัดการแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดมาหรือไม่?

- ☐ ไม่ต่อเนื่อง ☐ ต่อเนื่องตลอดมา ☐ ไม่ทราบ

9.9 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้รับผิดชอบเฉพาะตามข้อ 9.7 ของหน่วยงานท่าน คือ?

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

9.10 ระดับตำแหน่งในปัจจุบันของผู้รับผิดชอบเฉพาะ ตามข้อ 9.7 ของหน่วยงานท่าน คือ?

ระดับ(ชี)... ..

9.11 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันของผู้รับผิดชอบเฉพาะ ตามข้อ 9.7 ของหน่วยงานท่าน คือ ?

- ☐ ผู้บริหารหน่วยงาน ☐ หัวหน้างาน/ฝ่าย
☐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผน ☐ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
☐ นักวิชาการ(เฉพาะสาขานั้น ๆ) ☐ นักวิชาการศึกษา
☐ เจ้าหน้าที่งานเฉพาะด้าน ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

9.12 ระยะเวลาปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ตามข้อ 9.7 ในหน่วยงานและ/หรือในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก คือ ? ระยะเวลา.....ปี

9.13 ชนิดของโครงการที่เคยจัดทำ ส่งเสนอ และ/หรือเคย หรือกำลังได้รับอนุมัติให้จัดทำ
ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด
จนปัจจุบันนี้ เป็นโครงการในแผนงานใดบ้าง? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และโปรดระบุ
จำนวน โครงการ)

- ☐ ชนิดโครงการในแผนงานบำบัดฟื้นฟู จำนวน.....โครงการ
- ☐ ชนิดโครงการในแผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน จำนวน.....โครงการ
- ☐ ชนิดโครงการในแผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก จำนวน...โครงการ
- ☐ ชนิดโครงการในแผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ จำนวน.....โครงการ
- ☐ จำไม่ได้ ☐ ไม่ทราบ

9.14 การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากงาน ภาคฝ่ายหรือส่วนงานต่าง ๆ ในหน่วยงาน
ของท่านเพื่อโครงการในแผนงาน ต่อการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมฯ นี้ (ตั้งแต่ การไปเข้าร่วมประชุม / เขียนแผนโครงการ / ช่วยเบิกจ่าย
วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของ และ/หรือจัดซื้อจัดจ้าง ดำเนินการ ประเมินผล และ/หรือ
จัดทำรายงานต่างๆ)

- ☐ ช่วยเหลือดี
- ☐ ช่วยเหลือบ้าง ☐ ไม่ช่วยเหลือ

9.15 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา
จนถึงปัจจุบัน (เช่นอาจได้เสนอ / ได้รับการอนุมัติแล้ว / ได้จัดซื้อจัดจ้างแล้ว / เตรียม
ดำเนินการอยู่ / ใช้การอยู่ / ประเมินผล / สรุปผล หรือรายงานผลไปแล้ว ฯ เป็นต้น)
มีสภาพอยู่ในระดับใด?

- ☐ เป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ☐ พอใช้ได้ ☐ ไม่เป็นที่น่าพอใจ

10. สภาพความพร้อมของข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานของท่านมีอยู่ (เช่นมี
เอกสารรวบรวมไว้แล้ว และ/หรือ มีการวิเคราะห์ จัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ หรือจัดแบ่งเป็น
เรื่อง ๆ แล้ว และ/หรือ มีเป็นปกติตามงานของหน่วยงาน) เป็นอย่างไร ?

- ☐ พร้อมใช้ได้เสมอ
- ☐ มีบางส่วนต้องหาเพิ่มเติมบ้าง ☐ ต้องรวบรวมใหม่ถ้าจะทำ

11. การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของพิษณุโลกจากหน่วยงานประสาน (เช่น สำนักงานจังหวัด และ/หรือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9) มายังหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร?

☐ ได้รับรู้รับทราบเป็นอย่างดีเกือบทุกครั้ง

☐ ได้รับทราบบ้างพอสมควร

☐ ได้รับน้อยครั้งหรือไม่ได้รับเลย

12. หน่วยงานของท่านได้รับการกระตุ้น ย้ำ หรือแรงสนับสนุนจากหน่วยเหนือหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ต่อการดำเนินการตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของพิษณุโลก อย่างไร ?

☐ ได้รับเป็นอย่างดีมาก

☐ ได้รับบ้าง

☐ ไม่ได้รับรู้จากใคร ๆ เลย ทำด้วยฝีมือหน่วยงานเองทั้งสิ้น

13. หน่วยงานของท่านได้รับโอกาสที่จะทำให้ได้ความรู้ / ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๆ นี้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เช่น การประชุมสัมมนา ฝึกอบรมศึกษาดูงาน เชิญชวน เชิญชม) หรือไม่อย่างไร ? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไม่เคยได้เลย

☐ ได้ร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง เขียนโครงการเสนอ

☐ ได้ร่วมเข้าอบรมการจัดทำแผน ทำขั้นตอนต่าง ๆ

☐ ได้ทุนไปศึกษาดูงาน/สัมมนาเพิ่มทักษะความรู้

☐ ได้เข้ารับการอบรม ฝึกปฏิบัติในรายละเอียดในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ดำเนินการตามโครงการ

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

14. หน่วยงานของท่านมีแรงกระตุ้น หรือข้อเรียกร้องจากชุมชนให้ช่วยดำเนินการจัดการกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่/บริเวณที่หน่วยงานของท่านรับผิดชอบ หรือชุมชนรอบๆ ช้าง หรือไม่?

☐ ไม่มีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้องใด ๆ จากชุมชน

☐ ไซ้มีแรงกระตุ้นหรือข้อเรียกร้อง จากชุมชน

15. ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานนี้ พบว่ามีสภาพ/มีปัญหาและ/หรือความจำเป็น /ความต้องการของพื้นที่ที่จำเป็น ต้องดำเนินการ จัดการเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือไม่?

☐ ไม่มีหรือแทบไม่มี

☐ มีบ้างแต่ไม่มากและเป็นบางโอกาส

☐ มีมากตลอดมา

16. จังหวัดพิษณุโลกมีนโยบายที่กำหนดให้ดำเนินการต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม .

ซึ่งหน่วยงานของท่านได้รับทราบไว้ว่าอย่างไร ?

- ☐ ไม่มี / ไม่รับทราบนโยบาย
- ☐ มีนโยบายแต่ไม่ทราบแน่ชัด
- ☐ มีนโยบายแน่นอน กำหนดไว้ให้ปฏิบัติได้ชัดเจน

17. งบประมาณที่ให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำโครงการ

จัดการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานท่าน ใช่หรือไม่ ?

- ☐ ไม่จำเป็น
- ☐ จำเป็นบางส่วนเท่านั้น
- ☐ จำเป็นมาก

17.1 หากงบประมาณสนับสนุนจาก สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม หรือกองทุน

สิ่งแวดล้อมหรือแหล่ง อื่น ๆ หน่วยงานของท่านจำเป็นต้องขอเพื่อการดำเนินการ

จัดการสิ่งแวดล้อม เพราะเหตุผลใดเป็นสำคัญ

- ☐ จำเป็นมากเพื่อกิจกรรมทุกส่วนหรือในส่วนที่ใช้มากกว่า 1 ล้านบาท
- ☐ จำเป็นมากเพื่อกิจกรรมทุกส่วนหรือในส่วนที่ใช้ 1 แสน - 1 ล้านบาท
- ☐ จำเป็นเพื่อกิจกรรมทุกส่วนหรือในส่วนที่ใช้น้อยกว่า 1 แสนบาท
- ☐ ไม่จำเป็น แต่ก็ขอการสนับสนุนเพิ่มเติม

18. การประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมนี้ (สำนักงานจังหวัด และ/หรือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 9) ทำให้หน่วยงานของ

ท่านได้ประโยชน์เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือไม่?

- ☐ ใช่ ได้รับความสะดวกและการร่วมมือเป็นอย่างดี
- ☐ มีส่วนช่วยได้พอควร
- ☐ ควรต้องปรับปรุงในหลายๆ ด้านจึงช่วยให้ แผนปฏิบัติการเป็นไปด้วยดี
ทุกๆด้าน

****สำหรับหน่วยงานที่ตอบ ข้อ 8 ว่า เคยร่วมทำกิจกรรมข้อใดข้อหนึ่ง หรือทุกกิจกรรม ให้ตอบ
ต่อ*ส่วนที่ 2 และ หากตอบข้อ 8 ว่า ไม่เคย ทำกิจกรรมใด ๆ เลย ให้ข้ามส่วนที่ 2-3 ไป ตอบ*
ส่วนที่ 4**

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานตามกระบวนการแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในช่วงแผนปฏิบัติการฯ ปี พ.ศ.2537 - พ.ศ.2542 ของ จังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นเหมาะสมกับข้อเท็จจริงที่มี โดยให้ระดับคะแนนการมีส่วนร่วมดังนี้

คะแนน 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง
2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด และ 0 = ไม่เคยมีส่วนร่วม

2.1 การร่วมตัดสินใจ ริเริ่ม วางแผน/โครงการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน
ตามแผนปฏิบัติการเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก

**** ระดับการมีส่วนร่วม***

ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน		5	4	3	2	1	0
1	เข้าร่วมกระทำ ด้วยการตัดสินใจ/กำหนดกรอบ/ กำหนดนโยบาย/โครงการเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานและ/หรือของจังหวัดเพื่อการจัดทำโครงการ/แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมฯ						
2.	ร่วมค้นหา /รวบรวม/ รับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบและ/หรือของจังหวัด						
3.	ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา /ตัดสินใจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและ/หรือร่วมริเริ่ม นำเสนอว่าควรทำอะไร/ทำอย่างไรบ้าง						
4.	ร่วมลงมือทำ หรือกำหนดแผน/โครงการสิ่งแวดล้อมออกมา/เสนอรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เกี่ยวกับแผน/โครงการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน						
5.	ร่วมนำเสนอแผน/โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อหน่วยงานและ/หรือนำเสนอให้หน่วยงานประสานส่งขอผ่านคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เพื่อการบรรจุและส่งขออนุมัติต่อไป						

2.2 การมีส่วนร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินการตามแผนงาน/โครงการจัดการสิ่งแวดล้อม

ระดับการมีส่วนร่วม

ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน		5	4	3	2	1	0
1	เข้าร่วมประชุม /ร่วมรับการชี้แจงและ/หรือศึกษารายละเอียดของการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมที่โครงการได้รับอนุมัติมา						
2.	ร่วมจัดทำคำขออนุมัติและ/หรือใช้จ่ายงบประมาณ โดยจัดซื้อจัดจ้าง เบิกจ่าย/ สั่งการ /อำนวยการตามกิจกรรมของโครงการ						
3.	ร่วมกำหนดบุคคลรับผิดชอบ และ/หรือลงมือดำเนินการตามกิจกรรม /หรือวิธีการที่ระบุไว้ในแผนงาน/โครงการ						
4.	ร่วมควบคุม กำกับ /ประชุม/ ปรึกษา/ แก้ไข/ ปรับปรุง กิจกรรมต่างๆ ตามโครงการให้เหมาะสม						
5.	ร่วมประสานงานตามกิจกรรมที่ระบุ และ/หรือที่ควรทำในแผนงาน โครงการกับหน่วยงานหรือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง						

2.3 การมีส่วนร่วมประเมินผล สรุปผลและรายงานกิจกรรมโครงการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ระดับการมีส่วนร่วม

ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน		5	4	3	2	1	0
1	ร่วมดำเนินการพิจารณาวิเคราะห์ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ของแผนงาน โครงการที่ได้รับอนุมัติ /รวมทั้งอาจมีการปรับแก้หรือไม่ก็ตาม						
2.	ร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล /วิเคราะห์ความก้าวหน้า และ/หรือร่วมอภิปรายซักถาม พูดยุถึงสภาพการณ์ในขณะดำเนินการอยู่						

ระดับการมีส่วนร่วม

ประเด็นที่หน่วยงานหรือตัวแทนหน่วยงานมีส่วนร่วม		5	4	3	2	1	0
3.	ร่วมรวบรวมข้อมูล/ หาผลสำเร็จของกิจกรรม (โดยเทียบกับ วัน เวลา/ ค่าใช้จ่าย/ กำลังทรัพยากรที่ใช้) แล้วให้ดำเนินการต่อไป หรือปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมโครงการ และ/หรือร่วมเปรียบเทียบถึงผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ อีกทั้งแปรค่าความสำเร็จโครงการที่ดำเนินการ						
4.	ร่วมกำหนดบุคคลรับผิดชอบการประเมินผล และ/หรือ ร่วมรวบรวมสภาพการณ์ ข้อมูล/ผลที่ได้						
5.	ร่วมจัดทำรายงานตามที่หน่วยเหนือกำหนด/เรียบเรียงเรื่องราว และ/หรือสรุปเป็นรูปเล่มรายงาน						

2.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงานโครงการสิ่งแวดล้อม***ระดับการมีส่วนร่วม***

ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานหรือผู้ดำเนินการ		5	4	3	2	1	0
1	ได้ร่วมนำเสนอผลงาน/ร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และ/หรือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์โครงการสิ่งแวดล้อม						
2.	ร่วมได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ						
3.	ร่วมได้รับการชมเชย/ ชื่นชมจากเพื่อนร่วมงาน/จากหน่วยงานอื่น หรือ จากชุมชน						
4	ร่วมได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี /ที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้นกว่าเดิม						
5.	ได้ร่วมรับการสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้า/ หาความรู้/หาประสบการณ์เพิ่มเติม และ/หรือพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่ดำเนินการให้มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อไป						

ส่วนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ของจังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าเหมาะสม โดยให้ คะแนนดังนี้

5 = เป็นปัญหามากที่สุด 4 = เป็นปัญหามาก 3 = เป็นปัญหา ปานกลาง
2 = เป็นปัญหาน้อย 1 = เป็นปัญหาน้อยที่สุด 0 = ไม่มีปัญหา

3.1 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานที่ประสบ/มีตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ประเด็นปัญหาอุปสรรค		*ระดับปัญหาที่มี*					
		5	4	3	2	1	0
1	<u>ความรู้ความเข้าใจ</u> 1) การจัดทำแผน/โครงการสิ่งแวดล้อม 2) ขั้นตอนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ทำจริง 3) การดำเนิน/การปฏิบัติในกิจกรรม แต่ละเรื่องของสิ่งแวดล้อม						
2.	<u>ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร</u> 1) เอกสารคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์						
3.	<u>ระยะเวลา</u> 1) ระยะเวลาในการจัดทำแผน โครงการเพื่อเสนอ 2) ระยะเวลาในการทำ/ดำเนินการตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ						
4.	<u>งบประมาณ</u> 1) จำนวน/ปริมาณงบประมาณตามที่เสนอขอ 2) ระเบียบ/ระบบ/ระยะเวลาการใช้งบประมาณ						

ระดับปัญหาที่มี

ประเด็น		5	4	3	2	1	0
5.	บุคลากร 1) จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนสิ่งแวดล้อม 2) ความรู้/ความสามารถ/ความตั้งใจทำ /ดำเนินการตามแผนสิ่งแวดล้อม						
6	การนิเทศติดตามช่วยเหลือแก้ปัญหา 1) จำนวนครั้งที่นิเทศช่วยเหลือ 2) คน/หน่วยงานที่นิเทศช่วยเหลือ 3) เรื่อง/เหตุการณ์/คุณภาพ หน่วยงานที่นิเทศช่วยเหลือ						
7.	การประสานงาน 1) หน่วยงานที่รับผิดชอบทุกระดับ เพื่อการได้รับความช่วยเหลือทั้งส่วนกลางส่วนภูมิภาค และหรือส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนฯ 2) การประสานระหว่างคณะทำงานต่าง ๆ หรือระหว่างหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ						
8.	เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุน 1) ปริมาณ ความเพียงพอในการจัดทำแผนฯ 2) ชนิด/ ลักษณะ /ความเหมาะสมสำหรับดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม						
9.	ปัญหาและอุปสรรคด้านอื่นๆ (โปรดระบุ) 1) นโยบายของจังหวัด 2) ความร่วมมือของประชาชน 3) การรายงานผล 4) การอำนวยการ/สั่งการ 5) 6)						

/

3.2 การแก้ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่มีต่อแผนปฏิบัติการฯ สิ่งแวดล้อม ในด้านต่าง ๆ คือ
 ความรู้ความเข้าใจ สื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร ระยะเวลา งบประมาณ บุคลากร การนิเทศติดตามช่วยเหลือ การประสานงาน เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุน และอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

3.3 ความต้องการและข้อเสนอแนะของหน่วยงานท่านที่มีความสำคัญต่อแผนปฏิบัติการเพื่อการ
จัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ขอ
มูลข่าวสาร ระยะเวลาการดำเนินงาน การนิเทศติดตามช่วยเหลือแก้ปัญหางบประมาณการดำเนิน
บุคลากรในการดำเนินงาน การประสานงาน เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งสนับสนุน และด้านอื่นๆ
(โปรดระบุโดยลำดับความสำคัญมากที่สุดลงไป)

ความต้องการลำดับที่

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

3.....

.....

.....

4.....

.....

.....

5.....

.....

.....

ที่ ทม 0815/๗๗๑0

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
ถนนพุทธมรุตสาข 4 ศาลาฯ
อำเภอพุทธมณฑล นครปฐม 73170

๑๑ สิงหาคม 2542

เรื่อง ขออนุญาตทราบเกี่ยวกับข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายทองสุข บุญเสือ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
การบริหารสิ่งแวดล้อม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อยู่ระหว่างเก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของหน่วยงานราชการตามแผน
ปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด กรณีศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาวิชา ENID 698 : Research M.Sc. Thesis.

ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว คณะฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมต่อกิจกรรม
ดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์มายังท่าน และหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก
ในการตอบแบบสอบถาม โดยนักศึกษาและทีมงานจักได้เข้ามาทำการสำรวจโดยสอบถามจากหัวหน้าหน่วย
งานราชการ และรัฐวิสาหกิจในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างวันที่ 1-10 กันยายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาคด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

รองศาสตราจารย์ ธีระเกียรติ
(รองศาสตราจารย์ ธีระเกียรติ ธีระเกียรติ)

คณะบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

โทร. 4410211-16 ต่อ 155, 156, 157

โทรสาร. 4419510

ค่าการวิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่น แอลฟา (Alpha)

ข้อคำถาม	ความสหสัมพันธ์	ค่า แอลฟา
2.1.1 เข้าร่วมตัดสินใจกำหนดกรอบ	.572	.8943
2.1.2 ร่วมค้นหา/รับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม	.5378	.8949
2.1.3 ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา	.5299	.8953
2.1.4 ร่วมลงมือทำแผน/โครงการ	.5799	.8946
2.1.5 ร่วมนำเสนอแผนหน่วยงานประสาน	.5375	.8950
2.2.1 เข้าร่วมรับการชี้แจงรายละเอียด	.2697	.9064
2.2.2 ร่วมจัดทำคำขออนุมัติใช้จ่ายงบประมาณ	.6196	.8936
2.2.3 ร่วมลงมือดำเนินการ	.7151	.8928
2.2.4 ร่วมควบคุม กำกับ/แก้ไข/ปรับปรุง	.7614	.8917
2.2.5 ร่วมประสานงานกิจกรรม	.1749	.9282
2.3.1 ร่วมพิจารณาความเหมาะสม/ความเป็นได้ของแผนงาน	.6976	.8929
2.2.2 ร่วมรวบรวมข้อมูล/ความก้าวหน้า	.6969	.8930
2.2.3 ร่วมเปรียบเทียบถึงผลที่ทำได้กับเป้าหมาย	.6359	.8937
2.2.4 ร่วมกำหนดบุคคล	.7108	.8914
2.2.5 ร่วมจัดทำรายงานตามที่กำหนด	.5992	.8932
2.4.1 ร่วมนำเสนอผลงาน	.6742	.8923
2.4.2 ได้รับการพิจารณาความดี	.4860	.8952
2.4.3 ได้รับการชมเชย	.5451	.8942
2.4.4 ร่วมได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี	.6443	.8927
2.4.5 ได้ร่วมกับการสนับสนุนให้ศึกษาพัฒนาปรับปรุง	.6678	.8923
3.1.1 ความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผน	.4640	.8964
3.1.2 ความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการบริหาร	.5222	.8964
3.1.3 ความรู้ความเข้าใจการดำเนินการ/การปฏิบัติกิจกรรม	.3695	.8972
3.1.4 ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน	.4301	.8967
3.1.5 ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารข่าวสารประชาสัมพันธ์	.6026	.8955
3.1.6 ระยะเวลาจัดทำแผนเสนอ	.5918	.8957

ข้อคำถาม	ความสหสัมพันธ์	ค่า แอลฟา
3.1.7 ระยะเวลาดำเนินการตามโครงการ	.4341	.8964
3.1.7 จำนวนงบประมาณที่เสนอ	.4696	.8958
3.1.8 ระเบียบ/ระบบใช้งบประมาณ	.4959	.8957
3.1.9 จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	.3594	.8973
3.1.10 ความรู้/ความสามารถของบุคลากร	.2650	.8982
3.1.11 จำนวนครั้งที่นิเทศช่วยเหลือ	.3224	.8976
3.1.12 ผู้ที่หน่วยงานนิเทศช่วยเหลือ	.5223	.8956
3.1.13 การประสานงานหน่วยงานที่รับผิดชอบทุกระดับ	.3587	.8973
3.1.13 การประสานระหว่างคณะทำงาน	.3334	.8975
3.1.14 ปริมาณ ความเพียงพอของเครื่องมือและสิ่งสนับสนุน	.3308	.8976
3.1.15 ชนิด ลักษณะ ความเหมาะสม ของเครื่องมือและ สิ่งสนับสนุน	.3695	.8972

N of cases = 30.0

N of Items = 40

Alpha = .8910

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ทองรูป บุญเสื่อ

วันเดือนปีเกิด 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506

สถานที่เกิด อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2526-2530 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์ สาขาอนามัยชุมชน) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2537-2543 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม) คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน วิทยาจารย์ ระดับ 5
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก